

ಕರ್ನಾಟಕ ನಾರಹಿತ್ಯ

1

ಸಂಚಿಕೆ

ನ್ಯಾತಕೋಽತ್ತರ ಪದವಿ
ಪೂರವಣಿದ್ವಿತ್ವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ

ಮಾಸ್ಟರ್

MPP

MASTER'S PREPARATORY PROGRAMME

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

ಮಾನಸ ಗಂಗೋತ್ತಿ, ಮೈಸೂರು-570 006

ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಇರುವ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ
ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪ್ರಬಾತಂತ್ರೀಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ
ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲಾಗಿದೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ ರೂಪ

---

*The Open University has been invited
in order to augment opportunities for higher
education and as an instrument of democratising
education.*

National Education Policy 1986

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ
ಮಾನಸ ಗಂಗೋತ್ತಿ
ಮೈಸೂರು - 570 006

ಎಂ.ಪಿ.ಎ.
ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಸಂಚಿಕಣೆ	ವಿಷಯಗಳು	
1	ಕನ್ನಡ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಚಿಂಹ ಹಳ್ಳಿಗೆನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ	ಫಾಲ್ಕ - 1 ಕನ್ನಡ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಚಿಂಹ ಫಾಲ್ಕ - 2 ಹಳ್ಳಿಗೆನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಚಿಂಹ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಫಾಲ್ಕ - 3 ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ : ಲೇಖನ, ಕಾವಯಿ, ಕಥೆಗಳು ಫಾಲ್ಕ - 4 ಸ್ವಾಮಿ ದಾರ್ಶನಿಕ, ಕನ್ನಡ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಚಿಂಹ
2	ಕನ್ನಡ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಚಿಂಹ ನಂದಿಗೆನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ	ಫಾಲ್ಕ - 1 ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ : ಸ್ವಾಮಿಗಳು, ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳು ಫಾಲ್ಕ - 2 ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಫಾಲ್ಕ - 3 ಸ್ವಾಮಿಗಳು : ಶಿಂಗಾರಿ, ಯಾಗಿಗಳು : ಶಿಂಗಾರಿ, ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಫಾಲ್ಕ - 4 ಸ್ವಾಮಿಗಳು : ಕಾವಯಿಗಳು, ಕಾವಯಿಗಳ ಕಥೆಗಳು
3	ಕನ್ನಡ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಚಿಂಹ ನಂದಿಗೆನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ	ಫಾಲ್ಕ - 1 ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ : ಶಿಂಗಾರಿಗಳು, ಸ್ವಾಮಿಗಳು, ಕಾವಯಿಗಳು ಮಾನ್ಯಭಾಷಾಜಿಗಳು ಫಾಲ್ಕ - 2 ಶಿಂಗಾರಿಗಳು : ಪ್ರಾರ್ಥನೆ, ಕಥೆಗಳು ಫಾಲ್ಕ - 3 ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ - C : ಕಾವಯಿ, ಮಾನ್ಯಭಾಷಾಜಿಗಳು, ಕಾವಯಿಗಳು ಫಾಲ್ಕ - 4 ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ - E : ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶಿಂಗಾರಿ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸ್ವಾಮಿಗಳು
4	ಕನ್ನಡ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಚಿಂಹ ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ	ಫಾಲ್ಕ - 1 ಕನ್ನಡ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಚಿಂಹ : ಶಿಂಗಾರಿ - C ಫಾಲ್ಕ - 2 ಕನ್ನಡ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಚಿಂಹ : ಶಿಂಗಾರಿ - E ಫಾಲ್ಕ - 3 ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಚಿಂಹ : ಸ್ವಾಮಿಗಳು, ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಫಾಲ್ಕ - 4 ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಚಿಂಹ : ಸ್ವಾಮಿಗಳು
5	ಕನ್ನಡ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಚಿಂಹ ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ	ಫಾಲ್ಕ - 1 ಆಧುನಿಕ ಚಿಂಹ ಫಾಲ್ಕ - 2 ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಚಿಂಹ : ಶಿಂಗಾರಿ, ಕಥೆಗಳು, ಕಥೆಗಳ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಫಾಲ್ಕ - 3 ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಚಿಂಹ : ಕಾವಯಿಗಳು, ಮಾನ್ಯಭಾಷಾಜಿಗಳು, ಕಾವಯಿಗಳ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಫಾಲ್ಕ - 4 ಸ್ವಾಮಿಗಳು, ಮಾನ್ಯಭಾಷಾಜಿಗಳು
6	ಧಂಡಸ್ಸಿ	ಫಾಲ್ಕ - 1 ಯಾದ, ಯಾದ, ಯಾದ, ಯಾದಾಗಿಗಳ ಸ್ವರೂಪ, ಕನ್ನಡ ಧಂಡಸ್ಸಿಗಳ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಫಾಲ್ಕ - 2 ಧಂಡಸ್ಸಿಗಳು, ಧಂಡಸ್ಸಿಗಳ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ; ಧಂಡಸ್ಸಿಗಳ ಕಥೆ, ಧಂಡಸ್ಸಿಗಳ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಫಾಲ್ಕ - 3 ಕಾವಯಿಗಳ ಧಂಡಸ್ಸಿ - C : ಗಾಂಧಿಗಳ ಸ್ವರೂಪಗಳು, ಸ್ವಾಮಿಗಳ, ಗಾಂಧಿಗಳ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಫಾಲ್ಕ - 4 ಕಾವಯಿಗಳ ಧಂಡಸ್ಸಿ - E : ಗಾಂಧಿ, ಮಾನ್ಯಭಾಷಾಜಿಗಳು
7	ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ	ಫಾಲ್ಕ - 1 ಮಾನ್ಯಭಾಷಾಜಿಗಳ ಧಂಡಸ್ಸಿ, ಧಂಡಸ್ಸಿಗಳ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಫಾಲ್ಕ - 2 ಸ್ವಾಮಿಗಳ : ಉಪಾಸಕ, ದೀಪ, ದೀಪ, ದೀಪ, ಮಿಂಚಾಸರಿಗಳ ಫಾಲ್ಕ - 3 ಉಪಾಸಕ, ಉಪಾಸಕ ಕಥೆ ಫಾಲ್ಕ - 4 ದೀಪ, ದೀಪ, ದೀಪ ಸ್ವರೂಪಗಳು ಫಾಲ್ಕ - 5 ದೀಪ, ದೀಪ
8	ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ	ಫಾಲ್ಕ - 1 ಮಾನ್ಯಭಾಷಾಜಿಗಳ ಧಂಡಸ್ಸಿ, ಧಂಡಸ್ಸಿಗಳ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಫಾಲ್ಕ - 2 ಮಾನ್ಯಭಾಷಾಜಿಗಳ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಫಾಲ್ಕ - 3 ಮಾನ್ಯಭಾಷಾಜಿಗಳ ಧಂಡಸ್ಸಿ - I ಫಾಲ್ಕ - 4 ಮಾನ್ಯಭಾಷಾಜಿಗಳ ಧಂಡಸ್ಸಿ - II
9	ಕನ್ನಡ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚರಿತ್ರೆ	ಫಾಲ್ಕ - 1 ಧಾರ್ಮಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಧಂಡಸ್ಸಿ, ಧಂಡಸ್ಸಿಗಳ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಫಾಲ್ಕ - 2 ಕನ್ನಡ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚರಿತ್ರೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಧಂಡಸ್ಸಿ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಧಂಡಸ್ಸಿಗಳ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಫಾಲ್ಕ - 3 ಧಾರ್ಮಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಧಂಡಸ್ಸಿ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಧಂಡಸ್ಸಿಗಳ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಫಾಲ್ಕ - 4 ಧಾರ್ಮಿಕ ಧಂಡಸ್ಸಿಗಳ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಧಂಡಸ್ಸಿಗಳ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ
10	ವ್ಯಾಕರಣ	ಫಾಲ್ಕ - 1 ಪ್ರಾಚೀನ ವ್ಯಾಕರಣ : ವ್ಯಾಕರಣ, ವ್ಯಾಕರಣ, ವ್ಯಾಕರಣ ಫಾಲ್ಕ - 2 ಸಂಭಾಷಣ, ಸಂಭಾಷಣ ಫಾಲ್ಕ - 3 ಸಂಭಾಷಣ ವ್ಯಾಕರಣ, ವ್ಯಾಕರಣ ಫಾಲ್ಕ - 4 ಆಧ್ಯಾತ್ಮ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ವ್ಯಾಕರಣ

ನೋಡಿಕೆ-1

ಹಳ್ಳಿಗೆನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ (ಕಂಪ್ಯೂ ಸಾಹಿತ್ಯ - ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ)

ಫ್ಲಾಟ್ - 1	ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಾಚೀನತೆ	1
ಫ್ಲಾಟ್ - 2	ಗನೇ ನಾಗವಮ್ಮೆ, ನಾಗಚಂದ್ರ, ನಯಚೇನೆ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ, ರುದ್ರಭಟ್ಟೆ, ಜನ್ಮ ಮತ್ತು ಆಂದಂತ್ಯ	15
ಫ್ಲಾಟ್ - 3	ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ : ಹಿನ್ನಲೆ, ಉಗಮ, ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ	59
ಫ್ಲಾಟ್ - 4	ಪ್ರಮುಖ ವಚನಕಾರರು, ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೊಡುಗೆ	75

ಪರ್ಯಕ್ಷಮ ವಿನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳಿ

ಮೈಕ್. ಸುಧಾರಾವ್

ಕುಲಪತಿಗಳು ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

ಕನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ದೀನ್ (ಶೈಕ್ಷಣಿಕ) ಸಮಾಖೀಕರು

ಕನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಫೌ. ಬಿ.ಎನ್. ನಾಗರಾಜ ಭಟ್

ಸಂಪಾದಕರು

ಪ್ರಾಧಾಪಕರು,

ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಭಾಗ,

ಕನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ,

ಮೈಸೂರು.

ಡಾ. ಡಿ.ಟಿ. ಬಸವರಾಜ್

ಸಂಪಾದಕರು / ಸಂಯೋಜಕರು

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು,

ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಭಾಗ,

ಕನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ,

ಮೈಸೂರು.

ಪರ್ಯಕ್ಷಮ ನಿರೂಪಕರು

ಸಂಚಿಕೆ - 1

ಫೌ. ಬಿ.ಎನ್. ನಾಗರಾಜ ಭಟ್

ಫುಟ್‌ 1 ಮತ್ತು 2

ಪ್ರಾಧಾಪಕರು, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಭಾಗ,

ಕನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮೈಸೂರು.

ಡಾ. ಎಲ್. ರಾಜಶೇಖರಯ್ಯ

ಫುಟ್‌ 3 ಮತ್ತು 4

ಪ್ರಾಧಾಪಕರು, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಭಾಗ,

ಕನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮೈಸೂರು.

ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಶ್ರೀ ವಿ. ರಾಮಜ್ಞಾನ

ಕುಲಸಚಿವರು (ಆಡಳಿತ)

ಕ.ರಾ.ಮು.ವಿ.,ಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಿಭಾಗದಿಂದ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ 2002

ಎಲ್ಲ ಹಕ್ಕಿಗಳನ್ನ ತಾವಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಷ್ಟು ಇಲ್ಲದೆ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ, ಅಥವಾ ಭಾಗವಾಗಿ ಪ್ರಸರ್ಹಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳ ಹಿಂದಿನ ವಿವರಗಳಿಗೆ

ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕಾರ್ಯಾಲಯ, ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ತಿ, ಮೈಸೂರು - 570 006 ಇಲ್ಲಿಂದ ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಪ್ರಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ.

ಕನ್ನಡ ಎಂ.ಎ., ವ್ಯಾಸಂಗಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮ ಕನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಪಡೆದಿರುವ ತಮ್ಮನ್ನ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗದ ಅಧ್ಯಾಪಕ ವ್ಯಂದ ಹೃತ್ಯೋವರ್ಕವಾಗಿ ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತದೆ.

ತಮ್ಮ ಕ್ಯಾರ್ಯಲ್ಲಿ ರೂಪ ಈ ಸಾಮಗ್ರಿಯು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ 'ಮುಕ್ತ' ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಪಡೆದಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದುದಾಗಿದೆ. ತಾವು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಇಚ್ಛೆ ಮತ್ತು ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಒದಿಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ ಮತ್ತು ಅಭಿಮಾನವನ್ನೂ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಇದನ್ನು ತುಂಬು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನಾವು ಗೌರವಿಸುತ್ತೇವೆ ಕೂಡ. ಈ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ತಾವು ಓದುವಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದವರಾಗಿದ್ದರೂ ಅದು ಕಲಪಾಮೈ ಒಂದು ಶಿಸ್ತಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿ ಅಧ್ಯಯನವಾಗದೆಯೂ ಇರಬಹುದು. ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಶಿಸ್ತಿನ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಪಡೆದಾಗ ತಮಗೆ ಕಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ತೊಡಕು (ಕೆಲವರಿಗಾದರೂ) ಎದುರಾಗಬಹುದು. ಈ ಕೊರತೆಯನ್ನು ನೀಗುವ ಸಲುವಾಗಿ 'ಸ್ವಾತಕೋತ್ತರ ಪದವಿ ಪೂರ್ವಾಶಿಧ್ಯ ತಾ ಶಾಯೋಕ್ರಮ' [Master's Preparatory Program (MPP)] ವನ್ನು ಮುಕ್ತಪದ್ಧತಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು (ಬಿ.ಎ., ಪದವಿಯವರಿಗೆ) ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡಿರುವ ವಸ್ತು-ವಿಷಯಗಳ ಸ್ಥಾಲ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಈ (ಎಂಪಿಬಿ) ಸಾಮಗ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮುಕ್ತ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಪಡೆದ ತಮಗೆ ಈ ಸಾಮಗ್ರಿಯು ಕನ್ನಡ ಎಂ.ಎ. ವ್ಯಾಸಂಗಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ತಳಹಕ್ಕಿಯನ್ನು ನೀಡುವುದರೊಂದಿಗೆ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕುರಿತ 10 ಸಂಚಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದು 10 ನೆಯದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಹಳಗನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣ ಕೃತಿಯಾದ ತಬ್ಬ ಮುಣದಪ್ರಕಾಂ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟಿದೆ. ವ್ಯಾಕರಣದ ಸಮಾನ್ಯ ಪರಿಚಯ, ಆಕ್ಷರ ಪ್ರಕರಣ, ಸಂಧಿಪ್ರಕರಣ, ಸಮಾಸ ಪ್ರಕರಣ, ತದ್ವಿತ ಪ್ರಕರಣ, ಅಖಾತ, ಧಾತು, ಅಪಂಶ, ಅವ್ಯಯ ಪ್ರಕರಣ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಕುರಿತ ವಿವರಗಳು ಇಲ್ಲವೇ.

ಈ ಸಾಮಗ್ರಿಯಲ್ಲಿನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ತಾವು ಓದಬೇಕು, ಒಂದೊಂದು ಅಂಕಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಬಹುದಾದ 'ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ' (Objective Type) ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ತಾವೇ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಈ ಸಾಮಗ್ರಿ ಕುರಿತ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಬೇಕು ಎಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತ; ಈ ಸಾಮಗ್ರಿಯ ಓದು ತಮಗೆ ಉದ್ದಿಷ್ಟಫಲವನ್ನು ನೀಡಲಿ ಎಂದು ಅಶಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಅಧ್ಯಾಪಕ ವ್ಯಂದದ ಪರವಾಗಿ

ತಮ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸಿ

ಡಾ. ಡಿ.ಟಿ. ಬಿಬರಾಜ್

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಭಾಗ
ಕನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮೈಸೂರು.

ಸಂಚಿಕೆ - 1

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ - ಹಳಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಫುಟ್ಪಕ - 1

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಾಚೀನತೆ

ಶರೀರದಿ :

- 1.0 ಫುಟ್ಪಕದ ಉದ್ದೇಶ
- 1.1 ಪೀರಿಕೆ
- 1.2 ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನಾ ವಿಧಾನಗಳು
- 1.3 ಸಾಹಿತ್ಯದ ಎರಡು ಶಾಖೆಗಳು
  - 1.3.0 ಪ್ರಾಷ್ಟರಿಕ
  - 1.3.1 ಕೃತಿರೂಪ
- 1.4 ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ
  - 1.4.0 ಕವಿ ಚರಿತ್ರೆ
- 1.5 ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ವಿಧಾಗ ಕ್ರಮ
- 1.6 ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಾಚೀನತೆ
- 1.7 ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳು ಮತ್ತು ಕೃತಿಗಳು
  - 1.7.0 ಸ್ವಪತುಂಗ
  - 1.7.1 ಶಿವಕೋಟ್ಯಾಜಾಯ್
  - 1.7.2 ಪಂಪ
  - 1.7.3 ಪೈನ್ನ
  - 1.7.4 ರನ್ನ
  - 1.7.5 ಚಾವ್ಯಂಡರಾಯ
- 1.8 ಸ್ವಪರೀಕ್ಷಾ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು
- 1.9 ಸಾರಾಂಶ

1.0 ಘೂಟಕದ ಉದ್ದೇಶ

- ತನ್ನ ದದ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು
- ತನ್ನ ದಾಳಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಭಾಷೆ, ಕವಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು
- ಚಿಂತನೆ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮ, ಪಂಥ, ಮತಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು

1.1 ಹೀಗಿಕೆ

ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವವರು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುವರಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವವರು ಒಂದು ದೇಶದ ಸಮಗ್ರ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾರಣ ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿ ಆ ಕಾಲದ ಯುಗ ಹೊಲ್ಯಾಗಳನ್ನು, ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ತನ್ನದಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಲಕ ಅದನ್ನು ತಿದ್ದುವ, ಹೊಸದನ್ನು ಸ್ವಜಿಸುವ, ಬೆಲೆಕಟ್ಟಿವ ಕೆಲಸವನ್ನು ತನ್ನ ಕೃತಿಯೋಳಗೆ ಲೇಖಿಕ ಮಾಡಿರುತ್ತಾನೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಾದರೂ ಆ ದೇಶದ ಆತ್ಮಕಥೆ. ದೇಶದ ಆತ್ಮ ವಿಕಸನದ ಕರೆಯನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಶದವಾಗಿ, ಮನೋಹರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಭರತ ವಿಂಡದ ಲೌಕಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯ ಪರಿಜ್ಞಾನ ಇರಬಹುದು, ಇಲ್ಲದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವರ ಆತ್ಮಕಥೆ ಮಾತ್ರ ಅವರಿಗೆ ಬೆಂಬ್ಬಿಗಿ ತಿಳಿದಿದೆ. ಅದೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಾರವಾಗಿದೆ. ಇವು ಅದರ ಆತ್ಮಕಥೆ, ಜನತೆಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಇವು ಸಹಸ್ರಾರ್ಥ ವರ್ಣಗಳಿಂದ ನಿತ್ಯ ರಕ್ತಗತವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ.

ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ಆತ್ಮ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಅದರ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಒಂದೇ ರಾಜಮಾರ್ಗ. ಸಾಹಿತ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಕ್ಷೇಪಿತಯಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

1.2 ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನಾ ವಿಧಾನಗಳು

ಸಾಹಿತ್ಯ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲ. ಪ್ರಾಗ್ತಿಹಾಸಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವ್ರಾತೀ ಜೀವನದಿಂದ ಮನುಷ್ಯ ಜೀವನ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯ ಬದಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಸಂಜ್ಞಾಕ್ರಮದಿಂದ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಅನುಕರಣಾಕ್ಕೆ ಬಳಸುವ ಮೂಲಕ ಹೊಸ ಹೊಸ ಅಭಿವೃತ್ತಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಕಂಡಿದ್ದನ್ನು ತಿನ್ನುವ, ಭೋಗಿಸುವ ಪ್ರಪೃತ್ಯಿಯಿಂದ ಕ್ರಮೇಣ ಸಾಮೂಹಿಕ ಬದುಕಿನ ವಿನ್ಯಾಸ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದಂತೆ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಪರ್ಕ ಕ್ರಮವೂ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ಆಕಾರ ಪಡೆಯಿತು.

ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ಪರಿಕಾರಕ ತನ್ನ ನಿರ್ಗಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಾಡು, ಕುಸೀತ, ಕತೆಗಳ ಮೂಲಕ ಬದುಕಿಗೆ ಒಂದು ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡ. ಕೇವಲ ಲಯ ಹಿಡಿದು ಕೊಗುತ್ತ ಕ್ರಮೇಣ ಲಯಕ್ಕೆ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಪದಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುತ್ತ, ಕುಸೀತದೊಂದಿಗೆ ಅದನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತ, ಮಲ ದೇವತಾರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮನೋರಂಜನೆಯಲ್ಲಿ ಸುಖ ಕಾಣಲು ಅರಂಭಿಸಿದ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವೇ ಜಾನಪದದ ಸ್ವರ್ಪಿತ ಕ್ರಮೇಣ ಭಾಷೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಬೆಳೆಯುತ್ತ, ವಿಭಿನ್ನ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಬಳಗೊಳ್ಳುತ್ತ ಸಾಗಿದಂತೆಲ್ಲ ಕಲೆಯ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರಕ್ಕ ನಾಂದಿಯಾಯಿತು.

ಮೌಲಿಕ ಪರಂಪರೆ ಕ್ರಮೇಣ ವಿಸ್ತಾರಗೊಳ್ಳುತ್ತ ಜನಾಂಗದಿಂದ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ, ದೇಶದಿಂದ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹರಡುತ್ತ ಸಾಗಿದ್ದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

1.3 ಸಾಹಿತ್ಯದ ಎರಡು ಶಾಖೆಗಳು

ಸಂಪರ್ಹಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಮುಟ್ಟಿದ್ದ ಭಾಷೆ, ಮನೋರಂಜನೆಯ ಹಂತಕ್ಕ ಬೆಳೆದದ್ದು, ತನ್ನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸಮಗ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣವಾದದ್ದು ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ವಿಚಾರ. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡ. ಗುಹಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ, ಘರ್ಣಗಳ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಬಿಡುಸುತ್ತಿದ್ದ ಆದಿ ಮಾನವ ಕ್ರಮೇಣ ತಾನು ಆದುವ ಭಾಷೆಗೆ ಒಂದು ಲಿಪಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡ. ಹಾಗಾಗಿ ಲಿಪಿಯ ಮೂಲಕ ಅವನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಶಿಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ತರುತ್ತೇವೆ. ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿದ ಮುಖ್ಯಾಮುಖಿಯಾಗಿರುವ ಮೌಲಿಕ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಂದುದನ್ನು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತೇವೆ.

1.3.0 ಮೌಲಿಕ ರೂಪ

ಆದಿ ಮಾನವನು ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು, ಲಿಪಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಮನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಂಭೇದ್ಯಿಂದ ಭಾವೆಯ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಸಂತರ ತಮ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಭಾಷಾ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಭಾಷೆ ಬೆಳೆಯಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಯಿತು. ಜೊತೆಗೆ ಭಾಷೆ ಹಾಡಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ, ಕತೆ, ಗೀತೆ, ಲಾಂಛನ ರೂಪದಲ್ಲಿ, ಬಗ್ಗೆ, ಗಾದೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತಲೆಮಾರಿನಿಂದ ತಲೆಮಾರಿಗೆ, ಮುಖ್ಯಾಮುಖಿಯಾಗಿ ಹರಿಯಲು ಶುರುವಾಯಿತು. ಜನಾಂಗದಿಂದ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ತಲೆಮಾರಿನಿಂದ ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಬಂದ ಈ ಬಗೆಯನ್ನೇ 'ಜನಪದ'ವಿಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

1.3.1 ಕೃತಿ ರೂಪ

ಒಂದೊಂದು ದೇಶ, ಒಂದೊಂದು ಜನಾಂಗ, ಒಂದೊಂದು ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಭಾಷೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡವು. ಯಾವಾಗ ಲಿಪಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಅನುಭವಗಳನ್ನು, ಪುರಾಣಗಳನ್ನು, ಸಾಹಸರಾಗಳನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಲು ಶುರುಮಾಡಿದಿನಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ರಚನೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಕರ್ತೃ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಆಗ. ಅಲ್ಲಿವರೆಗೆ ಸಮಷ್ಟಿ ರಚನೆಯಿದ್ದದ್ದು ವ್ಯಾಪ್ತಿ ರಚನೆಗೆ ನಾಂದಿಯಾಯಿತು. ಕೃತಿ ರೂಪ ತಾಳಲು ಅವಕಾಶವಾಯಿತು.

ಹೇಂಪರ್ ಇತ್ತೀಚೆಗಿನ ಸಾಧನ. ಕಲ್ಲು, ಲೋಹಗಳ ಮೂಲಕ ಮೊದಲು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಬರವಣಿಗೆ ಸಾಧನ ಕ್ರಮೇಣ ಓಲೆಗಿರಿ, ಕಡತಗಳ ಮೂಲಕ ದಾಖಿಲಾಗಿ ಕ್ರಮೇಣ ಹೇಂಪರ್ ಮೂಲಕ ಅದರ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಈಗಂತು ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ಸ್ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ಅದರ ಪರಮೋಣ್ಡ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದೆ.

1.4 ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ

'ಸಾಹಿತ್ಯ'ವನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದರ ಹುಟ್ಟು ಬೆಳೆವಣಿಗೆ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಮರಿತು ಜಡಿಸುತ್ತಾ ಅದರ ಕರ್ತೃವಿನ ವಿಚಾರವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. 'ಸಾಹಿತ್ಯ' ಯಾವಾಗ, ಯಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಯಾರಿಂದ ರಚನೆಗೊಂಡಿತು ಎಂಬುದರ ಸವಿವರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಅನಂತರ ಆ ಕೃತಿಯ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವೂ ಅದರಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. 'ಸಾಹಿತ್ಯ'

ಚರಿತ್ರೆ'ಒಂದು ದೇಶದ ಸಮಗ್ರ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ರಚಿಸಬಿಲ್ಲದು. ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ನಡೆದ ಸಮಗ್ರ ಚಿಂತನೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅದು ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ 'ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ'ಇವುಗಳ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ದಾವಿಲು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

1.4.0 ಕವಿ ಚರಿತ್ರೆ

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರಾ. ನರಸಿಂಹಾಬಾಯರು ಕವಿ ಚರಿತ್ರೆ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಗೂ ಕವಿ ಚರಿತ್ರೆಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಇಲ್ಲ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಲ್ಲಿ ಕವಿ-ಚರಿತ್ರೆಗೆ ವಿಶೇಷ ವಸ್ತುಗಳು ಲಭ್ಯ. ಕವಿ ಯಾವುದೋ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಏನೇನೋ ವ್ಯತ್ಪಿತ್ತಾ ಮಾಡುತ್ತೆ, ಎಲ್ಲಾಲ್ಲೋ ಅಲೆಯುತ್ತ ದೇಶದಿಂದ ದೇಶಕ್ಕೆ, ಖಂಡದಿಂದ ಖಂಡಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತೆ ಒಂದೆಡೆ ನೆಲಸಿಲ್ಲದೆ ಅಥವಾ ನೆಲೆ ನಿಂತರೂ ವ್ಯವಿಧ್ಯವಾದ, ವೇರುಧ್ವನಾದ ಬದುಕನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತ ಹಲವಾರು ರೀತಿಯ, ವಿಭಿನ್ನ ರೀತಿಯ ಕೃತಿ ರಚಿಸಿದುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಕವಿಚರಿತ್ರೆಗೆ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಚೀನ ಕವಿಗಳ ಬದುಕು ಆ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ವೇರುಧ್ವನಲ್ಲಿದ್ದರಿಂದ, ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಬಂದ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸಾಗುವುದರಿಂದ, ಜೋತಿಗೆ ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ಏನನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಿದ್ದರಿಂದ 'ಕವಿ ಚರಿತ್ರೆ' ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಗಿಂತ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿ ಬರೆಯುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ರಾ. ನರಸಿಂಹಾಬಾಯರು ಕವಿ ಚರಿತ್ರೆ ಎಂದು ಬರೆದರೂ ಅದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯೇ ಆಗಿದೆ.

1.5 ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ವಿಭಾಗ ಕ್ರಮ

ಇಡೀ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಹಲವಾರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿದ್ಯಾಂಸರು ವಿಭಜಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಯಾಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕವಿ, ಅವನಿಂದ ಮುಂದಿನ ಕವಿಗಳು ಪ್ರಭಾವಿತರಾದುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಆ ಕವಿಯ ಹಸರಿನಿಂದ ಆ ಕಾಲ ಘಟಿಸಿದ್ದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪಂಪ ಯುಗ, ಬಸವಯುಗ ಇತ್ತಾದಿ. ಕೆಲವರು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಭಾಷಾ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಹಳಗೊಡುತ್ತಿ, ನಡುಗೊಡುತ್ತಿದ್ದಾಗಿ ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಆ ಕಾಲದ ಮತ್ತ ಪ್ರಾಬಿಲ್ಯವನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಜೈನಯುಗ, ವೀರತ್ವಯುಗ, ಬ್ರಹ್ಮಣ ಯುಗ ಎಂಬುದಾಗಿ ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಹದಿನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಭಾಗ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅದರೆ ಒಂದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹೋಲಿಕೆಯಿದ್ದು ತೀರ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದು ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಅಂಶ. ಅದರೆ ಸರ್ವಸಮೂತವಾದ ವಿಭಾಗ ಕ್ರಮ ಎಂದರೆ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ ಪ್ರಕಾರ ಅದು ಹೀಗಿದೆ:

ಆದಿಕಾಲದಿಂದ ಸುಮಾರು. ೪೫೦ರ ಪರೆಗೆ

ಕೀ.ಶ. ಸುಮಾರು. ೪೫೦ -೪೫೫

ಕೀ.ಶ. ಸುಮಾರು. ೪೫೫-೪೬೫

ಕೀ.ಶ. ಸುಮಾರು. ೪೬೫-೪೭೫

ಕೀ.ಶ. ಸುಮಾರು. ೪೭೫-೪೮೫

ಕೀ.ಶ. ಸುಮಾರು. ೪೮೫-೪೯೫

ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಒಂದು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಗುರಿಪಡಿಸಬೇಕಾದರೆ ಒಂದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ವಿಭಾಗ ಕ್ರಮ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿದ್ದಷ್ಟು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು

ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿದ್ಯಾಂಸರಿಗಿಂತ ಟಿ.ವಿ. ಪೆಕ್ಕಾಚಲ ಶಾಸ್ತ್ರ ಅವರು ಕೈಗೊಂಡ ಮೇಲಿನ ವಿಭಾಗ ಕ್ರಮ ತುಂಬಾ ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ. "ಮತ, ಧರ್ಮ, ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯರೂಪ, ರಾಜವಂಶ ಈ ಮುಂತಾದ ಕೆಲವು ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರೆ ಒಟ್ಟೆನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕೊಂಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಶತವರ್ಷಗಳ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರವಾಹರೂಪಿಯಾದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಅನ್ವೇಣ್ಯತಮವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವ ಒಂದು ತರ್ಕ ಶುದ್ಧಮಾರ್ಗವೂ ಅಗಿರಬೇಕು. ಪ್ರಾಧಾರ ಸಂಬಂಧಗಳೊಂದನೆ, ಪ್ರಪೃತಿಗಳೊಂದನೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡುವ ಸಾಕಾರು ವಿರಬೇಕು. ಈ ಮುಂತಾದ ಕೆಲವಂಶಗಳು ಈ ವಿಭಾಗ ಕ್ರಮದ ಆಯ್ದುಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ" ಎಂಬ ಅವರ ಮಾತುಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ವಿಭಾಗ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಾಗುತ್ತದೆ.

1.6 ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಾಚೀನತೆ

ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತ ಜನ್ಮವಲ್ಲ ಅದು ಮೂಲ ದ್ವಾರಿತದಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಇದು ಗೋತ್ತಾದದ್ದು ಅಥವಿಕ ಭಾಷಾ ಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿದ್ಯಾಂಸರಿಂದ. ಇದು ಸ್ವಷ್ಟವಾದ ನಂತರ ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾಂಸರು ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಾಚೀನತೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ದೊರೆತ ಆಧಾರಗಳ ಸಾಮಾರ್ಗಿಯಿಂದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲು, ವಿಶೇಷಿಸಲು ಶುರು ಮಾಡಿದರು.

ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಎಂ. ಗೋವಿಂದ ಪ್ರೆ ಅವರು ಕ್ರಿ.ಪ್ರಾ. ಏರಡನೆ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಗ್ರೀಕ್ ಪ್ರಹಸನದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಶಬ್ದಗಳು ಕನ್ನಡದ್ದೆಂದು ವಾದಿಸಿ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಇತ್ತೀಂದು ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಲರಾಜನ 'ಗಾಢಸಪ್ತತತ್ತೀಕೃತಿಯಲ್ಲಿ' ಕೆಲವು ಕನ್ನಡದ ಪದಗಳಿವೆ. ಅದು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧ನೇ ಶತಮಾನ. ನಂತರ ಓಲೆಮಿಯ ಬರಹದಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೫೦) ಅಶೋಕನ ಶಿಲಾಶಾಸನದಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ.ಶ. ೩ನೇ ಶತಮಾನ) ಶಿಲಪ್ರಧಿಗಾರಂ(ತಮಿಳು ಕಾವ್ಯ) ಕ್ರಿ.ಶ. ೩ನೇ ಶತಮಾನ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕನಾಂಟಿಕ ಪದದ ಉಲ್ಲೇಖಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಲ್ಪಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಿದ್ಯಾಂಸರು ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಾಚೀನತೆ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಅರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪ್ರಾಚೀನ ಇತಿಹಾಸವಿರುವುದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

1.7 ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳು

ಕವಿರಾಜ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪದ್ಯ ಹೀಗಿದೆ:

ವಿಮೋಳೋದಯ ನಾಗಾಜುನ

ಸಮೇತ ಜಯಿ ಬಂಧು ದುರ್ವಿನೀತಾದಿಗಳೀ |

ಕ್ರಮದೋಳ ನೆಗಬ್ರೀ ಗದ್ಯ

ಶ್ರಮಪದ ಗುರುತಾ ಪ್ರತೀತಿಯಂ ಕೆಯೊಂಡರೋ ||

ವಿಮೋಳೋದಯ, ನಾಗಾಜುನ, ಜಯಿಂಥ, ನಿರ್ವಿನೀತ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರೆಲ್ಲ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವರು. ಇವರ ಕೃತಿಗಳು ಉಪಲಬ್ಧವಿಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವರನ್ನು ಹೆಸರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಪರಮ ಶ್ರೀ ವಿಜಯ ಕವಿ

ಶ್ವರ ಪಂಡಿತ ಚಂದ್ರ ಲೋಕಪಾಲಾದಿಗಳಾ |

ನಿರತಿಶಯ ವಸ್ತು ವಿಸ್ತರ

ವಿರಚನೆ ಲಕ್ಷ್ಯಂತದಾದ್ಯ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆಂದು ||

ಜೊತೆಗೆ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಿದ ರಾಮಾಯಣ, ಭಾರತದ ಪಂಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ 'ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ' (ಕ್ರಿ.ಶ. ೪೫೦) ಬರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಅಗುತ್ತಿತ್ತೆಂಬುದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡಿಗರು ಹೆಮೈಪಡಬಹುದಾದ 'ಹಲ್ಮಿಡಿ' ಶಾಸನ (ಕ್ರಿ.ಶ. ೪೫೦) ದೊರೆತದ್ದು ಕ್ರಿ.ಶ. ೪೫೦ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ. ಅದನ್ನು ಓದಿದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೩೫ ಕನ್ನಡ ಪದಗಳಿವೆ. ಅನಂತರ ಸಿರಗುಂದದ ಶಾಸನ, ಘಂಗಳೀಶನ ಶಾಸನ, ಬಾದಾಮಿ ಶಾಸನಗಳ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಕಷ್ಟು ಬೆಳೆದಿರುವುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಾಧುಗೆ ಸಾಧು ಮಾಧುರ್ಯನ್ನೆ ಮಾಧುರ್ಯಂ ||
ಬಾಧಿಷ್ಟ ಕಲಿಗೆ ಕಲಿಯುಗ ವಿಪರೀತನಾ ||
ಮಾಧವನೀತನಾ ಪೆಜನಲ್ಲಾ ||

ಮೇಲಿನ ಬಾದಾಮಿ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಹೇಗೆ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುದರ ಜೊತೆಗೆ ಕನ್ನಡಿಗನ ಶಾಯಿ ಪರಾಕ್ರಮದ ವರ್ಣನೆಯೂ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದೆ.

ಶ್ರವಣ ಬೆಳಗೋಳದ ನಿಷದಿಗಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಬಳಕೆಯಾದುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ (ಕ್ರಿ.ಶ. ೨೦೦) ಕನ್ನಡ ಇದನೆ ಶತಕದಿಂದ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆ ಮಾಡುವ ಹಂತಕ್ಕೆ ಬಲಿಯುತ್ತಿದ್ದುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

1.7.0 . ಸ್ವಪತುಂಗ

'ಕವಿರಾಜ ಮಾರ್ಗ' ಸ್ವಪತುಂಗನ ಹೆಸರಲ್ಲಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಅಮೋಫ್ಫಿವರ್ಫ ಸ್ವಪತುಂಗನ

ಆಸ್ಥಾನದ ಕವಿಯಾದ ಶ್ರೀವಿಜಯ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗವನ್ನು ರಚಿಸಿ ತನ್ನ ಆಶ್ರಯದಾತನ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದನೆಂದು ಆಧಾರ ಸಹಿತವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀವಿಜಯ ಬಹುಶ್ರಾತನು, ಕಾವ್ಯಕಲಾ ನಿಪುಣನೂ, ಅಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನೂ, ಉಭಯ ಭಾಷಾ ವಿಶಾರದನೂ ಆಗಿದ್ದಾನು. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದುವಾಗಿದ್ದ ಮಾನ್ಯವೀಷಣವೇ ಕವಿಯ ಜನ್ಮ ಸ್ಥಳ.

ಇದೊಂದು ಲಕ್ಷ್ಣ ಗ್ರಂಥ. ಕಾವೇರಿಯಿಂದ ಗೋದಾವರಿವರೆಗೆ ಕನ್ನಡ ನಾಡು ವ್ಯಾಪ್ತಿಸಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಕಾವೇರಿಯಿಂದ ಮಾಗೋ
ದಾವರಿವರ ಮಿದಣಾಡಾ ಕನ್ನಡದೊಳ್ಳಾ |
ಭಾವಿಸಿದ ಜನಪದಂ ವಸು
ಧಾವಲಯ ವಿಲೀನ ವಿಶದ ವಿಷಯ ವಿಶೇಷಂ ||

ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ಸಿಗುವ ಮೊದಲ ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥ. ಜೊತೆಗೆ ತಿರುಳ್ಳನ್ನಡ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುವ ಉರಿನ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಇಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿಯಿದೆ.

ಅದರೊಳಗಂ ಕಿಸುವೋಟಲಾ
ವಿದಿತ ಮಹಾಕೋಪಣ ನಗರದಾ ಪುಲಿಗೆಜಯಾ
ಸದಭಿಸ್ತುತಮಪ್ರೌಂಕುಂ
ದದ ನಡುವಣ ನಾಡೆ ನಾಡೆ ಕನ್ನಡದ ತಿರುಳ್ಳಾ

ಕೆನುವೋಳಲ್ (ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು) ಕೊಪಣ=(ಕೊಪ್ಪಳ) ಪುಲಿಗೆಟೆ (ಲಕ್ಕೇಶ್ವರ) ಒಕ್ಕುಂದ (ಒಕ್ಕುಂದ) ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ಇರುಳ್ಳನ್ನಡಸಿಯೆಂ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟು ಇಂತಹ ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಮೂರು ಪರಿಚೀರ್ಯೆಗಳಿವೆ. ೧. ದೋಷಾದೋಷ ನಿರ್ಣಯ ೨. ಶಬ್ದಲಂಕಾರ ೩. ಅಧಾರಲಂಕಾರ. ಈ ಬಗೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರ ಗ್ರಂಥ ಬಂದಿರಬೇಕಾದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಗ್ರಂಥ ಬಂದಿರಲೇಬೇಕೆಂದು ತಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ.

1.7.1 ಶಿವಕೋಟ್ಯಾಭಾಯ

ಕನ್ನಡದ ಮೌದಲ ಗದ್ಯ ಶ್ರೀ 'ವದ್ವಾರಾಧನೆ'ಯನ್ನು ಬರೆದವನು ಶಿವಕೋಟ್ಯಾಭಾಯ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಕಾಲ ಶ್ರೀ.ಶ. ಸುಮಾರು ೯೧೦ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹರಿಷ್ಣಣನ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಬ್ಯಾಹತ್ಯಾಖೋಶದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತು ಕಥಿಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಆದರೆ ಉಪಕಥೆ, ವ್ರಾಣ, ಅಂಕಿತನಾಮ, ಸ್ವಳನಾಮಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. 'ಭಗವತಿ ಆರಾಧನಾ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥ ಇದಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾಗಿರಬೇಕೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಗದ್ಯದ ಚೆಳವೇಗೆಯನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

1.7.2 ಪಂಪ

ಪಂಪ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಶ್ರೀ.ಶ. ಎಂಬರಲ್ಲಿ. ತಂದೆ ಭೀಮಪಯ್ಯ, ತಾಯಿ ಅಭ್ಯಾಸಿ. ಭೀಮಪಯ್ಯ ವೈದಿಕ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಜ್ಯೇಂಧ್ರಮಾವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದೆ. ಜಿನವಲ್ಲಿಭ್ರ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಮಗನೂ ಈತನಿಗೆ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಈತನ ಪೂರ್ವಜರು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಿಂದ ವೆಂಗಿಪಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೆಲೆಸಿರುಹುದು. ಭೀಮಪಯ್ಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿಗೆ ಮರಳಿರಬಹುದು. ಪಂಪನ ತಾಯಿಯ ತವರು ಅಣ್ಣಗೇರಿ. ಬಾಲ್ಯವನ್ನು ಪಂಪ ಅಣ್ಣಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದಿರಬಹುದು. ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಶ್ರವಣ ಚೆಳಗೊಳದಲ್ಲಿ ಆಗಿರಬೇಕು. ದೇವೇಂದ್ರಮುನಿ ಪಂಪನ ಗುರು. ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ನಂತರ ವೇಮುಲವಾಡದ ಇಮ್ಮಡಿ ಅರಿಕೇಸರಿ ರಾಜನ ಆಸ್ಥಾನದ ಕವಿಯಿರಬೇಕು. ಅರಿಕೇಸರಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಮೂರನೇ ಇಂದ್ರನ ಮೋಹನ್ಯಗಾಗಿ ತನ್ನ ಬಾಲ್ಯವನ್ನು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಳೆದಿದ್ದನೇ. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರೂ ಒದನಾಡಿಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಪಂಪ ಕವಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಕಲಿಯೂ ಹೋದು. ಅರಿಕೇಸರಿಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು. ಪಂಪ ಎರಡು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಒಂದು ಅದಿಪುರಾಣ, ಎರಡು ವಿಕ್ರಮಾಜುನವಿಜಯಂ. ಅದಿ ಪುರಾಣದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದ ಕಾಲವನ್ನು ಪಂಪನೇ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದು ಶ್ರೀ.ಶ. ೬೪೮. 'ಬೆಳಗುವನೆಲ್ಲಿ ಲ್ರಾಕಿಕಮನಲ್ಲಿ ಜಿನಾಗಮಂ' ಎಂದು ಆತನೇ ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಮೌದಲು ಅದಿ ಪುರಾಣವನ್ನು ಅನಂತರ ಪಂಪ ಭಾರತವನ್ನು ಬರೆದಿರಬೇಕು. ಒಂದನ್ನು ಮೂರು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಅರು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದ್ದಾಗಿ ಆತನೇ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಕರಿಂ ನಗರದ ಶಾಸನದ ಆಧಾರದಿಂದ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಶ್ರೀ. ಎಂಬ ರ ಒಳಗೇ ಇದನ್ನು ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದ್ದಿರಬೇಕು.

'ಮುನ್ನಿನ ಕಬ್ಬಿಮನೆಲ್ಲ ಮಂ ಇಕ್ಕಿ ಮೆಟ್ಟಿದವು. ಸಮಸ್ತ ಭಾರತಮಂ ಅದಿಪುರಾಣ ಮಹಾ ಪ್ರಸಿಂಧಮಂ' ಎಂದು ಪಂಪನೇ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

'ಪೂರ್ವ ಪೂರಾಣ' ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥ. ಪಂಪನ ಅದಿಪುರಾಣಕ್ಕೆ ಇಂದೇ ಆಕರ. ವೇದ ವ್ಯಾಸರು ಬರೆದ ಮಹಾಭಾರತ ವಿಕ್ರಮಾಜುನವಿಜಯಂಗೆ ಆಕರ ಗ್ರಂಥ.

ಪಂಪ ತನ್ನ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕೃತಿಯನ್ನು ಆಗಮ ಗ್ರಂಥವೆಂದು, ವೈದಿಕ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಲೋಕವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಜೀನಾಚಾರ್ಯರು ಬರೆದ ಪೂರ್ವ ಪುರಾಣವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಬರೆದ ಅದಿ ಪುರಾಣ ಹದಿಮೂರು ಅಶ್ವಾಸಗಳುಳ್ಳ ಗ್ರಂಥ. ಅದಿ ತೀರ್ಥಂಕರನ ಕಥೆಯನ್ನು ಭವಾವಳಿಗಳನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈತನ ಮಕ್ಕಳಾದ ಭರತ, ಬಾಹುಬಲಿಯರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ.

ವರ್ಜ ಜಂಫು ಶ್ರೀಮತಿಯ ಪ್ರಕರಣ, ಜನ್ಮಾಭಿಪ್ರೇಕ ವರ್ಣನೆ, ನೀಲಾಂಜನೇಯ ಸ್ವತ್ಯ ಪ್ರಕರಣ, ಭರತ ಬಾಹುಬಲಿ ಪ್ರಸಂಗ ಮುಂತಾದ ಭಾಗಗಳು ಪಂಪನ ಕಾವ್ಯ ಶಕ್ತಿಯ ಪರಾಕಾಷ್ಟ್ಯಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವಂಥಾದ್ದು.

ವಿಕ್ರಮಾಜುನ ವಿಜಯ ಪಂಪನ ಎರಡನೆಯ ಕೃತಿ. ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಾಸ ಭಾರತವನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತಂದ ಮೊದಲ ಕವಿ ಪಂಪ. ಕಾವ್ಯ ಕಥೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಹಾಕಾವ್ಯವಾಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅರಿಕೇಸರಿಯನ್ನು ಅರ್ಚನನ ಜೊತೆ ಸಮೀಕರಿಸಿ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಅಶ್ರಯಧಾತನ ಬಗ್ಗೆ ಪಂಪನಿರುವ ಗೌರವ ಬ್ರಿತಿ ಇದರಿಂದಾಗಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕೃಷ್ಣ ಒಬ್ಬ ರಾಜತಾಂತ್ರಿಕನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ದ್ಯುಪದಿ ಪಂಚವಲ್ಲಭೀಯಾಗಿದ್ದರೂ ಕಾವ್ಯದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಚನನಿಗೆ ಸುಭದ್ರೆಯೋಂದಿಗೆ ಪಟ್ಟುಭಿಷ್ಟೇಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾವ್ಯದ ಮಹಾನಾಯಕರನ್ನು ಒಂದೊಂದು ಮೊಲ್ಯಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬೆಣ್ಣಿಬ್ಬರನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಆ ಧೋರಣೆಯಲ್ಲೇ ಮುಗಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಭಲದೊಳ್ಳಾ ದುರ್ಯೋಧನಂ ನಸ್ನಿಯೋಳಿನ ತನಯಂ ಗಂಡಿನೋಳ್ಳಾ ಭೀಮಸೇನಂ||

ಬಲದೊಳ್ಳಾ ಮದ್ರೇಶನತ್ಯನ್ನಿತಿಯೋಳಿಮರ ಸಿಂಧೂದ್ವಂಜಾಪವಿದ್ಯಾ||

ಬಲದೊಳ್ಳಾ ಕುಂಭೋದ್ವಪಂ ಸಾಹಸದ ಮಹಿಮೋಳ್ಳಾ ಘಲ್ಲುಣಂ ಧರ್ಮದೊಳ್ಳಾ

ನಿಮ್ರಲಂಬಿತ್ತಂ ಧರ್ಮಪ್ರತ್ರ ಮಿಗಿಲವಗ್ರಗಳಿನೀ ಭಾರತಂ ಲೋಕಪೂಜ್ಯಂ||

||೧೪-೪೪||

'ಹಿತಮಿತ ಮೃದುವಚನಂ'ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡದ್ದು ಸೂಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಒಂದು ಉಳ್ಳ ಪದ್ಯದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕೇವಲ ೧೯ ಅಶ್ವಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಇಡುಕಿರಿಸಿ ಎಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಮಾಡಬೇಕು, ಎಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಹಿಡಿತ ಪಂಪನಿಗೆ ಸಾಧಿಸಿದೆ.

ರಾಜಾಷ್ಣನದಲ್ಲಿದ್ದ ಪಂಪ ರಾಜಕಾರ್ಯವನ್ನು, ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಬಹಳ ಸಮೀಪದಿಂದ ಬಲ್ಲಕ ಅರಿಕೇಸರಿಯ ಸ್ವೇಹದ ಸೆಯಿಯನ್ನು ಅಸ್ವಾದಿಸಿದವ. ಹಾಗಾಗಿ ದುರ್ಯೋಧನ ಮತ್ತು ಕಣರ ಸ್ವೇಹವನ್ನು ಬಹಳ ಸೋಗಸಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅರ್ಚನ ಕಥಾನಾಯಕನಾದರೂ ಕಣ ಸತ್ಯಗ ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ಜರಮಗಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದ.

ನೆನೆಯಿದಿರಣ್ಣ ಭಾರತದೊಳಿಂ ಪೇಜರಾರುಮನೋಂದೆ ಚಿತ್ತದಿಂ||

ನೆನೆಪೋಡೆ ಕಣನಂ ನೆನೆಯ ಕಣನೋಳಾರ್ ದೊರೆ ಕಣನೇಯುಕ ||

ಣನ ಕದೆನನ್ನಿ ಕಣನಳವಂಕದ ಕಣನ ಚಾಗಮೆಂದು||

ಕಣನ ಪದೆಮಾತಿನೋಳ್ಳಾ ಪ್ರದಿದು ಕಣರಸಾಯನ ಮಲ್ತ ಭಾರತಂ||

||೧೭-೪೭||

ಪಾತ್ರ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ, ಭಾವಾ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ, ಕಾವ್ಯ ಸಂಖಿಧಾನ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ವಾತ್ರಗಳನ್ನು ಪುಂಬುಪುಂಬಾಯಾಗಿಸುವಲ್ಲಿ, ಹಂಗಿಲ್ಲದೆ ವಾತಾದುವುದರಲ್ಲಿ ಪಂಪನ ಪಾತ್ರಗಳು ಜೀವಂತವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದಲೇ ಕವಿಕುಲ ಗುರು, ಅದಿ ಕವಿ ಎಂಬೆಲ್ಲ ಬಿರುದಿಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿದ್ದಾನೆ.

1.7.3 ಪೋನ್ನ

ಪೋನ್ನ ಸ್ವಂತ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಪೋನ್ನ ಕವಿ ಭುವನ್ಯೈಕ ರಾಮಾಭ್ಯದಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದುದು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಮೂರನೇ ಕೃಷ್ಣನ ಅಶ್ರಯದಲ್ಲಿ. ಹಾಗಾಗಿ ಪೋನ್ನನ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರಾಯಿಸಲು ಇದು ಮುಖ್ಯ ಆಧಾರಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಪೋನ್ನ ಶ್ರೀ.ಶ. ಇಂರಲ್ಲಿ ರಾಮಾಭ್ಯದಯವನ್ನು ಶ್ರೀ.ಶ. ಉಜಿ-ಉಜಿರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪುರಾಣವನ್ನು ರಚಿಸಿರಬೇಕು. ಜಿನಾಕ್ಷರಮಾಲೆ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಭುವನ್ಯೈಕ ರಾಮಾಭ್ಯದಯ ಲೋಕ ಕಾವ್ಯ. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಮೂರನೇ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮನೊಡನೆ ಅಭೇದಗೋಲಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಪೋನ್ನನಿಗೆ ಕವಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಕೊಟ್ಟಪನು ಮೂರನೆಯ ಕೃಷ್ಣನೆ. ಈ ಕೃತಿಗಳ ಅಶ್ವಾಸಗೆಗಳುಳ್ಳದ್ದು. ಜಿನಾಕ್ಷರಮಾಲೆ ಒಂದು ಸೇತ್ತುಗ್ರಂಥ, ಕಂದಪದ್ಮಗೋಳದ ಕೂಡಿವೆ. 22 ವ್ಯಂಜನಗೋಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ 22 ಗಡ್ಡಪದ್ಮಗೋಳಿವೆ.

ಶಾಂತಿಪುರಾಣ ಒಂದು ಆಗಮ ಕಾವ್ಯ. ಇನೆಯ ತೀರ್ಥಂಕರನನ್ನು ಕುರಿತು ರಚಿಸಿದ ಗ್ರಂಥ. ಶಾಂತಿಪುರಾಣಕ್ಕೆ ಗುಣಭದ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಉತ್ತರ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿರುವ ಶಾಂತಿ ತೀರ್ಥಂಕರ ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಗಣ ಶಾಂತಿ ಪುರಾಣಗಳು ಆಕರ ಗ್ರಂಥವಾಗಿವೆ. ಇಂತಹ ಅಶ್ವಾಸಗಗಳುಳ್ಳದ್ದು ಶಾಂತಿಪುರಾಣ.

ಭುವನ್ಯೈಕ ರಾಮಾಭ್ಯದಯ, ಗತ ಪ್ರತ್ಯಾಗತ, ಅಲಂಕಾರ, ಅದಿಪುರಾಣಮು, ವಿರಾಟಮು - ಇವೆಲ್ಲವು ಪೋನ್ನನ ಕೃತಿಗಳೇ, ತೀದರೆ ದೋರಕಿಲ್ಲ.

1.7.4 ರನ್ನ

ರತ್ನತ್ರಯರಲ್ಲಿ ರನ್ನ ಮೂರನೆಯವನು. ಉಳಿದಿಬ್ಬರು ಹಂಪ, ಪೋನ್ನ, ಈ ಮಾತನ್ನು 'ಅಜಿತ ಪುರಾಣ'ದಲ್ಲಿ ರನ್ನನೇ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ "ಹಂಪನುಮಂ ಪೋನ್ನಗನುಂ ಕವಿರತ್ನನಂವೀಮೂರ್ಬಾ"

ರನ್ನನ ತಂದೆ ಜಿನವಲ್ಲಿಭ. ತಾಯಿ ಅಭ್ಯಾಲಪ್ಪೆ. ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಜಕ್ಕಿ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡಿರು. ರಾಯ ಮತ್ತು ಅತ್ಯಿಮಬ್ಬೆ ಮಕ್ಕಳಾಗಳು. ಬಳಿಗಾರರ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಮುದುವೋಳಲಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ರನ್ನ ಅಜಿತ ಸೇನಾಕಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ಬಾವುಂದರಾಯನ ಪೋಷನೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಬಾಲುಕ್ಕರಾಜರ ಅಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದ ಸತ್ಯಾಶ್ರಯ ಅಥವಾ ಇಂಜಿ ಬೆಂಗಳನ ಅಶ್ರಯದಲ್ಲಿದ್ದು ಅವನನ್ನೇ ಕಥಾನಾಯಕನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು 'ಸಾಹಸ ಭೀಮ ವಿಜಯಂ' ಅನ್ನು ಬರೆದನು. 'ಅಜಿತನಾಳ' ಪುರಾಣ'ದೆಂಬ ಆಗಮ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀ.ಶ. ಸುವಾರು ಇತಾರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿರಿಹುದೆಂದು ಉಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇನೆಯ ತೀರ್ಥಂಕರನಾದ ಅಜಿತಸ್ವಾಮಿ ಮತ್ತು ಇನೆಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಸರ್ಗರನ ಜರಿತ್ರೆಯುಳ್ಳ ಜೈನಪುರಾಣ. ದಾನ ಚಿಂತಾಮನೆ ಅತಿಮಬ್ಬೆ ಬರಸಿದಳಿಂದು ರನ್ನನೇ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಪೀರಿಕಾ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹ ಅಶ್ವಾಸಗಗಳುಳ್ಳ ಇದೊಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆಯೇ ಹೋರತು ಒಂದು ಕಾವ್ಯವಾಗಿ ಜೀವಸೆಲೆ ಅದಿ ಪುರಾಣದಂತೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

ರನ್ನನ ಮಹತ್ವದ ಏರಡನೇ ಕೃತಿ 'ಸಾಹಸ ಭೀಮ ವಿಜಯ'ಇದಕ್ಕೆ 'ಗದಾಯುಧ' ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರೂ ಇದೆ. ಈ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀಯವರು ನಾಟಕವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಸಿಂಹಾವಲೋಕನ ಕ್ರಮ'ದಿಂದ ಮಹಾಭಾರತದ ಮುಖ್ಯ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ವಾಚಕರ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹ ಅಶ್ವಾಸಗಗಳುಳ್ಳ ಈ ಕಾವ್ಯ ಹಂಪ ಭಾರತ, ಭಾಸನ ಉರುಭಂಗ, ಬೆಂಟ್ ನಾರಾಯಣನ 'ವೇಣೀ ಸಂಹಾರ'ಗಳಿಂದ ಪ್ರಫಾವಿತವಾಗಿದೆ.

ಈ ಕೃತಿಯು ಕಥಾನಾಯಕ ಭೀಮ. ದುರ್ಯೋಧನರ ಗದಾಯುಧ್ ವೇ ಇದರ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದು. ಆದರೆ ಈ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ನಾಟಕೀಯವಾಗಿ, ಜೀವಂತಗೊಳಿಸಿದ್ದನೆಂದರೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ರನ್ನ ಕವಿಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಕನ್ನಡ ಒದುಗರನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿಕರನ್ನು ತನ್ನ ಶ್ಲೋಕೆಂದ ಮಹಾಕವಿಯಾಗಿ ಉಳಿದಿದ್ದಾನೆ.

1.7.5 ಚಾವುಂಡರಾಯ

ಇವನು 'ಚಾವುಂಡರಾಯ ಪುರಾಣ'ವೆಂಬ ಗದ್ಯಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದವನು. ಸ್ವತಃ ವೀರನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಆದಿಪುರಾಣಾಕ್ಷಿಂತ ಇಂದ ಪರಿಷಾಖೆ ತರುವಾಯ ಇದು ರಚನೆಯಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಉಂಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದಿಪುರಾಣದ ವಿಷಯವು 'ಚಾವುಂಡರಾಯ ಪುರಾಣ'ದ ಪ್ರಥಮ ಭಾಗದ ವಿಷಯವೂ ಒಂದೆ. ಮೂಲ ಆಕರಷಣೆ ಒಂದೆ. ಆದರೆ ಇಬ್ಬರ ಕಾವ್ಯ ರೀತಿ ಮಾತ್ರ ಬೇರೆ ಬೇರೆ. ತ್ರಿಷಂಕು ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಮಹಾಪುರಾಣ ಎಂದು ಇವನ ಗ್ರಂಥದ ಹೆಸರು. ಈ ಶಿಲಾಕ ಪುರುಷರ ಚರಿತೆ ಇದರ ವಿಷಯ.

1.8 ಸ್ವಪರೀಕ್ಷ್ಣ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

- ಸಾಹಿತ್ಯದ ಎರಡು ಶಾಖೆಗಳು ಯಾವುವು?

.....

.....

.....

- ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ?

.....

.....

.....

- ಕವಿ ಚರಿತ್ರೆ ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ?

.....

.....

.....

- ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ವಿಭಾಗಕ್ಕುಮಾನ್ಯ ತಿಳಿಸಿ.

.....

.....

.....

5. ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಾಚೀನತೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಅರಂಭವಾಯಿತು?

.....
.....
.....

6. ವಡ್‌ರಾಧನೆ ಬರೆದವರು ಯಾರು?

.....
.....
.....

7. ಪಂಪನ ಕಾಲ ಯಾವುದು?

.....
.....
.....

8. ಪಂಪನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೇಸರಿಸಿ.

.....
.....
.....

9. ಪೋನ್ನನ ಕಾಲ ಯಾವುದು

.....
.....
.....

10. ಪೋನ್ನನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೇಸರಿಸಿ

.....
.....
.....

11. ರನ್ನನ ಕಾಲ ಯಾವುದು?

---

12. ಕನ್ನನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೇಸರಿಸಿ.

---

13. ಜಾಮುಂಡರಾಯ ಪುರಾಣದ ಕಥೆಯಾರು?

1.9 ಸಾರಾಂಶ

ಕನ್ನದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಕನ್ನದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಚೀನತೆ ಮತ್ತು ಶೈಲಿಗಳ ವಿವರ ಬುರುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಚೀನ ಕೃತಿಗಳು ದೊರಕಿದ್ದರೂ ನೃಪತುಂಗನ ಸಂತರದ ಕಾವ್ಯಗಳಿಂದ ವಿಷ್ಣುರಾಧನೆ ಯಾಗು ಹಂಡ, ರನ್ನ, ಜನ್ಮಾದಿಗಳ ಕೃತಿಗಳು ಸಿಗುವುದರಿಂದ ಕನ್ನದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವೈಭಾವಿಕವಾಗಿ ಗುರುತಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಮಹತ್ವದ ಕೆಲಸವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನದ ಸಂಸ್ಕೃತ, ಭಾಷೆ, ಭಂದಸ್ಸು, ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಅಧ್ಯಯನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೂಡ ಕನ್ನದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ಲಾಭಾರ್ಥಿಕವಾದುದು.

ಟೆಪ್ಪಣಿಗಳು

ಸಂಚಿಕೆ - 1

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ - ಹಳಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಪುಟಕ - 2

ಹಳಗನ್ನಡ ಕವಿ ಕೃತಿಗಳು :

ಒಂದನೆಯ ನಾಗವಮ್ರ, ನಾಗಚಂದ್ರ, ನಯಸೇನ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ,
ರುದ್ರಭಟ್ಟ, ಜನ್ಮ ಮತ್ತು ಅಂಡಯ್ಯ

ಪರಿವಿಡಿ :

- 2.0 ಉದ್ದೇಶ
- 2.1 ಪೀಠಿಕೆ
- 2.2 'ಒಂದನೆಯ ನಾಗವಮ್ರ' ಕಾಲದೇಶ ಕೃತಿ ವಿಚಾರ
  - 2.2.1 ಕಾಲ
  - 2.2.2 ದೇಶ
  - 2.2.3 ಕೃತಿ ಪರಿಚಯ
  - 2.2.4 ಕೃತಿ ವಿಮರ್ಶೆ
- 2.3 'ನಾಗಚಂದ್ರ' ಕಾಲ ದೇಶ ಕೃತಿ ವಿಚಾರ
  - 2.3.1 ಕಾಲ
  - 2.3.2 ದೇಶ
  - 2.3.3 ಕೃತಿ ಪರಿಚಯ
  - 2.3.4 ಕೃತಿ ವಿಮರ್ಶೆ
- 2.4 'ನಯಸೇನ' ಕಾಲ ದೇಶ ಕೃತಿ ವಿಚಾರ
  - 2.4.1 ಕಾಲ
  - 2.4.2 ದೇಶ
  - 2.4.3 ಕೃತಿ ಪರಿಚಯ
  - 2.4.4 ಕೃತಿ ವಿಮರ್ಶೆ
- 2.5 'ನೇಮಿಚಂದ್ರ' ಕಾಲ ದೇಶ ಕೃತಿ ವಿಚಾರ
  - 2.5.1 ಕಾಲ
  - 2.5.2 ದೇಶ
  - 2.5.3 ಕೃತಿ ಪರಿಚಯ
  - 2.5.4 ಕೃತಿ ವಿಮರ್ಶೆ
- 2.6 'ರುದ್ರಭಟ್ಟ' ಕಾಲ ದೇಶ ವಿಚಾರ
- 2.7 'ಜನ್ಮ' ಕಾಲ ದೇಶ ವಿಚಾರ
- 2.8 'ಅಂಡಯ್ಯ' ಕಾಲ ದೇಶ ವಿಚಾರ
- 2.9 ಸ್ವಪರಿಞ್ಜ್ಞ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು
- 2.10 ಸಾರಾಂಶ

2.0 ಉದ್ದೇಶ

- ಮತ್ತು ಹಳಗನ್ನಡ ಕವಿ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದು.
- ಜ್ಯೋತಿರ್ಗಳ ಸಮಾನ ಮಾರ್ಗಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವಲೋಕನೆ ವುದು.
- ಜ್ಯೋತಿರ್ಪೂರ್ಣಾಂ, ರಾಮಾಯಣಗಳಿಗು, ವೈದಿಕ ಪೂರ್ಣಾಂ, ರಾಮಾಯಣಗಳಿಗಿರುವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಗೃಹಿಸುವುದು.
- ಜಂಪ್ರಾಯುಗದ ಕವಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು.

2.1 ಐಂಟಕೆ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದೆಂದರೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷದ ಕಾರ್ಯಕ. ಕಾರ್ಯಕ ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು, ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಕಾಳಜಿಗಳು, ಸರಿತಪ್ಪಗಳ ವಸ್ತು ಒಿತ್ರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯಗಳು ಅನಾವರಣಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಶಾಸ್ತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳು (ಭಂದೋಂಯಾಧಿ), ಕಾವ್ಯಗ್ರಂಥಗಳು (ಪಂಪರಾಮಾಯಣ, ಯಶೋಧರ ಚರಿತೆ) ಕನ್ನಡದ ಆಲೋಚನಾ ವಿಧಾನವನ್ನು, ವಿಭಿನ್ನ ಬದುಕಿನ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಿತ್ರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕನ್ನಡಕವಿಗಳು ಶ್ರೀಮಂತಗೋಳಿಸುತ್ತ ಹೋದರು.

2.2 ಒಂದನೆಯ ನಾಗವರ್ಮ : ಕಾಲ, ದೇಶ, ಕೃತಿ ವಿಚಾರ

2.2.1 ಕಾಲ

ಒಂದನೆಯ ನಾಗವರ್ಮನು ೧೦೫೬ ಶತಮಾನದ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ೧೧ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಹೊದಲಲ್ಲಿ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವುದು ಅನ್ಯ ಅಧಾರಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬಿರುತ್ತದೆ. ಕವಿಯು ತನ್ನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ತಾನು ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾಲವನ್ನಾಗಲೀ, ಕೃತಿ ಮುಕ್ತಾಯದ ಕಾಲವನ್ನಾಗಲೀ ತಿಳಿಸಿಲ್ಲ. ಈ ಕವಿಯು ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯ ಅರಸು ನೆಯ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಸಾಮಂತನಾದ ಚಂದ್ರ, ಎಂಬ ರಾಜನ ಅಶ್ರಯದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಈ ಚಂದ್ರನ ಕಾಲ ಸು. ೧೦೫೬-೧೧. ನಾಗವರ್ಮನು ಮಾಳವಾಧಿತನಾದ ಘೋಜರಾಜನಿಂದ ಸನ್ನಾನಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರು. ಘೋಜನ ಕಾಲ ಸು : ೧೦೧೦-೧೦೩೦. ಈ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಒಂದನೆಯ ನಾಗವರ್ಮನು ೧೧೧ ರಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ.

2.2.2 ದೇಶ

ನಾಗವರ್ಮನ ಕಾಲವನ್ನು ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ನಿರ್ದಾರಿಸುವಂತೆಯೇ ದೇಶ ವಿಚಾರವನ್ನೂ ಸ್ವಷ್ಟಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕ್ಷಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಕವಿಯು ಚಂದ್ರರಾಜನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ಈ ರಾಜನಿಗೆ ಸೇರಿದ ಬಸವಾಸಿ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ಇದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಅವನಿಗೆ ಕವಿರಾಜ ಹಂಸ ಎಂಬ ಬಿರುದೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ ಕವಿಯು ವೈದಿಕ ಮತವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

2.2.3 ಕೃತಿಗಳು

ನಾಗವರ್ಮರು ಒಬ್ಬನೇ ಇನ್ನರೇ ಎಂಬ ವಾದವಿವಾದಗಳಿರುವಂತೆಯೇ ಕೃತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಭಿನ್ನಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಇವೆ. ಅನೇಕ ಸಂಶೋಧಕರು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸಿ ಕಡೆಗೆ ಒಂದು ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದನೆಯ ನಾಗವರ್ಮನು ರಚಿಸಿರುವ ಕೃತಿಗಳು ಎರಡು 1. ಭಂದೋಂಯಾಧಿ 2. ಕರ್ಣಾಟಕ ಕಾದಂಬರಿ. ಭಂದೋಂಯಾಧಿಯು ಒಂದು ಶಾಸ್ತ್ರ ಗ್ರಂಥ, ಭಂದಸ್ಸಿನ ವಿಷಯವನ್ನು

ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕವಿಯಾದ ಬಾಣನ 'ಕಾದಂಬರಿ'ಯ ಅನುವಾದವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಶಬ್ದ ಎಂಬ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ.

ಕೃತಿ ಪರಿಚಯ : ಭಂದೋಂಬಿಧಿ

ಇದು ಒಂದು ಜನಪ್ರಿಯ ಭಂದೋಗ್ರಂಥ, ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಂದಸ್ಸು ಇರುತ್ತದೆಲ್ಲವೇ. ಅದನ್ನು ಮರಿತು ಬರೆದ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಭಂದೋಗ್ರಂಥ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಪ್ರಕರಣಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಅಧಿಕಾರಗಳು ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಒಂದೊಂದು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೂ ಒಂದೊಂದು ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅವುಗಳಿಂದರೆ ಸಂಭ್ರಾ ಪ್ರಕರಣ, ಸಮವೃತ್ತ ಪ್ರಕರಣ, ಮಾಲಾವೃತ್ತಾರ್ಥಸಮವಿಪಮಾದಿ ವೃತ್ತ ಪ್ರಕರಣ, ಕಂದಾದಿ ಮಾತ್ರ ವೃತ್ತ ಪ್ರಕರಣ, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಷಯ ಚಾತಿವೃತ್ತ ಪ್ರಕರಣ, ಷಟ್ಪ್ರತ್ಯಯ ವಿವರಣ ಪ್ರಕರಣ.

ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾದ ಆರು ಅಧಿಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಾಗವರ್ಮನು ಸಂಸ್ಕೃತ, ಪ್ರಕೃತ, ಕನ್ನಡ ಭಂದಸ್ಸುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಭಂದಸ್ಸು ಬೆಳೆದು ಬಂದ ವಿಧಾನವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ವೋದಲು ಈಶ್ವರನು ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಇಂದ್ರನಿಗೆ, ಇಂದ್ರನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ತಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಂಡವನಿಗೆ ಮಾಂಡವನಿಂದ ಪಿಂಗಳನಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಪಿಂಗಳನಿಂದ ಅದು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರವಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ನಾಗವರ್ಮನು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಗ್ರಂಥ ರಚನೆಯು ನಡೆಬಿದೆ. ನಾಗವರ್ಮನು ಪಿಂಗಲ, ಜಯದೇವ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇರುವ ಆರು ಅಧಿಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಬದನೆಯದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಭಂದಸ್ಸಿಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಭಂದಸ್ಸಿನ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಭಂದೋಂಬಿಧಿಯೇ ತಳಹದಿ. 'ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಷಯ ಚಾತಿ ವೃತ್ತ'ಗಳ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಶಿಪದಿ, ಪರಿಯಕ್ತರ, ಷಟ್ಟದಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಸೇರಿವೆ. ಇವುಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅಂತ ವೃತ್ತಗಳು, ಇ, ಇ, ಇ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ದುರ್ಗಾಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ವೋದಲನೆಯ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತದ ವರ್ಣಗಳಾಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಏರಡನೆಯದರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಸಾಲುಗಳೂ ಸಮಾಗಿರುವ ವರ್ಣವೃತ್ತ (ಪದ್ಯ)ಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೂರನೆಯದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಸಮ ವೃತ್ತಗಳ, ಸಮವಲ್ಲದ ಸಾಲುಗಳ ವೃತ್ತಗಳ, ರಗಳಿಂದಂತಹ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ವಿವರಣೆಯಿದೆ. ನಾಲ್ಕನೆಯದರಲ್ಲಿ ಕಂದ ಪದ್ಯ, ಆಯ್ದ, ಗೀತಿಕ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ವಿಚಾರವಿದೆ. ಆರನೆಯದರಲ್ಲಿ ಭಂದಸ್ಸಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಗಣಿತ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಲಾಗಿದೆ.

ಇದು ಒಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥವಾದುದರಿಂದ ಭಾಷೆಯು ತುಂಬಾ ಮುಖ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಭಾಷೆಯ ವಿಲಾಸವು ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಲ್ಪನಾತ್ಮಕ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವಂತೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ವಿಷಯವೇ ಮುಖ್ಯ : ವೇಷಪಲ್ಲ. ಕಂದ ಪದ್ಯಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಿಗಿರುವುದರಿಂದ ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಿಗಿರುವ ಸರಳವಾದ ಹಳಗನ್ನಡವನ್ನು ಬಳಸಲಾಗಿದೆ.

ಕೃತಿ ಪರಿಚಯ : 'ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾದಂಬರಿ'

ಕಥಾವಸ್ತು

ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಥಾವಸ್ತುವು ಒಂದು ಪ್ರಣಾಯ ಕಥೆ. ಭೂಲೋಕ ಮತ್ತು ದೇವಲೋಕಗಳ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕಥೆಯು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತ, ಭಾಗವತ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಗತಿ, ಆದರೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಥೆಯು ಕಲ್ಪಿತವಾದುದು. ಅದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಣಾಯ ಕಥೆಯಲ್ಲ; ಉದಾತ್ಮವಾದ ಪ್ರೇಮದ ಕಥೆ. ಇದರಲ್ಲಿ

ದೇವತೆಗಳು, ಗಂಧವಾದಿ ಮನುಷ್ಯರು, ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಎಲ್ಲರೂ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಕಥೆಯು ನಮ್ಮ ಕುಶಾಹಲವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಾ ಸಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಕಾವ್ಯದ ಕಥೆಯು ತುಂಬಾ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದುದು. ಸುತ್ತಿ ಬಳಿಸಿ ಸಾಗುವುದೇ ಅಲ್ಲದೇ ಒಳಗೆ ಕಥೆಗಳೂ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಅದ್ದರಿಂದ ಕಥೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ತುಂಬಾ ತಾಳ್ಳೆ ಬೇಕು. ಆದರೆ ಯಾವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅದು ನೀರೆಸವಾಗಿಲ್ಲ. ಕಥೆಯೊಳಗೆ ಕಥೆ ಬರುವುದರಿಂದ ತಡೆದು ಗೃಹಿಸಿ ಮುಂದೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅನ್ನಮನಸ್ಕಾರಾಗಿ ಒದುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಸಯಂಧಗಳು ತಿಳಿಯದೆ ಹಿಂಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮತ್ತೆ ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕಥೆಯನ್ನು ಸರಳವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಹೇಳಬಹುದು.

ಮಹಾತ್ಮೇತೆ ಗಂಧವರಾಜಕುಮಾರಿ. ಪ್ರಂಡರೀಕ, ಕಪಿಂಜಲ ಇಬ್ಬರೂ ಶಿಫಿಕುಮಾರರು. ಪ್ರಂಡರೀಕನನ್ನು ನೋಡಿದ ಮಹಾತ್ಮೇತೆಯು ಅವನಲ್ಲಿ ವೋಹಗೊಂಡಳು. ಪ್ರಂಡರೀಕನೂ ಸಹ ಅತಿಯಾಗಿ ವೋಹಗೊಂಡು ಬೆಳುದಿಗಳಿಂದ ಇನ್ನುಷ್ಟು ಪೀಡಿತನಾಗಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡನು, ಅವನು ಸಾಯುವ ಹೊದಲು ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಶಾಪ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಚಂದ್ರನೂ ಪ್ರಂಡರೀಕನಿಗೆ ಶಾಪ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅವನ ಶರೀರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಕಡದಂತೆ ಇಡುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಂಡರೀಕನ ಶರೀರವನ್ನು ಹಿಂಡಾಲಿಸಿದ ಕಪಿಂಜಲನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿ ಚಂದ್ರನು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಆತುರದಿಂದ ಖುಷಿಯೊಬ್ಬನನ್ನು ದಾಟಿದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅವನು ಇಂದ್ರಾಯುಧ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಕುದುರೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಚಂದ್ರನು ಯುವರಾಜ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಾಗಿಯೂ ಪ್ರಂಡರೀಕನು ಮಂತ್ರಿಯು ಮಂಗ ವೈಶಂಪಾಯನನಾಗಿಯೂ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಇಂದ್ರಾಯುಧ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ವಾಹನವಾಗುತ್ತದೆ. ಚಂದ್ರನ ಹೆಂಡತಿ ರೋಹಿಣಿಯ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಅತ್ಯೇರು ಸಹಾಯಕಿಯಾಗುತ್ತಿಳೆ (ಪತ್ರಲೇಖೆ)

ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ವೈಶಂಪಾಯನ, ಪತ್ರಲೇಖೆ ಇವರೊಡನೆ ಮತ್ತು ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ದಿಗ್ಗಿಜಯ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕಿನ್ನರರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬಬ್ಬನೇ ಬಹುದೂರ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಡೆ ಮಹಾತ್ಮೇತೆಯು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಅವಳ ವಿಷಾರವನ್ನು ತಿಳಿದು ತುಂಬಾ ನೇರಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮಹಾತ್ಮೇತೆಯು ತನ್ನ ಗೆಳತಿ ಕಾದಂಬರಿಯು ಕನ್ನಾಪ್ರತವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಅವಳಿಗೆ ಬುದ್ಧಿವಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಲು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನೊಡನೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಚಂದ್ರಾಪೀಡ ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಮನಸೋಲಾತ್ಮಾರೆ. ರಾಜನ ಅದೇಶದಂತೆ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನು ಪತ್ರಲೇಖೆಯನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಳಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಬ್ಬನೇ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದ ಮಂತ್ರೀಸುತ್ತ ವೈಶಂಪಾಯನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ತುಂಬಾ ನಿರಾಶನಾಗಿ, ಮಂಕುಬಡಿದಂತೆ ಇಧನೆಂದು ತಿಳಿದು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಮರು ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ವೈಶಂಪಾಯನನು ಅಲ್ಲಿಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮಹಾತ್ಮೇತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವಳು ದುಃಖಿದಿಂದ ನಿಷದ್ಧನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾಳೆ-'ಅಪರಿಚಿತನ ಕಾಮವಿಕಾರದ್ವರ್ಮಾತ್ಮಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನನ್ನು ಗೀಳಿಯಾಗುವಂತೆ ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೆ ಎಂದು ಗೋಳಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿ, ಪತ್ರಲೇಖೆಯರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಮೂರ್ಖ ಹೋದಂತಿರುತ್ತಾನೆ. ಕಾದಂಬರಿಯು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ವಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧಾಂತಾದಾಗ ಅಶರೀರ ವಾಣಿಯು ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಮತ್ತೆ ಬದುಕುವನೆಂದೂ, ಶರೀರವನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಕಾಷಾದಬೇಕೆಂದೂ ಅದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ವತ್ತಲೇಖೆಯು ಇಂದ್ರಾಯಿಧದೋಡನೆ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ನೇರಿಯತ್ತಾಳೆ. ಸರೋವರದಿಂದ ಕಟ್ಟಿಂಜಲ ಎದ್ದು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಹಿಂದೆ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರ ಕಟ್ಟಿಂಜಲನು ಗಿಳಿಯನ್ನು (ಪುಂಡರೀಕ) ಸೋಡಲು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಪುಂಡರೀಕನ ತಾಯಿಯು ಜಂಡಾಲ ಕಸ್ಯೆಯ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಗಿಳಿಯನ್ನು ಹುದುಕಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು (ಅದನ ತಂದೆ) ಶೈಲೆತ್ತುತ್ತುವ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮುಗಿಸುವವರೆಗೆ ಗಿಳಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ತೊಡಗುತ್ತಾಳೆ. ಗಿಳಿಯನ್ನು ತಂದು ಶೂದ್ರಕ ಮಹಾರಾಜಿಗೆ ಹೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಗಿಳಿಯು ರಾಜಿಗಿಗೆ ಅಶೀವಾದ ಪೂರ್ವತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಜಂಡಾಲ ಕವ್ಯಿಕೆಯು ಗಿಳಿಯ ಪೂರ್ವಾತ್ಮರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಶೂದ್ರಕನೇ ಜಂಡಾಲಿಂದನಾಗಿದ್ದ ವಸ್ತಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ, ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಗಳೇ ಮತ್ತು ಶೂದ್ರಕ ಇಬ್ಬರೂ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದಲೇ ದೇಹತ್ವಾಗ ಪೂರ್ವತ್ತದೆ.

ಶೂದ್ರಕನು ದೇಹವನ್ನು ಬಿಂಬಿಕೂಡಲೇ ಜಂಡಾಲಿಂದನ ದೇಹ ಸಚೀವವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಂಶದಿಂದ ಪುಂಡರೀಕನು ಇಳಿದು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಜಂಡಾಲಿಂದ ಕಾಂಡಬಿರಿಯರು; ಪುಂಡರೀಕ ಮಹಾಶ್ಯೇತೆಯರ ವಿವಾಹಗಳು ಸೇರವೇರುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲವೂ ಮಂಗಳಮಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಸ್ನಾಲವಾದ ಪಕ್ಷಿಸ್ನೋಟ

ಕರಿರಾಜವಾಗೆದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹದವರಿತು ಬೇರಿಸುವಂತೆ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಪಂಪ ಮತ್ತು ಇತರರು ಈ ಮಾತನ್ನು ಮರೆಯದೆ ಅನುಸರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳು ಹೆಚ್ಚಿಗೆದ್ದರೆ ಮಾರ್ಗಕಾವ್ಯ ಎಂದೂ, ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳು ಹೆಚ್ಚಿಗೆದ್ದರೆ ದೇಸೀಕಾವ್ಯ ಎಂದೂ ಭಾವಿಸಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಾಗವರ್ಮನು ಗಡ್ಡ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಬಳಸುತ್ತಾನೆ. ಕಂದ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು. ವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳೇ ಪ್ರಥಾನವಾಗಿರುವುದೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಬಾಣಿಸ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಮಾಸಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವ ಅಂತೇ ಉಂಟಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನಗಳೂ ಇವೆ.

2.2.4 ಕೃತಿ ವಿಮರ್ಶೆ

ಅ) ಭಂದೋಣಿಯಿಂದ ಒಂದು ಉತ್ತಮವಾದ ಭಂದೋಗ್ರಂಥವಾಗಿದೆ. ಅಂತ್ಯಕನ್ನಡ ಭಂದಸ್ಸುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಇದರ ಸಹಾಯವು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ನಾಗವರ್ಮನ ವಿಶೇಷಣಗೆ ಬೇರೆ ಮೂಲ ಸಾಮಗ್ರಿಯು ಸಿಗುತ್ತದೆಯೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎನ್ನುವುದು ತಿಳಿದು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಆ) ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಬಾಣಿಸ ಕಾಂಡಬಿರಿಯು ಗಡ್ಡರೂಪದಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಪದ್ಯದಲಯ, ಭಂದಸ್ಸು ಇವುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ನಾಗವರ್ಮನು ಅನುಸ್ತು ಪದ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿ ಜಂಪೂ ಕಾವ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಪದ್ಯರೂಪವು ಯಾವಾಗಲೂ ತೀವ್ರ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದುದು. ಭಾವದ ತೀವ್ರತೆಯು ಇದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ಪದ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತಿರುಗುತ್ತದೆ, ಅಂದರೆ ಕಾವ್ಯದ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕಥಾಭಾಗ ಮತ್ತು ರಸಭಾಗಗಳು ತಂತ್ರಾ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತವೆ. ಕನ್ನಡದ ಕಾಂಡಬಿರಿ ಕಾವ್ಯವು ಕೇವಲ ಅನುವಾದವಾಗಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟು ಸ್ವಾರಸ್ಯವು ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯದ ತಿರುಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪದ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವುದರಿಂದ ಮೂಲ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಹೆಚ್ಚು ಅಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ.

ನಾಗವರ್ಮನು ಕೇವಲ ಅನುವಾದಕನಲ್ಲ. ಅವನು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಕವಿಯ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನು. ಮೂಲ ಕಾವ್ಯದ ಜಟಿಲತೆಯನ್ನು ಕೆಡಿಮೆ ಮಾಡಿ ತಿಳಿಗೊಳಿಸಲು ಯಶ್ವಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಬಾಣಿಸನ್ನು ಮೇರಿಸಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬಾಣಿಸ ಕೆಲವು ಪಣಿಸೆಗಳನ್ನು ಬಿದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ಕೊಂಡ ಅನೌಟಿಕ್‌ತ್ವಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾಗಿರುವುದೂ ಉಂಟು. ಹತ್ತನೇ ಶತಮಾನದ ಕವಿಗಳು ಏರ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ನಾಗವರ್ಮನು ಬರೆಯದೆ ಶ್ರಂಗಾರ

ರಂತು ಪ್ರಧಾನವಾದ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ವಿಪ್ರಲಂಭ (ಯೋಗ) ಶ್ರಂಗಾರವೇ ಪ್ರಾಣವಾಗಿ ವ್ಯಾಟಿಸಿರುವ ಕೂಪ್ಪವನ್ನು ರಡಿಸಿ ಹೊಸ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾನೆ.

2.3 ನಾಗಚಂದ್ರ : ಕಾಲ ದೇಶ ಕೃತಿ ವಿಚಾರ

2.3.1 ಕಾಲ

ಈ ಕವಿಯು ಇತರ ಹಲವು ಕವಿಗಳು ಹೇಗೆ ತಮ್ಮ ಕಾಲವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೋ ಹಾಗೆ ವಿನಂತಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದ ಕಾಲವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಕವಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶೋಧಕರು ಅನ್ಯ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಕೊಂಡ ಕಾಲವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಲವು ಬಗೆಯ ವಾದಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಪ್ರಕಾರ ನಾಗಚಂದ್ರನ ಕಾಲವು ಕ್ರ.ಶ. ೧೦೪೦ ರಿಂದ ೧೧೪೦ ರ ನಡುವಳಿ ಅವಧಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ. ಸಂಶೋಧಕರ ಒಂದರೆ ವಾದಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ತಂದರೆ ಅವರು ಹೇಗೆ ತಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಡಾ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. "ನಾಗಚಂದ್ರನ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಮೇಘಚಂದ್ರ ಎಂಬತನ್ನ ಹೋಗಳಿ ಬರೆದಿರುವ ಪದ್ಯವಿದೆ. ಅದೇ ಪದ್ಯವು ಶ್ರವಣ ಚೆಳುಗೊಳಿದ ಗೀತೆ ನಂಬಿನ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಆ ಶಾಸನದ ಕಾಲ ಕ್ರ.ಶ. ೧೧೫೫ ಅದು ಮೇಲೆ ನಾಗಚಂದ್ರನು ಗೀತೆಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲೇ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಬರೆದಿರಬೇಕು", ಇನ್ನೊಂದು ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಸೋಡಿ ಬಿ.ಎಲ್. ರೇಸಾರವರ ವಾದ ಹಿಗಿದೆ. 'ನಾಗಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ವಾಸುಪೂಜ್ಯಮುನಿಯನ್ನು, ಶ್ರೀಮಿಥ್ಯಶ್ರುತ ಕೀರ್ತಿ ಮುನಿಯನ್ನು ನೆನೆದಿರುವುದರಿಂದ ರಾಮಾಯಣವು ೧೦೪೦-೧೧೦೦ರ ಸುಮಾರಿನಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿರಬೇಕು' ಎಂ. ಗೋವಿಂದ ಹೆಗ್ಗಳು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - "ನಾಗಚಂದ್ರನು ತನ್ನ 'ಮಲ್ಲಿನಾಥ ಪುರಾಣ'ದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯದ ನಾಯಕ ವೈಶ್ರವಣನನ್ನು ಚಾಲುಕ್ಕೆ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದಾನೆ. ವೈಶ್ರವಣನ ಮಗನಾದ ಶ್ರೀಧರನನ್ನು ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಮಗ ಮೂರನೆಯ ಸೋಮೇಶ್ವರನೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದಾನೆ. ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಕಾಲ (೧೦೨೬- ೧೧೭). ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಕಾಲ (೧೧೬-೧೧೫). ಅದ್ದರಿಂದ ನಾಗಚಂದ್ರನ ಕಾಲವನ್ನು ಕ್ರ.ಶ. ೧೧೪೦ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು" - ಹೀಗೆ ಹಲವು ವಾದಗಳಿರುವುದನ್ನು ಸೋಡಿರುತ್ತಾರೆ.

2.3.2 ದೇಶ

ನಾಗಚಂದ್ರನ ಸ್ಥಳ ಯಾವುದು ಎಂಬುದು ಕೂಡ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಚಾರವಾಗಿಯೂ ಸಂಶೋಧಕರು ಚೇರೆ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುಕೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಾಗಚಂದ್ರನು ಬರೆದಿರುವ ಶಾಸನವು ಬಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ಹಿಂದೆ ಆ ಉರಸ್ನು ವಿಜಯಪುರ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾಗಚಂದ್ರನ ಮೇಮ್ಮೆಗ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುವ ಬ್ರಹ್ಮತ್ವ ಕವಿಯೂ, ಅವನ ಮಿಶ್ರನಾದ ಅಗ್ನಿ ಕವಿಯೂ ಬಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಹೊಟ್ಟುಲಕರೆ ಮತ್ತು ಇಂಗಳಿಶ್ವರದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಈ ಕಾರಣಾದಲ್ಲಿ ನಾಗಚಂದ್ರನು ವಿಚಾಪುರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದನೆಂದ ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಕವಿಯು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವರ್ಥನನ ದ್ವಾರಾಸಮುದ್ರ (ಹಳೆ ಬೀದು)ದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಇದ್ದು ಅನಂತರ ವಿಚಾಪುರಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿರಬೇಕೆಂದೂ ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕವಿಯು ಯಾವ ರಾಜನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದನೆಂಬುದು ಖಚಿತವಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಕವಿಯು ಯಾವ ರಾಜನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

2.3.3 ಕೃತಿಗಳು

ನಾಗಚಂದ್ರನು 'ಮಲ್ಲಿನಾಥ ಪುರಾಣ' ಮತ್ತು 'ರಾಮಚಂದ್ರ ಚರಿತ ಪುರಾಣ' ಎಂಬ ಎರಡು ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದಿದೆ. ಆತನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾವ್ಯ ಕೃತಿಗಳವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಂಶೋಧಕರು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಹೀಗಿವೆ - 'ಜಿನಮುನಿ ತನಯ', 'ಜಿನಾಕ್ಷರ

ಮಾಲೆ', 'ಕಾಮನ ಕಾಳಗೆ', 'ಯೋಗಾಮೃತ'. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ 'ಜಿನಾಕ್ಷರ ಮಾಲೆಯು' ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಕಾಮನ ಕಾಳಗೆ ಎಂಬುದು ಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಉಳಿದ ಕೃತಿಗಳು ಕಂಡಪಡ್ಯ ರೂಪದಲ್ಲಿವೆ.

ಕೃತಿ ಪರಿಚಯ : 'ಮಲ್ಲಿನಾಥ ಪುರಾಣ'

ಆಕರ್ಷ

ಮಲ್ಲಿನಾಥ ಎಂಬುದು ಈನೇ ತೀಥಂಕರನ ಹೆಸರು ಈ ತೀಥಂಕರನನ್ನು ಕುರಿತು ರಚಿತವಾದ ಕಾವ್ಯವೇ ಮಲ್ಲಿನಾಥಪುರಾಣ. ಈ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಗುಣಭಾಷಾರ್ಥಿ ಉತ್ತರ ಪುರಾಣವೇ ಆಕರ್ಷ ಗ್ರಂಥವಾಗಿದೆ. ಉತ್ತರ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಈ ಕಥೆಯು ಇಂಜ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಮಾತ್ರ. ಇದರಲ್ಲಿ ಬಲದೇವ, ವಾಸುದೇವ, ಪ್ರತಿವಾಸುದೇವ ಇವರ ಕಥೆಗಳೂ ಮಲ್ಲಿನಾಥನ ಕಥೆಯೊಡನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ.

ಕಥಾವಸ್ತು

ಈ ಕಾವ್ಯದ ಕಥಾವಸ್ತುವೆಂದರೆ ಮಲ್ಲಿನಾಥನ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ. ತೀಥಕರನಾಗಲಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವನವು ಎಲ್ಲರ ಜೀವನದಂತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಕಾರಣಪುರುಷರು. ಒಂದು ಮಹಾ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಭೂಮಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಉದ್ದೇಶ ಮುಖ್ಯವೇ ವಿನಾ ಉಳಿದ ಯಾವುದೂ ಅವರಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಮಹಾ ಜೀವನದ ಜೀವನವನ್ನು ಕುರಿತು ಭಕ್ತಿ, ಗೌರವಗಳಿಂದ ಕಾವ್ಯರಚನೆ ಮಾಡುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಕಥಾಭಾಗವನ್ನು ಈಗ ನೋಡೋಣ. ಜಂಬೂದ್ವಿಪದ ಪೂರ್ವವಿದೇಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕಟ್ಟಕಾವತಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವೀತಶೋಕಪುರ ಎಂಬ ನಗರವಿತ್ತು. ಅದರ ರಾಜನೇ ವೈಶ್ರವಣ. ಈತನೆ ಮುಂದೆ ಏರಡು ಜನ್ಮಗಳ ನಂತರ ತೀಥಂಕರನಾಗಲಿರುವ ಆಸನ್ನ ಭವ್ಯ ಜೀವ. ಆಸನ್ನ ಭವ್ಯ ಜೀವ ಎಂದರೆ ಹೋಕ್ಕೆ ಕುಂಬಾ ಹತ್ತಿರವಾದ ಜೀವ ಎಂದು ಅಥ. ಒಮ್ಮೆ ವೈಶ್ರವಣ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಹಿಂದಿರುಗುವಾಗ, ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಆಲದ ಮರಕ್ಕೆ ಸಿದಿಲು ಬಡಿದು ಮರವು ಬೆಟ್ಟಿದಂತೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬರಗಿತ್ತು. ಎಂಬ ದೊಡ್ಡ ಮರ ! ಈ ಕಡೆಯಿಂದ ಹೋಗುವಾಗ ಹೇಗಿತ್ತು. ಈಗ ಹೇಗಾಯಿತು ! ಎಂದು ವೈಶ್ರವಣ ಚಿಂತಿಸಿ, ವೃಂಡಾಗ್ಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡು ತಪಸ್ಸಿಗೆ ತರಿಂದ, ಅವನು ಕಡೆಗೆ ಸಮಾಧಿ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಹಮಿಂದ್ರನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಅವನು ತನ್ನ ಆಯುಷ್ಯ ಪರ್ಯಂತ ಸುಖಿಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲವನ್ನು ಕೆಳಿದು ಮತ್ತೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ, ಆತನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಮಹಾರಾಜ ಕುಂಭ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವತಿ. ಹಿಂಗ ಹುಟ್ಟಿದವನೇ ಮಲ್ಲಿನಾಥ. ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಶಿಶುವು ಬಾಲಕನಾಗಿ, ಕುಮಾರನಾಗಿ, ತರುಣನೂ ಆದ. ಹತ್ತುವರಿಗೆ ಸಂಭ್ರಮ. ಮಗನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆ. ಅದರೆ ಮಲ್ಲಿನಾಥ ಅವರ ಆಸಗೆ ತನ್ನೇರು ಏರಿಸಿದ. ವಿವಾಹ ಮಂಟಪವನ್ನು ನೋಡಿ ಬೇರೆನನ್ನೋ ಚಿಂತಿಸಿ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟಿ, ತಪೋಮಗ್ನಾದ. ಅವನನ್ನು ಚಂಡಲಗೋಳಿಸಲು ಬಂದ ಮನ್ತಧನು ಮೃತನಾದ.

ಮಲ್ಲಿನಾಥನಿಗೆ ಕೇವಲ ಭೂನ ಲಭಿಸಿತು. ಧರ್ಮಚಕ್ರ ಪ್ರವರ್ತನೆ ಮಾಡಿ, ಜೀವರಾಶಿಗಳಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿ ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಹೋದನು. ಇದಿಷ್ಟು ಕಾವ್ಯದ ಅಸ್ತಿಪಂಜರ. ಈ ಅಸ್ತಿಪಂಜರಕ್ಕೆ ಮಾಂಸ, ರಕ್ತ ತುಂಬಿ ಸುಂದರವಾದ ರೂಪನ್ನು ಕವಿಯು ದಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಅಸ್ತಿಪಂಜರವು ಸುಂದರ ಮನುಷ್ಯಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಕೃತಿ ಪರಿಚಯ 'ರಾಮಚಂದ್ರ ಚರಿತ ಪುರಾಣ'

ಆಕರ್ಷ

ರಾಮಚಂದ್ರ ಚರಿತ ಪುರಾಣಕ್ಕೆ 'ಪಂಪರಾಮಾಯಣ' ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ನಾಗಬಂದ್ರನಿಗೆ ಅಭಿನವ ಪಂಪ ಎಂಬ ಬಿರುದು ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅವನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಹಾಗೆ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಗುಣಭಾಷಾರ್ಥಿ ಉತ್ತರ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಮುನಿಸುವೃತನ ಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆಯುವಾಗ ರಾಮಾಯಣದ

ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಇದು ಕವಿಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಣಲಾರದು. ವಿವುಲ ಸೂರಿಯ 'ಪರಾಮರ್ಶಿಯ' (ಪದ್ಮ ಚರಿತ್ರೆ) ಎಂಬ ಕೃತಿಯು ರಾಮಾಯಣದ ಕಥೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ರವಿಷೇಣನೂ ಕೂಡ 'ಪದ್ಮಪುರಾಣಮ್' ಎಂಬ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಸಂಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ರಾಮಾಯಣದ ಕಥೆಯಿದೆ. ನಾಗಚಂದ್ರನಿಗೆ ಇವರಿಬ್ಬರ ಕಾವ್ಯಗಳೂ ಆಕರ್ಷಣಿಗೆ.

ಕಥಾವಸ್ತು

ರಾಮಾಯಣದ ಕಥೆಯು ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಟಿ.ವಿ.ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ರಾಮಾಯಣದ ಕಥೆಯ ಪ್ರಸಾರವು ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಅನಕ್ಕುರಸ್ತರೂ ಕೂಡ ಕೇಳಿ, ನೋಡಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ನಿಮಗೆ ಇನ್ನೂ ಚನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿರಬೇಕಲ್ಲವೆ. ಆದರೂ ಪಂಪರಾಮಾಯಣವು ವಾಲ್ಯೈಕಿ ರಾಮಾಯಣಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೇರೆಯಾಗಿದೆ. ಮೂಲ ಭಾಷಾವಾದ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಯಾವ ಕವಿಯೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ದಶರಥನ ರಾಜೀಯರ ಹೆಸರು ಅಪರಾಜಿತೆ, ಸುಮಿತ್ರೆ, ಸುಪುಂಭಿ. ಇವರಲ್ಲಿದೆ ಸ್ವಯಂಪರದಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದು ಕ್ಯಾಕೆಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗುತ್ತಾನೆ. ರಾಮ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಶತ್ರುಘ್ನಿ, ಭರತ ಇವರು ಒಮ್ಮೆಬ್ಬು ರಾಜೀಯರ ಮತ್ತು ಈಗಳು.

ಜನಕನಿಗೆ ಪ್ರಭಾಮಂಡಲ ಎಂಬ ಮುಗ, ಸೀತೆಯೆಂಬ ಮಗಳು. ಜನಕನಿಗೆ ಕಿರಾತರು ತೊಂದರೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಅವರನ್ನು ಓಡಿಸಿ ಸೀತೆಯನ್ನು ಸ್ವಯಂಪರದ ರೀತ್ಯಾ ರಾಮ ವಿವಾಹವಾದನು. ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಸೀತೆ ಮೂವರೂ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅರಣ್ಯವಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಶಂಖುಕನನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ತಿಳಿಯದೆ ಕೊಂಡಾಗ ಅವನ ತಾಯಿ ಚಂದನವಿ ಸೇದು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಸೀತೆಯನ್ನು ರಾವಣನು ಅಪಹರಿಸುವುದು ಚಿನ್ನದ ಜಂಕೆಯ ತಂತ್ರದಿಂದಲ್ಲ. ವಿರನನ್ನು ಎದರಿಸಲು ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಹೋಗುವಾಗ ಅಪಾಯಪೋದಗಿರೆ ಸಿಂಹನಾದ ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದುದನ್ನು ತಿಳಿದು ರಾವಣನು ಅದೇ ತಂತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ರಾಮನನ್ನು ಸೀತೆಯೆಂದ ದೂರವಾಡಿ ಅಪಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ರಾವಣನನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾನೆ, ರಾಮನಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಕೊಲೆ ಮಾಡಿದವನು ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಲ್ಲ. ಲಂಕೆಗೆ ಕಪಿಧೃಜರು ಹೋದದ್ದು ಸೇತುವೆಯ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲ. ಅವರು ಆಕಾಶಗಾಮಿನೀ ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅಂಜನೇಯ ಇಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಜಾರಿ ಅಲ್ಲ. ಅವನು ಲಂಕೆಯನ್ನು ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾಬಿಲಿದಿಂದ ಸುದುತ್ತಾನೆ. ಸೀತೆಯು ಭಾಷಿತಲ್ಲಿ ಸೇರಿಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿ ಇಂದ್ರಪದ್ಮವಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಕಷಿಗಳು ಆಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಟಿಗಳಲ್ಲ. ಅವರು ಕಟಿ ಧೃಜವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದುದರಿಂದ ಹಾಗೆ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅವರು ರಾವಣನ ಬಂಧುಗಳು, ಸಾಮಂತರು. ಸೀತೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗವು ಇಲ್ಲಾ ಇದೆ. ಆದರೆ ವಾಲ್ಯೈಕಿಯ ವಿಷಯವಿಲ್ಲ. ವಜ್ರಜಂಫನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿರುತ್ತಾಳೆ. ಲವಕುಶರು ತಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಅವಮಾನಕ್ಕೆ ರಾಮನು ಕಾರಣವೆನೆಂದು ತಿಳಿದು ಯುಧ್ಧ ಸಾರಿ ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಸೀತೆಯು ಸನ್ಯಾಸಿನಿಯಾದಂತೆ ರಾಮನೂ ಕೂಡ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದು ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಸನ್ಮಾನಿಕಾರಣ

ಅ) ರಾಮನ ವನವಾಸ ಪ್ರಸಂಗ

ರಾಮಾಯಣ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾದ ವುತ್ತು ಹೃದಯ - ವಿದ್ಯಾಪರವಾದ ಭಾಗವೆಂಬುದು ತಿಳಿದೇ ಇದೆ. ನಾಗಚಂದ್ರನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದು ಯಾವ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡೋಣ. ದಶರಥನಿಗೆ ವೈರಾಗ್ಯವು ಮೂಡಿ, ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಲು ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಾಗಿ ಥೋಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಹೊದಲು ರಾಮನಿಗೆ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ತನ್ನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಪರಾಯಿಸಲು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ರಾಮನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಂದೆಯ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮಧ್ಯಗಳು

ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ದಶರಥನು ತನ್ನ ನಿಧಾರದಿಂದ ಹಿಂದೆ ಹೆಚ್ಚೆಯನ್ನು ಇದುಪಡಿಲ್ಲ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭರತನೂ ಕೂಡ ದಶರಥ ನೊಡನೆ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಕ್ಯಾಕೆಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮಗನನ್ನು ಹೀಗೆ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅವಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಳಿಗೆ ಬಂದು ಉಪಾಯ ಹೋಳೆಯಿತು. ಭರತನನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಅವನಿಗೆ ರಾಜ್ಯದ ಹೊಣೆ ಜೀಳಬೇಕು. ಆಗ ಕರ್ತವ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲಿಗೂ ಹೋಗಲಾರಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ರಾಮನು ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ದರೆ ಭರತನಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ರಾಮನನ್ನು ಕಾಡಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಯೇಕಂಬಿ ಇನ್ನೊಂದು ಪರವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಭರತನು ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಹೋಗುವ ಆಸೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕ್ಯಾಕೆಯ ವರಗಳನ್ನು ಕೇಳುವ ಸಂದರ್ಭ ಒದಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಮನು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗುವುದೂ ತಪ್ಪಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮಂಘರೆ ಪಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಆ) ಉಪರಂಭಯ ಪ್ರಂಗ

ರಾವಣನ ಗುಣಶೀಲಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಈ ಪ್ರಸಂಗವು ಅವನನ್ನು ತುಂಬಿ ಉತ್ತರಮಾತ್ರಕ್ಕಿರುವಾಗಿ ಇಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಉಪರಂಭಯ ನಳಕೂಬರನ ಪತ್ತಿ. ವಿವಾಹತಳಾಗಿದ್ದರೂ ರಾವಣನ ಒಗ್ಗೆ ಒಲವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾಲು. ರಾವಣನು ದುರ್ಲಂಘ್ಯಪುರವನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲು ಸೈನ್ಯಸಮೇತ ಬಂದು ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದಾಗ ಉಪರಂಭಯ ತನ್ನ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ದೂತಿಯ ಮೂಲಕ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾಳೆ. ರಾವಣನಿಗೆ ಇದರಿಂದ ದೂಷಿತಾಗುತ್ತದೆ, ಪರಪರುಹನೊಡನೆ ಹೀಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬುದು ಅವಳಿಗೆ ತಕ್ಕುದಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ವಿಭೀಷಣನು ಆಗ ಒಂದು ಉಪಾಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಾನೆ. ದುರ್ಲಂಘ್ಯಪುರವನ್ನು ನಳಕೂಬರನು ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಅಭೇದ್ಯವನ್ನಾಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಉಪರಂಭಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ರಾವಣನು ಧೂತಿಯೋಡನೆ ಅವಳನ್ನು ತಾಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಇಲ್ಲಿ ತಾಯಿ + ಎಂದು ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಇಟ್ಟುಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಅವಳಿಂದ ಪ್ರತಿವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿತು ಗೆಲುವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ ನಂತರ ಅವಳಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಓದಿರುವವರಿಗೆ ಇದು ಅಶ್ವಯುವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಸೀತೆಯನ್ನು ಕದ್ದ ರಾವಣನಿಗೂ ಉಪರಂಭಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ ರಾವಣನಿಗೂ ಎಲ್ಲಿಯ ಸಂಬಂಧ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಇ) ರಾವಣ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಪ್ರಾಣಿ

ಸೀತೆಯನ್ನು ಪ್ರಮದವನದಲ್ಲಿ ಸೆರೆಯಿಟ್ಟು ರಾವಣ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸಲ ಅವನು ಬಹುರೂಪಿನೆ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಸಂಘಾದಿಸಿಕೊಂಡು ಅಜೇಯನಾದನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಸೀತೆಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ಇನ್ನು ರಾಮನ ಆಸೆಯನ್ನು ಬಿಡುವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸೀತೆಯು ರಾಮನ ವ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಒದಗಿದ ಅಪಾಯವನ್ನು ಕಂಡು ತೀವ್ರವಾದ ಶೋಕೋದ್ದೇಷ್ಯಗಿಂದ ಮೂರ್ಖೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಸೀತೆಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ, ದುಸ್ಕಿತಿ, ಮಲಿನ ರೂಪ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ ರಾವಣನಿಗೆ ಅನುಕಂಪ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ರಾವಣನು ಉದಾತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಹೇಗೋ ಸೀತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಪರಾಧವೆಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದು, ಈಗ ಪುನಃ ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕದಿದಿದ ನೀರು ತಿಳಿಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಶುದ್ಧವಾಯಿತು. ಅವನು ಸೀತೆಯನ್ನು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ, ತನ್ನನ್ನು ಡೈಮಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈಗಲೇ ಸೀತೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರೆ ಹೇಡಿತನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದ್ದರಿಂದ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಅನಂತರ ಸೀತೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಭಾಷೆ

ನಾಗಿಂದ್ರನು ಸಂಸ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಅಚ್ಚೆಕನ್ನಡದ ಹದನಾದ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಕಾವ್ಯ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಅಚ್ಚೆಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ ಓದಿರುವ ಅನೇಕ ಪದ್ಯಗಳವೇ ಸಂಸ್ಕಾರ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು

ತೋರಿಸಬಲ್ಲನೇಯದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ. ಇದನ್ನು ಗಡ್ಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಕಾಣಬಹುದು. ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಪದ ರಚನೆಯು 'ಹಂಸದ ತುಪ್ಪಳದಂತೆ' ಮೃದುವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಕರುಣಾ ರಸಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣವಾಗುವಂತೆ ಮೃದು ಪದ ಜೋಡನೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಕರ್ಮಿಯು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಷಟ್ಕಾರ್ಥಿಗೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ.

ಶ್ಲೋಕ

ಚಂಪ್ರೂ ಭಂದಸ್ಸಿಗೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಒಂದು ಓಟವಿರುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಕವಿ ಬರೆದರೂ ಆದರ ಮೂಲಭೂತ ಸಾಗಿರೈಲಿ ಬದಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪದರಚನೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಪರಿಸಾಮು ಜೀರ್ಣ ಜೀರ್ಣಯಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಗಚಂದ್ರನ ಪ್ರಕ್ರಿತ್ಯಾದ ಹಾಗೆ ಶೈಲಿಯೂ ಸರಳವಾದುದು. ಮಾಧುರ್ಯ, ಪ್ರಸಾದ್ ಗುಣಗಳೂ ಈ ಶೈಲಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳು, ಭಕ್ತಿ, ಶೃಂಗಾರಗಳಿಗೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಮಾಧ್ಯಮವೇನ್ನಿಸುವ ಶೈಲಿಯು ಇಲ್ಲಿದೆ. ಓಟೋನ್ನಿತ್ಯವಾದ ಬಿರುಸು ಶೈಲಿಯು ಈ ಕವಿಗೆ ಒಗ್ಗುವುದಿಲ್ಲ. ಶ್ರುತಿಹಿತವಾದ ತುದ್ದಭಾವದ ಶೈಲಿಯನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಕರ್ಮಿಯು ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟು ಬರೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ತೀರೆದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಶಾಂತರಸವೇ ಈ ತನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದದ್ದು. ಉಳಿದ ರಸಗಳನ್ನು ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸನ್ಸಯದಂತೆ ಮಾಡು ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದರೂ ಅದು ಈದೇರಿದರೆ ಕಾವ್ಯ ಕಟ್ಟಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಕವಿ ಸನ್ಯಾಸಿಯಲ್ಲ. ಸನ್ಯಾಸಿಗೆ ಶಾಂತರಸ ಸಾಕು ಆದರೆ ಕರ್ಮಿಯು ಸಹ್ಯದಯರನ್ನು ರಂಜಿಸುವ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಸವರಸಗಳೂ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ನಾಗಚಂದ್ರನು ಪಾರಿತ್ಯಪೂರ್ಣ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಬಳಸಿದೆ ಸರಳವಾದ, ಸೌಮ್ಯವಾದ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಬಳಸಿರುವುದು ಎರಡೂ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಕೃತಿಯ ಮಹತ್ವ

ಮುಲ್ಲಿನಾಥಪುರಾಣವು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಕಥಾಭಾಗವು ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ. ಒಂದು ಕೃತಿಯು ಮಹಾಕಾವ್ಯವೇನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಗಾತ್ರಪೂರ್ವ ಮುಖ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಕವಿಗಳು ಕಥಾಭಾಗದ ಅರಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಾಣನಾಥಾಗಿದಿಂದ ತುಂಬಿತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಪೂನಾಸೆಗಳು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬಂದಿವೆ. ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳನ್ನೂ ಸಾಧಾನವಾಗಿ ಶಿಷ್ಟಪಿತ್ರಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ವಸ್ತುವಿಗಿಂತ ಶಿಷ್ಟದ ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ರಾಮಚಂದ್ರ ಜರಿತ ಪೂರಾಣವು ಪಂಪ, ರನ್ನ ಕವಿಗಳ ಹಾಗೆ ಲೋಕಿಕ ಕಾವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಜೈನಮತಕ್ಕ ಶಿಂಧುಕರನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಡೆದ ಕೃತಿ ಲೋಕಿಕ ಕೃತಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ, ಹೀಗೆ ಹೇಳಬಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಜೈನ ಮತಾನುಯಾಯಿಗಳು. ರಾಮ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ರಾವಣರು ಶಿಲಾಕಾಪುರುಪರು. ಸೀತೆಗೂ ಜೈನ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ. ಪ್ರಾನ್ನ ಕವಿಯ ಭೂಪನ್ಯೇಕ ರಾಮಾಭ್ಯುದಯವು ಸಿಕ್ಕಿರುವುದರಿಂದ ಪಂಪರಾಮಾಯಣವೇ ಪ್ರಥಮ ಜೈನ ರಾಮಾಯಣವಾಗಿದೆ. ಪಂಪರಾಮಾಯಣ ಎಂದಾಗ ಆದಿ ಕವಿ ಪಂಪನು ಬರೆದದ್ದು ಎಂದು ತಪ್ಪು ತಿಳಿಯಬಾರದು. ನಾಗಚಂದ್ರನ್ನು ಅಭಿನವ ಪಂಪ ಎಂದು ಕರೆದಿರುವುದರಿಂದ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಪಂಪರಾಮಾಯಣವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ನಾಗಚಂದ್ರನು ಕಾವ್ಯವು ಹೇಗೆಿರಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಬಿಹಳಿಸುತ್ತಾಗಿ ಪೋಣಿದ್ದಾನೆ. ಇದನ್ನು ನಾಗಚಂದ್ರನ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸ ಎನ್ನುವುದೂ ಉಂಟು. ಆತನ ಪ್ರಕಾರ ಕರ್ಮಿಯು ಧರ್ಮಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಬೇಕು, ಉತ್ತಮವಾದ ಕಥೆಯನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಾಯಕನು ಉದಾತ್ಮನಾಗಿರಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಮಾಲೆಯು ಬೆಂಜಾದ್ವಿರ್ದಿರೆ ಸಿಗುವ ಬೆಲೆಯು ಕಬ್ಬಿಣದ ಹಾರಕ್ಕೆ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ, ಹಾರ ಎಷ್ಟೆ ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿದ್ದರೂ ಯಾವ ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಮಾಡಿದೆ

ಎಂಬುದು ಮುಖ್ಯ. ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಸನ್ಗೀರ್ಣಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚುವ ಕೆಲಸ ಕಾವ್ಯದಿಂದ ಆಗಬೇಕು; ದುರ್ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯಿಪುದಾರೆ 'ಏಷದ ಉದ್ದಾನವನವನ್ನು ಬೇಳಿಸಿದಂತೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ರಸವತ್ತಾದ ಭಾವಗಳನ್ನು ಸುಂದರವಾದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕು. ನೀರಸವಾದುದನ್ನು ಹೇಳಿ ಬೇಸರ ಉಂಟು ಮಾಡಬಾರದು. ಶಾಂತರಸವೇ ಮುಖ್ಯವಾದುದು, ಅದು ಪೂಜ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ಉಳಿದ ರಸಗಳು ಶಾಂತದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವಾಗುತ್ತವೆ. ಎಂದಿದ್ದಾನೆ.

ಮಲ್ಲಿನಾಥ ಪುರಾಣವು ತೀರ್ಥಂಕರ ಚರಿತ್ಯಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿದೆ. ರಾಮಚಂದ್ರ ಚರಿತ ಪುರಾಣವು ಪ್ರಥಮ ಜೈನ ರಾಮಾಯಣವಾಗಿ ಮಹತ್ವ ಪೂರ್ಣವಾದ ಕಾಣಕೆಯಾಗಿದೆ.

2.3.4 ಕೃತಿ ವಿಮರ್ಶೆ

ಮಲ್ಲಿನಾಥಪುರಾಣವು ಕವಿಯ ಪ್ರಥಮ ಕೃತಿ ಎನ್ನುವುದು ಬಹುವಾಲು ಒಟ್ಟಿಗೆಯಾದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಕಷ್ಟ ಭಾಗವತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ. ಅಧ್ಯರಿಂದ ವರ್ಣನೆಗಳಿಂದಲೇ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ತುಂಬಲು ಯತ್ನಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಕಥಾಹಂದರ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವ ಸಂಭವ ಚಾಸ್ತಿ. ಆಸಾಧಾರಣವಾದ ಕಲ್ಪನಾ ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದರೂ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯವಾದ ದ್ರವ್ಯವು ಕಡಿಮೆ. ಹಾಗಾದಾಗ ಕಾವ್ಯ ಚಾಕು ಚಾಕು ಅಗುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಿಷಯವು ಹೆಚ್ಚಿಗೆದ್ದು ಮಾತು ಕಡಿಮೆಯಿದ್ದಾಗಿ ಆ ಮಾತು ಸಾಂದ್ರವಾದ ಭಾವದಿಂದ ತುಂಬಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅನ್ನವಿಚಾರಗಳ ಹಂಬಲಪೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ದೃಷ್ಟಿ ನೇರವಾಗಿದ್ದು ನಡೆಯೂ ನರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆಗಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಮಲ್ಲಿನಾಥ ಪುರಾಣವು ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕೃತಿಯಾಗಿ ಉಳಿದು ಬಿಟ್ಟಿತು.

ರಾಮಚಂದ್ರ ಪುರಾಣವು ವಿಮಲ ಸೂರಿ ಕವಿಯ 'ಪಲುಮ ಚರಿತ' (ಪದ್ಮಚರಿತೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ. ರವಿಷೇಣ ಕವಿಯ 'ಪದ್ಮ ಪುರಾಣ' ಕಾವ್ಯದಿಂದಲೂ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿದೆ, ಹಾಗೂ ಹಾಲ್ಮಿಕೆ ರಾಮಾಯಣವನ್ನೂ ಕವಿಯು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ರಾ.ಜ. ಪುರಾಣವು ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯವಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದೆ. ಈ ಕಾವ್ಯವು ಕವಿಯ ಸಂಗ್ರಹ ಚಾತುಯಾಗೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ವರ್ಣನೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಕವಿಯ ಚಿತ್ರಕಶಕ್ತಿಯ ಪರಿಚಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಲಲೀಲೆ, ಸ್ವಯಂಪರ, ಸೀತಾಪರಮಣ, ರಾವಣನ ಮನೋ ಪರಿವರ್ತನೆ ಮುಂತಾದ ಸನ್ನವೇಶಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಕೆಲವು ಸಲ ಸಂಗ್ರಹಶೀಲತೆಯಿಂದಾಗಿ ನಷ್ಟಪೂ ಆಗುವುದುಂಟು. ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಾರು ನತ್ಯಕಿಯಾರಾದ ಸಂದರ್ಭ, ಹೋಗಿವೆ. ಪಾತ್ರ ಚಿತ್ರಕಾವನ್ನು ಕವಿಯು ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ರಾವಣನ ಚಿತ್ರಕಾವ ಅರ್ಮೋಫ್ ವಾಗಿದೆ. ಕುವೆಂಪು ಅವರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ಪೇರಣಿ ದೂರೆತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಆ ಪಾತ್ರ ಚಿತ್ರಕಾದಲ್ಲಿ ಮರೆದಿರುವ ಕಲಾತ್ಮಕತೆ ಅರ್ಮೋಫ್ ವಾದುದು, ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ ತಿಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸಹ್ಯದರ್ಯರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡುವ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ತಾರ್ಕಿಕವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಆಗದೆ ಇರುವುದೂ ಉಂಟು. ನಾಗಚಂದ್ರ ಕವಿಯ ಕೃತಿಗಳು ತುಂಬಾ ಶೈಷಿಷ್ವವಾಗಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳುವವರು ಇರುವ ಹಾಗೆ, ಅವುಗಳು ಸಾಧಾರಣ ಕೃತಿಗಳು ಎಂದು ಹೇಳುವವರೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಆದಿಕವಿ ಪಂಪನ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಇತರರ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಓದಿದರೆ ಪಂಪನ ಶೈಷಿಷ್ವ ಮನದಟ್ಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಮಲ್ಲಿನಾಥ ಪುರಾಣ, ರಾ.ಜ. ಪುರಾಣಗಳು ಅದಿಪಂಪನ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿತವಂಬುದು ತಿಳಿಯತ್ತದೆ. ಆದಿಪಂಪನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಳಗಿನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಾಗಚಂದ್ರ ಕವಿಯು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆಯೇ ಹೊರತು ತುಂಬಾ ಕೆಳಗಿನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

2.4 ನಯಸೇನ ಕವಿ, ಕಾಲ, ದೇಶ, ಕೃತಿ ವಿಚಾರ

2.4.1 ಕಾಲ

ನಯಸೇನನು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯವಾದ 'ಧರ್ಮಾಘ್ಯತ'ದಲ್ಲಿ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ತನ್ನ ಕಾಲವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅದರ ಪ್ರಕಾರ ಆತನ ಕಾಲವು ಅಂದರೆ ಕೃತಿ ರಚನೆಯ ಕಾಲವು ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕ 1034 ಆಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 1112 ನೇ ಇಸವಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

2.4.2 ದೇಶ

ನಯಸೇನನು ಒಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಮುಳುಗುಂದ ದೊಳಿದು...' ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುಲಗುಂದವು ಕವಿಯ ಉರು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಆತನು ಜೈನ ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂಬುದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಆತನು ತನ್ನ ತಂಡ ತಾಯಿಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಅದರೆ ಗುರುಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ನರೇಂದ್ರಸೇನ ಮುನಿಯೇ ಆತನ ಗುರು. ಆತನು ಪಂಪ, ರನ್ನ ಮುಂತಾದ ಕವಿಗಳನ್ನು ಸ್ತುರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಈ ಕವಿಗೆ 'ಸುಕವಿ ಜನ ಮನೋಪದ್ಭೀನೀ ರಾಜಹಂಸ', 'ಸುಕವಿ ನಿಕರ ಪಿಕಮಾಕಂದ' ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳಿದ್ದುವು.

2.4.3 ಕೃತಿಗಳು

ನಯಸೇನನು ಧರ್ಮಾಘ್ಯತ ಎಂಬ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಆತನು ರಚಿಸಿದ್ದನೇನ್ನಲಾದ ವ್ಯಾಕರಣ ಗ್ರಂಥವು ಸಿಕ್ಕಿರುವುದರಿಂದ, ಧರ್ಮಾಘ್ಯತವೋಂದೇ ಆತನ ಕಾವ್ಯ ಕೃತಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಇಂ ಆಶ್ವಾಗಳಿವೆ. ಚಂಪ್ಯಾ ಭಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಕರ್ತೃ

ನಯಸೇನನು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಗ್ರಂಥದಿಂದ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ವಸ್ತುವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮೂಲಗಳಿಂದ, ಪ್ರಚಲಿತ ಕಥೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಂದು ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ತಂದು ಹೊಸ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಕಥಾವಸ್ತು

ಜೈನಮತಕ್ಕ ಸೇರಿದ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಮ್ಮಗ್ರಹನ, ಅದರ ಎಂಟು ಅಂಗಗಳ ಮತ್ತು ಐದು ಅಣುವತ್ತಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಇಂದ ಕಥೆಗಳು ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿವೆ. ಅಂದರೆ ಒಂದೊಂದು ಆಶ್ವಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಕಥೆಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳು ಯಾವುದೆಂದರೆ ದರ್ಶನದ ಕಥೆ, ನಿಶ್ಯಂಕೆಯ ಕಥೆ, ನಿಷ್ಣಾಂಕೆಯ ಕಥೆ, ನಿರ್ವಿಚಿತ್ಯಯ ಕಥೆ, ಅಮೂಳ ದೃಷ್ಟಿಯ ಕಥೆ, ಉಪಗೋಹನದ ಕಥೆ, ಸ್ವಿತಿಕರಣದ ಕಥೆ, ವಾತ್ಯಲ್ಯದ ಕಥೆ, ಪ್ರಭಾವನೆಯ ಕಥೆ, ಅಹಿಂಸಾವೃತದ ಕತೆ, ಸತ್ಯವೃತದ ಕಥೆ, ಅಸ್ತ್ರೀಯ ವೃತದ ಕಥೆ, ಬ್ರಹ್ಮಚಯ ವೃತದ ಕಥೆ, ಅಪರಿಗ್ರಹ ವೃತದ ಕಥೆ, ಈ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಕಥೆಗಳು ಸೇರಿ ಧರ್ಮಾಘ್ಯತ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸೋಣ. ದರ್ಶನದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ದಯಾಮಿತ್ಯ ಶಿಂಕೆ ಮತ್ತು ವಸುಭೂತಿ ಇವರಿಬ್ಬರ ಸ್ವಧ್ರೇಯ ವಿಷಯವಿದೆ. ವಸುಭೂತಿ ವೈದಿಕ ಮತಕ್ಕ ಸೇರಿದವನು, ಸೆಟ್ಟಿಯು ಜೈನಮತಾನುಯಾಯಿ. ಮತದ ಹೀಂತದಲ್ಲಿ ನಿಂತವರು ಅಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾರೆ, ಅವಲಂಬಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಚಾರ ಕೆಡುವಂತಿಲ್ಲ; ಕೆಟ್ಟರೆ ಸರ್ವನಾಶ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯರು ಹಚ್ಚಾಗಿ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬದುಕಲಾರರು, ಸೆಟ್ಟಿಯು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಅಚರಣೆಗಳನ್ನು ಅನ್ಯಮತದವನಾದ ವಸುಭೂತಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಲಫ್ಫವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಸೆಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದು ರೀತಿ ಅವಮಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೇರಳವಾದ ದೃವ್ಯದ ಆಸೆ ತೋರಿಸಿ ಒಂದು ವೃತವನ್ನು ಆಚರಿಸಿ

ತೋರಿಸುವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ವಸುಭೂತಿ ಒಟ್ಟಿ ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟ ಸಂಕಟ ಅನುಭವಿ, ಪ್ರತಪನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಡಿದುತ್ತಾನೆ. ಆದರೂ ಸೆಟ್ಟಿಯ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಜೈನ ಮತಾವಲಂಬಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ.

ನಿಶ್ಚಯ ಕಥೆಯ ನಾಯಕ ಲಲಿತಾಗೆ. ರಾಜಕುಮಾರನಾದುದುರಿಂದ ಸ್ವೇಚ್ಚಾರೀಯಾಗಿ ವರ್ತಿಸಿ ದೇಶವನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು, ಹೋಗುಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನೇರಾಲದಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡಿ ಬದುಕುಸಾಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೊಸೆಗೆ ಜೈನಮನಿಯ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿ ಜೈನ ಪ್ರತದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಪೇರುಸ್ತು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ನಿಷ್ಪಾಂಕ್ಯಯ ಕಥೆಯ ನಾಯಕ ಅನುಭವಿತ. ಪ್ರಪಂಚಿಕ ಭೋಗ ಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಪ್ರತ ನೇಮಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಉತ್ತಮ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾಳೆ.

ನಿರ್ದಿಷ್ಟಿಕಿಷ್ಯಯ ಕಥೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರಗಳು ಒದ್ದಾಯನ ಮಹಾರಾಜ ಮತ್ತು ರಾಜ ಪದ್ಧತಿ. ಇಬ್ಬರೂ ಸದ್ಗುರುಗಳು. ಇಂದ್ರನೂ ಕೂಡ ಅವರನ್ನು ಅವರನ್ನು ಹೋಗಳುವಂತೆ ಬದುಕುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹೋಗಳೇಕೆರಿಯನ್ನು ಸಹಿಸದ ವಾಸವ ಎಂಬಾತನು ಕುಷ್ಣರೋಗಿಯ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಆ ದಂಪತಿಗಳ ಸದ್ಗುರು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾನೆ. ರಾಜ ದಂಪತಿಗಳು ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದರೂ, ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅಮೂರಢ ದೃಷ್ಟಿಯ ಕಥೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರ ರೇವತಿ ಮಹಾದೇವಿ. ಅವಳು ರಾಜಯಾಗಿದ್ದಳು ಮತ್ತು ಮೂರಢ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ 'ಬಿಬ್ರಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಮಾರ್ತಿ ವೇಷಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟು ಬಂದಾಗಲೂ ರೇವತಿ ಮೋಸ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನೇ ಅವಳನ್ನು ಹೋಗಳುತ್ತಾನೆ. ಅವಳು ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಉತ್ತಮಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾಳೆ.

ಉಪಗೌಹನದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಜಿನೇಂದ್ರ ಭಕ್ತ ಸೆಟ್ಟಿ ಎಂಬ ದೊಡ್ಡ ವರ್ತಕನು, ಜೈನಮತದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಇಡ್ದಿದ್ದ ಸೂರ್ಯ ಕಳ್ಳನಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪರಿಪತಿಸಿ ಉತ್ತಮಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಸ್ವಿತ್ತಿಕರ್ವಾದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ವಾರಿಷ್ಟೇಣ ಕುಮಾರನೇ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ಅವನಿಗೆ 500 ಜನ ಪಶ್ಚಿಯರಿದ್ದರು. ಮುನಿಗಳ ಬೋಧನೆಯಿಂದ ಅವನು ಲೋಕಿಕ ಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳಿಗೆ ವಿಮುಖಿನಾಗಿ, ಸೈಹಿತನನ್ನೂ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಉತ್ತಮ ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ವಾತ್ಸಲ್ಯದ ಕಥೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರ ಪಜ್ಞಕುಮಾರ. ಅವನು ಒಬ್ಬ ರಾಜೀಯ ನಡೆಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಜನಪೂರಿಗೆ ಬಿಬಿದ್ದ ಅಡಯಣಿಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಪ್ರಜಾರೂಪ ಸಾಂಗವಾಗಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರಭಾವನೆಯ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು ಕುಮಾರನು ಶ್ರಿಮಿಕ್ರಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ವಿಜಾರಿದೆ. ಬಲಿ ಎಂಬಾತನು ಅರ್ಜಂಪನಾಚಾರ್ಯರೆಂಬ ಜೈನಮನಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ವಿಷ್ಣು ಕುಮಾರನು ಅದನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಅವನನ್ನು ಹೋಗಳುತ್ತಾರೆ.

ಅಂಧಿಸಾಪ್ರತದ ಕಥೆಯು ಒಬ್ಬ ಮೀನುಗಾರನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ. ಅವನು ಯಾರೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಅವನ ಮೂರಿನ ಜನ್ಮವನ್ನು ಕೆವಿ ಏವರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅತನೇ ಧನಕೀರ್ತಿಕುಮಾರ.

ಸತ್ಯಪ್ರತದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಧನದ ಮಹಾರಾಜನು ಸತ್ಯಪ್ರತಸಾಗಿ ಬಾಳಿ ಸದ್ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ಅಸ್ತೀಯ ಪ್ರತದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಜಿನೇಂದ್ರದಾಸ ಎಂಬ ವರ್ತಕ ಕುಮಾರನ ವಿಜಾರಿದೆ. ಅವನು ಶ್ರೀಮಂತನಾದರೂ ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಜೈನಮನಿಯಿಂದ ಉಪದೇಶಾತ್ಮಕ ಕಥಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಇಹಲೋಕದ ಭೋಗ ಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ತಪಸ್ಸಿಗೆ ತೆರಳುತ್ತಾನೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಚಯ ಪ್ರತದ ಕಥೆಯ ಪ್ರಥಾನ ಪಾಠ ಪ್ರಮಾಧಿ ಕುಮಾರ. ಅವನು ದೋಷಾಚಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಾಪವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಸರ್ವತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದು ಉತ್ತಮ ಗತಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ..

ಅಪರಿಗ್ರಹ ಪ್ರತದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಉಪರಿಚರ ಮಹಾರಾಜನು ಅತಿಯಾದ ಲೋಕಾಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಹಾವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ತನ್ನ ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅವನು ಮತ್ತೆ ಮಹಾರಾಜನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕೊನೆಗೆ ಅವನಿಗೆ ವೈರಾಗ್ಯವು ಬಂದು ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ (ಉತ್ತಮ ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ).

ಭಾಷೆ

ನಯಸೇನನ ಹೇಳಿಕೆಯೊಂದು ತುಂಬಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳು ವೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಬಿಡಲಾಗಿದೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಅಂಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಉಭಯ ಸಂಕಷಿಪನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಅವರ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು ಬಿಡಲಾಗಿದೆ, ಕನ್ನಡವನ್ನು ಕಡೆಗೆಂಬಿಲಾಗದ ಮನಸ್ಸಿತಿಯನ್ನು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕವಿಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಬಗ್ಗೆ ಹೋಂದಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ದೇಸಿಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ್ದೇವೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ, ಕೆಲವರು ಸಂಸ್ಕೃತದೊಳೆನುಂಟು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವರು ಸಮಸ್ಯೆಯ ಸಾಧಿಸಿದ್ದೇವೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅತಿಯಾದ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಬಳಕ ಸಾಧುವಲ್ಲ ಎಂಬುದು ನಯಸೇನನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. 'ಬೆರಸಲೆ ತಕ್ಕುದೇ ಫ್ಯಾತಮುಮಂ ತೈಲಮುಮಂ' ಎಂದಿರುವುದು ಸರಿಯಾದರೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳು ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದ ಕೋರಿದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳೇ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿವೆ. ದತ್ತಪುತ್ರನೇ ಆದರೂ ಮಗನೇ ತಾನೆ. ನಯಸೇನನೂ ಕೂಡ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಣವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. 'ಕನ್ನಡದೊಳ್ಳ ಒಪ್ಪಂಬೆತ್ತು ಜಾಣ ಮಾತಿನಿಂ ಪಲವಂ ದೇಸಿಯಂ' ಬರೆದಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಶೈಲಿ

ನಯಸೇನನು ತನಗಿಂತ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಕವಿಗಳ ಹಾಗೆ ಪಾಂಡಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಮನ್ಮಹಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ನೀತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ದೇಸಿವೆತ್ತು ಪ್ರೋಸನ್ಸುಡಿ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಜಾನಪದ ಸ್ವರ್ತವು ಅವನ ಕಾವ್ಯ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಯಸೇನನ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ದೇಸಿಯ ಪ್ರಾಚೀಯ, ತೊಡಕಿಲ್ಲದ ಪದಮೈತ್ರಿ, ಉತ್ತಮ ಭಾಷಾ ಪ್ರವಾಹ, ನವಿರಾದ ಹಾಸ್ಯ, ನಾಟಕೀಯತೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಒಂದು ವಿಷಯನ್ನು ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಸಲು ಮಾಲೋಪೆಗಳನ್ನೇ ಬಳಸುತ್ತಾನೆ. ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಉಚಿತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಕೃತಿಯ ಮಹತ್ವ

ಧರ್ಮಾಘ್ಯತವು ಇಂದ್ರಾಜಿಸಗಳನ್ನು ಲ್ಲಿ ಚಂಪ್ತಾ ಕಾವ್ಯ. ಒಂದೊಂದು ಆಂತರಿಕ ಒಂದೊಂದು ಕಥೆ. ಎಲ್ಲ ಕಥೆಗಳೂ ಅಕರ್ಷಕವಾಗಿವೆ. ಸಹಜವಾದ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠರ ಕಥೆ, ಉಪದೇಶ, ಬೋಧನೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಧರ್ಮಾಘ್ಯತಕ್ಕೆ ಬಂದವರ ಕಥೆ, ಮೂರ್ಖಿತನದಿಂದ ಅಧೋಗತಿಗಳಿಂದವರ ಕಥೆ ಇವಲ್ಲವೂ ಈ ಕಾವ್ಯವು ಒಂದೇ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಹೇಳಿದಿರುವುದರಿಂದ, ಒಂದಕ್ಕೂಂದು ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಪದ್ಯರೂಪದ ಕಥಾಸಂಗ್ರಹ ಎನ್ನಬಹುದು. ನಯಸೇನನ ತಂತ್ರವೂ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರೂ ಓದಿ ಅಧರ್ಮವಾದಿ ಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಪಾಠಾಂತರಗಳೂ, ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳೂ ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವುದು 'ಧರ್ಮಾಘ್ಯತ'ದ ಜನಪ್ರಿಯತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

2.4.4 ಕೃತಿ ವಿಮರ್ಶೆ

ದಯಾಮಿತ್ರ ಸೆಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ವಸುಭೂತಿಯರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ದರ್ಶನದ ಕಥೆ ನಯಸೇನನ ಕಥನ ಕಲೆಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಉದಾಹರಣೆ. ವೈರಿಕ ಮತವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ವಿಧಂಬಸೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ.

ಯಾವುದನ್ನೂ ಖಿಂಡಿಸಿದೆ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಜ್ಯಾನಮತದ ಮೇಲ್ಕೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಥೆಯೋಳಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುವ ತಂತ್ರವೂ ನಯಸೇನನಿಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ಅಧರಲ್ಲಿಯೂ ಅವನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಮನುಷ್ಯರ ಅಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಕವಿಯು ಚಣ್ಣಗಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಣದ ಅಸೆಗೆ ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆಂಬುದನ್ನು ವಸುಭಾಷಿಯ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ವಾರಿಪೇಣ ಹಲವು ವರ್ಣಗಳು ತಪ್ಪೋನಿರತನಾಗಿದ್ದು ತನ್ನ ಮಿಶ್ರನನ್ನು ತಿದ್ದುಪುದಕ್ಕಾಗಿ ತಂತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲು ಮಸೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವನ ತಾಯಿಯೇ ಮಗನ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಸಂದೇಹಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅದರೆ ಅದು ಸಂಹಾರಿ ಭಾವವಾಗಿತ್ತು. ಕೆಲವು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣೀಕ್ಷಯಿದೆ, ಅತಿದೀಘ್ರವಾದ ವರ್ಣನೆಗಳಿವೆ. ಉಪಮೆಗಳು ಕೆಲವು ಕದೆ ಪೂಲೆ ಪೂಲೆಯಾಗಿ ಒರುಪುದರಿಂದ ನಿರಗಳವಾದ ಕಥೆಯು ಬಿಟ್ಟಕ್ಕೆ ತಡೆ ಬಿಡ್ಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಅತಿಪ್ರಸ್ತುತಿಯ ಬೇಸರವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಕೃತಿಯು ಧರ್ಮದ ಅಧ್ಯಾತ್ಮವನ್ನು ಎಲ್ಲಾರಿಗೂ ಕೂಡುತ್ತದೆ.

2.5 ನೇಮಿಚಂದ್ರ : ಕಾಲ, ದೇಶ, ಕೃತಿ ವಿಚಾರ

2.5.1 ಕಾಲ

ನೇಮಿಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಈತನು ತನ್ನ ನೇಮಿನಾಥಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ವಿರುಳ್ಳ ಶಿಂಗಣ ಮಹಾಪ್ರಧಾನ ಪದ್ಭಾಷಧೇವನು ಈ ಕೃತಿ ರಚನೆಗೆ ಪ್ರೇರಕನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಲೀಲಾವತಿ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಜನನ್ನು ಮತ್ತು ಆತನ ಪತ್ನಿ ಚಂದಲಾದೇವಿಯನ್ನೂ ಸ್ತೋತ್ರಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ವಿಷಯ ಕಾಲವನ್ನು ಉಹಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೯೦ಕ್ಕೆ ವೊದಲು 'ಲೀಲಾವತಿ'ಯನ್ನೂ, ಅನಂತರ ನೇಮಿನಾಥಪುರಾಣವನ್ನೂ ನೇಮಿಚಂದ್ರನು ರಚಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವನ ಕಾಲವು ೧೧೯೦ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

2.5.2 ದೇಶ

ನೇಮಿಚಂದ್ರನ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೇ ದೇಶದ ವಿಚಾರವೂ ಅಡಗಿದೆ. ಅವನು ವೊದಲು ರಚಿಸಿ ವಂರದ ಲಕ್ಷ್ಮಣದೇವನ ಆಶ್ರಯಪಡೆದು ಸಹದತ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾನು. ಅನಂತರ ಅವನು ಪದ್ಭಾಷಧೇವನನ್ನಿಂದ ಹೊಯ್ದರಾಜನ ಮಂತ್ರಿಯ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದು ದ್ವಾರಾಸಮಾದುರದಲ್ಲಿದ್ದಾನು. (ಹೇಳಬೇಕು)

2.5.3 ಕೃತಿಗಳು

ನೇಮಿಚಂದ್ರನು ಪಂಪಾದಿಗಳಂತೆ ಒಂದು ಲೌಕಿಕ ಕಾವ್ಯವನ್ನೂ ಒಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾವ್ಯವನ್ನೂ ಒರೆದಿದ್ದಾನೆ. 'ಲೀಲಾವತಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಕಾವ್ಯವು ಲೌಕಿಕ ಕಾವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇಂದು ಒಂದು ಕಾಲನಿಕ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನು ಉಳ್ಳ ಶೃಂಗಾರ ರಸ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾವ್ಯವಾದ ನೇಮಿನಾಥಪುರಾಣವು ಇನೆನೆಯ ತೀರ್ಥಂಕರನಾದ ನೇಮಿನಾಥನ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಯಾವ ಕಾರಣಾದ್ವಯದಲ್ಲೋ ಈ ಕಾವ್ಯವು ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ನಿತ್ಯ ಹೋಗಿದೆ. ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಇಂದ್ರ 'ಅರ್ಥನೇಮೆ' ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಕೂಡ ಬಂದಿದೆ.

ಕೃತಿ ಪರಿಚಯ : ಲೀಲಾವತಿ

ಆಕರ್ಷ

ಇದು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ರಚಿಸಿರುವ ಶೃಂಗಾರ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಕಾವ್ಯ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಬಾಹಿನ ಕಾದಂಬಿಯ ಸ್ವರೂಪ, ಲಕ್ಷ್ಮಣಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನೇಮಿಚಂದ್ರನು ಈ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಕ್ರ.ಸ. ತಂತ್ರಾಲ್ಯಾಂಡ್ ಕುಶೋಹಲ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಕವಿಯು 'ಲೀಲಾವತಿ' ಹೆಸರಿನ ಪ್ರಕೃತ ಭಾಷೆಯು ಕಾವ್ಯಪನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅದರಿಂದಲೂ ಕಲಪು ಪ್ರೇರಣೆಗಳು ಸಿಕ್ಕಿವೆ. ಸುಖಿಂಥು ಎಂಬ ಕವಿಯು ರಚಿಸಿರುವ 'ವಾಸವ ದತ್ತೈ' ಎಂಬ ಗದ್ಯಕಾವ್ಯವು ಈ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಅಕರವಾಗಿರುವಂತೆ ಕೊರುತ್ತದೆ. ಅದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಾಸವದತ್ತೈಯನ್ನೇ ಆವಳಂಬಿಸಿಲ್ಲ. ಧನವಾಳನ 'ತಿಲಕಮಂಜರಿ' ಮುಂತಾದ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಹಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಕಥಾಪಸ್ತು

ಲೀಲಾವತಿ ಕಾವ್ಯದ ಪದ್ಮ ಶೃಂಗಾರ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಕಾಲ್ಯಾಂತಿಕ ಕಥೆ. ಲೀಲಾವತಿಯು ಈ ಕಾವ್ಯದ ನಾಯಕ, ಕುಸುಮಪುರದ ರಾಜನಾದ ಶೃಂಗಾರಕ್ಕೆ ಏರ ಮತ್ತು ರಾಣಿ ವಿಘ್ರಹರೇಖೆ ಇವರ ಪಕ್ಕಕ ಪ್ರತಿ ಅಸಾಧಾರಣ ಸುಂದರಿ. ಅವಳು ಬೆಳೆದು ತರುಣೀಯಾದಾಗ ರಾಜನು ಅವಳ ಸ್ವಯಂಪರವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿದನು. ಅದರೆ ಅವಳ ಯಾರ ಕೊರಳಿಗೂ ಹೂಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸುಂದರಾಕಾರನಾದ ತರುಣನ್ನು ಕಂಡು ಅವನಿಗೆ ಮನ ಸೋತು, ಅವನ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಬಿರೆದು ತೋರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ರುವಷನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬಿದುಕಿದ್ದ ತರುಣನೇ. ಅವನು ಜಯಂತಿಷ್ಪರ್ಧದ ರಾಜ ಚೊಡಮನೀ ಮತ್ತು ರಾಣಿ ಪದ್ಮಾವತಿ ಇವರ ಪ್ರತ್ಯ. ಹೆಸರು ಕಂದಪರದೇವ. ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಷಂತೆ ಮನ್ಮಥನಂತರೆಯೇ ಇದ್ದವನು. ಅವನ ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಲೀಲಾವತಿಯು ಕಾನೀಸಿಕೊಂಡಿದ್ದುದರಿಂದ, ಅವಳ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮುಳುಗೋಗಿದ್ದಾನು. ಅವಳನ್ನು ಹುಡುಕಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಒಬ್ಬ ಗೆಳೆಯನೋಡನೆ ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಂದಪರದೇವ ಮತ್ತು ಲೀಲಾವತಿ ಇಬ್ಬರೂ ವಿರಹತಾಪದ್ದಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಕಂದಪರದೇವನಿಗೆ ವಿರಹತಾಪವ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಮೂರ್ಖಿಕೋಗುತ್ತಾನೆ. ವಿದ್ಯಾಧರಿಯರಿಬ್ಬರು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಲೀಲಾವತಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಬ್ಬರೂ ಎಚ್ಚರ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಅಶ್ವಯೋಽದ್ವೇಗದಿಂದ ಹಾರಗಳನ್ನು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ವಿದ್ಯಾಧರಿಯರು ಕಂದಪರದೇವವನ್ನು ಮೊದಲು ಇದ್ದ ಕಡೆಗೇ ತಂದು ಇರಿಸಿ ಹೋರಟುಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

ಕಂದಪರದೇವನು ಮೂರ್ಖೀಯಿಂದ ಎದ್ದವನಂತೆ ಎದ್ದು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ವಿರಹಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ದ್ಯುಪ ಪ್ರೇರಣೆಯಂತೆ ದಾರಿ ಹಿಡಿದು ನಡೆದು ಕುಸುಮಪುರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಲೀಲಾವತಿಯ ಸಖಿಯರು ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಗಾಂಧರ್ವ ವಿವಾಹವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ದಿನ ಕಂದಪರದೇವನ ಮಿತ್ರನು ಲೀಲಾವತಿಯ ಚಿತ್ತವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಾಗ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಹಿಂದಿರುಗಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಲೀಲಾವತಿಗೆ ಸಂಶಯ ಬಂದು ಸವಿಯರೋಡನೆ ಲತೆಯಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಕಂದಪರದೇವನು ಅವಳ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಲೆಯುತ್ತಾ ಅದೇ ಲತೆಯನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆ ಲತೆಯು ಲೀಲಾವತಿಯಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅವಳ ಸ್ವರ್ವದಿಂದ ಸವಿಯರೂ ಜೀವ ತಾಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಕಾಮಪ್ರೇಮಗಳಿಂದ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಕಂದಪರದೇವನ ರಾಣಿಗೆ ಮರುಳಾದ ಒಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾಧರಿಯು ಅವನ ಸಂಗವನ್ನು ಬಿಯಸಿ ತಿರಸ್ಕೃತಾಗಿ ಕೊಪದಿದ ಅವನನ್ನು ಮರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಲೀಲಾವತಿಯು ಅವನನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಬೇಕಾಗಿ ಮಾಡಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಅದೇ ಮರಕ್ಕೆ 'ದೇಹದವನ್ನು ಮಾಡಿ ನಂತರ ಸಾಯಲು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ಆ ಮರವನ್ನು ಸ್ವರ್ತಿಸಿದಾಗ ಕಂದಪರದೇವನು ಕಾನೀಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಚೊಡಾಮನೀ ರಾಜ ಮತ್ತು ಪದ್ಮಾವತಿ ಇಬ್ಬರೂ ಮನಸನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಕುಸುಮಪುರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ರಾಜ ಶೃಂಗಾರಕ್ಕೆ ಏರ ಮತ್ತು ವಿಘ್ರಹ ಲೇಖೆ ಇಬ್ಬರೂ ಸಂಪ್ರಮದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಸ್ವಾಗಿತ್ತಿ ಮಗಳ ಜೊತೆ ಇದ್ದ ಕಂದಪರದೇವನನ್ನು ಸಂಸ್ಕಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಂಪರಿಸಿದಾಗ ಜಯಂತಿಷ್ಪರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಕೃಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಕೃತಿ ಪರಿಚಯ : ನೇಮಿನಾಥಪುರಾಣ

ಆಕರ್ಷ

ಈ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಗುಣಭದ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಉತ್ತರ ಪುರಾಣವೇ ಆಕರ್ಷ. ಆದರಲ್ಲಿ ಹರಿವಂಶ ಪುರಾಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಭಾಗವು ಸುಮಾರು ೧೯೫೦ ಶೈಲ್ಕೇಗಳಿಂದ ಕೊಡಿದೆ. ನೇಮಿನಾಥ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಜೈನ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಮಹಾಭಾರತ ಕಥೆಯು ಸೇರಿದೆ. ಕವಿಯು ವೋದಲು ಜಿನ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ನೇಮಿನಾಥ ತೀರ್ಥಂಕರನ ಇ ಪೂರ್ವಜನ್ಮಗಳನ್ನು ಕವಿಯು ಪರ್ವತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ವಿಂಧ್ಯಕ ಇಖ್ಯಕೇಶು, ಸೌಧಮೇಂದ್ರ, ಚಿಂತಾಗತಿ, ಮಹೇಂದ್ರ, ಅಪರಾಜಿತ, ಅಷ್ಟಿಂದ್ರ, ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠ, ಅಹಮಿಂದ್ರ, ಎಂಬಿವೇ ಆ ಒಂಬತ್ತು ಜನ್ಮಗಳು. ಭೂಮಿ ವುತ್ತು ಸ್ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತುತ್ತಾ ತೀರ್ಥಂಕರನಾಗಲಿರುವ ಜೀವವು ಭೋಗವಿಮುಖವಾಗುತ್ತಾ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಆಕರ್ಷ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಈ ಜನ್ಮಗಳ ಪರಣನೆ ಬಂದಿದೆಯೋ ಅದೇ ಕ್ರಮವನ್ನು ಕವಿಯು ಅನುಸರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆರಸೆಯ ಜನ್ಮವಾದ ಅಪರಾಜಿತನಿಂದ ಕಥೆಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಇನ್ನೂ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ವಿಂಧ್ಯಕ ಎಂಬ ಬೇಡರ ಒಡೆಯನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನು ಹಾವು ಕಡಿದು ಸತ್ತು ಇಖ್ಯಕೇಶುವಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಇಖ್ಯಕೇಶು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಸತ್ತು ಸೌಧಮೇಂದ್ರನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಸೌಧಮೇಂದ್ರನು ಆಯುಸ್ಸು ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಚಿಂತಾಗತಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಈ ಚಿಂತಾಗತಿಯು ಜಿನದೀಕ್ಷೆಗೊಂಡು ಸಮಾಧಿ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮಹೇಂದ್ರನಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಾಳುತ್ತಾನೆ. ಮಹೇಂದ್ರನು ಆಯುಷ್ಯವು ತೀರಿದಾಗ ಸತ್ತು ಅಪರಾಜಿತನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ (ಈ ಜನ್ಮಗಳ ವಿಚಾರವನ್ನು ಜಾರಣ ಮುನಿಗಳು ಅಪರಾಜಿತನಿಗೆ ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ ಪುರಾಣಕಾರರು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ) ಅಪರಾಜಿತನು ಏ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿ ಮರಣಹೊಂದಿ ಅಷ್ಟಿಂದ್ರನಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಸ್ವರ್ಗದ ಜೀವನವೇನೂ ಶಾಶ್ವತವಲ್ಲ. ಆಯುಷ್ಯಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವನು ಸತ್ತು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠ ಹೆಸರಿನ ರಾಜಕುಮಾರನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠನು ಉಲ್ಲಾಸಾತವನ್ನು ಕಂಡು ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ದೀಕ್ಷೆಗೊಂಡು ಮರಣಹೊಂದಿ ಅಹಮಿಂದ್ರನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಜೀವವು ತನ್ನ ಆಯುಸ್ಸು ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರವಿಜಯ ರಾಜನ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಈತನೇ ನೇಮಿನಾಥ, ಮುಂದೆ ತೀರ್ಥಂಕರನಾಗಿರುವವನು.

ಕವಿಯು ಸಮುದ್ರವಿಜಯ ರಾಜನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹರಿವಂಶದ ಕಥೆಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಮುಂದೆ ಪರ್ವತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಬೇರೆ ದಿಕ್ಕನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಜೈನ ಮಹಾಭಾರತವೆಂದು ಹೇಳುವ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಲು ಹೊರಟ ಕವಿಯು ಕಂಸನ ವಧೆಯಾಗುವವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ, ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಬಹುಶಃ ಆ ವೇಳೆಗೆ ಕವಿಯು ಮರಣಹೊಂದಿರಬಹುದೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಪಾತ್ರಪರಿಚಯ

ಅ) ಅಪರಾಜಿತ

ಈತನು ಸಿಹಪುರ ಪಟ್ಟಣದ ರಾಜದಂಪತಿಗಳಾದ ಅಹಂದಾಸ್ ಮತ್ತು ಜಿನದತ್ತೆಯರ ಮಗ. ಚಾಲ್ಪ, ಕೌಮಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕಳೆದು ತಾರ್ಯಾವಸ್ಥೆಗೆ ಬಂದಾಗೆ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಮತಿ ಎಂಬ ಕಸ್ಯೇಯನ್ನು ತಂದು ವಿವಾಹ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಪರಾಜಿತನು ಯುವರಾಜನಾಗಿರುವಾಗ ವಿಮಲವಾಹನ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಅಹಂದಾಸನು ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಹೋದ ಬಳಿಕ ಅಪರಾಜಿತನೇ ಮಹಾರಾಜನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಜಾರಣಮುಗಿಳಿದ ತನ್ನ ಪೂರ್ವಜನ್ಮಗಳ ಘಟ್ಟಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಆಯುಸ್ಸು ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಮಾತ್ರ, ಉಳಿದಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಅವರಿಂದಲೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರ ಅವನು 'ಪ್ರಾಯೋಪಯೋಗ' ಸಮಾಧಿ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕಾವ್ಯವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು ಅಪರಾಜಿತನ ವಿಷಯದಿಂದಲೇ ಅನಂತರ ಇತರ ಜನ್ಮಗಳ ಕಡೆಗೆ ಕಥೆಯು ಸರಿಯುತ್ತದೆ.

ಆ) ಚಿಂತಾಗತಿ

ಸೊಯಿಸ್ಪ್ರಫ್ ಮತ್ತು ಧಾರೀಣದೇವಿಯರ ಪ್ರಶ್ನಾದ ಈತನು ಇಬ್ಬರು ತಮ್ಮೊಂದಿರಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಸ್ವಯಂಪರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ವಿಳಾಸವತಿ ಎಂಬ ರಾಜಕುಮಾರಿಯು ರೂಪದರ್ಶನದಿಂದ ಲೋಕವನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥರ ವಂಶದವಳಾದುದರಿಂದ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಅಹಂಕಾರ ಮುದಿತ್ತು. ರೂಪ, ವಿದ್ಯೆ ಮತ್ತು ವಯಸ್ಸಿ ಇವುಗಳ ಗರ್ವದಿಂದಾಗಿ ಸೊಯಿಸನನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಸ್ವಯಂಪರವು ಏಷಾಂಡಾದಾಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥರ ಯುವಕರು ಸಂಘರ್ಷಿಸಿದೆ ಆಗಮಿಸಿದ್ದರು. ಚಿಂತಾಗತಿಯೂ ತನ್ನ ತಮ್ಮೊಂದಿರೋಡನೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಸ್ವಯಂಪರದ ನಿಬಂಧನೆ ಏನೆಂದರೆ ಯಾರು ಮೇರುಗಿರಿಗೆ ಹಾರಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ಪಾಂಡುಕವನಕ್ಕೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿ ಜಿನ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಮೊದಲೇ ಇರುವ ಮಂದಾರ ಹೂಮಾಲೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮೊದಲು ಬರುವರೋ ಅವರನ್ನು ವಿಳಾಸವತಿ ವರಿಸುತ್ತಾಳೆ ಎನ್ನುವುದು. ಚಿಂತಾಗತಿ ಸ್ಥಫೆರ್ಯಲ್ಲಿ ಗದ್ದು ನಿಂತಾಗ ಅವಳು ಮಾಲೆ ಹಾಕಲು ಸಿದ್ಧಾಳಾದಳಿ. ಚಿಂತಾಗತಿ ಒಪ್ಪೆ ತಮ್ಮೊಂದಿರಲ್ಲಿ ಯಾರಣಾದರೂ ಪರಿಸುವಂತೆ ಹೇಳಿದನು. ವಿಳಾಸವತಿ ಅತಿಯಾಗಿಸೋಂದು, ಚಿಂತಿಸಿ, ವಿರಕ್ತಿಗಾಗಿ ತಪ್ಪಿಗೆ ಸಿದ್ಧಾಳಾದಳಿ. ಅವಳ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ನೋಡಿದ ಚಿಂತಾಗತಿಯು ತೀವ್ರವಾದ ವ್ಯಧಿಗೆ ಗುರಿಯಾದನು. ಎಷ್ಟುದರೂ ಅವನು ಮುಂದೆ ತೀರ್ಥಂಕರನಾಗಿಲಿರುವ ಜೀವ. ಅವನಿಗೂ ವೈರಾಗ್ಯ ಮೂಡಿ ಅವಳಂತೆಯೇ ತಪಸ್ಸು ವಾಡಲು ನಿರ್ಧಾರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭವ್ಯಜೀವವಾದ ಚಿಂತಾಗತಿ ತೋರಿಕೆಗೆ ಎಲ್ಲ ರಾಜಕುಮಾರರಂತೆ ಕಂಡರೂ, ಸಮಯ ಬಂದಾಗ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಪ್ರಭಾವವು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.

ಇ) ವಿಂಧ್ಯಕ

ತೀರ್ಥಂಕರವಾಗಿರುವ ಜೀವದ ಕಡೆಯ ಹತ್ತು ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ವರ್ಣಿಸಲು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಮೊದಲ ಜನ್ಮವೇ ವಿಂಧ್ಯಕನು. ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು ವಿಂಧ್ಯಕನ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲ.

ವಿಂಧ್ಯಕನು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಾಧಪ್ರಮುಖಿ. ಒಮ್ಮೆ ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಿನಂತೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಜೈನಮುನಿಗಳನ್ನು ಬಾಣದಿಂದ ಹೊಡೆಯಲು ಸಿದ್ಧಾಳಾದಾಗ ಅವನ ಪತ್ತಿಯು ಅವನನ್ನು ತಡೆಯ ಮುನಿಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವನು ಮುನಿಗಳ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಪಾದಗಳಿಗೆ ವರಂದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವರು ಅವನಿಗೆ ಅಣುಪ್ರತಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಪತಿ ಪತ್ತಿಯರು ಸಸ್ಯಾಹಾರಿಗಳಾಗಿ ಜಿನಪಾದಪದ್ಮಗಳನ್ನು ಸ್ವರಿಸಲು ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಾಣಹತ್ಯೆ ಮಾಡದೆ ಮಾಂಸಾಹಾರದ ಚೆಪಲವನ್ನು ತಡೆದುಕೊಂಡು ಬದುಕುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದೆ ತೀರ್ಥಂಕರನಾಗಿಲಿರುವ ಜೀವದ ದೃಢ ಚಿತ್ತ ಶಾಗಲೇ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಹಣ್ಣಗಳನ್ನು ಮುಡುಕುವ ಸಂಭರ್ಧದಲ್ಲಿ ಹಾವು ಕೆಚ್ಚಿ ವಿಂಧ್ಯಕ ಮರಣ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ಸನ್ನಿಹಿತ ನಿರ್ಮಾಣ

ಆ) ದೇವಕಿಯ ಪ್ರಕರಣ

ಜೈನ ಪ್ರಾಣ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವೈದಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಕಥೆಗಳು ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅಂತಹ ಸಂಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಸುದೇವ ದೇವಕಿಯರ ಪ್ರಸಂಗವು ಒಂದು. ದೇವಕಿಯು ಕಂಸನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಮಗಳು. (ಅಂದರೆ ತಂಗಿಯೇ ಆಗುತ್ತಾಳೆ). ಕಂಸನೇ ವಸುದೇವನಿಗೆ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ವಸುದೇವ ಸಮುದ್ರ ವಿಜಯ ರಾಜನ ತಮ್ಮ. ದೇವಕಿಯು ಒಮ್ಮೆ ತನ್ನ 'ಮುಟ್ಟಿನ ಬಟ್ಟೆ'ಯನ್ನು ಒಂದು ಕಡೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾಗ ಕಂಸನ ಪತ್ತಿ ಜೀವಂಜಸಯು ಅದನ್ನು ತಂದು ಒಬ್ಬ ಜೈನಮುನಿಗೆ ತೋರಿಸಿ

ಪರಿಹಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಮುನಿಯು ಕೋಪಗೊಂಡು 'ಈ ಬಿಕ್ಕೆಯು ಯಾರದೋ ಅವಳ ಮಗನಿಂದಲೇ ನಿನ್ನ ಗಂಡ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ' ಎಂದು ಶಾಪಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಪಸುದೇವ ದೇವಕಿಯರು ಆ ಮುನಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಆಹಾರದಾನ ಮಾಡಿದಾಗ ಅವನು 'ನಿಮಗೆ ಒಟ್ಟು ಎಂಟು ಜನ ಮಕ್ಕಳಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಬೇರೆಯವರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಏಳು ಜನರು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಎಂಟಿನೆಯವನು ತೀವಿಂಡಕ್ಕೆ ಅಧಿಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ದೇವಕಿಗೆ ಮೂರು ಸಲ ಅವಳಿ ಜವಳಿ ಮಕ್ಕಳಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇಂದ್ರನೇ ಅವುಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಕಡೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಆ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಸತ್ತ ಮಕ್ಕಳ ಶರೀರಗಳನ್ನು ಇದುತ್ತಾನೆ. ಏಳನೆಯ ಸಲ ಹುಟ್ಟಿದ ಕೊಸನ್ನು ಪಸುದೇವನು ನಂದಗೋಪನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಅವನಿಂದ ಹೊಳ್ಳು ಮಗುವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಕಂಸನು ಅದರ ಮೂರು ಕೊಯ್ಯು ವಿಕಾರಗೋಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ದೇವಕಿಯ ಗಭ್ರದಿಂದ ಸ್ಥಳಾಂತರವಾದ ಬಲರಾಮನ ವಿಷಯವು ಇಲ್ಲಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಬಲರಾಮನು ರೋಹಿಣಿಯ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾನೆ. ಕೃಷ್ಣ ಹುಟ್ಟುವ ಹೊದಲೇ ದೊಡ್ಡವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ದೇವಕಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಸಲ ಪ್ರಸವವಾದುದನ್ನು ಕೆವಿಯು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಂಖ್ಯೆ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೂ ಸ್ವಪ್ನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ದೇವಕಿ ಪಸುದೇವರು ಸರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ರುಪುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಕಂಸನೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆ.

ಆ) ಚಾಣೂರನ ವಢೆಯ ಪ್ರಸಂಗ

ನೇಮಿಚಂದ್ರನು ಹಿಂದಿನ ನೇಮಿನಾಥ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ಬಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಂದಿದ್ದಾನೆ. ಕೃಷ್ಣನು ಚಾಣೂರ ಮಲ್ಲನ ಮೇಲೆ ಕುಸ್ತಿಮಾಡಿ ಸಾಯಲಿ ಎಂದು ಕಂಸನು ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೊಡುತ್ತಾನೆ. ವಿಜಾರವನ್ನು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಸೇವಕನು ಬಂದಾಗೆ ಅವನು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಸೇವಕನು ವಿಷಯವನ್ನು ಯಶೋಧಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಯಶೋಧಿಯು ನಗುತ್ತಾ ಸಿಂಹಕ್ಕೆ ಆಸಯು ಎದುರಾಗ ಬಲ್ಲದೆ, ಯವನಿಗೂ ಕೂಡ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಗೆಳೆಯರೊಡನೆ ಮಲ್ಲಯಾಡ್ಬ ನಡೆವ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ಕೆವಿಗೆ ಉಪಕಥೆಗಳು, ವರ್ಣನೆಗಳು ತುಂಬಾ ಇಷ್ಟವಾದ ವಿಷಯಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ಗೆಳೆಯರು ಒಟ್ಟು ಆಗಸನೊಡನೆ ವಾದವಿವಾದ ಮಾಡಿ ಅವನ ಕೈಮುರಿದು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸರಿಯೋ ತಿಳಿಯದು. ಏನೂ ತಪ್ಪ ಮಾಡದ ಆಗಸನೊಡನೆ ವಾದವಿವಾದ ಮಾಡಿ ಅವನ ಕೈಮುರಿದು ಹಾಕಿದ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಅದು ವಿನೋದವನ್ನಿಸಿದೆ. ಕೃಷ್ಣ ಅಖಾದಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಂತ. ಚಾಣೂರನಾದರೋ ಪರಭಯಂಕರ. ಅವನ ದೃತ್ಯಾತ್ರಕ್ಕೆ ಜನ ಬೆಂಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂಥವನ ಮುಂದೆ ಕೃಷ್ಣ ಏನೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಅದರೆ ಬಂದು ಕೊಡಲಿ ಬ್ಯಾಕ್ಟೋ ದಿಮ್ಮಿಯನ್ನೇ ಸಿಳ್ಳಿವುದಿಲ್ಲವೇ. ಕೃಷ್ಣನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಚಾಣೂರ ಜವಾದ ಬೊಂಬೆಯಂತಾದ. ಸಾವ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಯಿತು. ಕೃಷ್ಣ ಕಂಸನನ್ನು ಬಂದೇ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದೆತ್ತಿ ಬಂಡು ಕೊಂಡು ಹಾಕಿದ.

ಇ) ಕರ್ಣನ ಜನ್ಮ ಸಂಗತಿ

ಸಂಸ್ಕृತ ಮಹಾಭಾರತದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕರ್ಣನ ಜನ್ಮ ವೃತ್ತಾಂತ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬಂದಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿ.

ಕುರುವಂಶದ ಪರೂರನ ಮಗ ವ್ಯಾಸ. ವ್ಯಾಸನ ಮಕ್ಕಳು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಪಾಂಡು ಮತ್ತು ಕುಂತಿ, ವ್ಯಾಂಪಿಯರು ಅಂಥಕ ವ್ಯಾಷ್ಟಿಯ ಮಕ್ಕಳು. ಪಾಂಡು, ಕುಂತಿಯ ರಾಷ್ಟ್ರವರಣನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಯೇ ಪೋಹದಿಂದ ಕೊರಗತೊಡಗಿದನು. ಬಂದು ದಿನ ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ಉಂಗುರವು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು. ಅವನು ಅದನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಟುಕ್ಕಕೊಂಡು ನೋಡುತ್ತಿರಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥರನೊಬ್ಬನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಆ ಉಂಗುರವನ್ನು ತನ್ನದೆಂದು ಹೇಳಿರೊಡನೆ ಪಾಂಡು ಅದನ್ನು ಹಿಡಿರುಗಿಸಿದನು. ಆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥರನೂ ಅದನ್ನು ಪಾಂಡುವಿಗೆ ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಅದರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದನು. ಪಾಂಡು

ಅದನ್ನು ಧರಿಸಿ ಅಡ್ಯಕ್ಕಾವಾಗಿ ಕುಂತಿಯ ಅಂತಹ ಪ್ರವರವನ್ನು ಪ್ರಪೇಶಿಸಿ, ಅವಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಂಡು ಅವಳ ಸಂಗವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಅಡ್ಯಕ್ಕಾವಾಗಿ ಹೋರಬು ಹೋದನು. ಕುಂತಿಯು ಗಭಿರಣೀಯಾದಳು. ಮಗು ಹುಟ್ಟಿದ ಬಳಿಕ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದಳು. ಅದಿಕ್ಕೆ ಎಂಬ ಅರಣ್ಯ ಮಗುವನ್ನು ತಂದು ತನ್ನ ರಾಣಿಯರ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ 'ಇದು ಯಾರ ಬಳಿಗೆ ತಾನಾಗಿ ಬರುವುದೋ, ಅದು ಅವಳ ಮಗು' ಎಂದನು. ಆ ಮಗು ರಾಧೆ ಎಂಬ ರಾಣಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಅಡಕ್ಕೆ ರಾಧೇಯ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಈಗ ಜನಪ್ರಿಯ ಕಥೆಗೂ, ಜೈನಕಥೆಗೂ ಇರುವ ವ್ಯಾತಾಸವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.

ಕೃತಿಯ ಭಾಷೆ, ಶೈಲಿ

ನೇಮಿಚಂದ್ರನು ಚತುರಾಂ ಪಂಡಿತ. ಸಂಸ್ಕೃತ, ಕನ್ನಡ, ಪ್ರಾಕೃತ, ಅಪಭ್ರಂಶ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವನು, ಸಂಸ್ಕೃತ ಕನ್ನಡಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿತ್ತು ಶಕ್ತಿಯು ಬಹಳ ಸೋಗಸಾಗಿದೆ. ಆತನು ತನ್ನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಬೇರೆ ಯಾವ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಗಿದಮ್ಮು ಅಪ್ರಾವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಶೈಲ್ಕಾಗಳನ್ನು ತುಂಬಾ ಸೇರಿಸಿದ್ದಾನೆ, ಪ್ರಾಕೃತ ನಾಣ್ಯಾಡಿಗಳೂ ಇವೆ. ಕನ್ನಡದ ಶ್ರಿಪದಿ, ರಗಳ, ಕಂದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿರುವುದೇ ಅಲ್ಲದೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಕೆಲವು ವಿರಳಾದ ವ್ಯತ್ಸುಗಳನ್ನೂ ಬಳಸಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ, ಪ್ರಾಕೃತ, ದೇಸಿ ಭಾಷೆಗಳ ಹದವಾದ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ, 'ನೇಮಿಯ ದೇಸಿ'ಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅನಂತರದ ಕೆಲವು ಕವಿಗಳು ಮೆಚ್ಚಿಗೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ನೇಮಿಚಂದ್ರನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಂಡಿತನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಪ್ರಯೋಗವು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಅನೇಕ ಕಡೆ ಬಹಳ ಸೋಗಸಾದ ದೇಸಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳೆ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವುದನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು.

ಶೈಲಿ

ನೇಮಿಚಂದ್ರನ ಶೈಲಿಯು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಗಳ ಶಿಲ್ಪದಿಂದ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಪ್ರಸಾದಗುಣಾದಿಂದ ದೂರವಾಗಿದ್ದರೆ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಕಡೆ ದೇಸಿಯ ಸೋಬಗಿನಿಂದ ರಂಜಿಸುತ್ತದೆ. ನಾಣ್ಯಾಡಿಗಳು, ನೀತಿಯ ಮಾತುಗಳು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿವೆ. ಶೃಂಗಾರ ರಸವೇ ಕವಿಗೆ ಮುಖ್ಯ. ಖ್ಯಾತ ಕನಾಟಕಗಳ ಜೊತೆಗೆ ರಗಳೇ, ಶ್ರಿಪದಿಗಳನ್ನೂ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಕಂದ ಪದ್ಯರಚನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪರಿಣಿತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾನೆ.. ಉಪಮೆ, ರೂಪಕಗಳನ್ನು ಉಚಿತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ, ಉದಾಹರಣೆಗೆ 'ಗಾಳಿಗೆ ಗರಿ ಮೂಡಿದಂತೆ', 'ಕೊಣನೇರಿದ ಫಂಗವತಿಯಂತೆ' ಪೂರ್ವ ತೋರಿದ ಪನಕು ಘಲ ಪಡೆದಂತೆ' ಇತ್ತಾದಿ. ಲೋಕೋಕ್ತಿಗಳನ್ನು, ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳನ್ನು ಹದವರಿತು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ 'ಪಾವಾಗಿ ಪುಟ್ಟಿ ಧನಮಂ ಕಾವಂತುಂಬೆ' ಕಣ್ಣಲರರಿಯದೆ ಮನಂ ಅರಿದುದು' 'ಸಮೆದುದಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರಪುಂಬೆ' 'ಅನೆಯೆತುವಂಗಾದು ಚಿಕ್ಕಾದು' ಇತ್ತಾದಿ. ನೇಮಿಚಂದ್ರನ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಮುದುಪದಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ದೂರಿತಿದೆ. ಪಂಪಾದಿ ಕವಿಗಳಂತೆ ವಿರಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದರೆ ಆತನ ಪ್ರತಿಭೆ ಪಾಂಡಿತ್ಯಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ.

ಕೃತಿಗಳ ಮಹತ್ವ

ಅ) ಲೀಲಾವತಿ ಕಾವ್ಯವು ಒಂದು ಲೋಕಿಕಾವ್ಯ. ಕವಿಯು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸನ್ನಿಹಿತಗಳನ್ನೂ, ಜಾನಪದ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಸ್ಪೃತಂತ್ರವಾದ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಬೆರೆಸಿ ಕಥೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಹಿಂದೆ ಇಂತಹ ಕಾವ್ಯಗಳ ಸ್ವರ್ಪ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ತುಂಬಾ ವಿರಳವಾಗಿ ಅಗಿರಬಹುದು. ಈ ಕವಿಯು ಹಿಂದಿನ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊಸ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದಾನೆ. ಬಾಣನ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತು ವಿಷಯ ಈತನಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. 'ಶೃಂಗಾರಮಂ ಕಾವ್ಯ ಬಂಧನದೊಳ್ಳ ಸರೆಗೆಯ್ಯು' ಬರೆದಿದ್ದೇಸಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಕೃತಿಯನ್ನು ಮನ್ನಾಧ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಜಾನಪದ ಆಶಯಗಳು ಸೇರಿರುವುದರಿಂದ ಅನೇಕ ರೋಮಾಂಚಕಾರಿಯಾದ ಫೂಟನೆಗಳು

ಇಲ್ಲವೆ. ಓದುಗನನ್ನು ಬೇರೊಂದು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯವ ಸನ್ನವೇಶಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸಮರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

'ಕಟ್ಟುಗೆ ಕಟ್ಟಿದಿರ್ಕೆ ಕಡಲಂ ಕಟಿಸಂತತಿ| ವಾಮನುಕ್ರಮಂ
ಮುಟ್ಟುಗೆ ಮುಟ್ಟಿದಿರ್ಕೆ ಮುಗಿಲಂ | ಹರನಂ ನರವಿಕ್ಕೆ ಗಂಟಲ
ಮೆಟ್ಟುಗೆ ಮೆಟ್ಟಿದಿರ್ಕೆ | ಕವಿಗಳ್ ಕೃತಿ ಬಂಧದೊಳಿಲ್ಲೆ ಕಟ್ಟಿದರ್
ಮುಟ್ಟಿದರಿಕ್ಕೆ ಮೆಟ್ಟಿದರಿದೇನಳವಗ್ಗಳೋ ಕವಿಂದರ್ರಾ'

'ಶ್ರೀರಾಮನ ಕಪಿ ಸೈನ್ಯವು ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರೋ ಇಲ್ಲವೋ, ವಾಮನನ್ನು ಶ್ರಿಮಿಕ್ರಮನಾಗಿ ತನ್ನ ಒಂದು ಹೆಚ್ಚೆಯಿಂದ ಆಕಾಶವನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಟ್ಟಿದನೋ ಇಲ್ಲವೋ, ಅಜುವನನು ತಿವಸೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಅವನ ಗಂಟಲನ್ನು ಕಾಲಿನಿಂದ ಮೆಟ್ಟಿದನೋ ಇಲ್ಲವೋ, ಕವಿಗಳು ಮಾತ್ರ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದೇನು ರವೀಂದ್ರರ ಶತ್ತಿ! ಎಂದು ಅಶ್ವಯುಷಣಿದ್ದಾನೆ. ಲೀಲಾವತಿ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಹೀಗೆಯೇ ಅಶ್ವಯುಷಾಳಿಸುವ ಸನ್ನವೇಶಗಳನ್ನು, ಘಟನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಒಟ್ಟುರೆ ನವರಸಗಳನ್ನೂ, ಅಷ್ವಾದಶ ವರ್ಣನೆಗಳನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಒಟ್ಟುರೆ ಲೀಲಾವತಿಯು ಹೊಸದೊಂದು ಸಂಪೂರ್ಣಾಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿತು ಎನ್ನಬಹುದು.

ಅ) ನೇಮಿನಾಥಪುರಾಣಕ್ಕೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಾದ ಏಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದೆ. ಜೈನಮತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕವಿಗಳು ಕಾವ್ಯ ಧರ್ಮವನ್ನು 'ಧರ್ಮ' (ಅಂದರೆ ಮತವೇ) ದೊಡನೆ ಸೇರಿಸಿ ಪುರಾಣ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಥೆಯ ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕವಿಗಳು ಬದಲಾಯಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಅವರು ಸಿದ್ಧವಾದ ಚೌಕಟ್ಟಿನೋಳಗೇ ವರ್ಣನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಲಸ್ಸುಲ್ಲ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅಹಂಕಾರ ಸಜ್ಞದತ್ತೆಯರಿಗೆ ಮತ್ತು ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಜೈನ ಮುನಿಯೊಬ್ಬರು ಭಿಕ್ಷುಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅವರನ್ನು ಉಟಕ್ಕೆ ಕರೆಯಲು ಜೈನದತ್ತ ಹೋದಾಗ ಅವರು 'ನಿನ್ನ ಪತಿ ಅಧವಾಪ್ತ' ಬಂದು ಕರೆಯಲಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅವಳಿಗೆ ಕೋರಗು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಮುನಿಗಳೇ (ಇನ್ನೊಂದು ದಿನ) ಪರಿಹಾರವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದೆಲ್ಲವೂ ಸಾಕಷ್ಟು ದೀಘ್ರಾವಾಗಿ ವರ್ಣಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಪಸುದೇವನ ಸೌಂದರ್ಯವು ಅವೋಫ್ರವಾದುದು. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಹೆಣ್ಣು ಮತ್ತು ಈ ಪರವರ್ತರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬ ಸಂಪೂರ್ಣಾಯದ ಮಾತನ್ನು ಬಡಲಿಸಿ, ಹುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣು ಮತ್ತು ಲೀಲಾ ವಸುದೇವನ ಪ್ರತಿರೂಪದಂತೆ ಇದ್ದು, ಗಂಡಸರು ದಿಗ್ಂಂತರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ಕವಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಾವ್ಯದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ನೇಮಿಚಂದ್ರನಿಗೆ ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿಯು ಅಗಾಧವಾಗಿದ್ದುದೂ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಹಿಂಡಕ್ಕೆ ಸರಿಸಿ ಅನಂದವನ್ನು ನೀಡುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ.

2.5.4 ಕೃತಿ ವಿಮರ್ಶೆ

ಅ) ಲೀಲಾವತಿಯು ಶೃಂಗಾರರಸ ಪ್ರಥಾನವಾದ ಕಾವ್ಯ. ಶೃಂಗಾರರಸವು ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾದುದು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾದುದೇ ಅತ್ಯಂತ ನೋವನ್ನೂ ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ 'ಅತಿ ಪ್ರಿತಿ ಪಾಪಶಂಕೆ' ಎಂಬ ಮಾತಿದೆ. ಶೃಂಗಾರವು ಒಂದು ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಮನುಷ್ಯ ಸಮಾಜ, ರಾಜ್ಯಗಳೂ, ರಾಷ್ಟ್ರಗಳೂ ಹಾಳಾಗುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಓದಿ ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ನೇಮಿಚಂದ್ರನು ಲೀಲಾವತಿ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಜೈನಧರ್ಮದ ಭಾಯೆಯು ಬೀಳುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಕಂದರ್ವದೇವ, ಲೀಲಾವತಿ ಇವರು ಜೈನಮತದವರು ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಜೈನೆಶ್ವರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನೂ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತಾನೆ; ತನ್ನ ಕಾಲದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿತ್ರವನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ರಸವೇ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದುದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ನೀರಸರಾದ ಕವಿಗಳನ್ನು ಮೂಡಲಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅದರೆ ಆತನ ಶೃಂಗಾರರಸ ನಿರೂಪಣೆಯು ಮನಸ್ಸನ್ನು ತುಂಬಾ ಚೆಂಡಲಗೊಂಡು ವಾಚ್ಯವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. "ಸ್ಮೃತಾರೂಪಮೇ ರೂಪಂ" ಎಂಬ ನಿಧಾರದಿಂದ ಹೊರಟು ಕವಿಯು ಹೆಸ್ತಿನ ರೂಪಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಧ್ಯಾವಿತ್ತು ನಿಶ್ಚಯಾಂತವಾಗಿ ದೇಹದ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಓದುಗರ ಮುಜುಗರಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಪಾತ್ರಗಳು ಕೇವಲ ಕವಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಸೂತ್ರದ ಬೋಂಗೆಗಳಿಂತೆ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಕವಿತಾಶಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರ ನೇಮಿಚಂದ್ರನಿಗೆ ಇತ್ತು. ಸಮಾನರು ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ. ಅದರೆ ಶಕ್ತಿಯೊಂದೆ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ ಭೀಮನಿಗಿಧ್ಯಂತೆ ಕೀಚಕನಿಗೂ ಇತ್ತು. ಅದರೆ ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಳಸಬೇಕೆಂಬುದೇ ಮುಖ್ಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ಲೀಲಾವತಿಯು ಪಂಪಾದಿಗಳ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಪಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸುದಿಲ್ಲ.

ಆ) ನೇಮಿನಾಥ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ನೇಮಿನಾಥನ ಕಥೆಯೇ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಅವನ ಪೂರ್ವಜನ್ನಾಗಳ ವಿಚಾರವಿದೆ. ಭವಾವಳಿ ವರ್ಣನೆಯು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ ಒಂದೇ ಕಥೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಪಂಪ, ರನ್ನ ಮುಂತಾದವರು ಒಂದೇ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ಆಶ್ಯಾನವು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಅದರೆ ನೇಮಿಚಂದ್ರನು ಹರಿವಂಶದ ಕಥೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಹೊರಟು ನೇಮಿನಾಥನ ವಿಷಯವು ಬರುವ ಹೊದಲೇ ಮರಣ ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ. ಉಮಾಖಾನಗಳು ತಮಗೆ ತಾವು ಸ್ವಾರಸ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿವೆ. ವರ್ಣನೆ ರಸ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ಯಶ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅದರೆ ಜೀರ್ಣತ್ವದ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಎದುರಾದಾಗ ಅವನನ್ನು ಹೋಗಳುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ತಾನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಕಥೆಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೆಲವುಕಡೆ ಉತ್ತ್ರೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ತುಂಬುತ್ತಾನೆ. ಅಧುನಿಕ ಯುಗದ ಓದುಗರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಮೂಡುವ ಭಾವನೆಯೆಂದರೆ ಏಕ ಸೂತ್ರತ್ವ ಇರಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದು. ಕವಿಯು ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಡೆ ಹೇಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

'ಬೆಲೆಯಿಂದಕ್ಕುಮೆ ಕೃತಿ ಗಾ
ವಿಲ | ಭುವನದ ಭಾಗ್ಯದಿಂದ ಮಕ್ಕಂನೋಳ್ಳಂ
ಬೆಲೆಗೊಟ್ಟಿತಾರ | ಮಧುವಂ
ಮಲಯಾನಿಲಸಂ ಮನೋಜನಂ ಕಾಮುದಿಯಂ' ||

ಇದರ ಅರ್ಥ: "ಮೂರ್ಖನೆ, ಒಂದು ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಹಣದಿಂದ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಗುತ್ತದೆಯೆ. ಈ ಲೋಕದ ಅಧ್ಯಾತ್ಮದಿಂದ ಕಾವ್ಯರಚನೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ನೋಡೋಣ ಹಣ ಕೊಟ್ಟು ವಸಂತ ಮಾಸವನ್ನು, ಮಲಯ ಪರ್ವತದ ಕಡೆಯಿಂದ ಬೀಸುವ ಗಾಳಿಯನ್ನು, ಮನ್ಯಧನನ್ನು, ಬೆಳುದಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ (ಲಂಢಾಗುವಂತೆ ಮಾಡು) ಇದು ಬಹಳ ಸೋಗಸಾದ ಪದ್ಯ. ಹಣದಿಂದ ಏನನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲಿನೆಂಬ ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ನೇಮಿಚಂದ್ರನು ಪಂಡಿತ, ಪ್ರತಿಭಾವಂತ, ಸೋಗಸಾಗಿ ಬರೆಯಬಲ್ಲನು. ಅದರೆ ತನಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವುದೆಲ್ಲ ವನ್ನೂ ಹೇಳಬಿಡಬೇಕು ಎಂಬು ಆಸ್ಯಿಯಿಂದ ಕಾವ್ಯದ ಹದವನ್ನು ಗಮನಿಸಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

2.6 ರುದ್ರಭಟ್ಟ : ಕವಿಯ ಕಾಲ ದೇಶ ಕೃತಿ ವಿಚಾರ

2.6.1 ಕಾಲ ವಿಚಾರ

ಅನೇಕ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳ ಹಾಗೆ ರುದ್ರಭಟ್ಟನೂ ಕೂಡ ತನ್ನ ಕಾಲದೇಶ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಈ ಕವಿಯು ಕಣ್ಣಿಪನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಕಣ್ಣಿಪನ (ಕೊಂಬಾಯ್ ಕವಿ) ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಅಂದರೆ ಗಳಿಂಕ್ಕಿಂತ ಈಚೆ ಇದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ರುದ್ರಭಟ್ಟನು ಜಂದ್ರಮಾಳಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಮತ್ತು ಉಮಾದೇವಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಹೊಯ್ಯಳ ರಾಜ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (ಗಳಿಗೆ-ಗಳಿಗೆ) ಬದುಕಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ

ಚಂದ್ರಮೋಳಿಯ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನ ಮಂತ್ರಿ ಮತ್ತು ಉಮಾದೇವಿಯ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನ ಪತ್ರಿ. ರುದ್ರಭಟ್ಟನು "ಜಗನ್ನಾಥ ವಿಜಯ" ಎನ್ನ ಸುಮಾರು ಗ್ರಂತ-ಅರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ.

2.6.2 ದೇಶ ವಿಚಾರ

ಈ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ರುದ್ರಭಟ್ಟನ ಹುಟ್ಟಿದ ಉರು ಯಾವುದೆಂಬುದು ತಿಳಿದು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನು ಹೊಯ್ದಳ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನ ಮಂತ್ರಿ ಚಂದ್ರಮೋಳಿಯ ಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದನೆಂಬುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ರುದ್ರಭಟ್ಟನು ಎಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿರಲಿ, ಕೃತಿರಚನೆ ಮಾಡುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದ್ವಾರಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿದ್ದ ನೆಂದು (ಹಳೇಬೆಂದು) ತಿಳಿಯಬಹುದು. ರಾಜಾಶ್ರಯವನ್ನೂ ಪಡೆದಿದ್ದನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು.

2.6.3 ಕೃತಿಗಳು

ರುದ್ರಭಟ್ಟನು ರಚಿಸಿರುವ ಕಾವ್ಯವು "ಜಗನ್ನಾಥ ವಿಜಯ" ಎಂಬ ಚಂಪ್ರಾ ಕಾವ್ಯ. ಈ ಕವಿಯು ವಿಷ್ಣು ಪಾರಮ್ಪರ್ಯದ ಕಥೆಯನ್ನು ಅರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಅವನ ಉತ್ತಮದ್ವಿಷ್ಟಿಗೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ಕಾಳಿದಾಸನ ಶೈವ್ಯತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ರುದ್ರಭಟ್ಟನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸಾಳ್ಪ ಕವಿಯು (1550) ತನ್ನ 'ರಸರತ್ನಕರದಲ್ಲಿ' ರುದ್ರಭಟ್ಟಕ್ಕೆ "ರಸಕಳಿಕೆ" ಗ್ರಂಥದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಕರ್ತೃವು ಜಗನ್ನಾಥವಿಜಯದ ರುದ್ರಭಟ್ಟನೋ, ಅಥವಾ ಇನ್ನೊಬ್ಬು ರುದ್ರಭಟ್ಟನೋ ಎಂಬುದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮಗೆ ದೊರೆತಿರುವ ಸ್ವಷ್ಟ ಅಧಾರಗಳ ಪ್ರಕಾರ ರುದ್ರಭಟ್ಟನು 'ಜಗನ್ನಾಥ ವಿಜಯ' ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ರಚಿಸಿದ್ದನೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹದಿನೆಂಟು ಆಶ್ವಸಂಗಳಿವೆ.

ಕೃತಿ ಪರಿಚಯ 'ಜಗನ್ನಾಥ ವಿಜಯ'

ಸಂಸ್ಕೃತದ 'ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣ'ವು 'ಜಗನ್ನಾಥ ವಿಜಯ'ಕ್ಕೆ ಆಕರ್ಷಣೀಯವಾಗಿದೆ. ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಐದನೆಯ ಅಂಕದಲ್ಲಿರುವ ಇಲ ಅಧ್ಯಾಯಗಳು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ರುದ್ರಭಟ್ಟನು ಈ ಭಾಗದ ಕಥೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಅಧಾರವನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣದ ವಂಚಮಾಂಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಜನನ, ಪೂತನಿ ಮುಂತಾದವರ ಸಂಹಾರ, ಕಾಳೀಯದಮನ ಮುಂತಾದ ಸಾಹಸಕಾರ್ಯಗಳ ವಣನೆ ಇದ್ದು ಬಾಣಾಸುರ ಪರಾಜಯದವರೆಗೆ ಕಥೆಯು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣದ ಕಥೆಯನ್ನು ಒಂದು ಲೋಕದ ಅದುರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಜಗನ್ನಾಥ ವಿಜಯವು ಆ ಅದುರಿನಿಂದ ಒಂದ ಶುದ್ಧಲೋಹದಂತಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಮೂಲ ಕಥೆಯು ಪುರಾಣಾವಾದರೆ ಜಗನ್ನಾಥ ವಿಜಯವು ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾವ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಕಥಾವಸ್ತು

ಒಂದು ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಕಥಾವಸ್ತುವು ಅಸ್ತಿಪಂಚರದಂತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಸ್ತಿಪಂಚರವು ಇಲ್ಲದೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಈಗಿರುವ ಆಕಾರವು ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು ತಿಳಿದಿದ್ದೀರಿ. ಆದರೆ ಅಸ್ತಿಪಂಚರವು ಮನುಷ್ಯನಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದೂ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿಪಂಚರದ ಸ್ವರೂಪ ವೇನೆಂದು ನೋಡಬಹುದು.

ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ದುಷ್ಪರು ಹೆಚ್ಚಿದಾಗ ಭೂದೇವಿ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಾಗೆ. ಕಂಸನೂ ಕೂಡ ಅಂತಹ ಬಬ್ಬಿ ದುಷ್ಪ, ರಾಜನೂ ಕೂಡ. ನಾರದನು ಕಂಸನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು 'ಅಷ್ಟುತನ್ನು ದೇವಕಿಯ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಕಂಸ ಮೊದಲಾದ ದುಷ್ಪರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ನಾರದನು ಬೀಜ ನೆಡುವ ಕಲಸವನ್ನು ಮಾಡಬಿಡುತ್ತಾನೆ, ಮುಂದಿನದು ತಾನಾಗಿಯೇ ಫುಟಿಸುತ್ತದೆ.

ಕೃಷ್ಣನು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು, ಯಶೋದೆಯ ಬಳಿ ಬೆಳೆದದ್ದು, ಬಾಲಲೀಲೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದು, ರಾಸಕ್ರಿಯೆ ಅಡಿದ್ದು, ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಕೊಂದಿದ್ದು ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳೂ ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿವೆ. ಕಂಸವಧೆಯ ಬಲರಾಮ, ಕೃಷ್ಣರು ಸಾಂದೀಪನಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಬಳಿ ಶಿಷ್ಟವೈತ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಜರಾಸಂಥನ ಹದಿನೆಂಟು ಅಕ್ರಮಣಗಳನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ದಾರಿಸಿದ ಕೃಷ್ಣನು ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೇಯ ಸಲ ಎದುರಿಸದೆ ದೂರವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ಪ್ರತಿಸ್ತವಾದ ಸ್ವಾಳವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ಉರಿಗೆ ದ್ವಾರಾವತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲಸುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರ ಕೃಷ್ಣನು ರುಕ್ಷಿಣಿ ಮತ್ತು ಸತ್ಯಭಾಮೆಯರನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗುತ್ತಾನೆ.

ನರಕಾಸುರನು ಹದಿನಾರು ಸಾವಿರ ಶ್ರೀಯರನ್ನು ಬಂಧನದಲ್ಲಿಟ್ಟಬ್ಬಾಗ ದೇವೇಂದ್ರನ ಕೋರಿಕೆಯಂತೆ ನರಕನನ್ನು ಕೃಷ್ಣನು ವಧಿಸಿ ಹದಿನಾರು ಸಾವಿರ ಶ್ರೀಯರನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗುತ್ತಾನೆ. ನಿಮಂಭ ಎಂಬ ರಾಕ್ಷಸ, ಶಿಶುಪಾಲ ಇವರೂ ಕೃಷ್ಣನಿಂದಲೇ ಸಾಯಂತ್ರಾರೆ. ಬಾಣಾಸುರನ ಮಗಳು ಉಷೆಯ ಸ್ವಾಷಾದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನ ಮಗ ಅನಿರುದ್ಧನು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವಕ್ಕೆ ದ್ವಾರಾವತಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅನಿರುದ್ಧನನ್ನು ಗಾಂಧರ್ವ ಪದ್ದತಿಯಲ್ಲಿ ವಿವಾಹವಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಬಾಣಾಸುರ ಕೋಪಗೊಂಡು ಅನಿರುದ್ಧನನ್ನು ಬಂಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೃಷ್ಣನಿಗೂ ಬಾಣಾಸುರನಿಗೂ ಯುದ್ಧವು ಫುಟಿಸುತ್ತದೆ. ಬಾಣಾಸುರನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋಲುತ್ತಾನೆ. ಕೃಷ್ಣನು ದ್ವಾರಾವತಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದರೂಂದಿಗೆ ಜಗನ್ನಾಧ ವಿಜಯದ ಕಥಾಭಾಗವು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ.

ಇದುವರೆಗೆ ನೀವು ನೋಡಿದುದು ಫುಟನೆಗಳ ಸರಮಾಲೆ. ಈ ಫುಟನೆಗಳ ವರ್ಣನೆ, ಸಂಭಾಷಣೆ ಮುಂತಾದವು ಸೇರಿ ಕಾವ್ಯವಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಫುಟನೆಗಳ ಸರಮಾಲೆಯು ಕೇವಲ ವರದಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕವಿಯ ಪ್ರತಿಭೆ ಶ್ರಯಾತೀಲವಾಗಿ ರಸವತ್ತೊ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ.

ಪಾತ್ರಪರಿಚಯ

(ಅ) ಇದರಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪಾತ್ರಗಳ ಹೆಚ್ಚೆ ಕೃಷ್ಣ, ಕಂಸ, ಅನಿರುದ್ಧ, ರುಕ್ಷಿಣಿ, ಸತ್ಯಭಾಮೆ ಮುಂತಾದವರು ಪ್ರಮುಖರು. ಕೃಷ್ಣನ ಪಾತ್ರವು ಲೀಲೆಗೆ ಹೇಳಿ ಮಾಡಿಸಿದೆಂತಹುದು. ಲೀಲೆ ಎಂದರೆ ಅನೇಕರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆಗಳಿವೆ. ಅದನ್ನು ಹೀನಾಧರದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಕೆಟ್ಟಿ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ಸಂಯೋಜಿಸಿದ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ತತ್ವವನ್ನು ಮೀರಿ ನಡೆಯುದಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮರದಿಂದ ಹಣ್ಣು ಕೆಳಕೆ ಬೀಳುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ಮೇಲೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬೆಂಕಿಯು ಸುದುತ್ತದೆಯೇ ವಿನಾ ತಂಪಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರೆ ಈ ವಿಷಯಗಳು ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾದರೆ, ಅದು ಯಾರಿಂದ ಆಗುತ್ತದೆಯೋ ಆತನ ಲೀಲೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕೃಷ್ಣನ ಲೀಲೆ ಎಂದರೆ ಹೀಗೆಯೇ. ಆನೆಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದು, ಕಾಳಿಗಳನ್ನು ತುಳಿಯುವುದು, ಅಂದರೆ ನಮಗೆ ಭಾರ ಅವನಿಗೆ ಹಂಗರ, ನಮಗೆ ಉಗ್ರ, ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಾಮ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನು ಹದಿನಾರು ಸಾವಿರ ಶ್ರೀಯರನ್ನು ನರಕಾಸುರನಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ವಿವಾಹವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ವಿಷ್ಯಾಭಿದು ಗೊತ್ತು. ಜರಾಸಂಥನೇ ಅಕ್ರಮಿಸಲಿ, ಶಿಶುಪಾಲನೇ ನಿಂದಿಸಲಿ, ಬಾಣಾಸುರನೇ ಹರಿಹಾಯಲಿ, ಯಾವುದಕ್ಕೂ ವ್ಯಗ್ರನಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಉಗ್ರನೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ತಣ್ಣಗೇ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಸಾಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವಾಗಲೂ ಆಭರಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಕಾಪಾಡಿದಾಗಲೂ ಅಟ್ಟಿಹಾಸವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಲೀಲಾಮಾನಪರಾಪಿ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ಅನನುಕರಣೇಯನಾಗುತ್ತಾನೆ.

(ಆ) ಅಕ್ಷರನ ಹೆಸರು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದೆ. 'ಅ' ಎಂಬುದು ಒಳಗೇ ಲೀನವಾಗಿ ಕೂರ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಹೊರಬರುತ್ತದೆ. ಅದರೆ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವನ್ನು ಕಂಸಾದಿಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅವನೂ ಒಣ್ಣನೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ಅದರೆ ಅವನು ಸಾತ್ವಿಕನೆಂಬುದು ಅವರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಗೋಕುಲದಿಂದ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕರೆದು ತರಲು ಅಕ್ಷರನನ್ನೇ ಕಂಸನು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಅಕೂರನು ತನಗೆ ಸದಾವಕಾಶವು ಒದಗಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನನ್ನು ಶ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಾನೋ ಅಥವಾ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ಮಾತನಾಡಿಸುತ್ತಾನೋ ಎಂಬ ಅಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಕೃಷ್ಣಧ್ವನಿದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಕೂರನ ಭಾವನೆಯಂತೆಯೇ ಕೃಷ್ಣನು ಆತನಸ್ಸು ಸ್ವರ್ತಿಸಿ, ಶ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾತನಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಯಾವ ದಾನದಿಂದ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಇಂಥ ಪುಣ್ಯವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡುತ್ತಾನೆ. ಯಶೋದೆಯು ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಪುಣ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದಳೋ ಎಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ತಾಳುತ್ತಾನೆ. ಬಿಲುಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಬಲರಾಮ ಕೃಷ್ಣರನ್ನು ಕರೆಯಲು ಬಂದಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಂದ ಮತ್ತು ಯಶೋದೆಯರು ಕಂಬನಿ ತಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಅಕೂರನು ಅವರಿಗೆ ಧೈರ್ಯ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಇಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ಎಂದ ಮೇಲೆ ಬಲರಾಮ ಕೃಷ್ಣರಿಗೆ ಯಾವ ತೊಂದರೆ ಉಂಟಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಮಂದಹಾಸದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಡೆ ಕೃಷ್ಣನು ಆಕೂರನಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಕೂರನು ಅವರನ್ನು ಉರಿನ ಹೋರಿಗೇ ಇಳಿಸಿಟ್ಟಿರು ಸಾಂಪಾದಿಕವಾಗಿ ಬಿನ್ನ ಎಂದು ಹೋರಣಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅಕೂರನನ್ನು ಪುಣ್ಯಶಾಲೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಇ) ಸತ್ಯಭಾಮೆ ಕೃಷ್ಣನ ಸತಿಯರ ಪ್ರೇಕ್ಷಿ ಅಧಿಕ ಸ್ವಾಭಾವಾದ ಗುಣವುಳ್ಳವಳು. ನಾರದನು ಪಾರಿಚಾತಪುಷ್ಟವನ್ನು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಾಗ ಕೃಷ್ಣನು ಅದನ್ನು ರುಕ್ಖಿಣಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯಲು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಸತ್ಯಭಾಮೆಯ ಮನಸ್ಸು ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಉದ್ದಿಗ್ನವಾಯಿತು; ಮಾತ್ರಯವು ಮಿತಿಮೀರಿತು. ಅವಳು ಕೋಪಗ್ರಹವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಕೃಷ್ಣನು ಅವಳನ್ನು ಅನೇಕ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಿಲ್ಲ 'ಕೃಷ್ಣನ ಅನುನಯದ ಮಾತುಗಳು ಅವಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಹೋರಿಸುವೇ ಉಂಟಾಗಿದ್ದು. ಎಷ್ಟೇ ಕೋಪ ಬಂದರೂ ಅವಳು ಅಡುವ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸುಗಂಧವಿತ್ತು. ಅವಳು ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಹೋಗಲು ಅನುಮತಿ ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನೇ ಪತಿಯಾಗಲಿ ಎಂದು ಬಯಸುತ್ತಾಳೆ. ಕಡೆಗೆ ಮನಸೋಂದ ಕೃಷ್ಣನು ಪಾರಿಚಾತ ಮರವನ್ನೇ ಸತ್ಯಭಾಮೆಯ ಬಿಧಾರದ ಮುಂದೆ ಬೆಳೆಸುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿದ ನಂತರವೇ ಅವಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಉಂಟಾದದ್ದು. ಆದರೆ ಸತ್ಯಭಾಮೆಯನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದಾಗ ಸತ್ಯಭಾಮೆಯು ಶಾಂತರೀತಿಯಲ್ಲಿ 'ನನ್ನ ಪತಿಯ ಕೃಷ್ಣಯಿಂದಲೇ ನಿನ್ನ ಪತಿ ಇಂದ್ರಪಂದಿತಯಲ್ಲಿ ರುಪದು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಶಚಿಯು ಮತ್ತೆ ಟೆಕೆಸಿದರೂ ಸತ್ಯಭಾಮೆಯು ಸಹಸೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ರುವ ಪಾತ್ರಗಳು ಕವಿಯಿಂದ ಕಲ್ಪಿತವಾದ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕವಿಯು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಇದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ನಿರೂಪಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಏನಾದರೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಶಿಶುಪಾಲ, ಜರಾಸಂಧ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿಸುರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಪಾತ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ನೀವು ಕನ್ನಾಗಿಯೇ ತಿಳಿದಿದ್ದೀರಿ.

2.6.4 ಕೃತಿ ವಿಮರ್ಶೆ

ಕವಿಯು ಯಾವುದೇ ವಸ್ತುವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರಲಿ ಕೆಲವು ಸನ್ನಿಹಿತಗಳನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಸ್ವಷ್ಟಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಆ ಸನ್ನಿಹಿತಗಳು ಮೂಲ ಕಥೆಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವಂತಿರಬಾರದು. ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಉಚಿತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶಗೊಳಿಸಬಹುದು.

ಅ) ಕೃಷ್ಣನ ಭಾಲಲೀಲೆ

ರುದ್ರಭಟ್ಟನು ಕೃಷ್ಣನ ಬಾಲಲೀಲೆಯನ್ನು ತುಂಬಾ ಸೋಗಸಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ, ದೇವಕಿಗೆ ಜನ್ಮ ಕೊಡುವ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದಂತೆ ಬಾಲಲೀಲೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಅನಂದಿಸುವ ಭಾಗ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದು ಯಶೋದೆಯ ಪಾಲಿಗೆ ಲಭಿಸಿತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಯಶೋದೆಯ ಭಾಗ್ಯ ತುಂಬಾ ದೊಡ್ಡದು

ಎಂದು ಕವಿಗಳು, ದಾಸರು ಹಾಡಿ ಹೋಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಶಿಶು ಕೃಷ್ಣನು ಏನೇನು ಚೇಷ್ಟೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂಬುದನ್ನು ಕವಿಯು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ಹೋಗಮಂ ನೋಡುವ, ಲಲ್ಲಿಗೆಯ್ದ, ಮೊಲೆಯುಂಬಿ, ಅಭ್ಯಾಸಿ ಜೂಬು ಎಂಬಿ, ಪುರಿತಂದು ಅಪ್ಪಬ್ಬ ಎನ್ನತ್ತ..... ಮುದ್ದುಗಳು ಬೀರುವ' ಕಂಡನನ್ನು ನೋಡಿ ನಲಿವ ಹೆನ್ನು ಹನು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದ ಜೋ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಹೋಟೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಮಲಗಿಸಿಕೊಂಡು ತೋಗುವ ದೇವನನ್ನು ತೋಟೆಲಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿ ಜೋಚೋ ಎಂದು ಗೋಪಿಯರು ತೋಗಿದರು ಎಂದು ಕವಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ತಪ್ಪಿ ಹಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಹಾಕುವ, ಚೆಣ್ಣೆ ಕದಿಯುವ, ಹಾಲು ಕುಡಿಯದೆ ಹಟಪೂರುವ ಕೃಷ್ಣನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಿಶುಗಳ ಹಾಗೆಯೇ ವರ್ತಿಸಿದರೂ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷವಿರುತ್ತದೆ. ಯಶೋದೆಯು ಉಪಾಯದಿಂದ 'ಹಾಲು ಕುಡಿದರೆ ಕೂಡಲು ಚೆಳೆಯುತ್ತದೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಹಾಲು ಕುಡಿದು ಕೃಷ್ಣನು 'ಎಷ್ಟು ಚೆಳೆದಿದೆ ಕೂಡಲು' ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಒಮ್ಮೆ ಯಶೋದೆಯು ರಾಮಾಯಣ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಶಿಶು ಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನಯಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ, ಸೀತೆಯನ್ನು ಕದ್ದು ಪ್ರಸಂಗ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ 'ಹೊಂಕಾರ ಮಾಡಿ ಜೆಡುಗಟ್ಟಿ ಕೆನ್ನು ಕಂಪಾಗಿಸಿ' ನೋಡಿದುದನ್ನು ಕವಿಯು ತುಂಬಾ ಅತ್ಯೇಯವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಅ) ಆಕೂರ ಸಂಧಾನ

ಕಂಸನು ತನ್ನ ಮಂತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ಆಕೂರನನ್ನು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವಂತೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಕೂರನ ಭಕ್ತಿ, ಕರ್ತವ್ಯ ಪ್ರಭೇದೆಯನ್ನು ಕವಿಯು ಸುಂದರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕಂಸನಿಗೂ ಆಕೂರನ ವೃತ್ತಿತ್ವದ ಅರಿವು ಇದ್ದಿತು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವನನ್ನೇ ಕಳುಹಿಸುವ ವಿಷಾದು ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಕೂರನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನ ಬಗ್ಗೆ ಭಾವಿಸಿದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಕವಿಯು ಹೀಗೆ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೃಷ್ಣನು ಇದ್ದ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಮುಖ ಮಾಡಿದುದರಿಂದಲೇ ಪಾಪವು ಪರಿಹಾರವಾಯ್ತು. ಮನಸ್ಸು ಅಂತಮೂಳಿಯಾಯಿತು. ಪ್ರಭೇದ್ವಾಧ್ಯಮುಖಿವಾಯಿತು, ಮುಖಿಕಮಲವು ಅನಂದದಿಂದ ಅರಲಿತು, ಸನಕಾದಿಗಳಿಗೂ ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದು ನಂಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು, ದಿವ್ಯ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿದ ಕೈಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಎತ್ತುಪುಡಿಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಆಕೂರನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಸಂದೇಹ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಕಂಸನ ಅಧಿನಂದಲ್ಲಿ ರುವವನೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಅವಮಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆಯೋ, ಭಕ್ತನೆಂದು ಮನಿಸುತ್ತಾನೆಯೋ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ಕಡೆಗೆ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ತಿಳಿಯದೆ? ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಇಂತಹ ಸಂದೇಹವು ಮೂಡಿತು ಎಂದ ಕವಿ ಹೇಳಿರುವುದು ತುಂಬಾ ಸಹಜವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕೃಷ್ಣನು ಆಕೂರನನ್ನು ತುಂಬಾ ತ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ನಿಮ್ಮ ಆಗಮನದಿಂದ ಈ ದಿನ ಸುದಿನವಾಯಿತು' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆಕೂರನು ನಂದನ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಹೋಗಳುತ್ತಾನೆ, ಯಶೋದೆಯ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆಕೂರನು ಬಲರಾಮ ಕೃಷ್ಣರೂಪನೆ ಹಿಂದಿರುಗುವಾಗ ಯಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾನ ಮಾಡಲು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ನದಿಯ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದಾಗ ಅವನಿಗೆ ವಿಷ್ಟುವಿನ ಪ್ರಾಣಸ್ವರೂಪ ಕಾಣೆಸಿತು.

ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಎದ್ದು ನೋಡಿದರೆ ಕೃಷ್ಣನು ಅಲ್ಲೇ ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದಾನು. ಭಕ್ತನಿಗೆ ಭಗವಂತ ಗೋಚರಿಸುವುದು ಸಹಜ ಶ್ರೀಯೆಯಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಕವಿಯು ನುಡಿಯುತ್ತಾನೆ.

ಇ) ಶಿಶುಪಾಲವಧಾ ಪ್ರಸಂಗ

ರುದ್ರಭಟ್ಟನು ಈ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಬಹಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯಪ್ರಾಣವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಭಿಷ್ಣನು ಕೃಷ್ಣನ ವಿಶೇಷಣಾಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರುತಿಪತಿಯೂ, ಗೋಪತಿಯೂ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೂ, ಸತ್ಯಮಂಯನೂ ಜಗನ್ನಯನೂ, ಭೂನಂಯನೂ, ಕೃತಪುರುಷನೂ, ಅದಿಪುರುಷನೂ ಆದ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಅಗ್ರಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇದು ರಾಜಸೂಯಯಾಗವನ್ನು ಧರ್ಮರಾಯನು ಮಾಡಲು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗ ನಡೆದದ್ದು ಎಂಬಿದು ನಿಮಗೆಲ್ಲಿಗೂ ತಿಳಿದೇ ಇದೆ. ಆದರೆ ಕವಿಯು

ಹೇಗೆ ವರ್ಣಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂಬುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಶಿಶುಪಾಲನು ಸಹಜವಾಗಿ ದುಷ್ಟ, ಸಾತ್ತಿಕರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಅವನಿಗಾಗದು. ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನಿಂದಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ನವನೀತ ಜೋರ, ಗೋಪೀಯವತ್ತಿಜನಚಾರ, ಅಬುಧನ್, ಅಕುಲೀನಂ, ಇತ್ಯಾದಿ ಬೈಗುಳಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಹದೇವನು ಅಗ್ರಪೂಜೆಯನು ಅರ್ಥಸುವುದನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಶಿಶುಪಾಲನ ಕೋಪ ನೆತ್ತಿಗೇರುತ್ತದೆ. ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಬೈಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ನೀನು ಮೀನಾಗಿದ್ದಂದು ನಾನಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಗಾಳ ಹಾಕಿ ಹಿಡಿದು ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ, ಹಂಡಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ನಾನಿದ್ದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಬೇಟೆಯಾಡಿ ಸಂಬಾರವನ್ನು ಅರೆಯಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ, ನಾಟಕದ ನಟರಂತೆ ಸಿಂಹದ ತಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದೆ, ನೀರು ಹಾವೋಂದನ್ನು ಹಿಡಿದೆ, ಇತ್ಯಾದಿ ಒಂದೊಂದು ಅವತಾರವನ್ನು ಬಿಡದೆ ಅಪಹಾಸಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕೃಷ್ಣನು ಕಡೆಗೆ ಅಗ್ರಪೂಜೆಯ ತಟ್ಟೆಯನ್ನೇ ಚಕ್ರದ ಹಾಗೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾನೆ.

ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಶೈಲಿ

ಭಾಷೆ

ರುದ್ರಭಟ್ಟನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಕಾವ್ಯಭಾಷೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಅವನು ಸಂದರ್ಭೋಚಿತವಾಗಿ ಕನ್ನಡ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದಾನೆ. ಚಂಪೂಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಗದ್ದದ ಭಾಗಗಳೂ ಬರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೀರಿ. ಇಂತಹ ಗದ್ದಭಾಗಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷಾಷ್ವತಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ರುದ್ರಭಟ್ಟನಿಗೆ ಪ್ರಾಸಾದಪ್ರಸಾಗಳಲ್ಲಿ ಒಲವು ಇದೆ. ಶಬ್ದಲಂಕಾರಗಳನ್ನೂ ಯಥೇಷ್ಠವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾನೆ.

ಶೈಲಿ

ರುದ್ರಭಟ್ಟನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಕನ್ನಡ ಶೈಲಿ ಎನ್ನಬಹುದು. ಒಟ್ಟು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಈ ಕವಿಯ ಶೈಲಿಯು ಬಹಳ ಪ್ರಾರ್ಥಿವಾದುದು. ದೀರ್ಘವಾದ ಸಮಾಸಗಳು, ಅಪ್ಯಾವವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿವೆ. ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಣನೆಗಳನ್ನು ತರಬೇಕೆಂಬುದು ಆತನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಾಗಿದೆ. ಆತನು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೆ ಅಳ್ಳಿಗನ್ನು ದರಲ್ಲಿ ಬರೆಯಬಲ್ಲನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನಗಳೂ ಇವೆ. ಭಾಗವತ ದೃಷ್ಟಿ, ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ದರ್ಶನ ಆತನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಜಗನ್ನಾಧವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಸುಭಾಷಿತಗಳು, ಗಾದೆಯ ಮಾತುಗಳೂ ಇದೆ 'ಕಂದನೋಳ' ನಲಿವ ಪೆಣ್ಣೇಂ ನೋಂಹಿಯಂ ನೋಂತಳೋ' 'ಪಾನಿನಿಗೆ ಮಾನಭಂಗಂ ತಾನದು ಮರಣಕ್ಕು ಮುಧಿಕರು' 'ಬಯಕೆಗೆ ಬಡವರಿಲ್ಲ' 'ಬುದ್ಧಿ ಕಿಡುಗುಂ ಕೇಡೆಯ್ಯೆವಂದಾರೋಳಂ' ಇತ್ಯಾದಿ ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಂದಪದ್ಯಗಳ ರಚನಾಕ್ಷಮತ್ತವು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿವೆ. ಕಂದಪದ್ಯಗಳಲ್ಲೇ ಇಡೀ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯೂ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಯುದ್ಧವರ್ಣನಿಗೆ ಓಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಶೈಲಿಯೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ವೃತ್ತಗಳೂ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆ ರುದ್ರಭಟ್ಟನ ಶೈಲಿ ತೀರು ಸರಳವಾದುದಲ್ಲ; ಪ್ರಾರ್ಥಿವಾದುದು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಕೃತಿ ಮಹತ್ವ

ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೃಷ್ಣಕಥೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ರುವುದನ್ನು ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಪೌರಾಣಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಷಯ ನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡಿದಂತೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ರಸಭಾವಗಳನ್ನು ಕಸಿ ಮಾಡುವ ದೃಷ್ಟಿ ಪುರಾಣಕಾರರಿಗೆ ವುದಿಲ್ಲ. ಜಗನ್ನಾಧ ವಿಜಯವು ಪುರಾಣದ ಕಥೆಯನ್ನು ರೂಪಪರಾವರ್ತನ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಗುರಿಮಾಡಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನೀವು ಎಷ್ಟೂಂದು ಕಂಬಿ ಹುಳುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೀರಿ. ಅವಗಳು ಅಪ್ಪು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಆಕರ್ಷಕವಿರಲಿ ಸದ್ಯ, ಭಯಪಡಿಸದಿದ್ದರೆ ಸಾಕು. ಅವು ನಿಧಾನವಾಗಿ ತೆವಳುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅದೇ

ಕಂಬಳಿ ಹುಳು ಚಿಟ್ಟೆಯಾದಾಗ ಬಣ್ಣಿದ ಚಿಟ್ಟೆಯಾಗಿ ಹಾರಾಡುವಾಗ ಎಪ್ಪು ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ. ಪುರಾಣದ ಕಥೆ ತೆವಳುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಕಾವ್ಯವು ಬಣ್ಣಿದ ಚಿಟ್ಟೆಯಂತೆ ವರ್ಣಿಸಿತ್ತವಾಗಿ ಹಾರಾಡುತ್ತದೆ. ನೋಡಿದವರು ಸಂತೋಷಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಒಂದೊಂದು ಸನ್ಮಿಶೇಶವೂ ರಸಸ್ಯಂದಿಯಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಿಂಡಕಾವ್ಯಗಳಾಗುವ ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ.

2.7 ಜನ್ಮ : ಕಾಲ, ದೇಶ, ಕೃತಿ ವಿಚಾರ

2.7.1 ಕಾಲ

ಜನ್ಮ ಎಂಬುದು ಜನಾರ್ಥನ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಚಿಕ್ಕರೂಪ. ಹೀಗೆ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಚಿಕ್ಕಮ ಮಾಡಿ ಕರೆಯುವುದು ರೂಢಿ ತಾನೆ. ಈ ಕವಿಯು ಹೊಯ್ಯಳ ರಾಜ ನರಸಿಂಹ ಬಲ್ಲಾಳನ ಕಟಿಕೋಪಧ್ಯಾಯ ನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ತನ್ನ ಹುಟ್ಟಿದ ಇಸವಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದೇ ಇದ್ದರೂ ಕೃತಿಗಳ ರಚನೆಯ ಕಾಲವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಯಶೋಧರ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೯ರಲ್ಲಿ ಬರೆದೆನೆಂದೂ 'ಅನಂತನಾಥ' ಪುರಾಣವನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೦ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದಾಗಿಯೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಅದ್ದರಿಂದ ಜನ್ಮನ ಕಾಲವನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೦-೧೧೧ರರ ಮಧ್ಯದ ಅವಧಿಯಿಂದು ಹೇಳಿಹುದು.

2.7.2 ದೇಶ

ಜನ್ಮನ ದೇಶ ಅಂದರೆ ಸ್ಥಳ ಯಾವುದೆಂದು ಖಚಿತವಾಗಿ ತಿಳಿದುಬಂದಿಲ್ಲ. ಹೊಯ್ಯಳರಾಜ ನರಸಿಂಹ ಬಲ್ಲಾಳನ ಆಸ್ಥಾನ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದುದೇ ಅಲ್ಲದೆ ಮಂತ್ರಿಯೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಪಂಜನ ಹಾಗೆ ಜನ್ಮನು ಕವಿಯೂ ಕಲಿಯೂ ಆಗಿದ್ದನು, "ಬಿಲಗದೋಳಾ ನಿಂದಿರೆ ದಂಧಾಧಿತಂ, ಕುಳಿರೆ ಮಂತ್ರಿ, ತೊಡಂಕ ಕವಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಕವಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎಂಬ ಬಿರುದೂ ಇತ್ತು. ಅವನು ಬರೆದಿರುವ ಶಾಸನಗಳು ಜನ್ಮರಾಯನಪಟ್ಟಣಾದ ಮತ್ತು ತರೀಕರೆಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಸಿಕ್ಕಿವೆ. ಅದ್ದರಿಂದ ಜನ್ಮನು ಹಳೆಯಬೀಡು ಅಧ್ಯವಾ ಅದರ ಹತ್ತಿರದ ಉರಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದಿರಬೇಕು. ರಾಜ ವೀರಭಲ್ಲಾಳನು ಜನ್ಮನಿಗೆ ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ನೀಡಿರುಹುದು.

2.7.3 ಕೃತಿಗಳು

ಜನ್ಮನು 'ಯಶೋಧರ ಚರಿತ' ಮತ್ತು 'ಅನಂತನಾಥ' ಪುರಾಣ ಎಂಬ ಕಾವ್ಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ 'ಅನುಭವ ಮುಕುರ' ಎಂಬ ಚಿಕ್ಕ ಕೃತಿಯನ್ನೂ ನಾಲ್ಕು ಶಾಸನಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಕವಿಯ ಎರಡು ಕಾವ್ಯಗಳೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೃತಿಗಳೇ ಆಗಿವೆ.

ಆಕರ್ಷ

ಯಶೋಧರನ ಕಥೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ಕೃತಿಗಳು ಜನ್ಮನಿಗಿಂತ ಬಹಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತ, ಪ್ರಾಕೃತ, ಅಪಬ್ರಂಢ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಅದರೆ ಜನ್ಮನಿಗೆ ಆಕರಣದೆಂದರೆ ವಾದಿರಾಜನ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯವಾದ 'ಯಶೋಧರ ಚರಿತ' ಎಂಬುದು. ವಾದಿರಾಜನು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಸರ್ಗಾಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದರೆ, ಜನ್ಮನು ತನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಅವಶಾರಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ವಾದಿರಾಜನ ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದ್ಯವನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮಪಡಿಸಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಕಲಪು ಕದೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಗೊಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕಲಪು ಕದೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಸೇರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಜನ್ಮನ ಕಾವ್ಯವು ವಾದಿರಾಜನ ಕಾವ್ಯದ ನೇರವಾದ ಶಬ್ದಶಃ ಅನುವಾದವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಜನ್ಮನು ವಾದಿರಾಜನ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪುನರ್ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಕಥಾವಸ್ತು

ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತ ಕಥೆಗಳಾದರೆ ನಿಮಗೆಲ್ಲಿರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಉಳಿದ ಕಾವ್ಯಗಳ ಕಥಾಭಾಗ ಎಲ್ಲಿರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲ, ಯಶೋಧರ ಜರಿತೆಯ ಕಥಾಭಾಗವನ್ನು ಸಂಪ್ರಸ್ತವಾಗಿ ನೋಡೋಣ. ಒಂದು ಅಂಶವನ್ನು ಇಲ್ಲ, ಗಮನಿಸಬೇಕು, ಏನೆಂದರೆ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಘಟನೆಯನ್ನು ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಿ, ಪ್ರಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕಾಲಕ್ರಮಾಂತರದಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಲಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹಿನ್ನೆಲ್ಲಾಟ ತಂತ್ರವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. (ಇಗ್ನೇಷಿನಲ್ಲಿ 'ಷಾಷ್ಟಾ ಬ್ಯಾಕ್' ತಂತ್ರ) ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ನೋಡೋಣ.

ಮಾರಿದತ್ತ ರಾಜಬ್ರಹದ ರಾಜ. ಉರಿನಲ್ಲಿ ಚಂಡಮಾರಿಯ ಗುಡಿ ಇತ್ತು. ಆದೇವತೆಗೆ ಪ್ರಾಣಿಬಿಲಿಯ ಜೊತೆಗೆ ನರರಬಿ ಕೊಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿತ್ತು. ಚಂಡಕರ್ಮ ಎಂಬ ಸೇವಕ ಅನ್ನ - ತಂಗಿಯರಾದ ಚಿಕ್ಕ ಬಾಲಕ ಬಾಲಕಿಯರನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಂದ. ಅನ್ನನ ಹೆಸರು ಅಭಯರುಚಿ, ತಂಗಿ ಅಭಯಮತಿ (ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿರುವ 'ಅಭಯವ'ವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ) ಅವರಿಭೂರೂ ನಿಭರ್ಯಾಗಿದ್ದಂತಹ ನೆಂದಿ ಮಾರಿದತ್ತ ಅಶ್ವಯಾಪಚ್ಚಿ ಅವರ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿಯಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಒಂದು ಘಟ್ಟ, ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಕಥೆಯ ನಿಜವಾದ ಕಾಲಾನುಸಾರಿ ನಿರೂಪಣೆಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ಯಶೋಧರ ಉಜ್ಜಳಿಯನಿಯ ರಾಜ. ಆತನ ರಾಜೀಯ ಹೆಸರು ಅಮೃತಮತಿ ಮತ್ತು ಆತನ ತಾಯಿಯ ಹೆಸರು ಚಂಡರುಚಿ. ಅಷ್ಟಾವಂಕ ಎಂಬಾತನು ಪಟ್ಟಿದಾನೆಯ ಮಾವಟಿಗೆ. ಅಮೃತಮತಿಯು ಅವನ ಹಾಡಿಗೆ ಮನ ಸೋಲುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಗೆಳತಿಯರು ಅಷ್ಟಾವಂಕನ ಕುರೂಪವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದರೂ ಅವನನ್ನು ಕೂಡಿ ರಮಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ.

ಯಶೋಧರನಿಗೆ ಸಂದೇಹ ಬಂದು ಒಮ್ಮೆ ಅವಳನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಹೋಗಿ ಸತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದು, ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಕೊಲ್ಲಲು ಬಯಸಿ, ಮರುಗಳಿಗೆಯೇ ಸಂಯಮ ತಂದುಕೊಂಡು ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಾನೆ. ಬೆಳಗಾದ ನಂತರ ಅವನು ಹೆಚ್ಚಿಯೋಡನೆ ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ವ್ಯಾಂಗವನ್ನು ಅರಿತು, ಅಮೃತಮತಿಯು ತನ್ನ ರಹಸ್ಯ ಬಯಲಾಗಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯತ್ತಾಳೆ.

ಚಂಡರುಚಿಯು ಮಗನ ಮುಖಿಪು ವಂಕಾಗಿರುವದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಕೇಳಿದಾಗ ಅವನು ದುಸ್ಸಿಪ್ಪಿದ್ದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅವಳು ಕುರಿಯನ್ನು ಬಲಿಕೊಡಬೇಕಂದು ಬಯಸಿದಾಗ ಯಶೋಧರ ವಿಶೋಧಿಸಿದುದರಿಂದ ಕಡೆಗೆ ಹಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕೋಳಿಯನ್ನು ಬಲಿಕೊಡಲು ತೀವ್ರಾನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಿಟ್ಟಿನ ಕೋಳಿಯ ಕಲಾತ್ಮಕತೆಗೆ ಬೆರಗಾದ ಬೆಂತರಪೋಂಡ (ದೆವ್ಪ) ಅದರೊಳಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಬಲಿಕೊಟ್ಟುಗ ಕಿರುಚಿ ನೆಗೆಯುತ್ತದೆ. ಆ ಸದ್ವಿಗೆ ತಾಯಿ, ಮಗ ಇಬ್ಬರೂ ಬೆಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಯಶೋಧರನು ಮಗನಿಗೆ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನುವಹಿಸಿ ತಪ್ಸಿಗೆ ಹೋಗಲು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಗಂಡನಿಗೆ ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಸಂದೇಹ ಬಂದಿದೆಯೆಂದು ತರ್ಕಾಸಿದ ಅಮೃತಮತಿಯು ಯಶೋಧರನಿಗೆ ಮತ್ತು ಚಂಡರುಚಿಗೆ ವಿಷದ ಲಡ್ಡುಗಳನ್ನು ಬಡಿಸಿ ಕೂಂಡು ಹಾಕುತ್ತಾಳೆ.

ಹೀಗೆ ದುರುರಣಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದ ಯಶೋಧರ, ಚಂಡರುಚಿ ಇಬ್ಬರೂ ಆರು ಪ್ರಾಣಿ ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ಎತ್ತುತ್ತಾರೆ. ಹಿಟ್ಟಿನ ಕೋಳಿಯನ್ನು ಬಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಕಾರಣದಿಂದ ಅವರಿಭೂರೂ ಇಂತಹ ಪಾದುಪಡಬೇಕಾಯಿತು.

ಯಶೋಧರ ಚಂಡರುಚಿಯರು (1) ನವಿಲು -ನಾಯಿ, (2) ಹಂದಿ - ಹಾಪ್(3)ಮೀನು - ಮೋಸಳೆ, (4)ಹೋತ -ಆದು (5) ಹೋತ -ಕೋಣ, (6) ಕೋಳಿ ಪಿಳ್ಳೆಗಳು - ಇಪ್ಪು ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿದ ಬಳಿಕ ಪಳನೇ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅವಳಿ ಮಕ್ಕಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಅಭಯರುಚಿ ಮತ್ತು ಅಭಯಮತಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಜ್ಞಾನ ಮುನಿಯ ಬಲಿ ಶಿಷ್ಯ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಇದಿಷ್ಟು ಈ ಕಾವ್ಯದ ಕಥಾ ಭಾಗ ; ಸೂಧಾರವಾದ ನಿರೂಪಣೆ

ಪಾತ್ರ ಪರಿಚಯ

ಒಂದು ಕಾವ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಹಾತ್ರಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ಹಾತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅದೂ ವಿಹಂಗಮ ನೋಟ ಎಂಬಂತೆ ನೋಡಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಯಶೋಧರ, ಅಮೃತಮತಿ, ಅಭಯರುಚಿ ಅಭಯಮತಿ ಮುಂತಾದ ಹಾತ್ರಗಳ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ಈ ಪರಿಚಯ ಹೇಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಹೇಳಿ ಅವರು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಹೇಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆ, ಇತರರು ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ನೋಡಿ ತಾನೇ ಒಂದು ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರುವುದು. ಈಗ ಅದನ್ನು ನೋಡೋಣ.

ಅ) ಯಶೋಧರ

ಇವನು ಉಜ್ಜಾಯಿನಿಯ ರಾಜ, ಧರ್ಮಪರ, ಪರಾಕ್ರಮಿ, ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಸುಸಂಸ್ಥಾತ. ಅವನ ಪತ್ತಿ ಅಮೃತಮತಿ. ಅವಳಿಲ್ಲಿ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊರತೆಯೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದರೆ ಸಾರೀಲ್ಲಕ್ಕೆ ಕೊರತೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ಅಷ್ಟವಂಕನೆಂಬ ಮಾಪುತನೋಡನೆ ರಮಿಸಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಯಶೋಧರನನ್ನು ಕಡೆಗೇಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವನು ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಸಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ, ಅವಳ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿರೂ ಶಿಕ್ಷಿಸದೆ ಹಿಂಡಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಏರಯೋಧ, ಕೊಲೆಗೆ ಅಂಜುವವನಲ್ಲ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಿಂದು ಕೊಡಪವೇನೂ ಕಡಿಮೆಯಲ್ಲ ಅದರೂ ಅವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿದೆ ಸಂಯುಕ್ತಕ್ಕೆ ಶರಣಾದುದು ಅವನ ದೊಡ್ಡ ಗುಣವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾದೆ. ಕ್ಷಮಿ ವೃಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಹೋಗುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಶೈಯಸ್ವರವಾದುದೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಮೃತಮತಿಯ ಕುಕ್ಕೆಯನ್ನು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವ ಸಾಜನವಂತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ತಾಯಿಯು ಬಲಿಕೊಡುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದಾಗ ಅವಳ ಹಟಕ್ಕೆ ಮಣಿದು ಹಿಟ್ಟಿನ ಕೋಳಿಯನ್ನು ಬಲಿಕೊಡಲು ಒಪ್ಪುತ್ತಾನೆ. ಚ್ಯಾನ್ಮಮದ ತತ್ತ್ವದಂತೆ ಬಲಿಕೊಡುವ ಸಂಕಲ್ಪವೇ ಮಾಪನ್ನೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಬೇತಾಳಪೋಂಡು ಹಿಟ್ಟಿನ ಕೋಳಿಯೋಳಿಗಿಂದ ಹೋರಕ್ಕೆ ನೆಗೆದು ಕೂಗಿ ಒಡಿಹೋದುದು ಮುಂದಿನ ಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಸೂಚನೆಯಾಯಿತು. ಅಮೃತಮತಿಯಿಂದಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ, ಚಂದ್ರಮತಿಯಿಂದಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ ಎಂದು ನಿಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ತನಗೆ ದೋಷವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಹೆಂಡತಿ ಉಟಕ್ಕೆ ಬಲವಂತವಾಗಿ ಕರೆದಾಗ ಹಿಂದುಮುಂದು ನೋಡದೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಕೊಂಚ ಸಂದೇಹಪಟ್ಟಿದ್ದರೆ ದುರ್ಮರಣ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಸಮಾಧಿ ಮರಣವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಸದವಕಾಶವೂ ತಪ್ಪಿಹೋಯಿತು. ಆರು ತಿಯಕ್ಕೆ ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಬೇಕಾಯಿತು. ಅವನು ನವಿಲು, ಹಂಡಿ, ಮೀನು, ಹೋತೆ, ಕೋಣ, ಕೋಳಿಮರಿ ಇಷ್ಟ ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಪ್ರತಿಸಲವೂ ದುರ್ಮರಣಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ಪಿಳಿಸೆಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಅವನೇ ಅಭಯರುಚಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಮಗನ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ.

ಯಶೋಧರನು ಹಂದಿ ಮತ್ತು ಹೋತೆ ಆಗಿದ್ದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ಸ್ತರಣೆ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನವಿಲು, ಮೀನು, ಹೋತೆ (ಇನೇ) ಕೋಳಿ ಆಗಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮಗಳ ಸ್ತರಣೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಆ) ಅಮೃತಮತಿ

ಇವಳು ಯಶೋಧರನ ಪತ್ತಿ. ನೀವು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಇವಳನ್ನು ವಿಷಮತಿಯನ್ನಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿರಿ ಗುಣವಂತನೂ, ರೂಪವಂತನೂ ಅದ ಪತಿಯನ್ನು ಗಡೆಗಳಿಸಿ, ಕುರೂಪಿಯೂ, ದುರ್ಗಣೀಯೂ ಅದ ಅಷ್ಟವಂಕನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿ ತನುಮನಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ ತಾನೂ ಕೆಟ್ಟಿ ಇತರರಿಗೂ ತೊಂದರೆ ಗಳುಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಮಾಪುತನಾಗಿದ್ದ ಅಷ್ಟವಂಕ ಮಥುರ ಶಾರೀರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರಿಂದ

ಅಮೃತಮತಿಯ ಮನಸ್ಸು ಆ ಶಾರೀರ ಯಾವ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆಯೋ ಆ ಶರೀರವನ್ನೇ ಮೋಹಿಸುವ ಮೂಲಿಕಾದಳು. ಅವಳ ದೂತಿಯು ಅಷ್ಟಾವಂಕನ ರೂಪವನ್ನು ವಾಕರಿಕೆಯುಂಟಾಗುವಂತೆ ಏನೇಸಿದರೂ ಅವಳಿಗೆ ಅಸಹ್ಯವಾಗಿದೆ 'ಪೂಲ್ಲಮೆಯಿ ಲೇಸು ನಲ್ಲರ ಮೆಯ್ಯೋಳ್' (ಶ್ರಯತಮರ ರೂಪ ಚನ್ನಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದೇ ಒಳೈಯದು) ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಅಷ್ಟಾವಂಕನು ಹೊಡೆದಾಗಲೂ ಅವಳಿಗೆ ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ತಿರಸ್ತಾರವಾಗಲೀ ಕೋಪವಾಗಲೀ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಶೋಧರ, ಚಂದ್ರಮತಿಯರು ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದಾಗ ಅವರಿಗೆ ವಿಷದ ಆಹಾರವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಕೊಲ್ಲುವುದು ಇನ್ನೊಳ್ಳು ಕೂರವಾದುದು, ಅವಳು ಪಾಪದಿಂದ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾಲೇ ಇರುತ್ತಾಳೆ. ಅಂತ್ಯಾಳಾದಲ್ಲಿ ಕುಪ್ಪರೋಗದಿಂದ ಸತ್ತು ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ.

೩) ಚಂದ್ರಮತಿ

ಇವಳು ಯಶೋಧರನ ತಾಯಿ. ಮಗನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ನೋವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ಅವಳು 'ಬಲಿ' ಕೊಡುವ ತೀರ್ಥಾನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ಮೂರಧನಂಬಿಕೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿಇದ್ದುದರಿಂದ ಹಟಪವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಯಶೋಧರ ಬೇಳವೆದರೂ ಅವಳು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಣ ಬಲಿಯನ್ನು ಕೊಡದೆ ಹೋದರೆ ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನು ಬಲಿಕೊಡುವೆನೆಂದು ಹೆದರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇದರಿಂದ ಅವನು ಭಯಪಟ್ಟಿ ಹಿಟ್ಟಿನ ಕೋಳಿಯನ್ನು ಬಲಿಕೊಡಲು ಒಷ್ಣತ್ವಾನೆ. ಆದರೆ ಸಂಕಲ್ಪ ಹಿಂಸೆ ಮಾಡಿದುದರಿಂದಲೇ ಘೋರವಾದ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕಾಯಿತು. ಅವಳು ನಾಯಿ, ಹಾವು, ಮೊಸಳೆ, ಆಡು, ಕೋಣ, ಕೋಳಿ, ಈ ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಪಡಬಾರದ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಪಟ್ಟಿ, ಏಳನೆಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅಭಯಮತಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾಳೆ, ಅದೂ ಮೊಮ್ಮೆಗನ ಮಗಳಾಗಿ.

೪) ಯಶೋಮತಿ

ಇವನು ಯಶೋಧರನ ಮಗ. ಅಮೃತಮತಿಯು ಅಷ್ಟಾವಂಕನಿಗೆ ಒಲಿಯುವ ಹೊದಲೇ ಇವನು ಹುಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಎಂತಹ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನೂ ಕೂಡ ಸುಖಿಜಿವನ ನಡೆಸುತ್ತಾ ಬಹಿರೂಢಿಯಾಗಿಯೇ ಇದ್ದನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಜನ್ಮನು ಅವನನ್ನು ಮನ್ಮಥನಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಒಮ್ಮೆ ಒಬ್ಬ ಸನ್ಯಾಸಿಯ ಮೇಲೆ ಬಂಂತಾರು ನಾಯಿಗಳನ್ನು ಭೂ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ನಾಯಿಗಳು ಸುಮ್ಮುನಾದುವೆಂದು ತಾನೇ ಖಿಡ್ಗ ಹಿಡಿದು ಹೊಡಯಲು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಸನ್ಯಾಸಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದ ಬಳಿಕ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ತನ್ನ ತೆಯನ್ನೇ ಆರ್ಥಿಕುವೆನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಬೇಟೆಯ ವ್ಯಾಮೋಹ ತುಂಬಾ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು, ಒಟ್ಟಾರೆ ಅವನು ಸುದತ್ತಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗುವವರಿಗೆ ಸುಸಂಸ್ಪರ್ಷ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇವನ ತಂದೆ ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಿಯಾಗಿದ್ದ ಯಶೋಧರ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರಮತಿ ಚರಜೀವಿಗಳು ಇವನ ಮಕ್ಕಳಾಗಿ (ಅವಳಿ) ಹುಟ್ಟುವುದೊಂದು ವಿಶೇಷವಾದ ಫುಟನೆ.

ಸನ್ನವೇಶ ನಿರ್ಮಾಣ

ಅ) ಅಷ್ಟಾವಂಕನ ಪ್ರಕರಣ

ರಾಣೆ ಅಮೃತಮತಿಯು ಯಶೋಧರನೇಡನೆ ಎಲ್ಲರಂತೆ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ರಾಜನು ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷನಾದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲವೂ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಳಗೆ ಮತ್ತು ಹೋರಗೆ ಯಾವುದೇ ಅಪರಿಹಾರ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಅವರನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಜನಪದ ನಂಬಿಕೆಯಂತೆ ಕಾಲವು ಒಂದೇ ಸಮ ಇರುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲವೆ. ಅದನ್ನು ವಿಧಿಯೆಂದು

ಕರೆಯಬಹುದು ಅಥವಾ ಆಕ್ಸಿಕ ಫೂಟನೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಆನೆಯ ಮಾಪುತ ಅಷ್ಟಾವಂಕನು ಶಾರೀರಿಕವಾಗಿ ಕುರೂಪಿಯಾದರೂ ಶಾರೀರ ಮಾತ್ರ ದಿವ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಅವನು ಹಾಡಿದ ಹಾಡಿನ ನಾಡವು ಅಮೃತಮತಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೇರಿಹಿಡಿಯಿತು. ಯಶೋಧರನಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ತಿರಸ್ಸರಿಸಿ ಅಷ್ಟಾವಂಕನಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ದೂತಿಯನ್ನು 'ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರಲು' ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದು ಅವನ ಕುರೂಪವನ್ನು ಏನೇಸುತ್ತಾಳೆ. ಅಮೃತಮತಿಯು 'ಪ್ರೇಮಪುಂಜಾದರೆ ರೂಪ ಹೇಗಿದ್ದರೇನು, ಅವನೆ ನನ್ನ ಪಾಲಿನ ಇಂದ್ರ, ಚಂದ್ರ, ಕುಲದ್ವೇವ' ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ಜಾವಟಿಯಿಂದ ಹೊಡೆದರೂ ಕೇರೆ ಹಾಪು ಹೊರಳಾಡುವಂತೆ ಅವಳ ಕಾಲ ಮೇಲೆ ಬಿಂದು ಬದ್ದಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಅಂತೂ ಗಂಡನಿಗೆ ವೋಸಮಾಡಿ ಕುರೂಪಿಯೆಡನೆ ಕಾಮ ಪ್ರೇಮಗಳ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾಳೆ. ಕವಿಯು ಕಾಮದ ಸೇಕೆತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದವರ ದುಸ್ಸಿತಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹಂದಿಯು ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಾಡುವಾಗ ನೋಡಿದವರಿಗೆ ಅಸಹ್ಯವಿನಿಸಿದರೂ ಅದು ಮಾತ್ರ ಸ್ವರ್ಗಸುವಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದಲ್ಲವೆ. ಕುಡಿದು ತೂರಾಡಿ ಎಲ್ಲೆಂದೂದರಲ್ಲಿ ಬೀಳುವ ಕುದುಕನನ್ನು ಕಂಡು ಜನ ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ ಎಂದರೂ ಅವನಿಗೆ ದಿವ್ಯ ಸುಖದ ಭಾವನೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಅಮೃತಮತಿಯೂ ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ.

ಆ) ಹಿಟ್ಟಿನ ಕೋಳಿಯ ಪ್ರಸಂಗ

ಯಶೋಧರನು ತಾಯಿಯ ಬಳಿ ತನ್ನ ಹೇದನೆಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ, ತಾನೊಂದು ಕೆಟ್ಟಿ ಸ್ವಪ್ನವನ್ನು ಕಂಡೆನೆಂದು ಹೇಳಿ ಸತ್ಯವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಅಸತ್ಯ ಹೇಳಿ ಇನ್ನೂ ತೊಂದರೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಜಂದ್ರಮತಿಯು ಹಳೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರ ವಿಶೇಷದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಯಶೋಧರನು ತಾಯಿಯ ಅಪೇಕ್ಷೆಗೆ ಅಂಜಕೊಂಡು ಬಲಿಕೊಡುವುದು ಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಅವಳು 'ತನ್ನನ್ನೇ ಬಲಿಕೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವೆನೆಂದು' ವಾದಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇದರಿಂದ ಅವನು ಉಭಯ ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವಳು ಕಡೆಗೆ ಬಂದು ಹಿಟ್ಟಿನ ಕೋಳಿಯನ್ನಾದರೂ ಬಲಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹಟ ಹಿಡಿದಾಗೆ ಅವನು ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಶರಣಾಗಬೇಕಾಯಿತು. ಸತ್ಯ ಯಾವಾಗಲೂ ಮನುಷ್ಯರಿಗಿಂತ ದೊಡ್ಡದು. ಜನರಿಗೊಂಡು ಸತ್ಯವನ್ನು ಅವನು ಬಿಟ್ಟುತಾಯಿತು. ಆ ಕೋಳಿಗೆ ಜೀವವಿಲ್ಲ ದಿರುಪುದರಿಂದ ಕೇವಲ ಅಟದಂತೆ ಸದೆದುಹೋಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕವಿಯು ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಂತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವರು ಬಲಿಕೊಡುವಾಗ ಕೋಳಿಯ ಒಳಗಿದ್ದ ಬೆಂತರವು ಕೂಗಿಕೊಂಡು ಮಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಶೋಧರನು ದಿಗ್ಂಂತವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದು ತನ್ನ ವಿಧಿ ಎಂದು ಕೂರಗುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಪ್ರಸಂಗವೇ ಮುಂದಿನ ಭವಾಳಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಜೈನಮತ ಅಹಿಂಸೆಯೇ ಪರಮ ಧರ್ಮ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ರಕ್ತಪಾತವಾಗಲಿಲ್ಲ, ಜೀವ ಹಾನಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದರೂ ಬಲಿಕೊಡುವ ಸಂಕಲ್ಪವೇ ದೋಷಪೂರ್ಣವಾದುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಜೀವಂತ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಬಲಿಕೊಡುವುದರ ಸಂಕೇತ.

ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಲಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಇರುತ್ತದಲ್ಲವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಏನಾಯಿತು ನೋಡಿ ಎಷ್ಟು ಜನ್ಮಗಳು, ಏನು ಕಷ್ಟ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಓದಿದ್ದೀರಿ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಂಸೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವಿಕೆ ಎಂಬುದು ಕವಿಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು ಅಧ್ಯಾತ್ಮಾದಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನೀತಿಯು ಹೀಗೆ ಪರೋಕ್ಷ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇ) ಮಾರಿದತ್ತನ ಪರಿವರ್ತನೆ

ಈತನು ರಾಜಪುರದ ಅರಸ, ಚೆಂಡಿಮಾರಿಯ ಭಕ್ತ. ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಲ ದೊಡ್ಡ ಚೂತೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಬಲಿ ಪಾತ್ರವಲ್ಲ ಇಬ್ಬರು ಮನುಷ್ಯರ ಬಲಿಯನ್ನೂ ಕೂಡುವ

ಸಂಪ್ರದಾಯವಿತ್ತ ಮಾರಿದತ್ತನ ಸೇವಕನು ಅಭಯರುಚಿ, ಅಭಯಮತಿ ಎಂಬ ಅವಳಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುತ್ತಂದ. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಯಾರು ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ಅವರು ಏಳು ಜನ್ಮಗಳ ಹಿಂದೆ ಯಶೋಧರ ಮತ್ತು ಅವನ ತಾಯಿ ಚಂದ್ರಮತಿ ಆಗಿದ್ದವರು. ಅವರು ಮಾರಿದತ್ತನ ಕೋರಿಕೆಯಂತೆ ಅವನಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕವಾದ ಮಾಡುವಾಗ ಪ್ರಸ್ನಾತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳ ಧೈರ್ಯಕ್ಕೆ ಚೆರಗಾಗಿ ಅವರ ಜೀವನ ವೃತ್ತಾತವನ್ನು ಕೇಳಲು ಇಟ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಬಲವಂತಕ್ಕೆ ಸೋತು, ಅವನಿಗೆ ಕಾಲಲಭ್ಜಿ ದೊರಕಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ತನಗೆ ಮತ್ತು ತನ್ನ ತಂಗಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಜೀವನ ವಿಚಾರವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮಾರಿದತ್ತನಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲವೂ ಬಹಳ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಮಕ್ಕಳ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಬರುವ ಮಾತನಿನ ಅದ್ಭುತವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಯಶ್ಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ನಿದರ್ಶನವನ್ನೇ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಸತ್ಯಸ್ಯಸತ್ಯವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವನು ನಂಬಿದೆ ಇರುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂಸೆಯ ಪರಿಣಾಮ ಏನೆಂಬುದು ಅವನಿಗೆ ಮನದಟ್ಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅಭಯರುಚಿ ಅಭಯಮತಿ ಇಬ್ಬರೂ ತನ್ನ ತಂಗಿಯ ಮಕ್ಕಳಿಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಇನ್ನಷ್ಟು ಮೃದುವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹಿಂಸಾರಭಸಮಿಯಾಗಿದ್ದ ಮಾರಿದತ್ತನು ಅಹಿಂಸಾವೃತವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಹೀಗೆ ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಸುಂದರವಾದ ಸ್ನಿಗ್ಧೇಶಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ.

'ಅನಂತನಾಥ ಪುರಾಣ'

ಆಕರ

ಈ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಗುಣಾಭದ್ರಾಚಾರ್ಯರ 'ಖತ್ತರ ಪುರಾಣ'ವು ಆಕರವಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅನಂತನಾಥನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇಲ ಶೈಲ್ಕೋಗಳಿವೆ. ಅದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಕವಿಯು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಅಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ಲ್ಳಾ ದೊಡ್ಡ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಕಥಾವಸ್ತು

ಈ ಕಾವ್ಯದ ವಸ್ತುವೆಂದರೆ ಹದಿನಾಲ್ಕುನೆಯ ತೀರ್ಥಂಕರನಾದ ಅನಂತನಾಥನ ಜೀವನ ಸಾಧನೆ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಿ. ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಭಾಗಗಳಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಂಕರ ಚಿತ್ರಾಲಯದೆ. ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಚಂಡಶಾಸನನ ಕಥೆಯಿದೆ. ಅನಂತನಾಥನ ಕಥೆಯು ತುಂಬಾ ಚಿಕ್ಕದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಭವಗಳ ವಿಚಾರವಿದೆ. ಜೈನಪುರಾಣ ಕಾವ್ಯಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ತೀರ್ಥಂಕರನ ಹೆಸರು ಮಾತ್ರ ಬೇರೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಉಲ್ಲಿಂದಲ್ಲಿ ವಿಷಯಗಳೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಕವಿಯು ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಲು ಹಿನ್ನೋಟ ತಂತ್ರವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಅದೇ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಹೀಗೆ ನಿರೂಪಿಸಬಹುದು.

ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅನಂತನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿರುವವನು ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅರಿಷ್ಟನಗರದ ರಾಜ ಪದ್ಧರಧನಾಗಿದ್ದನು. ಒಮ್ಮೆ ಆಕಾಶದ ಕಡೆ ನೋಡಿದಾಗ ಒಂದು ಉಲ್ಲೇಖ ಬೀಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಮಗನಿಗೆ ರಾಜವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ದೀರ್ಘಕಾಲ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಮಡಿದು ದೇವಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಅಯುಷ್ಯವು ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಪುನಃ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮಟ್ಟಿಪ್ಪೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಯೋಧ್ಯಪುರದ ರಾಜರಾಜೇಯರಾದ ಸಿಂಹಸೇನ, ಜಯಶ್ಯಾಮೇಯರ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಅನಂತ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ತರುಣಾದಾಗ ರತ್ನಮಾಲೆಯೋದನೆ ವಿವಾಹವು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅವರಿಗೆ ವಿಜಯ ಎಂಬ ಮಗನೂ ಹುಟ್ಟಿತ್ತಾನೆ. ಅನಂತನ ಜೀವನವು ಸುಖವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅದರೆ ಅನಂತನು ಒಂದು ರಾತ್ರಿ, ಮೀಂಚನ್ನು ನೋಡಿ, ಜೀವನವು ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಕ್ಷಣಿಕವೆಂದು ತಿಳಿದು

ವ್ಯಾಗ್ಯಪರನಾಗಿ, ಮಗನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಹಿಸಿ ತಪಸ್ಸಿಗೇ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಉಗ್ರತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೇವಲಭ್ರಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು, ಧರ್ಮಪ್ರವರ್ಚನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಅನಂತಚಿನನನ್ನು ನೋಡಲು ಬಂದಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ವೀಚರಿಯು ಹಿಂದಿರುಗುವಾಗ ತನಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಗೆಳತಿಯೋದನೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ತಾನು ಕೇಳಿದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಕಥೆಯ ವಿಷಯವೇನೆಂದರೆ ಸುಪ್ರಪನೆಂಬ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಬಲದೇವನ ಮತ್ತು ಅವನ ತಮ್ಮನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಏಂತುಂತ. ಇದನ್ನು ಈ ಕಾವ್ಯದ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗವನ್ನಾಗಿ ಹಿಡಿತ್ತಾಯಿತು. ಈದರಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣದ ಸೀತಾಹರಣ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಹೋಲುವ ಬಂದು ಘಟನೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಕವಿಯ ಉದ್ದೇಶ ಇದಿಷ್ಟನ್ನೇ ಹೇಳುವುದಲ್ಲ, ಅದರಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೂ ನಡೆಯುವ ಕಥೆಯೂ ಕವಿಗೆ ಮುಖ್ಯ. ಎರಡನೆಯ ಭಾಗವನ್ನು ಚಂಡಶಾಸನೋಪಾಶಾನ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಈ ಭಾಗದ ಕಥೆಗೂ ಅನಂತನಾಧನಿಗೂ ಏನೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಸಂಗೃಹಿಸೋಣ - ಹೌದನಾಪ್ಯರದ ರಾಜಧಂಪತಿಗಳು ವಸುಫೇಣ ಮತ್ತು ಸುನಂದ. ಮಕರಾಹ ಪ್ರರದ ರಾಜ ಚಂಡಶಾಸನನು ವಸುಫೇಣನ ಬಾಲ್ಯಸ್ನೇಹಿತ. ಒಮ್ಮೆ ಮಿಶ್ರನನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಲು ಬಂದ ಚಂಡಶಾಸನನು ಸುನಂದೆಯು ಅತಿಶಯವಾದ ರೂಪ ಲಾಖ್ಯಾಗಳನ್ನು ಕಂಡು, ಸಮಯ ಸಾಧಿಸಿ ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನನ್ನು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಚೋಡ ಎಂಬ ಸಾಮಂತನು ತಡೆದು ಹೋರಾಡಿ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ (ಜಟಾಯುವನ್ನು ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ).

ವಸುಫೇಣನು ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದು ಮಕರಾಹಪ್ರರಕ್ಷೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಚಂಡಶಾಸನನು ಕೃತಕೆಲಿರವನ್ನು ಸುನಂದೆಗೆ ತೋರಿಸಿ ವಸುಫೇಣ ಸತ್ತನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸುನಂದೆಯು ಮರುಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಧನಜಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಚಂಡಶಾಸನನು ಅವಲೋಡನೆ ಸಹಗಮನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ವಸುಫೇಣ ಯುದ್ಧ ನಿಲಿಸಿ ತಪಸ್ಸಿಗೇ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ; ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ದೇವಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ ದೇವಜನ್ಮದ ಆಯುಷ್ಯವು ಮುಗಿದಾಗ ಸೋಮಪ್ರಭ ರಾಜನ ಒಬ್ಬ ರಾಜೀಯಾದ ಸೀತೆ ಎಂಬುವಕಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ರಾಜೀಯ ಹೋಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಬಲದೇವ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಈ ಬಲದೇವ, ವಾಸುದೇವರೆ 'ಬಲರಾಮ-ಕೃಷ್ಣ' ರು ಚಂಡಶಾಸನನು ಮಧುಕೈಟಭ ಎಂಬ ದೈತ್ಯನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಅರ್ಧಚಕ್ರಿಯಾಗಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

ಬಲದೇವ, ವಾಸುದೇವರು ಮಧುಕೈಟಭನ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಇದಿಷ್ಟು ಅನಂತನಾಧಪುರಾಣ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿರುವ ಕಥಾಭಾಗ.

ಅನುಭವ ಮುಕುರ

ಆಕರ

ಅನುಭವ ಮುಕುರ ಎಂಬುದು ಕಾಮಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವೇತ್ಯಾವಾಟಕೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ವಾತ್ಯಾಯನ ಕಾಮಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಸೀದಿ ಶಿಳಪಳಿಕೆ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ 'ಅನುಭವ ಮುಕುರ' ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಕಾಮಸೂತ್ರ, ಗ್ರಂಥವೇ ಆಕರವಾಗಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಕಾಮಸೂತ್ರವನ್ನು ಅಧರಿಸಿದ ಚೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಕೃತಿಯು ಜನ್ಮನಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿರಬಹುದು.

ಕಥಾವಸ್ತು

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ಸಾಂಸ್ಕಾರಿಕ ಅಥವಾ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ನೀತಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲವಾಗಿಸಲು ಯಶ್ಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹೆಚ್ಚೆನ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದುದು ಗಂಡಿನ ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂಬುದು ಕವಿಯ ಆಶಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾಮಶಾಸ್ತ್ರದ ಪರಿಚಯವು ಆಗಕ್ಕೆವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಕವಿಯು ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಹವಾಸದಿಂದ, ಪ್ರೇಮಕಾಮಗಳ ಒಡನಾಟದಿಂದ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನ ಸುಖಮಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಕವಿಯು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಕೃತಿಯ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಶೈಲಿ

ಭಾಷೆ

ಅ) 'ಯಶೋಧರ ಚರಿತೆಯು ಕಂದಪದ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ, ಕಂದ ಪದ್ಯಗಳು ವೃತ್ತಗಳ ಹಾಗೆ ದೀರ್ಘವಾದ ಚರಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದು ಮಾತುಗಳು, ನಾನ್ನಾದಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದ್ದು, ದೇಹಿಯ ಸೋಬಗು ಸ್ವಷ್ಟಿವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಜನ್ಮನು ತನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು ಒತ್ತುವಿಂಥ ಪಂಡಿತ, ಕವಿಗಳೊಳಗೆ ವೈಯಾಕರಣನ್ನು ಎಂದು ಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಚಿಕ್ಕ ಮಾತುಗಳು, ಸಂಭಾಷಣೆಗಳು ಕಂದಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಮಾಸಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ ಕಂದಪದ್ಯಗಳೂ ಇವೆ. ಮತ್ತು ಉಚಿತ ಸ್ವರೂಪದ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ ಪದ್ಯಗಳೂ ಇವೆ.

ಆ) 'ಅನಂತನಾಥ ಪುರಾಣ'ದ ಭಾಷೆಯು ಯಶೋಧರ ಚರಿತೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿರುವ ಭಾಷೆಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ತೃಪ್ತಿವಾದುದು. ಈ ಕಾವ್ಯದ ವೃತ್ತ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಯಿಷ್ಟಿವಾದುವೂ ಇವೆ, ಸರಳವಾದುವೂ ಇವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಂದ ಪದ್ಯಗಳು ಚಿಕ್ಕ ಪದಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುವುದು ವಿರಳ.

ಇ) 'ಅನುಭವ ಮುಕುರ'ದ ಭಾಷೆಯು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪೌರಫಿವಾದ ಹಳಗನ್ನಡವಾಗಿದೆ. ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ ಪ್ರೀತಿಯು ಹೆಚ್ಚಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಪದ ಚೋಡಣೆಯಲ್ಲಿ ಸೋಗಸು ಕಡಿಮೆಯನ್ನುಸುತ್ತದೆ.

ಕೃತಿ ಶೈಲಿ

ಅ) ಯಶೋಧರ ಚರಿತೆಯ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ದೇಸಿ ಪ್ರಚುರತೆಯೂ ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶವಾಗುತ್ತದೆ. ದೇಸಿ ಎಂದರೆ ಏನೆಂದು ತಿಳಿದಿರಿ. ಜನರ ಆದುವ ಆತ್ಮೀಯವಾದ ಒಂದು ರೀತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಗಾದೇ, ನಾನ್ನಾದಿ, ದೃಷ್ಟಿಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳೂ ಸೇರಿರುತ್ತವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಸ್ವರ್ಥವೂ ಅಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲ. 'ಒಹ್ ಇದು ನಾವು ಆದುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿದೆ' ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುವಂತಿರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ 'ಅಡಿದ ಹೊಲನುಂಡಮದ್ವ ಕಂಡ ವಿಚಾರ' 'ಬೇಡಿದ ಕಾಡೊಳ್ಳ ಮಳೆಯಾಯ್' 'ಸೋರ್ಕಿದ ಗೊಳಿ ತಾಯನೇರಿತ್ತು' ಇತ್ಯಾದಿ. ಇಲ್ಲಿನ ಕಂದಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಲೋಕೋಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು - 'ಚಿತ್ರಂ ಅಪಾತ್ರೇ ರಮತೇ ನಾರಿ' 'ಯಥಾ ರಾಜ ತಥಾ ಪ್ರಜಾ' 'ದುರ್ಬಲಸ್ಯ ಬಲೋ ರಾಜ' ಇತ್ಯಾದಿ.

ಆ) 'ಅನಂತನಾಥ ಪುರಾಣ'ದ ಶೈಲಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕವಿಯೇ ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಕರ್ವಣದ ಪೆಠುಕು (ಹರಳು) ಕ್ಷೀರ ಸಮುದ್ರದ ಸಮಿ, ಮುತ್ತಿನ ಸಿರಿ ಮುಂತಾದುವಕ್ಕೆ ಸಮಾನ ತನ್ನ ರಚನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಪೊದಲನೆಯ ಭಾಗವಾದ ಅನಂತನ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಾಸಗಳ ಪ್ರಚುರತೆಯಿದೆ. ವಿರಳವಾಗಿ ದೇಸಿ ನುಡಿಗಳು, ನಾನ್ನಾದಿಗಳೂ ಇವೆ. ಚಂಡಶಾಸನ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ದೇಸಿಗೇ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವಿದೆ. ಆದುನುಡಿಗಳ ಬಳಕೆ ಹೃದ್ಯವಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ 'ಪರಿವ ಮನಕ್ಕೆ ಪಗ್ಗಮಿಲ್ಲ, ನಡುವ ಕಂಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಲ್ಲ' 'ಕರುಳ ಕತ್ತರಿ, ನೆಂಟರ ಮಾರಿ' 'ಗಾಳಿಗ ಗರಿ ಮೂಡಿದಂತೆ' ಇತ್ಯಾದಿ.

ಇ) 'ಅನುಭವ ಮುಕುರ'ದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ, ಒಂದು ಪ್ರಾರಂಭ, ಬೆಳೆವಣೆಗೆ, ಮುಕ್ತಾಯ ಎಂಬ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಕ್ರಮವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕವಿಯು ವಿಶೇಷವಾದ ರೀತಿಯ ಭಂದಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅದು ಹಿಂದೆಂದೂ ಅಷ್ಟು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಆಕ್ಷರ ಭಂದಸ್ಸನ್ನು

ಕವಿಯು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳು ಅರು ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯತ್ಸಂಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಜನ್ಮ ಕವಿಯು ಬೇರೆ ವ್ಯತ್ಸಂಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ದೇಸೀ ಭಂದಸ್ಸಿನ ವ್ಯತ್ಸಂಗಳು ಇದರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಕೃತಿ ಮಹತ್ವ

ಅ. ಯಶೋಧರ ಚರಿತರ್ಯು ತೀರ್ಥಂಕರರನ್ನು ಕುರಿತ ಕಾವ್ಯವಲ್ಲ. ಅದು ಒಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾವ್ಯವೇನ್ನಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಲೋಕ ಸಾಧಾರಣವಾದ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಸರಳವಾಗಿ ರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರು ಹೇಳಿರುವಂತೆ 'ಕಳಬೇಡ ಕೊಲಬೇಡ....' ಪಚನದಂತೆ ಜನ್ಮನೂ ತನ್ನ ಕಂದ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಕೊಲಲುಂ ಪ್ರಸಿಯಲುಂ ಆಗದು ; ಸಲಲಾಗದು ಪರರ ಪಂಡಿರೋಳಾ; ಕಳವನೊಂ ಕಳಲಾಗದು; ತೀರದುದಕ್ಕೆ ಅಲವರಲಾಗದು;' ಎಂದು ಸುಂದರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ತತ್ತ್ವಗಳು ಕೇವಲ ಜೈನಮತಕ್ಕ ಅಲವರಲಾಗದು; ಎಂದು ಸುಂದರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ತತ್ತ್ವಗಳು ಕೇವಲ ಜೈನಮತಕ್ಕ ಮೀಸಲಾಗಿಲ್ಲ. ಮಾನವರಿಗೆಲ್ಲಿಗೂ ಅನ್ಯಾಯಿಸುವಂತಹ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನೇ ಸಾಧಾರಣ ಧರ್ಮ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದ್ದರಿಂದಲೇ ಈ ಕಾವ್ಯವ ಕಾವ್ಯಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಸಮನ್ಯಾಯಗೋಳಿಸಿದೆ ಈ ಕಾವ್ಯದ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರೇಶಿಪ್ಪುವೆಂದರೆ ಇಡೀ ಕಾವ್ಯವ (ಕಲಪು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು) ಕಂದ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯೇತಿಕ ಪ್ರಣಾಯದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅಪ್ಯತಮತಿಯ ತಪ್ಪ ಎಷ್ಟೂಂದು ಜನರ ಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಮಾನವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಮಾಡುವ ತಪ್ಪ ಅನೇಕರ ಮೇಲೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು. ಕವಿಯು ತನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು 'ಶುಭ ಕಥನ' ವೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಉತ್ತೇಳೆಯಲ್ಲಿವೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ಆ) ಅನಂತನಾಥ ಪುರಾಣವ ತೀರ್ಥಂಕರನ ಚರಿತೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪುರಾಣ ಮುಖ್ಯವೇ ಹೊರತು ಕಾವ್ಯತ್ವ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ. ಪುರಾಣಕ್ಕೆ ಕಾವ್ಯ ಅಧಿನವಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದ ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಾರದೆ ಹೊಂದ ಕಾವ್ಯಕಲೆಯು ಎರಡನೆಯ ಭಾಗವಾದ ಚಂಡಶಾಸನನ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ವಿಕಾಸಕೊಂಡಿದೆ. ಇದರಿಂದಲೇ ಈ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಮನ್ಮಣಿಯೂ ದೊರೆತಿದೆ. ಚಂಡಶಾಸನನ ಮಿಶ್ರದೋಹದಿಂದ ಎಂತಹ ಫೋರ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಉಂಟಾದುವ ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. ಇದೂ ಕೂಡ ಅನ್ಯೇತಿಕ ಪ್ರಣಾಯದ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖಿವೆನ್ನಬಹುದು. ಜನ್ಮನಲ್ಲಿ ಮನುಷನ ಕಾಮಪ್ರೇಮಗಳು ಕುಶಾಲವಳವನ್ನು ಮೂಡಿಸಿರಬೇಕು ಅಥವಾ ಅವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆಯೂ ಮೂಡಿರಬೇಕು.

ಇ) 'ಅನುಭ್ವವ ಮುಕುರ'ವು ಪ್ರಟಿ ಕೃತಿಯಾದರೂ ಕವಿಯ ಉದ್ದೇಶವು ತುಂಬಾ ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಕಾಮಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿರದೆ ದಂಪತೀಗಳ ಕೃಪಿತಿಯೂ ಆಗಿದೆ. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಗಳು ಬಂದರೂ ಅದನ್ನೇ ಒಂತಿಸದೆ ಸಂಹೋಡದ ಕಡೆಗೂ ಮನಸ್ಸು ಕೂಡಬೇಕಂಬುದು ಕವಿಯ ಆಶಯವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಅನ್ಯೇತಿಕ ಪ್ರೇಮ ಕಾಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕವಿಯು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಪತಿಯು ಸತಿಯಮ್ಮೆ, ಸತಿಯು ಪತಿಯನ್ನು ನಿಷ್ಪೇಣಿಸಿ ಕಾಣಬೇಕಂಬುದು ಕವಿಯ ಬೋಧನೆಯಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀಯರಿಗೆ ಕವಿಯು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಅರ್ಥಂತ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಅಂಶವಾಗಿದೆ.

2.7.4 ಕೃತಿ ವಿಮರ್ಶೆ

ಅ) ಯಶೋಧರ ಚರಿತರ್ಯು ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕದಾದರೂ ಕನ್ನಡದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾವ್ಯವೇನ್ನಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಕವಿಯು ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಪದ್ಯತಿಗಳಿಗೆ ಶರ್ಚಾಗದೆ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ವನನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ, ಡೈಟ್‌

ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಲೋಕಸಾಧಾರಣ ಧರ್ಮದ ಕಡೆಗೆ ಒತ್ತು ಬಿಡ್ಡಿರುವುದರಿಂದ ಮತನಿಷ್ಠ ಕಾವ್ಯವಾಗದ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠ ಕಾವ್ಯದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕಾವ್ಯವು ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಎಂಬ ಹೇಳಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದರೆ ಗಾತ್ರಪೂ ಕೂಡ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಬೇಲೂರಿನ ಶಿಲಾಬಾಲೀಕಿಂತ ಗೊಮ್ಮೆಚೇತ್ತರನ ಮೂಲಿಕ ಭವ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಗಾತ್ರಪೂ ಒಂದು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾವು ಅರಮನೆ ಎಂದು ಕರೆಯಬೇಕಾದರೆ, ಸಿಂಹಾಸನ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ಗಾತ್ರಪೂ ಮುಖ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಯಶೋಧರ ಚರಿತೆ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ, ಶ್ರೇಷ್ಠಕಾವ್ಯ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಅ) ಅನಂತನಾಧ ಪೂರ್ಣದಲ್ಲಿರುವ ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗವಾದ ಅನಂತನ ಜೀವನ ಚರಿತ್ಯೆಯು ಕಾವ್ಯವಾಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಒಂದು ಸರ್ಕಮ ನಿರೂಪಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಭೆಗಿಂತ ಪಾಂಡಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವು ದೊರೆತಿದೆ. ಅನಂತನ ಕಥೆಯ ಮುದ್ದುದಲ್ಲಿಯೇ ಸುಪ್ರಭರ ಕಥೆಯನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಒಂಧದಲ್ಲಿ ಕೊಂಡ ಶಿಥಿಲತೆ ಕೊಂಡುಬಿರುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಬಾಲಲೀಲೆಯಾಗಲೀ, ಮಾನವ ಸಹಜ ಅರಿಷಂಗಾದಿಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಪರುಪೇರುಗಳ ಯತ್ನಾವಾಟಿಕೆಯನ್ನೂ ಪರೋಸುತ್ತಾನೆ. ಹದಿನೆಂಟು ಪರೋಸಿಗಳು ಇರಬೇಕು ಎಂಬ ಹಣದಿಂದ ಕವಿಯು ವೇತ್ಯಾವಾಟಿಕೆಯನ್ನೂ ಪರೋಸುತ್ತಾನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ, ಅನಂತನಾಧನು ಹೋರಿಗೆ ಹೋರಣು ಆ ಮಾರ್ಗವಾಗಿಯೇ ಹೋಗಿರುವುದು ಹಿತವೆನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕಥೆಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಇರಬೇಕಾದ ಪರೋನೆ ಇದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆಯಿರುತ್ತದೆಯಲ್ಲವೇ. ಚಂಡಶಾಸನನ ಕಥೆಯು ಹೆಚ್ಚು ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿದೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಭಾಗವು ತುಂಬಾ ಸೋಗಸಾದ ಕಥನ ಕಲೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಯಶೋಧರ ಚರಿತೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇದರಿಂದ ಅನಂತನಾಧಪೂರ್ಣ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ತೂಕ ಒಂದಂತಾಗಿದೆ. ಇಡೀ ಕಾವ್ಯವು ಇಂತಹ ಕಲಾತ್ಮಕತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆಯು ಸಲ್ಲಿತ್ತಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದು ವಿಮರ್ಶಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ.

ಇ) ಅನುಭವ ಮುಕುರವು ಏಕಾಂಕ ನಾಟಕದಂತೆ ಯಾವ ವಿಭಾಗವೂ ಇಲ್ಲದ ಇಡಿಯಾದ ಗ್ರಂಥವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪಸ್ತು ವಿಷಯದ ನಿರ್ವಹಣೆ ಇನ್ನೂ ಸುಧಾರಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಕವಿಯು ಇದರಲ್ಲಿ ಇಂಥಂತೆ ಭೇದಗಳನ್ನೂ ಬಳಸಿದ್ದಾನೆ. ವಿಷಯಕ್ಕಿಂತ ಭಂದಸ್ಸಿನ ಕಡೆಗೇ ಕವಿಯ ಗಮನ ಹರಿದಿರಬಹುದು ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಕವಿಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯು ಇಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಒಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ಕವಿಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕೃತಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ.

ಇದುವರೆಗೆ ಜನ್ಮ ಕವಿಯ ಮೂರು ಕೃತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹಲವಾರು ವಿವರಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದು ಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ. 'ಯಶೋಧರ ಚರಿತೆ' ಮತ್ತು 'ಚಂಡಶಾಸನನ ಕಥೆ' ಇವರದೂ ಅನ್ನೇತಿಕ ಪ್ರಣಯದ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ತುಂಬಾ ಜೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಒಂದರಲ್ಲಿ ಹೆಸ್ತಿನ ಅನ್ನೇತಿಕ ವರ್ತನೆ, ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಗಂಡಿನ ಅನೀತಿಯತ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಕಾಮ ಮತ್ತು ಪ್ರೇಮಗಳು ಬಹಳ ಪ್ರತಿಲಂಘ ಭಾಗಗಳು. ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಭಾವುಕ ಜೀವಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ, ಕಾಮಕೌಢಾದಿಗಳ ಉರುಬಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ವನೇನೋ ಮಾಡಿದಿದುವ ಜೀವಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಜನ್ಮ ಕವಿಯು ಮನುಷ್ಯನ ತಪ್ಪನ್ನು ಇಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಒಬ್ಬ ಮನ್ನಾಧ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವಿಧಿ. ಮನಸೀಜನಮಾಯೆ ವಿಧಿವಿಳಿಸನದ ನೇರಂಬಡೆಯೆ ಕೊಂಡು ಕೂಗದೆ ನರರಂ? ಎಂದು ಅನುಕಂಪದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಜನ್ಮ ಕವಿಯು ಇನ್ನೂ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಾರದವನಂತೆ ಅಮೃತಮತಿ ಮತ್ತು ಚಂಡಶಾಸನರನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಸೂತ್ರದ ಬೊಂಬಿಗಳನ್ನಾಗಿಸದೆ ಅವರು ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆಂಬುದನ್ನೂ ನಮಗೆ ನಿರ್ದಾರಿಸುವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಎಚ್ಚುತ್ತು ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದವರು ಒದಗರು, ಸರ್ವದಯರು, ಹಾಗೆ ಎಚ್ಚುತ್ತು ಕೊಂಡರೆ ಕವಿಯ ಶ್ರಮವು ಸಾಧಕವಾಗುತ್ತದೆ.

2.8 ಅಂಡಯ್ಯ : ಕಾಲ ದೇಶ ಕೃತಿ ವಿಚಾರ

2.8.1 ಕಾಲ

ಅಂಡಯ್ಯ ಕವಿಯು ತನ್ನ ಕಾಲದ ಸ್ಥಳದ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಮಗೆ ದೊರೆಯುವ ಅಧಾರವೆಂದರೆ ಅವನು ಯಾವ ಯಾವ ಕವಿಗಳನ್ನು ಸ್ತೋರಿಸಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿ ಉಹೆಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂಡಯ್ಯನು ಜನ್ಮ ಕವಿಯನ್ನು ಸ್ತೋರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಶ್ರೀ.ಶ. ಗಳಿಂಗ ಪೇಳಿಗೆ ಕಾವ್ಯದ್ವೀತೀದಲ್ಲಿ ರೀಯಾಶೀಲನಾಗಿದ್ದನೇಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು. "ಸೂಕ್ತ ಸುಧಾರಣಾವ"ದ ಮಲ್ಲಿಕಾಬ್ರಾಹಣನು ಅಂಡಯ್ಯನ ಪದ್ವಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಶ್ರೀ.ಶ. ಗಳಿಂಗ ಪೇಳಿಗೆ ಅಂಡಯ್ಯನು ಕೃತಿ ರಚನೆ ಮಾಡಿರಬೇಕು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಬಳಿಹಾಸಿಕ ಸಂಗತಿಗಳು ಇಡೀ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಕರಡಿಕೊಂಡು ಅನೇಕ ಸುಳಿಹುಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಅಧಾರಗಳಿಂದ ಅಂಡಯ್ಯನ ಕಾಲವನ್ನು ಶ್ರೀ.ಶ. ಸುಮಾರು ಗಳಿಗೆ ಎಂದು ನಂಬಿಲಾಗಿದೆ.

2.8.2 ದೇಶ ವಿಚಾರ

ಅಂಡಯ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರು ತುಂಬಾ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕೇಳಿಸಬಹುದಲ್ಲವೇ. ಬಹುಶಃ ಅದು ಅಂಡಯ್ಯ ಅಂದರೆ (ಅಂಡ +ಅಯ್ಯ) ಎಂಬ ರೂಪದಿಂದ ಅಂಡಯ್ಯ ಎಂಬ ರೂಪನ್ನು ತಾಳಿರಬೇಕು. ಅಭಿವಾ ಅದಯ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಅಂಡಯ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಮೂಡಿರಬಹುದು. ಅಭಿವಾ ತಮಿಳು ಮೂಲದಿಂದ ಈ ಹೆಸರು ಬಂದಿರಬಹುದು. ತಮಿಳನಲ್ಲಿ ಅಂಡವನ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿಯೇ ಇದ್ದಾರಿ. ಈ ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಅಂಡಯ್ಯ (ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ) ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದಲೇ ಅಂಡಯ್ಯ ಎಂಬುದು ಬಂದಿರಬೇಕಂದು ನಂಬಿಲಾಗಿದೆ.

ಅಂಡಯ್ಯನು ಕರಣಿಕರ (ಗುಮಾಸ್ತರ) ವಂಶದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಾಳಿರಬೇಕು. ಕವಿಯು ಜ್ಯೇಂದ್ರ ಮತಾನುಯಾಖಿಯಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ. ಹೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಅಂಡಯ್ಯನು ತಾನು ಎಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದೆನೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಆತನಿಗಿರುವ ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಮತ್ತು ನಾಡಿನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಬಲವಾಸಿ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದಿರಬೇಕಂದು ಕೋರುತ್ತದೆ.

2.8.3 ಕೃತಿಗಳು

ಅಂಡಯ್ಯನು ರಚಿಸಿರುವ ಕೃತಿಯ ಹೆಸರು 'ಕಬ್ಬಿಗರ ಕಾವ' ಆದರೆ ಇದು ಕಾವ್ಯದ ಹೆಸರಲ್ಲವೆಂದೂ ಕಾವ್ಯದ ಹೆಸರು 'ಕಾವನ ಗೆಲ್ಲು' ಎಂದು ಹೇಳುವವರಿದ್ದಾರೆ, ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ಯಾಂಸರು ಅದಕ್ಕೆ 'ಮದನ ವಿಜಯ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. 'ಕಾವನ ಗೆಲ್ಲು' ಎಂದರೆ ಮನ್ಮಘನ ವಿಜಯ. ಕವಿಯು ಈ ಹೆಸರನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಎಂಬ ರೂಢಿಗೆ ಬಂದಿದೆ.

ಕಬ್ಬಿಗರ ಕಾವಂ

ಆಕರ್ಷ

ಕಾಳಿದಾಸನ 'ಕುಮಾರ ಸಂಭವ' ಕಾವ್ಯವು 'ಕಬ್ಬಿಗರ ಕಾವಂ' ಕೃತಿಗೆ ಬ್ರೇರಕ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ 'ಕಾಮದಹನ' ವಸ್ತುವನ್ನು ಅಂಡಯ್ಯನು ತನಗೆ ಬೇಕಾದಂತೆ ಬದಲಾಯಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಕಾಳಿದಾಸನ 'ಕುಮಾರ ಸಂಭವ'ವನ್ನಾಗಲೀ, ಹರಹರನ 'ಗಿರಿಜಾ ಕಲ್ಬಣಾ'ವನ್ನಾಗಲೀ ನೇರವಾದ ಆಕರ್ಷವೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲ. ಕಾಳಿದಾಸ, ಹರಹರ ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮನ್ಮಘನ ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಂಡಯ್ಯನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಕಥಾವಸ್ತು

ಕಂಪಿನ ಪೋಳೆಂಬ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕರ್ಮವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ರಾಜನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅತನ ಪತ್ತಿಯ ಹೆಸರು ಇಚ್ಛೆಗಾರ್ತಿ. ಈ ಯಶಸ್ವಿ ದಂಪತಿಗಳು ಸುಖವಾಗಿರುವಾಗ ತಂಡೆಲರು 'ಪಕ್ಕಿ' ಎಂಬ ದೂತಿಯನ್ನು ಕೊರುಹೊಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಈ 'ಪಕ್ಕಿ'ಯು ಕರ್ಮವಿಲ್ಲನಿಗೆ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಶಿವನು ಚಂದ್ರನನ್ನು ಸೇರಿ ಹಿಡಿದನೆಂಬೆಡೆ ಆ ಸುದ್ದಿ. ಕರ್ಮವಿಲ್ಲನಿಗೆ ಭಯಂಕರ ಕೋಟವು ಬರುತ್ತದೆ. ಶಿವನ ಮೇಲಿನ ಕೋಟಕ್ಕೆ 'ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸುತ್ತೇನೆ, ದಿಗ್ಜಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತೇನೆ, ಮೇರುವನ್ನು ನೂಕುತ್ತೇನೆ --' ಇತ್ಯಾದಿ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಗುಡುಗುತ್ತಾನೆ. ರಾಜನ ಆವೇಶವನ್ನು ವಸಂತನು ತಡೆದು ದೂತನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಸಂಧಾನ ನಡೆಸಬೇಕೆಂದು ಕೋರುತ್ತಾನೆ. ತಂಗಾಳಿ ಎಂಬ ದೂತನು ತನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ವಿಫಲನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಯುದ್ಧ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕರ್ಮವಿಲ್ಲನು ಸೈನ್ಯಸಮೇತ ವಿಜಯಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅತನ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಯಿಯೊಬ್ಬನು ಅಜ್ಞವಾಗಿ ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಅಯುಧವನ್ನು ಎತ್ತಿದಾಗ ವಸಂತನು ತಡೆದು. ನಿನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ತ್ರಿಕೂಲಿಯ ಮೇಲೆ ಮರೆಯುವುದು ಸರಿಯಾದುದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕರ್ಮವಿಲ್ಲನು ತಪಸ್ಯಿಗೆ ತಲೆಬಾಗಿ ಮುಂದೆ ನಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಕರ್ಮವಿಲ್ಲನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದ ಶಿವನು ಕೋಟಗೊಂಡು ವೀರಭದ್ರನನ್ನು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ವೀರಭದ್ರನು ಸೋಲುತ್ತಾನೆ. ಸೈನ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿವನು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸುತ್ತಾನೆ. ಕರ್ಮವಿಲ್ಲನ ಬಾಣಗಳು ಶಿವನಿಗೆ ತಾಗಿ ಅವನು ಅರೆವೆಣ್ಣಾಗುತ್ತಾನೆ. (ಅಧ್ಯಾತ್ಮಾ) ಇದರಿಂದಾಗಿ ಶಿವನು ಕರ್ಮವಿಲ್ಲನಿಗೆ 'ನೀನು ನಿನ್ನ ಪ್ರಯೋಜನ್ನು ಅಗಲಿ, ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ತೆಲಮರೆಸಿಕೊಂಡಿರ' ಎಂದು ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ.

ಶಿವನ ಶಾಪದಿಂದಾಗಿ ಕರ್ಮವಿಲ್ಲನು ಪೂರ್ವಿನ ಪೋಳಿನಲ್ಲಿ ನನೆಯಂಬನೆಂಬ ರಾಜನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ದಿನ ಅವನು ತನ್ನ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪರೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಅವಳು ಕರ್ಮವಿಲ್ಲನಾಗಿದ್ದವನು ನನೆಯಂಬನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ಅಡ್ಡಂತವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ಗಿಳಿಯು ಕಂಪಿನ ಪೋಳಿಗೆ ಹಾರಿಹೊಗಿ ಇಚ್ಛೆಗಾರ್ತಿಗೆ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಮಧ್ಯ ಅಪ್ಪರೆಯ ಮಾತನು ಪತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಹಂತಗೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ಮೇರವಕೆಗೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಜನರು ತ್ಯಾಪ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಇದಿಷ್ಟು ಈ ಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಭಾಗ. ಇದರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೨೨೨ ಪದಗಳಿವೆ. ಇದು ಚಂಪ್ಯಾ ಭಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದೆ, ಅಂದರೆ ಗಡ್ಯ ಪದ್ಯ ಮಿಶ್ರಣವಾದ ಭಂದಸ್ಸೋರೂಪ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಯಗಳ ವಿಭಜನೆ ಇಲ್ಲ.

ಭಾಷೆ ಶೈಲಿ

ಆಂಡಯ್ಯನ ಕಾವ್ಯದ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ ಇರುವುದೇ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ. ವಾತ್ರ, ಘಟನೆ, ಸನ್ಮಾನೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ತುಂಬಾ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕಾವ್ಯದ ಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರೇ ಅಗಲಿ ವಿಸ್ತೃಯ ಪದುವಂತಹ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಆಂಡಯ್ಯನು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಅಜ್ಞಗನ್ನುಡಿದಲ್ಲಿ ಬಿರೆದಿರುವುದು ಒಂದು ಗಮನಾರ್ಹ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಅವನು ಕನ್ನಡದ ಅಭಿವಾನಿಯೇ ಹೋರತು ಸಂಸ್ಕृತ ದ್ವೇಷಿಯಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಮರಾತಿ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿರುವುದುಂಟು. ಸಂಸ್ಕೃತದ ತದ್ದವಗಳೂ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಎನ್ನವರಿಗೆ ಉತ್ತರ ರೂಪವಾಗಿ ಅಂದಯ್ಯ ಈ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಸಂಸ್ಕಾರದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿ ಬರೆಯಲು ಹೋರಿದ್ದಾನೆ. ಅತನು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಸ್ಕಾರವು ಪ್ರವೇಶಿಸದಂತೆ ವೀರನಿಹೈಯನ್ನು ಮರೆದಿದ್ದಾನೆ. ನಗೀರ (ವಿದೊಪಕ), ಕರ್ಮಾವಿಲ್ಲ (ಕಜ್ಞಿನ ಬಿಲ್ಲು ಹಿಡಿದವನು), ನನೆಯಂಬ (ಹೂಬಣ ಬಿದುವವನು), ಪೂರ್ವಿನ (ಹೂಬಿನ ಪಟ್ಟಿಗೊ), ಕಂಬಿನ ಪೂರ್ವಿಗೊ (ಸುಗಂಧದ ಪಟ್ಟಿಗೊ), ಇಚ್ಛೆಗಾತ್ರ (ಅನೇಕದುವವಳು), ಇತ್ಯಾದಿ. ಅಂದಯ್ಯನ ಕನ್ನಡ ಒಲವು ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಮುಗಿಯಲಿಲ್ಲ. ಸಮಾಸಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕಡಲೋಳ್ಳ ಪಟ್ಟಿ, ಅನೆಮೆಯ್ಯಾತ್, ಗಾಳಿವಟ್ಟೆ ಪೂರ್ವೆಯಲರ ಇತ್ಯಾದಿ ನುಡಿಗಳುಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗೆ ಅಂದಯ್ಯನ ಕಾವ್ಯಭಾಷೆಯು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಶೈಲಿ

ಅಂದಯ್ಯನ ಕಾವ್ಯದ ಭಾಷೆ ಅಚ್ಚಿಗನ್ನಡವೆಂದು ನೋಡಿದ್ದೇವಷ್ಟು. ಕವಿಯ ಶೈಲಿಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಅವನ ಕಾವ್ಯಭಾಷೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ರೂಪು ತಾಳುತ್ತದೆ. ನಾವು ಒಬ್ಬ ಕವಿಯ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಕವಿಯು ಯಾವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೇ ಬರೆಯಲಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳು ಅವನೊಬ್ಬನಿಗೇ ದಕ್ಷಿಂಧು ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆಯು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮೂಡುವಂತಾದರೆ ಅಂತಹ ಕವಿಗೆ ಸ್ವಂತತ್ವೇಲಿ ಇದೆ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಈ ದಕ್ಷಿಂಧನಲ್ಲಿ ಅಲೋಚಿಸಿದರೆ ಅಂದಯ್ಯನಿಗೆ ಸ್ವಂತ ಶೈಲಿ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬಂತುದ್ದರೆ. ಶೈಲಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ನೆರೆವಾಗುವ ಅಂಶಗಳಾವುವು ನೋಡಿ-ಅವನ ದೇಸಿ (ಅದುನುಡಿಗಳು), ನಾಣ್ಯಾದಿಗಳು, ಮತ್ತು ಜಮತ್ಯಾರದ ಮಾತುಗಳು. ಗ್ರಂಥಾಂತರ ಪ್ರದೇಶದವರು ಬಳಸುವ 'ಗಾಡಿಯ ಮೂಕಿ (ಮೂಂಕು), ಅರಿಕಾಲು (ಅರೀಲ್ಲು), ಪತ್ತುಗೆ (ಚೋತ್ತೆ) ನೋಗೆ, ಕಣ್ಣೆ' ಇತ್ಯಾದಿ ಮಾತುಗಳು ಓದುಗರನ್ನು ಹಳ್ಳಿಗಳ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಅಂದಯ್ಯನ ಸರಳವಾದ ಶೈಲಿ, ಕೆಲವು ಕಡೆ ಮಾಲೋಪಮೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಂತಹ ಅಂದಯ್ಯನು ಅಸಹಜವಾಗಿ ಬರೆದಿರುವಂತೆ, ಕೃತಕವಾಗಿರುವಂತೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅಚ್ಚಿಗನ್ನಡ ಕವಿ ಸರಳ ಶೈಲಿಯನ್ನೇ ಒಲಿಯಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಅನೋನ್ಯತೆ ಅಸ್ವಿಷ್ಟವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಕೃತಿ ಮಹತ್ವ

ಅಂದಯ್ಯನು ಚಂಪ್ರಾ ಭಂದಸ್ಸನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಅರಿಸಿರುವ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಬಳಸಿರುವ ತುಂಬಾ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು. ಇದೇ ಅತನ ಕೃತಿಯ ಮಹತ್ವ, ಅತನ ನಂತರ ಬಂದ ಯಾವ ಕವಿಯು ಹೀಗೆ ಕಾವ್ಯರಚನೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಕವಿಗಳ ಮೇಲೆ ಈ ಕವಿಯ ಪ್ರಭಾವ ಬೀಳದೆ ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲೇ ಬೇಕಾದ ಮಹತ್ವ ಪೂರ್ಣವಾದ ಅಂಶವೋಂದಿದೆ. ಅದು ಯಾವುದೆಂದರೆ ಆಗಿರುವ ದೇಶ ಪ್ರೇಮ. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಪ್ರಕೃತಿ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ತುಂಬು ಹೃದಯದಿಂದ ಅಗುತ್ತಾನೆ. 'ಕನ್ನಡ ಮೆನಿಪೂನಾಡು ಚೆಲ್ಲಾಯಿತ್ತು' ಎಂದು ಫೋಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಲವು ನಾಲಗೆಗಳನ್ನು ಅದಿತೇಷಣೂ ಕೂಡ ಈ ನಾಡಿನ ಚೆಲುವನ್ನು ಬೇಕ್ಕಿಸಲಾರ ಎಂದು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮಲ್ಲಿಗೆಯಲ್ಲದೆ, ಸಂಪರ್ಗಗೆಯಲ್ಲದೆ, ದಾಳಿಂಬಮಲ್ಲದೆ, ಒಪ್ಪುವ ಚೆಂದೆಂಗಲ್ಲದೆ. ಮಾವಲ್ಲದೆ. ಕಾಂಗಲ್ಲದೆ, ಗಿಡಮರಗಳಿಲ್ಲ, ನಾಡೋಳ್ಳೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ, ಎಳೆಬ್ಜಿ ಹಬ್ಬಿದ ಮರ, ಕೊಳೆವಿಲ್ಲದ ತೋಟಿ, ಕೋಗಿಲೆಯಲ್ಲದ ಎಳಮಾವು, ದುಂಬಿ, ಹಂಸಗಳಿಲ್ಲದ ಸರೋವರ, ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ಈ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡುನುಡಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಉಬ್ಬಿಬ್ಬಿ ನುಡಿಯುವ ಇನ್ನೊಬ್ಬಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನಬಹುದು.

2.8.4 ಕೃತಿ ವಿಮರ್ಶೆ

ಅಂದಯ್ಯ ಬಳಸಿರುವ ಭಾಷೆ, ಶೈಲಿ, ತೋರಿಸಿರುವ ನಾಡುನುಡಿಗಳ ಪ್ರೇಮ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸರಿಯೆ, ಅದರೆ ಇವುಗಳಿಂದಲೇ ಒಂದು ಕಾವ್ಯ ಶೈಲ್ಯ ಕೃತಿಯಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಪಾತ್ರವೇದಿಧ್ಯ,

ನಾಟಕೀಯತೆ, ಜೀವನಾನುಭವದ ವಿಸ್ತಾರ, ರಸ ಧ್ವನಿಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವ, ದೊಡ್ಡ ಜೀವನ ದರ್ಶನ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ವಸ್ತು, ಪ್ರೌಢ್ಯವಿಸ್ತಾರಗಳೂ ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಸನ್ಮಾನೀತ ಸಂದರ್ಭಗಳ ಫುನ್‌ತೆಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವರ್ಣನೆಗಳ ಪ್ರೌಢ್ಯವನ್ನೂ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆಂತರಿಕ ನೂಕೊಡ ತನ್ನ ಕೃತಿಯ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಎಂಬ ಭ್ರಮೆಯನ್ನೇನೂ ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಈ ಕೃತಿಯ ಒಂದು ವಿಂಡಕಾವ್ಯದಂತೆ ಕಂಡುಬಿರುತ್ತದೆ.

2.9 ಸ್ವಪರೀಕ್ಷಾ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

(ಇಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಾಗೂ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಮಾಡಿಕೊಂಡುಬಂದಿರುತ್ತದೆ)

ಇ. ಒಂದನೆಯ ನಾಗವರ್ಮನು ರಚಿಸಿರುವ ಕೃತಿಗಳು ಯಾವುವು?

.....
.....
.....

ಉ. ಕರ್ಕಾಟ ಕಾದಂಬರಿ ಕಾವ್ಯದ ನಾಯಕ ನಾಯಕಿಯರ ಹೆಸರನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.

.....
.....
.....

ಇ. ಕಾದಂಬರಿ ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಥಾನ ರಸ ಯಾವುದು?

.....
.....
.....

ಈ. ರಾಮಚಂದ್ರ ಚರಿತ ಪುರಾಣದ ಕರ್ತೃ ಯಾರು?

.....
.....
.....

ಈ. ಮಲ್ಲಿನಾಥಪುರಾಣ ಲೋಕ ಕಾವ್ಯವೇ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾವ್ಯವೇ ತಿಳಿಸಿ.

.....
.....
.....

ಈ. ನಯಸೇನನ ಕೃತಿಯ ಹೆಸರೇನು?

.....
.....
.....

೨. ನೇಮಿಚಂದ್ರನು ರಚಿಸಿರುವ ಕೃತಿಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.

.....

.....

.....

೩. ನೇಮಿನಾಥ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಮುಖ ಘಾತಕಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ.

.....

.....

.....

೪. ಲೀಲಾವತಿ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಮುಖ ಘಾತಕಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ.

.....

.....

.....

೧೦. ರುದ್ರಭಟ್ಟ ರಚಿಸಿರುವ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ.

.....

.....

.....

೧೧. ಜಗನ್ನಾಥ ವಿಜಯದ ಅಕರ್ಗಂಧ ಯಾವುದು?

.....

.....

.....

೧೨. ಜನ್ಮ ಕವಿಯ ಕಾಲ ಯಾವುದು?

.....

.....

.....

೧೩. ಮಾರಿದತ್ತನು ಯಾರು, ಅವನ ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಕಾರಣವೇನು?

.....

.....

.....

೧೪. ಅಮೃತಮತಿಯ ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧಗಳೇನು?

೧೫. ಸುನಂದೆಯ ಅಪಹರಣ ಹೇಗೆ ನಡೆಯಿತು?

೧೬. ಕೆಬ್ಬಿಗರ ಕಾವ ಕೃತಿಯ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರು ಏನು?

2.10 ಸಾರಾಂಶ

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬಿಹಳೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹರಿದು ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಭಾಷೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಾಗೆ, ಭಂದಸ್ಸಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಾಗೆ ನಾಗವರ್ಮನು, ಪಂಜನ ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ನಡೆಯಲು ಹೋರಟ ನಾಗಿಕಂದ್ರ, ನೇಮಿಕಂದ್ರ, ಜನ್ಮ ಮುಂತಾದ ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸಾಮಥ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕಾವ್ಯಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಬಹಳ ಉಲ್ಲಾಸ ಭರಿತವಾದುದಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಂಚಿಕೆ - 1
ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ - ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಫುಟ್‌ಪೇಕ್ - 3
ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ : ಹಿನ್ನಲೆ, ಉಗಮ, ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಲಕ್ಷ್ಣ

ಪರಿವಿಡಿ :

- 3.0 ಫುಟ್‌ಪೇಕ್ ಉದ್ದೇಶ
- 3.1 ಪೀಠಿಕೆ
- 3.2 ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹಿನ್ನಲೆ
  - 3.2.1 ರಾಜಕೀಯ
  - 3.2.2 ಧಾರ್ಮಿಕ
  - 3.2.3 ಸಾಮಾಜಿಕ
  - 3.2.4 ಸಾಹಿತ್ಯಕೆ
- 3.3 ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂದರೆನು?
- 3.4 ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಗಮ
- 3.5 ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ
- 3.6 ವಚನಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಣ
- 3.7 ವಚನಗಳ ಭಾಷೆ - ಶೈಲಿ
- 3.8 ಸ್ವಪರೀಕ್ಷೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು
- 3.9 ಸಾರಾಂಶ
- 3.10 ಸ್ವಪರೀಕ್ಷೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಗಳು

3.0 ಘೂಟಕದ ಉದ್ದೇಶ

- ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ವಿವಿಧ ಘೂಟಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಾದ ವಚನ ಯುಗವು ಹೇಗೆ ಮಹತ್ವ ಪ್ರಾಣವಾದುದು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು.
- ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂದರೆನು? ಈ ಪ್ರಕಾರದ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಒದಗಿ ಬಂದ ಹಿನ್ನೆಲೆಗಳು ಯಾವುವು? ಎಂಬುದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು.
- ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಗಮ ಹಾಗೂ ಇತಿಹಾಸದ ಸ್ಥಳ ಪರಿಚಯವಾಗುವುದು.
- ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರದ ರಚನಾ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅರಿಯಬಹುದು.
- ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ವಚನ ಪ್ರಕಾರ ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆ ಏನೆಂಬುದು ಮನವರಿಕೆಯಾಗುವುದು.
- ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಶಿಷ್ಟತೆ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು.

3.1 ಹೀರಿಕೆ

ಇದು ಎಂ.ಪಿ.ಪಿ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಿದ್ದ ಸಾಮಾಗ್ರಿ. ಅವರಿಗೆ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ವಿಚಾರಗಳು ತಿಳಿದಿರಲೆಂದು ಈ ಕ್ರಮ ಅನುಸರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ವಚನಯುಗದೊಂದು ಹಿನ್ನೆರವನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಹದಿನ್ಯೇದನೆಯ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಈ ಯುಗ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದಾಗಿದೆ. ಏರ್ಲೈವಣಿಕರು ನಡೆದ ವಿವಿಧ ಕ್ಷಾಂತಿಗಳಿಗೆ ಈ ಯುಗ ನಾಂದಿಹಾಡಿದೆ. ರಾಜಕೀಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ರಂಗಗಳಲ್ಲಿ, ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರಿದ ಸ್ಥಿತ್ಯಾಂತರಗಳು, ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕೆ ಎದುರಾದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೇಲೂ ಆಳವಾದ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದವು. ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಕವಿಗಳೂ ಅನುಭಾವಿಗಳೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಹೊಸಕ್ಕಣಿಗೆ ಕಾರಣಕರ್ತವ್ಯರಾದರು.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಿರಿತ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಯುಗವನ್ನು ವಿವಿಧ ತಾತ್ತ್ವಿಕ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುವುದುಂಟು ಗ್ರಂಥ ಶತಮಾನದ ಕಾಲಾವಧಿಯ ಈ ಯುಗವನ್ನು ಮತ್ತ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ 'ಏರ್ಲೈವಣಿಕಯುಗ'ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಭಾಷಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ 'ಸದುಗನ್ನಡಯುಗ' ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಿವಿಧ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತಾಗಿದೆ ಸ್ವತಂತ್ರ, ಪುನೋವೃತ್ತಿಯಾಗಿ 'ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಯುಗ' ಎಂದೂ ಮನ್ಯಸಲಾಗಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ದೇಸಿಗೆ ಹೊರಳಿದ ಕಾಲವಾದುದರಿಂದ 'ಸಂಕ್ರಮಣಯುಗ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಯುಗದ ಕ್ಷಾಂತಿಗೆ ನೇತಾರನೂ ಏರ್ಲೈವಣಿಕರು ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ತಲೆಮರ್ಮಯೂ ಆದ ಬಿಸವಣಿನ ಹಿರಿಮೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ 'ಬಿಸವಯುಗ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರಾಜಾಶ್ರಯದಿಂದ ಜನಾಶ್ರಯಕ್ಕೆ ಜಿಗಿದು, ಪ್ರಾಧಿಕಮೆಯಿಂದ ಸರಳತೆಗೆ ನಡೆದ ಅಪ್ಪಾವು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವಾದ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಣಗಳಿಂದ ಇದನ್ನು 'ವಚನಯುಗ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ವಚನಕಾರರು ಭಕ್ತರೂ ಆಗಿ ನಡೆಸಿದ ಆಂದೋಲನಗಳಿಂದಾಗಿ ಇದು 'ಭಕ್ತಿಯುಗ'ವೂ ಹೌದು 'ಕ್ಷಾಂತಿಯುಗ'ವೂ ಹೌದು. ಈ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ನೀವಿಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಿರಿ.

3.2 ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ :ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯೇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ, ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಕವಾಗಿ ನಿರೂಪಣಾವಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಾರ್ಥಣಾವಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ನಾವಿಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ತಲೆದೋರುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅನಿವಾರ್ಯ ಸ್ಥಿತಿ ಅಂದು ಏರ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಅಂಥ ರಾಜಕೀಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ ವಚನ ಯುಗದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಅರಿಯುವುದು ಸೂಕ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

3.2.1 ರಾಜಕೀಯ

ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉದಯಪೂರ್ವದ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಅದು ಅಷ್ಟೇನು ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ೧೦-೧೦ಂನೆಯ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕನಾಂಟಿಕದ ರಾಜಮನೆತನಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಿಂಹಾಸನಗಳಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಹೊಡೆದಾದುತ್ತಿದ್ದು ಬೇರೆ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಸೆಕ್ಟ್ ಕಲೆದುಕೊಂಡಿದ್ದವು. ವಚನ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಇದು ಮುಂದುವರಿದಿದೆ. '೧೧ನೆಯ ಶತಕದ ಮಧ್ಯದಿಂದ ೧೫ನೆ ಶತಕದ ವರೆಗಿನ ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಉದಯಾಸ್ತುಗಳೂ ಯುದ್ಧ ಕೋಲಾಹಲಗಳೂ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಜನರ್ಜಿವನವನ್ನೇ ಅಲ್ಲಾದಿಸಿ ಹೊಸ ಪಲ್ಲಟಗಳನ್ನು ಬಿರಮಾಡಿದ ರಾಜಕೀಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳು ತಲೆದೋರಿದವು, ಅಂದಂದಿನ ಕಲೆ ವಾಚ್ಯಾಯಗಳ ಮೇಲೆ ಶಿವಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿದವು' ಎಂದು ರಂ.ಶ್ರೀ ಮುಗ್ಲಿಯವರು ಇದನ್ನು ಸೂಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಉತ್ತರ ಕನಾಂಟಿಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಬುಲರಾಗಿದ್ದ ಚಾಲುಕ್ಯರು ಹನ್ನೆರಡನೆ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯದ ವೇಳೆಗೆ ಕಲಚುಯರಿಗೆ ಸೋತು ಮೂಲೆಗುಂಪಾದರು. ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯವಂತದ ವೈಖವವು ಇನೆಯ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಇನೆಯ ಸೋಮೇಶ್ವರರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೊಸೆಗೊಂಡು ಹನ್ನೆರಡನೆ ಶತಕದ ಮಧ್ಯಕಾಲಕ್ಕೆ ಇಂಗೋವಾಗಿತ್ತು. ಕೃಳಾಗದ ಇನೆ ಶೈಲಪನನ್ನು ಪುಂಜಾಲೆಗೊತ್ತಿ ಕಲಚುರಿ ವಂಶದ ಬಿಜ್ಞಳ ರಾಜ್ಯ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಕೃಗೆತ್ತಿಕೊಂಡನು. ಮಹಾಮಾಂಡಲಿಕನಾಗಿದ್ದ ಕುಮೇಣ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದನು: ಚಾಲುಕ್ಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ ಬಿಜ್ಞಳನ ಪಾಲಾದವು. ವಿಜಯಿಗಳಾದ ಕಲಚುಯರೂ ಆ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ವೇಳೆಗ ಯಾದವರ ಪ್ರಬುಲುಕ್ಕೆ ದಾರಿಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿ ತಾಪು ಮರೆಯಾಗಬೇಕಾಯಿತು. ದಕ್ಷಿಣ ಕನಾಂಟಿಕದಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಯಳರು ಪ್ರಬುಲರಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಯಾದವರು ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಯಳರು ಪ್ರಬುಲಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರು. ಅಷ್ಟೇಲ್ಲ ರಾಜ್ಯ ವಿಸ್ತರಣೆಗಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಅನಿಶ್ಚಿತ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಿತಿ ಕನಾಂಟಿಕದ ರಾಜಕೀಯ ದೌರ್ಬಲ್ಯಕ್ಕೆ ಎದೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿತ್ತು. ಇಂಥಿನೆಯ ಕ. ದಲ್ಲಿ ಕನಾಂಟಿಕದ ಬಗ್ಗೆಟ್ಟು ಶಿಥಿಲಗೊಂಡ ಸಮಯದ ಸಂಧಿಸಾಧಿಸಿ ಮಹಮ್ಮದಿಯರ ಧಾರೀ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಾಪದ್ದಿನ್‌, ಮಲ್ಲಿಕಾಳರ್‌ ಇವರು ಧಾರೀ ವಾಡಿದ ವೇಳೆ ಹೊಯ್ಯಳರನ್ನು ಬಗ್ಗೆ ಬಿಡು ಮಾಂಡಲಿಕರನ್ನು ಗಿಸಿಕೊಂಡರು. ಮುಂದೆ ಇಂಥಿನೆಯ ಕ.ದಲ್ಲಿ ಸಂಗಮ ವಂತದ ವಿಜಯನಗರದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗುವವರಿಗೆ ಈ ಧಾರೀಯನ್ನು ತಡೆವ ಚೈತನ್ಯ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದಂತೆ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ನಡೆವ ಯುದ್ಧಗಳು, ರಾಜರ ರಾಜ್ಯದಾವ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಪ್ರಚೆಗಳನ್ನು ವಿಹ್ವಲರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿತ್ತು. ಮಹಮ್ಮದಿಯ ಧಾರೀ ಹಿಂದು ಧರ್ಮದ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನೇ ಅಲುಗಾಡಿಸಿತ್ತು. ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಅವರೋಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ರಾಜಕೀಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಏಳುಬೀಳುಗಳಿಂದಾಗಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅಸ್ಥಿರತೆ, ಅವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮನೆಮಾಡಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಿರಿಂದಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರೋಫೆಸನ್ ಭದ್ರವಾಗಿತ್ತಿದ್ದು ಹೇಳುವುದು ಸಮಂಜಸವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಜ್ಯ ರಕ್ಷಣೆ ಮುಂದಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರೋಫೆಸನ್ ಹಿಂದಾಗಿತ್ತು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸ್ವಜನಸೆ ಅರೋಗ್ಯ ಕರವಾದ ಪರಿಸರವಿಲ್ಲದ

ಕಾರಣ ರಾಜ ಹೋಟಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಗಮಿಸುವ ಸ್ಥಿತಿ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಏರ್ಪಡ್ತಿತ್ತು. ರಾಜಕೀಯ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತತೆಯೇ ಸೂತನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉದಯಕ್ಕೆ ಅನಿವಾರ್ಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿತ್ತು.

3.2.2 ಧಾರ್ಮಿಕ

ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಗಂಗಾ-ರಾಜರ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸ್ವಂದನ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೂ ಮಾರ್ಗಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿ ಕೊಂಡವು. ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಮೊಲ್ಯಾಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸುವ ಕಡೆ ಚೆಷ್ಟಿ ಹರಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಸರುತ್ತಾನಕ್ಕೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಾನಾ ಕೌರಣಗಳಿಂದ ಕುಂತಿತಗೊಂಡಿದ್ದ ಬೌದ್ಧ, ಜ್ಯೋತಿಂಧನೆ, ವೈದಿಕ ಧರ್ಮಗಳೇ ಕಾರಣವಲ್ಲ. ಮುಸ್ಲಿಂ ಆಕ್ರಮಣದ ಮಹಾಪೂರ್ವ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಭಾರತವನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ ಭಕ್ತಿ ಚಳವಳಿಗೆ ಇದು ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿತ್ತು.

ಭಾರತದ ಈ ಚಳವಳಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡುವಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಾರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಇತ್ತು. ಆ ಕಾಲದ ಯಾರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ ಅಂಥ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ತಪರಾಗಿದ್ದು. ದೈವಶ್ರದ್ಧೆ ಗೋಣವಾಗಿದ್ದು, ಸಂಪತ್ತು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿತ್ತು. ಸಂತ ಘೃನಿಸ್ತ್ರೋ (ರಾಜ್ಯ-ರಾಜ್ಯ) ಜನರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮತ್ತೆ ಪರಿವರ್ತಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದು. ಇಟಿಲಿಯ ಈ ಸಂತರೂ ಆತನ ಅನುಯಾಯಿಗಳೂ ಇರಿದೂರಿಗೆ ಅಲೆದಾಡಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬೋಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಧಾರ್ಮಿಕ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪ್ರಧಾವ ಬೀರಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಸಂತರಿಂದಾಗಿ ಕೃಸ್ತ ಧರ್ಮ ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಸರಳ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಮರಳಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಸರಿಸಮಾನವಾದ ಚಳವಳಿಗೆಗಳು ಸುಮಾರು ಇದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿದವು. ಇನ್ನೆ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಮುಖ್ಯಂಚಯೆ ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ನಾಯನ್ನಾರರು ಆಳ್ಳಾರರು ಈ ಕೃಂತಿಯ ಜೀಜು ಬಿತ್ತಿದರು. ಸ್ವೇಕ್ಷಿತವಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಮೇಲೆ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವಿಷಯ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಶಿವರಣರು ಶಿವವಾರಮ್ಮೆವನ್ನೂ ಸಾರಿದರು.

ಧಾರ್ಮಿಕ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮುಖ್ಯ ಧಾರ್ಮಿಕಗಳು ಈ ಕಾದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದ್ದವು. ಅವು ಹಿಂದೂ, ಬೌದ್ಧ, ಹಾಗೂ ಜ್ಯೋತಿಂಧನೆಗಳು. ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಇವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯತ್ವಕಾರಿ ಬಂದಾಯದೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾದದು ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗ.

ಮೂಲತಃ ವೈದಿಕ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ತಲೆದೋರಿದ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೋ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಅಪವಾದವೆಂಬತೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ ಬ್ಯಾಧನನ್ನು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವಶಯವಾಗಿ ಪರಿಗಳಿಸಿದ ಕಾರಣ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮ ಇತರ ಧರ್ಮಗಳೋದನೆ ಬೇರೆತು ಹೋಗುವ ಸ್ಥಿತಿ ತಲುಪಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೆ ಸ್ವಧರ್ಮ ಪ್ರತಿಷಾದನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದ ಜ್ಯೋತಿಂಧನೆ ಹಾಗೂ ಶೈವ ಆಚಾರ್ಯರಿಂದಲೂ ಇದಕ್ಕೆ ಹೊದೆತ ಬಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಒಟ್ಟನಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮ ಈ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅವಸಾನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿತ್ತು.

ಅದೇ ರೀತಿ ಜ್ಯೋತಿಂಧನೆ ಧರ್ಮವೂ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಳಿಮುಖಿವಾಗುತ್ತ ಬಂದಿತ್ತು. ಶಿಂಗಾರಿ ಕನಾಟಕದ ಎಲ್ಲೆಡೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮರೆದಿದ್ದ ಈ ಧರ್ಮ ಇನ್ನೆ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರಧಾವನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿತ್ತು. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ, ಚಾಲುಕ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜ ಮಾನ್ಯತೆ ಹೊಂದಿದ್ದ ಈ ಧರ್ಮ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಾನ್ಯತೆ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಬದಲಾದ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಿತಿಗಳಿಂದಲ್ಲಿದೆ ಕರಿಣ ಪ್ರತಾಚರಣೆ,

ಶ್ರೀಮಂತರ ಅಶ್ರಯಗಳಿಂದಾಗಿ ಈ ಧರ್ಮ ಕ್ರಮೇಣ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಯಿಂದ ದೂರವಾಗುತ್ತಾ ಬಂದು ಅನ್ನ ಧರ್ಮ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಭೂಮಿಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು.

ಈ ವೇಳೆಗಾಗಲೇ ವೈದಿಕ ಹಿಂದೂಧರ್ಮ ತನ್ನ ಉದಾತ್ತ ಅಂಶಗಳಿಂದ ದೂರಾಗಿ ಅಧಿಕಕ್ಷೇದುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಅದರ ಧಾಂಬಿಕತನ, ಮಡಿವಂತಿಕೆ, ಅಧಿಕ್ರಿಂತಾಚಾರ, ಚಾತೀಯತೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಅಧಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದ್ದ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರು ಈ ಶಿಷ್ಟ ಧರ್ಮದ ಸರಳನಲ್ಲಿ ಆತ್ಮೋನ್ನಿತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯದ ಮಾತಾಗಿತ್ತು. ಧರ್ಮಾವಲಂಬನ ಕೆಲವೇ ಜಾತಿಗಳ ಸ್ತುತಾಗಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗ ನಿಲಾಜ್ಞವಾಗಿತ್ತು. ಸ್ತೀಯರೂ, ಶೂದ್ರರೂ ಆತ್ಮೋನ್ನಿತಿಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆಯುವುದು ಅಪರಾಧವೆನಿಸಿತ್ತು. ಗುಣ ಕರ್ಮಗಳಿಂದಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದ್ದ ವರ್ಣಾರ್ಥಮ ಧರ್ಮದ ಶ್ರೇಣಿ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಜಾತಿ ಎಂಬುದಾಗಿ ಸಂಹಿತಿವಾಗಿತ್ತು. ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಜಾತಿ, ಚಾತೀಯಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ವಾನ್ವಯಾನ, ಮೆಲು-ಕೇಳು ಇಂತಹ ಅಸಾಂಗತ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಸಮಾಜ ಹೋಳು ಹೋಳಿತ್ತು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಳವಳಿಗಳ ಹಿಂದೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವರೂಪಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಮೈದಾಳಿದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದರೆ ಅಂಶಿತಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಪ್ರಮುಖ ಲೋಪವೆಂದರೆ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯ ರನ್ನು ನಿಲಾಜ್ಞಸಿದ್ದು. ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಎಡ್ಡಿತ್ತು ಪ್ರಭಾವಂತ ಹಾಗೇ ನಿಲಾಜ್ಞತ ಬಹು ಸಂಖ್ಯಾತ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆ ಹೊಸ ಅಂದೋಲನಕ್ಕಾಗಿ ಸಜ್ಞಗೊಂಡಿತ್ತು.

3.2.3 ಸಾಮಾಜಿಕ

ಧರ್ಮ ಸಮಾಜದ ರಕ್ಷಾಕರ್ವಕ. ಅದು ಶಿಥಿಲಗೊಂಡಾಗ ಆಗ ಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳೇ ಈ ಯುಗದಲ್ಲೂ ನಡೆದುಬಂಧು ಕಾಣಬಹುದು. ಹಿಂದೆ ಗಮನಿಸಿದಂತೆ ಅನಿಶ್ಚಿತ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಿತಿಗೆ, ಅಸ್ಥಿರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಜನತೆಯನ್ನು ತಲ್ಲಿಗೊಳಿಸಿದ್ದವು. ಒಂದು ಕಡೆ ರಾಜ್ಯದಾಹದ ಕಿತ್ತಾಟದಲ್ಲಿ ಜನರು ಹಡುತ್ತಿದ್ದ ಕೆವ್ಕಾರ್ವಣ್ಯ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಧೈವಧರ್ಮಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ಶೋಷಣೆಮಾಡಿ ಸ್ವಾರ್ಥ ಸಾಧಿಸ ಹೋರಬ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಾಯಕರ ತಂಡದಿಂದೊದಗಿದ ದಾರುಣಿತಿ. ವಿಚಾರಪರರೂ ಸಜ್ಞನರೂ ಅದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಈ ಸ್ಥಿತಿ ವೇದನೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಸಮಾನ ಅವಕಾಶ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ನೂತನ ಅರೋಗ್ಯಕರ ಸಮಾಜವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಮನಸ್ಸು ಮೂಡಲು ದಾರಿಯಾಯಿತ್ತು.

ಧರ್ಮ ಶಿಷ್ಟರ ಸ್ತುತಾಗಿ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಯ ಆತ್ಮೋತ್ಸತ್ತಿ ಜಾತಿ, ಕುಲ, ವರ್ಗಗಳ ತಾರತಮ್ಯದಿಂದಾಗಿ ದುರ್ಭವಾಗಿತ್ತು. ಜೈನಸಮತ ಉತ್ತರಾಂಶಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಇದ್ದುದನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಿತಿ ತಲ್ಲಿಪಿತ್ತು. ವೈದಿಕ ಮತಗಳು ಶುಷ್ಕ ಅಚಾರ ಸಂಪೂರ್ಣಗಳ ಬೆಂಬುಹತ್ತಿದ್ದವು. ದಾಂಬಿಕತೆ, ಮೇಲುಕೇಳು, ಹೇಳುಗೊಂಡು ಎಬು ಭೇದ ಭಾವಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ದಾರಿಫೋರಬೇಕಾದ ನೇತ್ರಾರರ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿತ್ತು. ಈ ಹೇತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಪಾಶುಪತದಂತಹ ಶೈವ ಪಂಥಗಳು ಶೈವಧರ್ಮವನ್ನು ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದವು. ಕೆಲವೇ ಶಿಷ್ಟ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದ ಜ್ಯೇಂಧು ಮತಗಳಿಂದ ಹೀಗೆ ಮಾನವ ಸಮಾಜವನ್ನು ಭಿದ್ರಗೊಳಿಸಿದ್ದ ವಿವಿಧ ಧರ್ಮಪಂಥಗಳ ಬದಲಾಗಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಂದು ಗೂಡಿಸುವ ಏಕದೇವತಾ ಆರಾಧನೆ ಉಗಮಿಸಲು ಅಗತ್ಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಒದಗಿತ್ತು. ಶಿವನನ್ನು ಪರದೈವವೆಂದೂ ನಿಶ್ಚಯ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸರ್ವರೂ ಅವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಒಲಿಸಬಹುದೆಂದೂ ಉದಾತ್ತ ಧೈಯದಿಂದ ಹೋಮಿದ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮ ಜನತೆಗೆ ಸಹಜವಾಗೇ ಪ್ರಯವಾಗಲು ಕಾರಣವಾಯಿತ್ತು. ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತಿ ಬೇಕಿಸಲು, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣೆ ಸಾಧಿಸಲು

ವೀರಶೈವ ಮಾಧ್ಯಮದೂರಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಅಂದೋಲನವೇ ನಡೆಯಿತು. ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಪ್ರವಸ್ತೆಗಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಕಾರ್ಯಕ ತತ್ವ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಆಕರ್ಷಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಲಿಂಗಧಾರನೆ, ಅಪ್ಪಾವರಣ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಣಲಗಳಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತರಗಳನ್ನು ಒರಿಸಿ ಹಾಕುವಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತರ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿತು. 'ಅನುಭವ ಮಂಟಪ'. ದಂತಹ ವಿಷಾರ ಮಂಟಪ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ವೈಕಾರಿಕ ಅಂದೋಲನ ಉಂಟಾಗಲು ಸಹಕರಿಸಿತು.

ಅಂದಿನ ಸಮಾಜ ವರ್ಗ, ಜಾತಿ, ಲಿಂಗ ಭೇದಗಳಿಂದ ವಿಚಿದ್ರಗೊಂಡಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಅಳಿಸಲು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅಂದೋಲನ ಸಕಾಲಿಕವಾಗಿತ್ತು. ಸೂತನ ವಿಚಾರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ ವೀರಶೈವ ಗನ ಸಮೂಹ ಬಂದಿದೆ. ಅನೂತಾನವಾಗಿ ಬಂದ ಕುಲ ಜಾತಿಮೂರ್ತಿಗಳಾದ ಅಂತರಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಜನ ಸಮೂಹ ಮತ್ತೊಂದೆದೆ, ಸಹಜವಾಗ ಇವರಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ನಡೆದಿರಬಹುದು. ಬಸವ ಬಿಜ್ಞಾಳರ ಸಂಖ್ಯಾಪೂ ಇದಕ್ಕೆ ನಿರ್ದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ಕೀಳುಕುಲದ ಹಾಗೆ ದಮನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದ ಮತ್ತೊಂದು ವರ್ಗ ಸ್ತ್ರೀಯರದು. ಇಂತಹ ತುಳತದ ವಿರುದ್ಧ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಅಕ್ಕನ ವೃತ್ತಾರ್ಥವಿದೆ ಹೀಗೆ ಸಮಾಜದ ಅಂತ ದೊಂಕುಗಳೇ ವೀರಶೈವ ಅಂದೋಲನಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ತಳಹದಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

3.2.4 ಸಾಹಿತ್ಯಕ

ಸಮಾನತೆಯ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಿತವಾಗ ಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಒದಗಿದಾಗ ಜನತೆಗಳಿಂದ ದನ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಜನಪರ ಮಾದರಿಯಿಂದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಸಾಹಿತ್ಯ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಆ ಕೌರತೆಯನ್ನು ನೀಗಿಸಲು ಸಹಕರಿಸಿತು. ಸೂತನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಲ್ಪನೆ ಆಶಯಗಳೇ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಕ್ರಾಂತಿಗೂ ನೀರೆರೆದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆ ಶ್ರಯಾತ್ಮೀಲವಾದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ವ್ಯೂಹಕವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ವೇದಿಕೆಯೊಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗಲೇಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಒದಗಿ ಬಂದಿತ್ತು.

ವಚನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಾಗದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಾಚಾಶ್ರಯದ ವೈಭವದ ಗತಿನಲ್ಲಿತ್ತು. ಪಂಡಿತರ ಸ್ವತ್ತಾಗ್ರಹ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪಾಮರದಿಂದ ದೂರವಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರತಿಫಲ ಪಾಂಡಿತ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಾಜರ ಮತ್ತು ರಾಜಾಸ್ಥಾನದವರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನೆ ಗುರಿಯನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಅನುಕರಣೆಯಿಂದ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷಾಭಾಷ್ಯವಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಚಂಪ್ರಾ ಕಾವ್ಯಗಳು ಜನಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ನುಂಗಳಾರದ ತುತ್ತಾಗಿದ್ದವು. ವಸ್ತು, ಭಾಷೆ, ಭಂದಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢಮೆಯ ಮಾರ್ಗದ ಗತಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಸ್ಯಾದನೆಯಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರು ವಂಚಿತರಾಗಿದ್ದರು. ರಾಜ ಗದ್ದುಗೆಯೇರಿ ಬಂಕ ಬಿಗುಮಾನಗಳಿಂದ ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದ ಕಾವ್ಯದೇವಿ ದರ್ಶನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಗೆ ದುರ್ಭಾವಾಗಿತ್ತು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಸ್ಯಾದನೆ ಕವ್ಯಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದಂತೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೀತನಾ ಮಾರ್ಗವೂ ದುಸ್ತರವಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರೌಢವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ವೃತ್ತಗಳಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಚಂಪ್ರಾರೂಪದ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಓದುವರ್ಪದೇ ಅಸಾಧ್ಯದ ಮಾತ್ರಾಗಿದ್ದಾಗ, ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸುವುದರಂತೂ ಕನಸಿನ ಮಾತೇ ಆಗಿತ್ತು. ಧರ್ಮನಿರೂಪಣೆಗಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಣಾಚಯಲ್ಲಿ ಕೃತಿರೂಪನೆ ಮಾಡಿದ ಜ್ಯೇಂದ್ರ ರಾಜರ ಕೃಷ್ಣಾಯಾಚಯನೆಗಾಗಿ, ಪಂಡಿತರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗಾಗಿ ಪ್ರೌಢಮೆಯ ಹಾಂತಿಯಲ್ಲೆ ಸಾಗಬೇಕಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಸರಳಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಗಬೇಕಾದ ಸ್ಥಿರ್ಯೂ ಜ್ಯೇಂದ್ರ ಕಾವ್ಯಗಳಿಗೆ ದಿಕ್ಕಿತ್ತು.

ಇಂತಹ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ಸಾಂದಿಹಾಜಿತಂತೆ ವಚನಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಕ್ರಾಂತಿಗೂ ಸಾಂದಿ ಹಾಡಿದವು. ಅದುವರೆಗೆ ಅನುಕರಣೆ ಶೀಲವಾಗಿ, ಕೃತಕವಾಗಿ ರಾಜವಂಶದ ವೈಭವೀಕರಣಕ್ಕೆ, ಪುರಾಣಗಳ ಘಾನತೆಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿದ್ದ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯಜನತೆಗೆ ತರೆದಿಟ್ಟ ಕೀರ್ತಿ ವಚನಕಾರಿಗೆ ಸಲ್ಲಾಂಕೆ. ಸೀಮೆತ, ಪರಿಮಿತ ಚಂಪ್ರಾ ರೂಪದಿಂದ ಹೊರಬಂದ ಕಾವ್ಯ ವಚನದ ವಿವಿಧ ಭಾವ ಭಂಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತು.

ವನ್ನು, ಭಾಷೆ, ಶೈಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೋಥಿಮೆಯಿಂದ ಕೊಡಿದ್ದ ಚಂಪೂಮಾರ್ಗ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಯಿಂದ ದೂರವಾಗುತ್ತಾ ನಡೆದುದೇ ಹೊಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ವೇದಿಕೆ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಟ್ಟಿಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಒಂದು ಕಡೆ ಸಮಾನತೆಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ರೂಪಗೊಳ್ಳ ಹೊರಟ ಸಮಾಜ, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಸಾಮಾನಾವಾಶಕಾಗಿ ತುಡಿದ ಹೃದಯ ಇವೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನೂತನ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಬದಗಿಸಿದಂತೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಅದುವರೆಗೆ ಜೈನ ಧರ್ಮದ ಶಿಷ್ಟ ದನಿಯಾಗಿ ಮಾತ್ರವೇ ಇದ್ದ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಚನ ಮಾಡುವುದಲ್ಲಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯ ಅಂತರಂಗದ ದನಿಯಾಗಿಯೂ ಮಿಡಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಂದೋಲನದ ಪ್ರತಿಫಲಗಳಾಗಿರುವಂತೆ ವಚನಗಳು ಸಾಧಕ ಮನೋವಿಕಾಸದ ತುಡಿಗಳಾಗಿಯೂ ದಾವಿಲಾಗುತ್ತವೆ.

ಹೀಗೆ ಒಂದೆಡೆ ಬದಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಧಾರ್ಮಿಕ ರಂಗ, ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ತತ್ತ್ವಲವಾಗಿ ಉಂಟಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನೂತನ ಸಾಮಾಜಿಕರಂಗ, ಕ್ರಿಯಾತೀಲವಾಗಲು ಹೊರಟ ಫಲವೇ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ.

3.3 ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂದರೆನು?

ನಡುಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಗಮಗೊಂಡು, ಅದೇ ಕಾಲಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪ್ರಜಾರವಾದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಪ್ರಕಾರವೇ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ. ಕನ್ನಡದ ಆದುಭಾವೆಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಶಕ್ತಿ, ರೂಪವನ್ನು ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಇದು ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿದೆ. ಅನುಭವ ಹಾಗೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಎರಡರಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಕಾರ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶೇಷವಾದುದ್ದಾಗಿದ್ದು, ಅಧುನಿಕ ಕನ್ನಡಕಾವ್ಯ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೂ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿದೆ ಎಂದೂ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ವಚನ ಎಂದರೆ ಮಾತು. ಶರಣರು ಅಡಿದುದು, ನುಡಿದುದು, ಹೇಳಿದುದು ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ. ಗದ್ಯರೂಪಕವನ್ನೆಲ್ಲ ಅರಂಭದಲ್ಲಿ ವಚನ ಎಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರಾಚೀನ ಚಂಪೂ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ, ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಗದ್ಯಭಾಗಗಳನ್ನೂ 'ವಚನ' ಎಂದೇ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಏರಶೈವ ಶರಣರು ತಮ್ಮ ಅನುಭವ ನಿವೇದನೆಗೆ ಚೋಧನೆಗೆ ಬಳಸಿದ ಈ ಪ್ರಕಾರ ಗದ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾರಣವಿಂದ, ಅವರು ರಚಿಸಿದ್ದೂ 'ವಚನ' ಎಂದೇ ಗುರುತಿಲ್ಪಿಟ್ಟಿಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

'ವಚನ' ಎಂದರೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಕಾರ, ಗದ್ಯದ ವಿಶಿಷ್ಟ ನಿರೂಪಕೆ ಎಂದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಏರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಸಾರಸಂಗ್ರಹ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಷಟ್ಕಾಸ್ತ್ರಲಶಾಸ್ತ್ರ, ಎಂಬುದಾಗಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ವಚನಗಳು 'ಕನ್ನಡದ ಶೈವಗಳಾಗಳು' 'ಕನ್ನಡದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು' ಎಂಬ ಮನ್ವಣಗೊ ಪಾತ್ರವಾಗಿದೆ. ಶಿವಶರಣರ ನಡೆನುಡಿಗಳೇ ವಚನಗಳಿಗೆ ಆಧಾರ. ವುಖ್ಯವಾಗಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯ ರನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಳ್ಳಿಗಾಗಿ, ಜನ ಜಾಗೃತಿಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದವರು ಶರಣರು. ಸರ್ವರ ಉದ್ದಾರಕ್ಕೆ ಪಣತೊಟ್ಟು ನಿಂತ ಶರಣರ ಸಾಧನೆ ವಚನಗಳ್ಲಿ ಮದುಗಟ್ಟಿ ನಿಂತಿದೆ. ಏರಶೈವಧರ್ಮದ ಉದಾತ್ಮ ತತ್ತ್ವಗಳ ಸಾರ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ನಾವು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

3.4 ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಗಮ

(ಅ) ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ರಾಜಕೀಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿದಾಗ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಎಂತಹ ಅನಿವಾರ್ಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು

ನಾವು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಗಮವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ವಿದ್ಯಾಂಸರಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇದರ ಮೂಲವನ್ನು ಕೆಲವರು ಸಂಸ್ಕृತ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ತಮಿಳು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಕನ್ನಡ ದೇಶಿಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅರಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ವಚನ ಉಗಮವನ್ನು ಕುರಿತಂತಹ ಕೆಲವು ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ನಾಬೀಗ ಗಮನಿಸೋಣ.

ರಂಗನಾಡು ದಿವಾಕರ ಅವರು ಸಾಧಕರಾಗಿದ್ದ ಶರಣ "ತವು ಸ್ಥಭಾವ ಸ್ವಧರ್ಮಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವರು ಸ್ಥಾರ್ಥಿಯಿಂದ ನುಡಿದುದೆ ವಚನವೆನಿಸಿತು" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಡಿ.ವಲ್.ಎನ್. ಅವರು ಏರತ್ಯೈವ ವಿಷ್ಣುವದಿಂದಾಗಿ ದೇಶೀಯ ಪದ್ಯಭೇದಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಲೆದೋರಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ "ವಚನಗಳೂ ಹೀಗೇ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಒಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಬಸವಣ್ಣನವರ ಮತ್ತು ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳ ನೇತ್ಯತ್ವದಲ್ಲಿ ಅಗ್ರ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಡೆದಿರಬಹುದು" ಎಂದೂ ಶಿಷ್ಟವೀರತ್ಯೈವ ಕವಿಗಳು ವಚನ ರಚನೆ ಮಾಡಿಲ್ಲವೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ "ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನಸಮುದಾಯವೇ ವಚನೋತ್ಸತ್ತಿಗೆ ಮೂಲ ಸ್ಥಾನವೆಂದನೇಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೆ ವಚನಗಳು ಶುದ್ಧ ದೇಶೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ಮಿಂಚಿರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ, ಇತರ ದ್ವಾರಿದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾಯೂ ಈ ಬಗೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಭೇದವಿಲ್ಲವೆಂಬುದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಉಳಿಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ ಅವರೇ ತಮಿಳುತ್ಯೈವದರ್ಶನವನ್ನು ಏರತ್ಯೈವರು ಸ್ನೇಹಿಸಿದಂತೆ ಅವರ ಧರ್ಮೋಪದೇಶ ತತ್ವರವಾದ ಹಾಡುಗಳನ್ನೂ ಅಂಗೀಕರಿಸಿರಬಹುದೆಂದು, ತಮಿಳು ಶೈವ ಹಾಡುಗಳ ನಡುವೆ ವಚನಗಳ ಉಗಮವನ್ನು ಮುದುಕಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಎಂ.ಆರ್.ಶ್ರೀ ಯವರು ಇತರ ಭಾಷೆಗಳ ಪ್ರಭಾವ ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದರೂ 'ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಏರವಲು ತಂದದ್ದಲ್ಲ, ಅದು ಕನ್ನಡದ ಸ್ವಾರ್ಥಿತ ಸ್ವತ್ತ'. ವಚನ ಕಾರರು ಸಂಸ್ಕृತದ ಅಜಾಯುರಲ್ಲ, ಅವರು ಅಚ್ಚುಕನ್ನಡದ ದಬೇಸಾಯಗಾರರು" ಎಂದು ಕನ್ನಡ ಮೂಲವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಎಲ್.ಬಿಸರಾಜು ಅವರು 'ಶರಣರ ಈ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಾಕಾರಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ತೋತ್ರಗಢ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯವೇ ಮೂಲಪೂ ಪ್ರೇರಕಪೂ ಆಗಿರಬಹುದು. ಅದ್ದರಿಂದ ಕನ್ನಡ ವಚನಪ್ರಕರಕ್ಕೆ ಬಾಹ್ಯ ರೂಪ ರಚನೆ ಧ್ಯಾಯಿಂದ ತಮಿಳು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲವೆನ್ನಬಹುದು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಸಂಸ್ಕृತದಲ್ಲಿ ವಚನಗಳ ಮೂಲವನ್ನು ಅರಸಿದ್ದಾರೆ.

ಎಂ. ಬಿದಾನಂದ ಮೂರ್ತಿಯವರು ಅಚ್ಚುಕನ್ನಡ ಭಂದಸ್ಸುದ ಶ್ರವಣಿಗಳಲ್ಲಿ ವಚನಗಳ ಮೂಲವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ, "ವಚನ ರಚನೆಯ ಮೂಲವನ್ನು ಅನ್ಯಬಾಷಾ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮುದುಕುವುದಿಂತ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ ಮುದುಕುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ತ, ಘಲಕಾರಿ" "ವಚನಗಳು ಯಾವಡೆ ಹೊರಿಗಿನ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಅಥವಾ ಅನುಕರಿಸಿಹುಟ್ಟಿದುವಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಖಚಿತ. ಪರಿಸರದ ಒತ್ತುದೆ ಅಥವಾ ಅಗತ್ಯದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯಿಂದಾಗಿ ಆ ಪ್ರಕಾರ ಒಂದು ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತು" ಎಂದು ವಚನಕಾರರೇ ವಚನಗಳ ಮೂಲಗೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ.

ರಂ.ಶ್ರೀ. ಮುಗಳಿಯವರು "ಕಾಲಮಾನದ ಅಗತ್ಯ ಮತ್ತು ನಿರ್ಣಿತ ಇವುಗಳ ಸಹಜ ಸಂಯೋಗದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ವಚನ ರೂಪವು ಜನ್ಮ ತಾഴಿತು. ಮಾರ್ಗ ಕಾವ್ಯದ ಯಾವ ರೂಪವೂ ಹೋಸ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ

ಅನುಗುಣವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಳೆಯದರ ಗುಣಾಂಶವನ್ನೊಂದ ಹೊಸರೂಪ ಅಗತ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಅದೇ ವಚನ ರೂಪ. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ವೀರಶೈವ ದರ್ಮದಂತ ಸ್ತುತಿಶುಲವಾಗಿದ್ದು ಇತರ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ತನ್ನ ವಿಚಾರಧಾರೆಗೆ ಮತ್ತು ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕಿರುವ ಅನುಗುಣವಾಗಿರುವವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾತ್ರ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಚನಗಳು ಕನ್ನಡದ ಸ್ವಾಜಿತ ಸೋತ್ತು" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ವಿಧ್ಯಾಂಶರ ಮೇಲಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಂದ ಒಂದು ಮೂಲದುವುದು ವಚನಗಳು

1. ತಮಿಳು, ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾದುವು.
2. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ದೇಶ್ಯ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾದುವು.
3. ವಚನಕಾರರ ಸ್ವಾಮುಖವದಿಂದಲೇ ಮೂರಿಕಗೊಂಡವುಗಳು ಎಂಬ ಮೂರು ಬಗೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು.

ಮೇಲಿನ ಮೂರು ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ವಚನಕಾರರೇ ಮೊದಲಿಗರು ಎಂಬುದು ಮೂರನೆಯದು. ನಾವು ಈಗಾಗಲೇ ಗಮನಿಸಿರುವ ಹಿನ್ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಅಧರಿಸಿ ಹೇಳುವುದಾದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ತವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಇಂ - ಇನೆಯ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕನಾಟಕದ ರಾಮಮನೇಶನಗಳು ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಬಡಿದಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನು ಅಲಂಕ್ಷಿಸಿದ್ದವು. ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಉಜ್ಜ್ವಲ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬೌದ್ಧ ಜೈನ ಧರ್ಮಗಳು ಹಾಗೂ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ ತಮ್ಮ ಮೂಲೋಚ್ಯೇಶಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಪ್ರತಾರಣೆ, ಸಂಕುಟಿತ ಮನೋಭಾವಗಳಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಯ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಗಳಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾಗಿದ್ದವು. ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಚಾತಿ, ಮತ, ಪಂಥ, ವರ್ಗ, ಲಿಂಗ ಭೇದಗಳಿಂದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸುಭದ್ರತೆಯಿಲ್ಲದೆ, ರಾಜರ ಕಿತ್ತಾಟದಿಂದ ಜನರ ಉದ್ದಾರದಲ್ಲಿ ಗಮನ ತೋರುವವರಿಲ್ಲದೆ, ಅವುವನ್ನೆ ತಲೆದೊರಿತ್ತು. ಸಾಹಿತ್ಯಕವಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸಿದರೆ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಕಾವ್ಯ ಕಲೆಯ ಅಸ್ವಾದದಿಂದ ವಂತೆರಾಗಿ ನೂತನ ಪ್ರಕಾರದ ಅವಿಷ್ಯಾರಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ಸನ್ವಿಪೇಶ ಒದಗಿಬಂದಿತ್ತು. ಈ ನದುವೇ ಇಸ್ಕಾಂ ಧರ್ಮದ ಆಕ್ರಮಣಿಲತೆಯಿಂದೊದಗಿದ ಭಯ ಆತಂಕ ಜನತೆಯನ್ನು ಕಂಡಿಸಿದ್ದವು. ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದ ಉದ್ದಾರಕ್ಕೆ ಶ್ರಮಿಸುವ, ಸುಜನನಜಾಗ್ರತ್ತಿಯಾಗಿರುವ ಅನಿವಾಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿತ್ತು, ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ತಮಿಳು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಭಕ್ತಿಯ ಅಂದೊಲನ ಕನಾಟಕದ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲಿಂದ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ಸಮಾಜದ ಅಮೂಲಾಗ್ರ ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ಧೈಯವಾಗಿಟ್ಟಿಕೊಂಡ ವೈಚಾರಿಕ ಕ್ಷಾತಿಗೆ, ವಚನಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾಡುವು, ಅಗತ್ಯವಾದ ತಳಹದಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಟ್ಟಿತು.

ಮೇಲು-ಕೆಳು, ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು. ಬಡವ-ಬಲ್ಲಿದ ಎಂಬ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸಿ ಸರ್ವರೂ ಸಮಾನರು ಎಂಬ ಆಶಯದೊಂದಿಗೆ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಉಗಮಿಸಿತು. ರಾಜಾಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತರ ಸೇತ್ತಾಗಿದ್ದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಹೃದಯ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ವಿದಾಜಿಸಲಾರಂಭಿಸಿತು. ವಸ್ತು, ರೀತಿ, ಭಂದಸ್ತು, ರಸ - ಎಲ್ಲ ದೃಷ್ಟಿಗೊಂದಲೂ ಸ್ತುತಿ ಮನೋಗುಣದೊಂದಿಗೆ ಹೊಮ್ಮಿದ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದುಹೊಸ ಮನ್ಮಂತರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಅನ್ಯಾಧಾರಾ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಅಲ್ಲಾಗಳೆಯುಂತಿಲ್ಲವಾದರೂ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಅದೇ ಮೂಲ ಕಾರಣವಲ್ಲ. ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯನಿಂದ ಸಹಜಸ್ವಾತ್ಮಕಗೊಂಡು ಉಗಮಿಸಿದ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಜನಪದ ಶಕ್ತಿಯೇ ಮೂಲಾಧಾರವಾಗಿದೆ. ವೀರಶೈವ ಶರಣರ ಹೃದಯದ ಸೊಲ್ಲುಗಳಾಗಿ ಜನಿಸಿದ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ವಚನಕಾರರೇ ಮೂಲಿಗರು ಎಂಬುದು ಅತ್ಯಂತ ಸಮರ್ಥನೀಯವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ವಚನಗಳು ಏರಶೈವ ಕ್ಷಾತಿಯ ಫಲಗಳಿಂದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಲ್ಲ.

3.5 ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆ

(ಅ) ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ವೆಂದರೇನು? ಅದರ ಉಗಮಕ್ಕೆ ಒದಗಿ ಬಂದ ಹಿನ್ನಲೆಗಳು ಯಾವುವು? ಎಂಬುದನ್ನು ಈವರೆಗೆ ಗಮನಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಈಗ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯೇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹೇಗೆ ಬೆಳಿದು ಬಂದಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಚಾರ ಮಾಡೋಣ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಯಾವಾಗ ಆರಂಭವಾಯಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯಲು ವಿಚಿತ ಶಾರಗಳು ದೇಶರಕುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾಲ್ಪಾಗಿ ಬಸವಪುರ್ಯಕಾಲೀನ ಆದ್ಯ ವಚನಕಾರರಿಂದಲೇ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಆರಂಭವಾಯಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಬಸವನಿಂದಲೇ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಕೆಲವು ಪಿರಿಯವಚನಕಾರರು ಹಾಗೂ ಬಸವನ ಕಲಾಕೃಗಳೇ ಪಕ್ಷತೆ ಪಡೆದಿದ್ದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇವು ಅವನಿಂತ ಪೂರ್ವದಲ್ಲೇ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕ್ಷಣಿ ಆರಂಭವಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿವೆ. ಸು. ಗಂಗಿಂ ರಲ್ಲಿದ್ದರು ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ, ಬಸವಣ್ಣನಿಂದ ಉತ್ತರಾದ ಮಾದಾರ ಚೆನ್ನಯ್ಯ, ದೋಹರ ಕಕ್ಕಯ್ಯ, ಇವರಿಂದ ಅಧಿವಾ ಇವರಿಂತಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದಿನಿಂದ ವಚನಸಾಹಿತ್ಯ ಆರಂಭವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಉಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸರಿಸುಮಾರಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಗಂಗೇ ತ.ದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಂಗೇ ಶದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಉದಯವಾಯಿತು ಎಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದು.

ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯೇತಿಹಾಸವನ್ನು ಮೂರು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುವುದು ಸೂಕ್ತವಾದುದು. ೧. ಬಸವಪುರ್ಯ ಇ. ಬಸವಣ್ಣನ ಕಾಲ ೨. ಬಸವಾನಂತರ ಎಂಬ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ನಾವೀಗ ಗಮನಿಸೋಣ.

ಬಸವ ಪೂರ್ವ ವಚನಕಾರರ ಸಂಖ್ಯೆ ಎಷ್ಟು ಎಂಬುದು ವಿಚಿತವಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಇವರನ್ನು ಆದ್ಯ ವಚನಕಾರರು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಬಸವಣ್ಣನಿಗಂತ ಒಂದು ಶತಮಾನದಮ್ಮೆ ಹಿಂದೆ ಇವರಿಂದಿರಬಹುದು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಸು. ಗಂಗಿಂರಲ್ಲಿದ್ದ ಜೇಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನೆ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಪುರುಷ ಎಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಆತನ ಕಾಲ ಸು. ಗಂಗಿಂರಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾದಾರ ಚೆನ್ನಯ್ಯ, ದೋಹರ ಕಕ್ಕಯ್ಯ ಇವರಿಂದ ಅಧಿವಾ ಇವರಿಂತಲೂ ಹಿಂದಿನಿಂದ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಆರಂಭವಾಯಿತು ಎಂದು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಬಸವ ಪೂರ್ವ ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ಓಟಿಲ, ಉದ್ದೃಟಿ, ಕೆಂಬಾಡಿ ಭೋಗ್ಯಾ, ಮಾದಾರ ಚೆನ್ನಯ್ಯ, ದೋಹರ ಕಕ್ಕಯ್ಯ, ಜೇಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಹೊದಲಾದವರು ಬರುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ವಿದ್ಯುಂಸರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೇಲಿನವರಲ್ಲದೆ ಕೊಂಡಗುಳಿ ಕೇಶಿರಾಜ, ಜಂದಿಮರಸ, ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ, ಸಕಲೇಶಮಾದರಸ, ಮೆಚ್ ಮಿಂಡಯ್ಯ ಮತ್ತಿತರರನ್ನೂ ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಕೆಲವರು ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಮೇಲಿನ ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ಮಾದಾರಚೆನ್ನಯ್ಯ ದೋಹರ ಕಕ್ಕಯ್ಯ, ಜೇಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯರ ವಚನಗಳು ಮಾತ್ರ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗಿದ್ದು ಉಳಿದವರ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಕ್ತ ಮಾಹಿತಿಗಳು ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ.

ಬಸವನ ಪೂರ್ವಕಾಲಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಪರಿಣತ ಭಾಷಾಸಿದ್ವಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಾಜದ ಆವುಂಲಾಗ್ ಪರಿವರ್ತನಾಗೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಸುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಬಸವಾದಿಗಳಿಗೊಂದು ವಚನ ಮಾರ್ಗ ಮೊದಲೇ ಸೃಷ್ಟಿಗೊಂಡದ್ದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಹೆನ್ನ್-ಗಂಡು, ವೇಲು - ಕೇಳು, ಬಡವ-ಬಲ್ಲಿದ ಎಂಬ ಅಂಶರ ತೊಡೆದು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಅಂದೋಲನಕ್ಕೆ ಅಣಿಗೊಂಡದ್ದು ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರೌಢವಾದ ವಿಚಾರ ಸರಣಿ, ಪರಿಪಕ್ಷ ಭಾಷೆ, ಹರಿತವಾದ ವಿಧಂಬನೆ, ಹೃದಯ ವಂತಿಕಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಬಸವ ಪೂರ್ವವಯಗಳ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬಸವಕಾಲದ ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ತಳಹದಿ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ವಿಶೇಷ ಅಂಶವಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಬಸವನಿಗಂತ ಮುಂಚೆ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮುಂದೆ ಬಸವಾದಿಗಳಿಂದ ಪರಿಣಾಮವಾಸ್ಥೆಯನ್ನು, ಪರಿಪ್ರಕ್ತತೆಯನ್ನು, ಪಡೆದು ಪ್ರವರ್ಧಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಅದುವರೆಗೂ ಗುಪ್ತವಾಗಿದ್ದ ಅಂತರಂಗ ಶಕ್ತಿ ಬಸವನ ನೇತ್ಯತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ನಾಡಿನ ಮೂಲೆಮೂಲೆಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ಉನ್ನತ ಹುದ್ದೆ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳೆರಡನ್ನೂ ಪಡೆದಿದ್ದ ಬಸವಣ್ಣನಿಂದ ಅಡಗಿದ್ದ ಅಂದೋಲನಕ್ಕೆ ಚಾಲನೆ ಸಿಕ್ಕಂತಾಯಿತು. ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಶರಣಾರಿಂದ ವಚನಕಾರರಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ಬಸವಣ್ಣ ಅಂದು ನಡೆದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೃಂತಿಯ ನೇತಾರನಾಗಿ ಮುನ್ನಡೆದೆ. ಆತನ ಮಹಾಮನೆಯಂತೆ ಅನುಭವ ಮುಂಟಪದಂತಹ ತಾಂಗಳು ಶರಣಾರ ವಿಚಾರ ಮಂಧನಕ್ಕೆ ವೇದಿಕೆಯಾದವು. ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ಸ್ತುರದ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಕಾಯಕದ ಹೆಣ್ಣುಗಳು ಸೇರಿ ವೀರಶೈವ ಕೃಂತ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬಿತ್ತಿಬೆಳೆವಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದರು. ನುಡಿದಂತೆ ನಡೆದು, ನಡೆದಂತೆ ನುಡಿದು ವಚನ ಸಿರಿಯ ಹಿರಿಮೆಗೆ ಕಾರಣಕರ್ತಾರಾದರು. ಸಮಾಜದ ಉದ್ಘಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸಮಾಜದ ಬೆನ್ನೆಲುಬಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆ ಕಟ್ಟಿಬಿಂದ್ದೂ ನಿಂತು ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸುಗ್ಗಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಲೋಂಡರು.

ಬಸವಣ್ಣನ ಸಮಾಲೀನ ವಚನಕಾರರ ಸಂಖ್ಯೆ ಎಷ್ಟು ಎಂಬುದೂ ನಿಖಿರವಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಸಕರ್ಲೇಶಮಾರದರು, ಅಲ್ಲಿಮ ಪ್ರಭು, ಚನ್ನಿಬಸವಣ್ಣ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಮುಡಿವಾಳ ಮಾಚಯ್ಯ, ಅಂಭಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ, ಮೋಳಿಗೆ ಮಾರಯ್ಯ, ಅಯ್ಯಕ್ಕಿ ಮಾರಯ್ಯ, ಮಧುವಯ್ಯ, ತುರುಗಾಹಿ ರಾಮಣ್ಣ, ಉರಿಲಿಗಡೇವ, ಗೋಕರ್ಮಣಯ್ಯ, ಶಾಂತರಸ, ಡಕ್ಕಿಯ ಬೊಮ್ಮೆಣ್ಣ, ಮಾದಾರ ಧೂಳಯ್ಯ, ಕಲಕೆತ ಬೊಮ್ಮೆಯ್ಯ, ನಗೆಯ ಮಾರಿತಂಡ, ಕೋಲಶಾಂತಯ್ಯ, ಮೇಜ್ಜಿಮಿರಂಡಯ್ಯ, ಎಷ್ಟರಿಕ ಕಾಯಕದ ಮುಕ್ತಿನಾಥ, ಒಕ್ಕಲು ಮುದ್ದುಯ್ಯ, ಮೇದರ ಕೇತಯ್ಯ, ಕಿನ್ನರಿ ಬೊಮ್ಮೆಯ್ಯ, ಹಂಡದ ಮಾರಯ್ಯ, ಉಗ್ಗಾಡಿಸುವ ಲಿಜ್ಜಿದೇವಯ್ಯ, ಅನಾಮಿಕನಾಚಯ್ಯ, ಕನ್ನಡ ಕಾಯಕದ ಅಮ್ಮಿದೇವಯ್ಯ, ಮಲಹರಕಾಯಕದ ಚಿಕ್ಕದೇವಯ್ಯ, ವ್ಯಾದ್ಯ ಸಂಗಣ್ಣ ಮುಂತಾದ ಹಿರಿಯ ಹಾಗೂ ಕಿರಿಯ ವಚನಕಾರರು ಬಸವಣ್ಣನ ಸುತ್ತು ಮುತ್ತು ಇದ್ದು ಕೊಂಡು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಶಿವಶರಣೆಯರೂ ಪಾಲೋಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕೆ, ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕೆ, ನೀಲಮ್ಮೆ, ಸತ್ಯಕ್ಕೆ, ಲಿಂಗಮ್ಮೆ, ಮೋಳಿಗೆಯ ಮಹಾದೇವಿ, ಅಯ್ಯಕ್ಕಿಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಅಕ್ಕನಾಗಮ್ಮೆ, ಗಂಗಾಬಿಕೆ, ಬೊಂತಾದೇವಿ, ಗೋಪ್ಯ, ಕದಿರ ರಮ್ಮೆಪ್ಪೆ, ಗಜೀಶ ಮಸಣಿಯಗಳ ಪೂಣಿಸ್ತೀ, ರೇವಣಿ ಸಿದ್ದಯ್ಯಗಳ ಪೂಣಿಸ್ತೀ ರೇಕಮ್ಮೆ, ಉರಿಲಿಗಡೆದಿಗಳ ಪೂಣಿಸ್ತೀ ಕಾಳಪ್ಪೆ, ನಾಗಿದೇವಯ್ಯಗಳ ಪೂಣಿಸ್ತೀ ಮಸಣಿಮ್ಮೆ, ಮಾರಯ್ಯಳ ಪೂಣಿಸ್ತೀ ಗಂಗಮ್ಮೆ, ಕೊಂಡೆ ಮಂಡಣ್ಣಗಳ ಪೂಣಿಸ್ತೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀಮ್ಮೆ, ಕಾಲಕ್ಕೊಂಡು ಕಾಮಮ್ಮೆ, ರೇಜಪ್ಪೆ, ಕೇತಲದೇವ, ಕೊಟ್ಟಣಾದ ಸೋಮಮ್ಮೆ, ಬಸವಯ್ಯಗಳ ಪೂಣಿಸ್ತೀ ಕಾಳಪ್ಪೆ, ದಸರಯ್ಯಗಳ ಪೂಣಿಸ್ತೀ ವೀರಮ್ಮೆ, ಬತ್ತಲೇಶ್ವರನ ಪೂಣಿಸ್ತೀ ಗುಡ್ಡಪ್ಪೆ, ಅಕ್ಕಮ್ಮೆ, ಕದಿರಕಾಯಕದ ಕಾಳಪ್ಪೆ, ಅಮುಗೆರಾಯಮ್ಮೆ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಶರಣೆಯರೂ ಬಸವನ ಸನಿಹದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ವಚನಗಳನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡನ್ನದೆ ಆ ಕಾಲದ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಯ, ಎಲ್ಲ ವರ್ಗದ ಜನರೂ ಬಸವಣ್ಣನ ನೇತ್ಯತ್ವದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದಿ ಒಗ್ಗಾಡಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮಹಾಪೂರವನ್ನೇ ಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮುಂದೆ ಕಲ್ಲಾಣಾದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕ್ಷಿಪ್ರಕೃಂತಿಯಿಂದಾಗಿ ಈ ಚೆಳವಲಿಗೆ ಧಕ್ಕೆಯುಂಟಾಗಿ ಶರಣಶರಣೆಯರಲ್ಲಿ ಚಿದುರಿ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೋದಲ್ಲಿಯೂ ತಮ್ಮಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದಮ್ಮು ವಚನಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಸಾರದೊಂದಿಗೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧನಯಲ್ಲಿ, ಸಮಾಚೋದನ್ನಾರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ತೊಡಗಿದುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಬಸವ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಂಢವನ್ನು ಕಂಡು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಡೆದು ಕಳಾಹೀನಗೊಂಡ ವಚನ ಚೆಳವಲಿ ವಿಜಯನಗರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಮರುಜೀವನ ಪಡೆಯಿತು. ವಿಶೇಷತಃ ಪೌರಧದೇವರಾಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ನಾರೋಂದು ಏರಕ್ಕುರು ವಚನಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಪ್ತವ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸ ನಿಂತು, ಟೀಕೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿ ವೀರಶೈವ ಪುನರುಜ್ಞಿಪಣಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರಮಿಸಿದರು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಈ ಕಾಲದ ಶರಣರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಶೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿ, ಅವನ ಶಿಷ್ಯ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ, ಮುದ್ಭೂವೀರಾಷ್ಟ್ರಮಿ, ಘನಲಿಂಗ, ನಿರಾಲಂಬಶರಣ ಮೊದಲಾದ ಬೆರೆಕೆಣಿಕೆಯಷ್ಟು ಜನ ವಚನಕಾರರು ವಚನ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಅವರಲ್ಲಿಯೂ ಬಸವಾದಿಗಳ ಅನುಕರಣೆಗಂತ ಹೊರತಾದ ಅತಿಶಯ ಗುಣಗಳು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

3.6 ವಚನಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಲಕ್ಷಣ

ವಚನಕಾರರ ವಚನಗಳನ್ನೇಲ್ಲ ಗಮನಿಸಿದರೆ ಎಲ್ಲ ರಲ್ಯೂ ಕಂಡುಬರುವ ಕೆಲವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಿವೆ. ವಚನಕಾರರೆಲ್ಲರೂ ಶಿವಶರಣರೇ ಆಗಿರುವುದಿರಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಚನಕಾರರೂ ತನ್ನ ವಚನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಇಷ್ಟದೇವತೆಯದ ಶಿವನನ್ನು ಸ್ವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಉದಾ: ಬಸವಣಿನ ಇಷ್ಟದೇವತದ ಅಂತಿತ 'ಕೊಡಲ ಸಂಗಮ ದೇವ', ದೇವರ ದಾಸಿಯೈನದು 'ರಾಮನಾಥ', ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯದು 'ಜೀನ್ಸಮಲ್ಲಿಕಾಬುಣಾ', ಅಲ್ಲ ಮಪ್ಪಬ್ಬಿನದು 'ಗುಹೇಶ್ವರ', ಸಿದ್ಧರಾಮನದು'ಕಟಿಲ ಸಿದ್ಧಮಲ್ಲಿಕಾಬುಣ', ಚೆನ್ನಬಸವಣಿನದು 'ಕೊಡಲ ಚೆನ್ನಸಂಗಮ ದೇವ' ಮೊದಲಾದವು ಮುಂದೆ ವಿವಿಧ ವಚನಕಾರರ ವಚನಗಳನ್ನು ಅಭಾಷಿಸಮಾಡುವಾಗ ನೀವಿದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

3.7 ವಚನಗಳ ಭಾಷೆ ಶೈಲಿ

ವಚನ ಪೂರ್ವ ಯೂಗದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಭಾಷೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷಾಷ್ಟಕವಾಗಿತ್ತು. ಪಂಡಿತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥರ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಯನ್ನೇ ಗುರಿಯಾಗಿಸಿಗೊಂಡಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಜನರ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗಾಗಿ ರಚಿತವಾಯಿತ್ತು. ವಚನಗಳ ಭಾವ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುವುದು ಕನ್ನಡತನ.

ವಚನಗಳ ಭಾಷೆ ಸರಳ ಸುಂದರ ನಡುಗನ್ನಡ. ಹೆಳಗನ್ನಡ ಹೊಸಗನ್ನಡವಾಗಿ ರೂಪಾಂತರ ಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಸಂಧಿಕಾಲದ ಕನ್ನಡ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗದೇಸಿಗಳ ಸುಂದರ ಸಮನ್ಯಯತೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರಾದಂಬರವಾಗಿದ್ದರೂ ಕಿರಿದರಲ್ಲಿ ಹಿರಿದನ್ನು ಹಿಡಿದಿದುವ ಅತಿಶಯ ಸಾಮಧ್ಯ ಹೊಂದಿದೆ. ವಚನಗಳ ಸಾರವತ್ತಾದ ಗದ್ಯ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೆ ಕೊಡು ಮೂಡಿಸಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅತಿಶಯ ಸಾಮಧ್ಯವನ್ನೂ ಮನಗಾಣಬೇಕೆಂದರೆ ನಾವು ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅಶ್ರಯಿಸಬೇಕಾದುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಜನಸಮೂಖವಾದ್ದು ವಚನಗಳಿಂದ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ವಚನಗಳ ಪಾದಗಳು ಅನಿಯತವಾದವು. ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಸಾಲುಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಮುವ್ವತ್ತು ನಲವತ್ತು ಸಾಲುಗಳನ್ನೂ ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲವಂತಹವು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಪಾದಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದಾದವು ಭಂಡೊಬ್ಬದ್ದತೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸ, ತಾಳ, ಲಯಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಒಡಮಾಡುವುದುಂಟು, ಕಲ್ಲನೆ ಭಾವನಗಳಿಗೂ ಕೊರತೆ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರೂ ವಚನಗಳು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲ, ಹಾಡುಗಳಲ್ಲ, ಅದೊಂದು ಕಾವ್ಯಮಯವಾದ ವಿಶ್ವ ಗದ್ಯಪ್ರಕಾರ ಎನ್ನಬಹುದು. ತಾಳಲಯಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ರಚಿಸಿದವುಗಳಲ್ಲವಾದರೂ ವಚನಗಳನ್ನು ಹಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯೂ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ನಿಜ ಜೀವನದ ಹೋಲಿಕೆ, ದೃಷ್ಟಿಂತಗಳಿಂದ ಕೊಡಿರುವ ವಚನಸಾಹಿತ್ಯ ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ಮೊಳೆತ ಸಾಹಿತ್ಯ. ಪಸ್ತು, ರೀತಿ, ರಚನಗಳಿಲ್ಲದರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ವಿನೋದನ ಪ್ರಕಾರ. ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿದ್ದ ವಿವಿಧ ಕಾಯಕಗಳ ಪರಿಚಯ ವಚನಗಳಿಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಬಡಗಿ, ಕಮ್ಮಾರ, ಚಮ್ಮಾರ, ವೇದ, ಬಳಗಾರ, ಮಡಿವಾಳ, ನೆಯ್ಯಾಯವ, ತುರುಗಾಣ ಈ ಮೊದಲಾದ ಬಗೆಬಗೆಯ

ಕಾರ್ಯಕರ್ವನ್ನವಲ್ಲಿಸುವುದು ವಚನಕಾರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಕರ್ವನ್ನಾಧರಿಸಿದ ಮೋಧನೆಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಣೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದು.

ವರದಾಭ್ರವನ್ನು ಕಾರ್ಯಕರ್ವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಚನಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಸಹಜ ಸುಂದರ ನಿರೂಪಣೆಗಳಾದ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಿರಾದಂಬರವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಉಪಾಯ, ರೂಪಕಾಲಿಂಕಾರಗಳ ಸೇರಿಸನ್ನೀ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ನೇರೊಡುಪಡುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಹಲವಾರು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸುಂದರ ಪ್ರತಿಮೆಗಳೂ ಸಾಧ್ಯಕ ಶಬ್ದ ಚಿತ್ರಗಳೂ ಡರಿಸಾಮಾರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಬಿರುತ್ತದೆ.

ಸರಳ ಸುಂದರ ನಿರೂಪಣೆಗಳೀಂದ ಕೂಡಿರುವ ವಚನಗಳಂತೆ ಕೆಲವು ವಚನಗಳು ಗೊಫಾಧರಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ರಚಿತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಲೌಕಿಕ ವಿವರಣೆಯ ಬೋತೆ ಜೋತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಬೆಡಗನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ 'ಬೆಡಗಿನ ವಚನ' ಸ್ವಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಈ ಬೆಡಗಿನ ವಚನಗಳು ಮೇಲೆಲ್ಲಾಟಕ್ಕೆ ಕಬ್ಬಿನಿಂದ ಕಡಲೆಗಳೇ ಆದರೂ ಅಪಗಳ ಬೆಡಗನ್ನು ಒದೆದು ನೋಡಿದಾಗ ಅತ್ಯಂತ ಕಲಾತ್ಮಕ ನಿರೂಪಣೆಗಳಾಗಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮುಂತಾದವರು ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಅತ್ಯಂತ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಇಂತಹ ಒಂದು ಸಂಪೂರ್ಣಾಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಕರ್ತವ್ಯವಿದ್ದಾರರು ಏರಿದ್ದ ಬೋಧಿಕ ಎತ್ತರವನ್ನು ಇಂತಹ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಮನಗಾಣಿಪುದಾಗಿದೆ.

ಬಹಳಷ್ಟು ವಚನಗಳು ಸಮಾಜದ, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅಂಶದೊಂಕಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವಾಗ ವಿದಂಬಿಸಾತ್ಮಕವಾಗುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ವಿದಂಬನೆ ಅತ್ಯಂತ ಜರಿತವಾಗಿ ಇಂತಹ ಕಡೆ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಗಾದೆಗಳು, ಪ್ರತಿಮೆಗಳು, ಶಬ್ದ ಚಿತ್ರಗಳು, ಕಟ್ಟರೋಕ್ಕೆಗಳು, ಸುಂಡಿಗಟ್ಟಿಗಳು, ಕೂಡುನುಡಿಗಳು, ಗೊಫಾದಿವರಣೆಗಳು, ವಿದಂಬನೆಗಳು, ತುಂಬಿರುವ ವಚನ ಧಾಟಿ ಸರ್ವರಿಗೂ ಆಕಣೆಕವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ.

3.8 ಸ್ವಷ್ಟಪರೀಕ್ಷೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

1. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂದರೆನು ?

.....

.....

.....

.....

.....

2. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿರುವ ಅಂಶಗಳು ಯಾವವು?

.....

.....

.....

.....

3. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಯಾವಾಗ ಉಗಮಣಾಯಿತು?

.....

.....

.....

.....

.....

4. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಬಗೆ ಹೇಗೆ?

.....

.....

.....

.....

3.9 ಸಾರಾಂಶ

ಈ ಫ್ಲಾಟಕದಲ್ಲಿ ವಚನಸಾಹಿತ್ಯದ ಹಿನ್ನಲೆ, ಉಗಮ, ಬೆಳವಣಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಲಕ್ಷಣ ಮುಂತಾದ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ರೂಪರೇಖೆಯ ವಿಜಾರಗಳನ್ನು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಿ. ಈ ಫ್ಲಾಟಕದ ವಿಷಯಕ್ಕೂನುಗುಣಾವಾಗಿ ಕೆಲವು ಸ್ವಯಂ ಪರಿಕ್ಷೇಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಮನಗಾಗಿ ನಿರ್ಣಯಿಸಿರಿ.

3.10 ಸ್ವಪ್ರರೀಕ್ಷಾ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಗಳು

1. ವಚನ ಎಂದರೆ ಮಾತು, ನುಡಿ ಎಂದರ್ಥ. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶಿವಶರಣರ 'ಸೂಳ್ಯಾದಿ'ಯೇ (ಸರದಿಯಮಾತು) ಅಥವಾ ಅನುಭಾವದ ಅಂತರಂಗದ ಮಾತುಗಳೇ ವಚನಗಳು. ಅನುಭವ ಹಾಗೂ ಅಭಿವೃತ್ತಿ ಏರಡರಲ್ಲಿ ಇದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಪದ್ಯದಲಯ, ಗದ್ಯದಗತ್ತು ಏರಡೂ ಹಿತಮಿತವಾಗಿ ಬೆರೆತು ಸೋಗಸಾಗಿ ಮೂಡಬಿಂದಿರುವ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಕಾರ.

2. ಕನ್ನಡ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಕೀಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಗಳೇ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.

3. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಯಾವಾಗ ಉದಯವಾಯಿತು ಎಂದು ವಿಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗಿದ್ದರೂ ಬಿಸಂಪ್ರಾನಿಂದ ಹೊಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟ ಮಾದಾರ ಚಿನ್ನಯ್ಯ, ದೋಹರಕಕ್ಕಯ್ಯ, ಜೇದರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಮುಂತಾದ ಶಿವಶರಣರಿಂದ (ಸು. ೧೧೩೦ರಲ್ಲಿ) ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಆರಂಭವಾಯಿತೆಂದು ವಿದ್ಯುತ್ತಿರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ.

4. ಅಲ್ಲಿಮು ಪ್ರಭು, ಬಸವಣ್ಣ, ಅಕ್ಕಮಾಹಾದೇವಿ, ಜೆನ್ನುಬಿಸವಣ್ಣ, ಸಿದ್ಧರಾಮ ಸಕಲೇಶಮಾದರಸ, ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ, ಮುಕ್ಕಾಯಕ್ಕ, ಸೂಳೆನಕವ್ಯ, ನೀಲಮ್ಮ, ಸತ್ಯಕ್ಕ ಮೇಳಲಾದ ನೂರಾರು ಶಿವಶರಣ - ಶರ್ಣೀಯರು ಇನ್ನೇ ಶತಮಾನದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ದುಡಿದಿದಾದರೆ.

ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

ಸಂಚಿಕೆ - 1
ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ - ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಫುಟಪತ್ರ - 4
ಪ್ರಮುಖ ವಚನಕಾರರು, ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೊಡುಗೆ

ಪರಿವಿಡಿ:

- 4.0 ಫುಟಪತ್ರ ಉದ್ದೇಶ
- 4.1 ಹೀರಿಕೆ
- 4.2 ಪ್ರಮುಖ ವಚನಕಾರರ ಪರಿಚಯ
  - 4.2.1 ಜೀದರದಾಸಿಮಯ್ಯ
  - 4.2.2 ಅಲ್ಲಾಮಪ್ರಭು
  - 4.2.3 ಬಿಸವಣ್ಣ
  - 4.2.4 ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ
- 4.3 ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೊಡುಗೆ
- 4.4 ವಚನಯುಗದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳೆ
- 4.5 ಸ್ವಪರೀಜ್ಞ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು
- 4.6 ಸಾರಾಂಶ
- 4.7 ಸ್ವಪರೀಜ್ಞ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಗಳು

4.0 ಘಟಕದ ಉದ್ದೇಶ

ಈ ಘಟಕವನ್ನು ಓದಿದ ಮೇಲೆ ನೀವು ಈ ಕಳಹಂಡ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅರಿಯುವೀರಿ.

- ಪರ್ಯಾಗದಲ್ಲಿ ಆದ್ಯ ವಚನಕಾರಣದ ಜೀವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ವಚನಸಾಂಕ್ಷೇಪನ್ನು ತಿಳಿಯುವೀರಿ ಪರಿಯರು ಮತ್ತು ವಚನ ವಿಶೇಷಣೆ ಎಂಬ ಎರಡು ಉಪವಿಧಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಜರಿತ್ಯೇಯನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿರುವುದನ್ನು ಮನಗಳುವಿರಿ. ಇದರಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಭಂಜ, ಒಸವಣಿ ಮತ್ತು ಅಕ್ಷಮಹಾದೇವಿಯರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಜರಿತ್ಯೇಯನ್ನು ಅರಿಯುವೀರಿ.

4.1 ಹೀಗೆ

ಇದು ಎಂ.ಪಿ.ಪಿ. ಸಿದ್ದಸಾಮಾಗ್ರಿ. ಇದು 1ನೇ ಸಂಚಿಕಿತ್ಯ 4ನೇ ಘಟಕ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡನೇ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಮುಖ ಶಿವರಣಿ ವಚನಕಾರಣನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಲಾಗಿದೆ ಹಾಗೂ ಅಯುಗದ ವಚನಸಾಂಕ್ಷೇಪದ ವೃತ್ತಿಪ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಅವಲೋಕನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಆ ಕಾಲದ ನೂರಾರು ಶರಣರಿಳ್ಳರನ್ನು ಪರಿಯರಸಲಾಗಿದ್ದರೂ ನೀವು ಈ ಸಾಮಾಗ್ರಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಉಳಿದವರನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಿದುದು.

4.2 ಪ್ರಮುಖ ವಚನಕಾರರು

4.2.1 ಜೀವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ

ಜೀವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ. ಸು. ೧೧೪೦ (೧೧೫೩-೧೧೫೦) : ಹನ್ನೆರಡನೇಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. ಗುಲ್ಬರ್ಗ ಬೆಳ್ಳೆಯ ಮುದನೊಳಿಸಿದವನು. ಇವನು ಪೃತ್ಯಿ ಬ್ಯಾಂಡಿ ನೇಯುವುದು. ಇದರಿಂದ 'ಜೀವರ' ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣ ಬಂದಿದೆ. ಜೀವ-ಜೀವ ಎಂದರೆ ನೇರಿಂದ್ದೀಯವನು ಎಂದಧರ್ಥ. ಮುದನೊಳಿಸಿದೆವನು ರಾಮನಾಥ ಭಕ್ತಿಪಾತ್ರ; ಅದೇ ಚರಣನ್ನು ತನ್ನ ವಚನಗಳ ಅಂಕಿತವಾಗಿ ಒಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಶಿವ ಭಕ್ತಿನಾದ ಜೀವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು, ಸಮಾಜಪು ಹೇರಬಹುದಾದ ಹೇಣ್ಣನ್ನು ಒಲ್ಲಿದೆ. ತನ್ನ ಮನೋಭಾವಕ್ಕೆ ಹೊಂದುವ ಹೇಣ್ಣನ್ನು ಹಂಡುಕೊಂಡು ಮಂದಾವೆಯಾದ: ಅಕೆಯೇ ದುಗ್ಗಳಿ. ಸತಿಪತಿಗಳೊಂದಾದ ಭಕ್ತಿ ಹಿತವಾಗಿಪ್ಪುತ್ತಾನು 'ಶಿವಂಗೆ' ಎಂಬ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಮಾತ್ರಾ ಅವನ ಸಾಂಪರ್ಕ ಶೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಜೀವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಮತ್ತು ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಇವರಿಜ್ಞರೂ ಭಿನ್ನರೇಖೆ ಅಭಿನ್ನರೋ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಯಿಂತಹಾದ ಉತ್ತರ ಇನ್ನೂ ದೊರಿತಿಲ್ಲ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ದಾಸಿಮಯ್ಯರಿಂದ್ದು ಎಂಬು ಅಭಿಭಾಯವಿದೆ.

ಒಬ್ಬರೆ ಜೀವರದಾಸಿಮಯ್ಯ ಒಸವಣಿ ಸವರಹಿರಿಯ ಸಮಕಾಲೀನಸೆಂದೂ ಸ್ವೀಕೃತಸಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ವಚನ ವಿಶೇಷಣ ಹೇಗೆ? ಜೀವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಒಬ್ಬ ವಚನಕಾರ. ಅವನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಪು ಅಷ್ಟು ಶ್ರಿಪದಗಳೂ ಯೋಷರಿಗಳೂ ಮಿಶ್ರವಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಇನ್ನೂ ಕಲಪು ಶ್ರಿಪದಿ ಚೌಪಟಗಳನ್ನೂ ಹೋಲುವ ವಚನಗಳೂ, ಶ್ರಿಪದಿಯ ಲಯವ್ಯಾಳ, ವಚನಗಳೂ, ಯಾವುದೇ ಲಯವ್ಯಾಳ ಇಲ್ಲದ ಕೇವಲ ವಚನಗಳೂ ಅವನಲ್ಲಿ ಉಂಟು. 'ವಚನ' ಗಳಿಂದ ವಸ್ತುಪುತಿಗಳಲ್ಲಿ ದೊರಕುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ, ಈರೆ ಈರೆ ರಚನೆಗಳಿಗೆ ಕ್ಷಮಾಕಿ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸಿ, ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ವಚನ ಪ್ರಕಾರವೇಂದರೂ ಅವನು ರೂಪಿಸಿದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ವಚನಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಸುಮಾರು ೧೧೪೦. 'ರಾಮನಾಥಾ' ಎಂಬುದು ವಚನಗಳ ಅಂಕಿತ. ವಿಷಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ತುಱಿ

ವೈವಿಧ್ಯವಿದೆ. 'ಸೂಳ್ಳಡಿ'ಗಳ ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆ, ಶಿವನ ಸ್ತುರೂಪ ಮತ್ತು ಮಹಿಮೆ, ಗುರುವಿನ ಹಿರಿಮೆ, ಭಕ್ತರ ಹಿರಿಮೆ, ಸ್ತೋಯರ ಹಿರಿಮೆ, ಬಾಹ್ಯಾದೆಂಬರಗಳ ಖಂಡನೆ, ನೀತಿಬೋಧೆ ಇವೇ ಮುಂತಾದುವು ಅವನ ವಚನಗಳ ಮುಖ್ಯವಸ್ತು.

ಜೆಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಶಿವಶರಣರ ಸೂಳ್ಳಡಿಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚೆನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಕೆರಿ, ಸಿರಿ ಧರೀಗಳನ್ನೂ ಲ್ಲಾದ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಸೂಳ್ಳಡಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಶಿವನನ್ನು ಒಬ್ಬಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಿದ್ದಾನೆ, ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಕೊಳ್ಳಬುವ ಮಾನವ ಶರೀರವನ್ನು ಹಕ್ಕೋಟಿಗೆ ತರಲು 'ಮೃಡ ಶರಣರ ಸುದಿಗದಣ'ವೆಂಬ ಕಡೆಗೀಲು ಶರೀರವೆಂಬ ಬಂಡಿಗೆ ಹೇಕೇ ಬೇಕು ಎಂದು ಸಮರ್ಥಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಶಿವನ ಶಕ್ತಿ ಅಪಾರಾಪಾದುದು. ಅವನು ಜಲಧಿಯ ಮೇಲೆ ಧರೀಯನ್ನು ಕರಗದಂತೆ ಇರಿಸಿದ್ದಾನೆ, ಅಂಬರಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಿಲ್ಲದೆಯೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನೊಬ್ಬು ಮಹಾಕರುಣಾಳು. ಈ ಜಗದ ಸೃಷ್ಟಿ-ಸ್ಥಿತಿಗಳಿಗೆ ಅವನೇ ಕಾರಣ. ಮಾನವನ ಬದುಕಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅವನು ಕರುಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇಳಿ-ಬೆಳಿ, ಎತ್ತು-ಬಿತ್ತು, ನೀರು-ಗಾಳಿ, ಕಾಯ-ಜೀವ ಎಲ್ಲವೂ ಅವನ ಕೃಪೆಯಿಂದಲೇ ದೇರಕಿದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಘಟದೊಳಗೆ ತೋರುವ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಸರ್ವರಲ್ಲಿಯೂ ಅವನ ಚೈತನ್ಯವೇ ತುಂಬಿದೆ. ಹೀಗೆ ಅವನಿತ್ತ ದಾಸವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಮನುಜರು ಅನ್ವರನ್ನು ಹೊಗಳಿವ ಕುನ್ನಿಗಳಾಗಿಬಾರದು ಎಂಬುದು ಅವನ ನಿಲುವು.

ಗುರು ಕರುಣೇಸಲು ಸಂಸಾರ ವಿಷಯ ಕೆಟ್ಟಿತ್ತು

ಮಾಯಾ ಪ್ರಪಂಚ ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಹುಟ್ಟಿಸಿತು ಹೋಯಿತ್ತು

ನೆಟ್ಟನೆ ಗುರುಪಾದವ ಮುಟ್ಟಿ ಭವಗೆಟ್ಟನು ಕಾಣಾ ರಾಮನಾಥಾ

ಇಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಿಂದ ಮೇಲೆತ್ತಿ ಮುಕ್ತಿ ಪಥವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಗುರುವನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿದ್ದಾನೆ; ಹುಟ್ಟಿ ಸಾವುಗಳ ಸೆಳತದಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ನಿತ್ಯನಿರಂಜನನಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿಸುಹುದು. ಶಿವನ ಸ್ತುರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡಲು ಗುರ್ವೋಬ್ಬನೆ ಸಮರ್ಥ.

ಹಸಿವೆಂಬ ಹೆಚ್ಚುವು ಬಿಸಿರ ಬಂದು ಹಿಡಿದದೆ

ವಿಷವೇರಿತ್ತಯಾ ಆಪಾದಮಸ್ತಕಕ್ಕೆ

ಹಸಿವಿಗವ್ನವನಿಕ್ಕೆ ವಿಷವನಿಳುಹಬಲ್ಲದೆ

ವಸುಧೆಯೋಳಗಾತನೇ ಗಾರುಡಿಗ ರಾಮನಾಥ

ಹಾಪು-ವಿಷ-ಗಾರುಡಿಗರ ಶಬ್ದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಕಾವ್ಯವಾಗಿಸಿದ್ದಾನೆ; ಹಸಿವಿನ ಅನುಭವವನ್ನು ವಿಷವೇರಿದಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅನ್ನವೊಂದೇ ಆ ವಿಷಕ್ಕೆ ಮದ್ದ ಎನ್ನುವ ಮಾತ್ರಾ ಅಪ್ಪೇ ಮುಖ್ಯ. ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಮದ್ದ ಬಲ್ಲಾತನೆ 'ಗಾರುಡಿಗ'. 'ಅಧಾರತ್ತ' ಗುರು

ಒಡಲುಗೊಡವ ಹಸಿವ

ಒಡಲುಗೊಂಡವ ಹಸಿವ

ಒಡಲುಗೊಂಡವನೆಂದು ನೀನೊಮ್ಮೆ ಜಡಿದು ಸುಡಿಯದಿರಾ

ನೀನೆನ್ನಂತೋಮ್ಮೆ ಒಡಲುಗೊಂಡು ನೋಡಾ ರಾಮನಾಥ

ಮನುಷ್ಯ ದೇಹಿ ಹಸಿಯವುದು ಹಸಿಯವುದು ರಕ್ತಕ್ಕೆ ಅಂಟಿ ಬಂದ ಗುಣ: ಅವುಗಳಿಂದ

ಬಿಡುಗಡೆ ಸುಲಭವಲ್ಲ, ಹೀಗಿರುವಾಗ, ದೇವರಿಗೇ 'ನೀನು ನನ್ನ ಹಾಗೆ ಒಂದು ಸಾರಿ ದೇಹಧಾರಕೆ ಮಾಡು, ಆಗ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ' ಎಂದು ಸವಾಲು ಹಾಕುವ ರೀತಿ ಇಡೀ ವಚನಕ್ಕೆ ಕಾವನ್ನು ತರುತ್ತದೆ.

ಜಪಲ ಚಿತ್ತರೂ ವಿಷಯಲೋಲುಪರೂ ಭಕ್ತರಾಗಲಾರರು. ಕಾರಕಾಂತರದಿಂದ ಅವರು ಭಕ್ತರಾದರೂ ಅದರಿಂದ ಲಾಘವಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಕುರಿತ ವಚನವೋಂದು ಹೀಗಿದೆ :

ಹರಿದ ಗೋಣಯಲೋಭು ಕಳವೆಯ ತುಂಬಿದ
ಇರುಳೆಲ್ಲ ಸಡೆದನಾ ಸುಂಕಕಂಬಿ
ಕಳವೆಯಲ್ಲಾ ಹೋಗಿ ಬರೀ ಗೋಣ ಉಳಿಯಿತ್ತು
ಅಳಿಮನದವನ ಭಕ್ತಿ ಇಂತಾಯಿತ್ತು ರಾಮನಾಥ

ಅಳಿಮನದವನು ಹರಿದ ಚೀಲದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯೆಂಬ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ನಾನೂ ಭಕ್ತನೆಂದೂ ಬೇಗುತ್ತಾ ನಡೆದರೆ ಅಲ್ಲಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಭಕ್ತಿಧಾನ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ಕಪಟ, ಅಹಂಕಾರ, ಚಿತ್ತ ಹಾಂಚಲ್ಲ ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿಗಳೆಂಬ ರಂಧ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಸೋರಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ.

ಬರುಸೆಟೆಗನ ಭಕ್ತಿ ದಿಂಬವರೆಂದು ನಂಬಿಲು ಬೇಡ
ಮರದೊಳಗೇ ಬೆಕ್ಕು ಇಲಿಯ ಕಂಡು
ಪೃಥನೆಗೆದಂತಾಯಿತ್ತು ಕಾಣಾ ರಾಮನಾಥ

ಇಲ್ಲಿ ಹರಿತವಾದ ವಿಡಂಬನೆ ಇದೆ. ದಾಸಿವುಯ್ಯನಲ್ಲಿ ಒವೋಹೈ ಆವಿಡಂಬನೆ ನಯವಾಗಿರುವುದೂ ಉಂಟು : ಒರಟಾಗಿರುವಾದ ಉಂಟು. ಡಾಂಬಿಕನ ಭಕ್ತಿ ಬರಿಯ ವೇಷದ್ದು, ಕ್ಷಣಿಕವಾದದ್ದು. ಅದನ್ನು ಹೇಳಲು ಮರದ ಬೆಕ್ಕಿನ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುವುದು ಉಚಿತವಾಗಿದೆ. ಬೆಕ್ಕಿನ ಸಂಖ್ಯಾಸ ಕೇವಲ ಹೊಳೆಪಾಡಿನದು ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಷ್ಟಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

4.2.2 ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು

ಕಾಲ ಯಾವುದು? ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು ಅಥವಾ ಪ್ರಭುದೇವನ ಕಾಲ ಶ್ರೀ.ಶ್ರೀ.ನಿರ್ಬಂ : ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನ, ಶಿವಮೋಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಂದು ಒಂದು ಹೆಚ್ಚಿಯಾಗಿ ಉಳಿದಿರುವ, ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಗಾವೆ ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಜನ್ಮಸ್ಥಳ. ತಂದೆ ನಿರಹಂಕಾರ, ತಾಯಿ ಸುಭ್ರಾನಿ. ಇವು ನಿಜವಾದ ಹೆಸರುಗಳೋ ಅಥವಾ ನಿರಹಂಕಾರ ಸುಭ್ರಾನಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರ, ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುವಿನರಂತಹ ಪೃಕ್ಷಿತ್ಯ ಮೂಡಬಲ್ಲದೆಂಬ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಸೂಚನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು. ಪ್ರಭುದೇವನ ತಂದೆ ಬ್ರಹ್ಮಗಾವೆಯಲ್ಲಿ 'ನಾಗವಾಸಾಧಿಪತಿ' ಯಾಗಿದ್ದನೆಂಬ ಮಾತ್ರ ಬರುತ್ತದೆ. ಎಂ. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿಯವರು ಶಾಸನಾಧಾರಹಾಗೂ ಕಾವ್ಯಧಾರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ನಾಗವಾಸಾಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದ ಅಲ್ಲಮನ ತಂದೆ ಶಿವಮೋಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಿಕಾರಿಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಬ್ರಹ್ಮಗಾವೆಯ ಗೊಗ್ಗೆಇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ದೇವದಾಸಿಯರ ವರ್ಗದ ಮೇಲ್ಮೈಕಾರಕನಾಗಿದ್ದೆ ಎಂಬ ನಿಲುವಿಗೆ ಒಂದು ತಲುಪಿದ್ದಾರೆ.

ದೇಶ ವಿಚಾರವೇನು? ಬ್ರಹ್ಮಗಾವೆ, ಕಲ್ಯಾಣದ ಬಿಜ್ಞಳ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆದಿದ್ದ ಬನವಸೆ ಹನ್ನೆರಡು ಸಾವಿರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ನಾಡಿನ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿತ್ತು. ಇದು ಕಾಳಾಮುಖಿ ಶೈವರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮರವೋಂದರ ಕೆಂದ್ರವೂ ಆಗಿತ್ತು. ತಂದೆಯದು ಬಹುಶಃ ನಷ್ಟವ ಚಾತಿ, ಶಾಬದಕುಲ. ಕಳಾವಿದರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಅವಿಗೆ ಮೃದಂಗವಾದನ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾದ ಅಭಿರುಚಿ ಇದ್ದಿತು. ಒಂದು ದಿನ ಅವನು

ತನ್ನ ಮನದೇವರಾದ ಗೋಗೀಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಚ್ಯಾಂಗವನ್ನು ಸುದೆಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಒಂಟಿದ್ದು ಅದೇ ಉರಿನ ಧಸದತ್ತರ ಪೂಗಳು ಕಾಮಲಕ್ಷ್ಮಿ ಅವಣಿಗೆ ತ್ವೇಮಪುಣಿ ಇಬ್ಬರನ ರೆಬ್ಬ ಕಾಲ ಗೃಹಸ್ತ ಜೀವರವನ್ನು ಸದಸುರಾ. ಕಾವಾಲತೆಯು ಅ ಉರಿನ ಪೈಶ್ವನ ಪೂಗಳು ಎಂಟಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ, ಅಲ್ಲ ಪುತ್ತು ಕಾಮಲತೆಪೂರು ರ ವಿಷಾಘಕ್ಕೆ ಸವಾರಾದ ಆಸುದುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಧ್ಯ ಅಷ್ಟು ಅಸುಖಿಗಳಾಗು. ಇದರಿಂದ ತೀವ್ರಾಗಿ ಮಾತ್ರಿತಾದ ಅಲ್ಲಿಮು ಉರ ಹೊರಿನ ಕಣಗಿಲೆಯ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಒನ್ನು ತೋಟದ ನೆಲವನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ, ನೆಲೆದಲ್ಲಿ ಎಂದೋ ಹೂತುಹೋಗಿದ್ದ ದೇವಾಲಯದ ಶಿರಿರಜ್ಯೇಂದ್ರ ಕಾಣಿಕಾದು. ಅದನ್ನು ಇಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ, ಅದರೇಳಿಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿಮುನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಅಸುಮಿತ್ರಸಂಬಿ ಯೋಗಿಯ ಎಲುಬಿನ ಪಂಚರಂಧ ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ದೊರಕಿತು. ಕಾಮಲತೆಯ ಸಾಂಸಾರ ದಿಕ್ಕು ತಪ್ಪಿದವಾಗಿವ್ಯ ತಿಲ್ಲಿಮುನಿಗೆ ತನ್ನ ಮುಂದಿನ ಬಾಳನ ಗುರಿ ನಿಷ್ಪಾತಾಗಿ ಗೋಚರವಾಯಿತು. ಸಾಧಕನಾಗಿಬೇಕು, ಮುಕ್ತನಾಗಿಬೇಕು ಬದುಕಿ, ಸತ್ತರೂ ದೇವರಾಗಿಯೇ ಸಾಯಂಬೇಕು ಎಂಂಣಿಸಿತು. ಇದು ಉದನ ಜೀವನದ ಒಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ.

ಅಲ್ಲಿಮು ಮುಂದಿನ ಸಾಧನೆಗಳೇನು? ಅಲ್ಲಿಮು ಮುಂದೆ ಸಾಧಕರ ಉದ್ದಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅತ ಸಂಜೂರವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅತಸೆಡುದುದೇ ಮಾರ್ಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಸುಧಿಮಂದೇ ದುಂತ್ರವಾಗುತ್ತದೆ. 'ರೂಸ್ ಸಂಜೂರನ್' ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸಾಧಕರನ್ನು ವಚ್ಚಿರಿಸಿ ಮುಂದೆ ಅವರನ್ನು ಕಾಲ್ಪನಾಯ್ವಿದ ಅತಸ ಅದ್ಭುತ ತಪತಕ್ಕಿಯನ್ನು ಡಿತ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಣ್ಣನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಗೋಳಾಡುತ್ತಿರುವ ಮುಕ್ತಯುಕ್ತನನ್ನು ವಚ್ಚಿರಿಸಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಶಿವಯೋಗಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ. ಹರಯೋಗದ ಸಿದ್ಧಿಗಳೇ ಸರ್ವಸ್ವಪೆಂಬ ಭೂಮೆಗೆ ಒಳಗಾದ ಗೋರಕ್ಷನ್ನು ವಚ್ಚಿರಿಸಿದ ಇವರು ಕಲಪರು. ಮಾತ್ರ. ಸೌನ್ಯದಾ ಪುರಂಧ ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಒಡಗೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಮು ಪ್ರಭು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದಂತೆ ತೇದುಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಮು ಪ್ರಭು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಕಲಪ್ರಾಲಂಬಿಂತೆ ಅಸುಭಾವ ಮಂಟಪದ ಲಗ್ಗಿ ಟೀರಿಂದ್ದು ಪರಿಸಿದುದು ಅಲ್ಲಿ ಸದೆಯುತ್ತಿದ್ದು ಅಸುಭಾವ ಗೋಟ್ಟಿಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ಹೈತನ್ನುವನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡಿತು. ಪ್ರಮುಖ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸರ್ವಸ್ವಗಳಿಂದ ಒಂದು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಉಸುಭಾವದವರೆಗೆ. ಇರುವ ಉದುಮುಖಿ ವಿಷಯಗಳೇ ಮಂಥನ ಅಲ್ಲಿ ಸದೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ದೇರದ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಾದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಜೀವಸದ ಎಲ್ಲ ರಂಗಗಳಿಂದಲೂ ಉದು ಅಧ್ಯಾತ್ಮಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಸೌರಿದ ಅಸುಭಾವಗಳ ಗೋಟ್ಟಿಗೆ ಅಲ್ಲಿದೆ ಪ್ರಭುವಿನಂತಹ ಮಹಾ ಅಸುಭಾವಿಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ ಶಕ್ತಿ ದೊರೆತದು ಬಿಂಬಿಸಿದು ಹಾರ್ಡಾನ್‌ನದರ ಹಾರ್ಡೆಕ್ಯಾಂಪಲ : ಶರಣರ ಪ್ರಣ್ಯಾದ ಬಲ. ಈ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಶರಣ ಜಾಗರುವ ಅಲ್ಲಿಮು ಪ್ರಭು ಮತ್ತೆ ಸಂಜೂರವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಲು ನಿರ್ಧಾರಿಸಿತ್ತಾನೆ. ನಿಷ್ಟ ಏರಣೆಂಬುದೆಯ 'ರೂಸ್ ಸಂಜೂರಾಪ್ಯಾಯಲ್ಲಿ' ಇದೇ ಭಾರತದ ಸಂಜೂರವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡನೆಂದು ಹೇಳಿ ಆಯಾ ಸ್ಕಳಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೆಸರಿಸಿದಾಗಿ. ಅವನ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಸನೆಯಿಂತೆ, ಮತ್ತೆ ಕಲ್ಯಾಣಾಧಿಮುಖಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಬಿಂಬಿಸಿದು ಸಂಭ್ರಮಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿ, ಅತನಿಗಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದ ರೂಸ್ ಸಿಂಹಾಸನಾದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿರುಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಮು ಪ್ರಭು ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೇರಿ ಅಸುಭಾವಮಯಿಪದ ಕೆಂದ್ರ ಸ್ವಾಸಮನ್ನು ಪರಿಸಿಕೊಂಡು ದರಣಿಗೆ ಹೊಸ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ತಂದಿತು. ಬಿಂಬಿಸಿದು ಪರಿಸರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಬಾಹಿ ಮತಗಳನ್ನು ಅಳಸಿದ ಸರ್ವಸಮಾನತೆಯನ್ನು ದಿಕ್ಷಿತಿಸಿದಿಂದ ಸಾಧಿಸಿತು. ಆದರೆ ಅಂತೆಜನಾಗಿವ್ಯ ಹರಳಯ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಗಿದ್ದ ಮಧುವರಸನಲ್ಲಿ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಮಟ್ಟಿಕ್ಕೆ ಅದು ಹೋದಾಗ ಅಂದಿನ ಸಮಾಜ ಅರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೇ ಹೋಯಿತು. ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ದೂಡ್ ಕ್ರಾಂತಿಯಾಯಿತು. ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ಶರಣರಲ್ಲಿ ಬೆಂದರಿಂದುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಭುದೇವ ಶ್ರೀ ಶೈಲದತ್ತ ಹೊರದುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಕಡೆಯ ವಸದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಕೊನೆಯ ನಿಲುವನ್ನು ಪರೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಅಲ್ಲಿಮುನ ವಚನಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಬ್ರಹ್ಮಿತವಾಗಿ ಇಂತಿಷ್ಟು, ಎಂದು ನಿರ್ಧಾರವಾಗಿಲ್ಲ; 'ಅಲ್ಲಿಮುನ ವಚನ ಕಿಂಬಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವಚನಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ಇರ್ಬಳ ವಚನಗಳಿಂದಿರೆ, 'ಅಲ್ಲಿಮುನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ

ಅಧಿಕ ವಚನಗಳ ಸೇರ್ವಡೆಯಿಂದ ಜಂಳ ಇದೆ. ಅಲ್ಲಿಮನೇ ಒಂದೆಡೆ 'ಎರಡೆಂಬತ್ತು ಕೋಟಿ ವಚನವ ಹಾಡಿ ಹಲವ ಹಂಬಲಿಸಿತ್ತೆನ್ನ ಮನವು' ಎಂದಿರುವುದುಂಟು. ಅವನ ವಚನಗಳ ಅಂಕಿತ 'ಗುಹೇಶ್ವರ' ಎಂದೇ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ. 'ಗುಹೇಶ್ವರ', 'ಗೋಹೇಶ್ವರ', 'ಗೋಹೇಶ್ವರ', 'ಗುಹ್ಯೇಶ್ವರ', 'ಗೋಗೇಶ್ವರ' ಎಂದು ವಿವಿಧ ಪಾಠಾಂತರಗಳೊಡನೆ ಆಶನ ಅಂಕಿತವಿರುವುದು ಹಸ್ತ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. 'ಗುಹೇಶ್ವರ', 'ಗೋಗೇಶ್ವರ' ಎಂಬುವು ಅಂಕಿತಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುವು ಎಂದು ಎಂ. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. 'ಗುಹೇಶ್ವರ' ಎಂಬುದೇ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದ್ದು, ಅದನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಸರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ನಿವೃತ್ತಿ ತೇಜವ ನೋಡಲೆಂದು ಸಂಚವ ಕಂಡೆ ಸಾರಿ ನೋಡುತ್ತಿರಲು ಹೆಚ್ಚು ಮೂಡಿದಂತೆದ್ದರೂ

ಶಕ್ಕೋಟಿ ಸೂರ್ಯರು

ಮಿಂಚಿನ ಬ್ಲೈಯ ಸಂಭವಕಂಡೆ

ಅಲ್ಲಿಮನಿಗೆ ಇಷ್ಟುಲಿಂಗ ಕ್ಷೇಗೆ ಬಂದಕ್ಕಣ ಆಡಿದನೆಂದು ಶಾಸ್ಯ ಸಂಪಾದನೆ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಒಂದು ವಚನ ಹಿಗೆದೆ.

ಎತ್ತುಣಿ ಮಾಮರ! ಎತ್ತುಣಿ ಕೋಗಿಲೆ!

ಎತ್ತುಣಿಂದತ್ತೆ ಸಂಬಂಧವಯ್ಯಾ !

ಬೆಟ್ಟಿದ ನೆಲ್ಲಿಯಾಯಿ, ಸಮುದ್ರದೊಳಗಣ ಉಪ್ಪು,

ಎತ್ತುಣಿಂದತ್ತೆ ಸಂಬಂಧವಯ್ಯಾ! ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗಕ್ಕೆಯೂ ಎನಗೆಯೂ |

ಎತ್ತುಣಿಂದತ್ತೆ ಸಂಬಂಧವಯ್ಯಾ!

ಇಲ್ಲಿನ ವಿಷ್ಯಾಯ ಎದ್ದು ಕಾಣುವಂತಹುದು. ಸಾಮಾನ್ಯನಾದ ತಾನು ಇಲ್ಲಿ? ತಾನು ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಇಷ್ಟುಲಿಂಗ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಇಲ್ಲಿ? ಎರಡಕ್ಕೂ ಅಥಾತ್ ತಾಕೀಕ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಇದು ಧಾರ್ಮಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯಂತೂ ಅಸಂಭವ, ಅತಾಕೀಕ ಅದರೆ ಭಗವಂತನೇ ನಿರ್ಮಾಸಿದ ನಿಸರ್ಗದಲ್ಲಿಯಂತೂ ಇಂಥ ಘಟನೆಗಳು ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆಯೇ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಮಾವಿನ ಮರವನ್ನು ಹುಡುಕಿಹೊಂಡು ಕೋಗಿಲೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಎರಡಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಂಬಂಧವುಂಟಾಗಿ ಕೋಗಿಲೆಯಿಂದ ಮಾವಿನಮರ ಗೌರವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಬೆಟ್ಟಿದ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ದೂರದ ಕಡಲಿನ ಉಪ್ಪು-ಎರಡೂ ಸೇರಿ ಹದವಾದ ರುಚಿ ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಈ ಎರಡೂ ಒಂದಕ್ಕೂಂದು ಪೂರಕವೆನ್ನುವಂತೆ ಸ್ಯಾಂತಿಯಾಗಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅಲ್ಲಿಮನಿಗೂ ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗಕ್ಕೂ ಅಥಾತ್ ತಿವಸಿಗೂ ಸಂಬಂಧ ಬಂದಿರುವುದು ಆ ವಿಷ್ಯಾಯಗಳ ಮಾಲಿಕಗೇ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಅವನ ವಚನಗಳು ಅಲೋಚನೆಯಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಓದುಗರನ್ನು ಒಂದುಕ್ಕಣ ಅಂತಮುಖಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ತನ್ನ ವಿಚಾರವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹಿಡಿದಿದೆಬಲ್ಲಿನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಕೆಳಗಿನ ವಚನ ಒಳ್ಳೆಯ ಉದಾಹರಣೆ!

ಆಸೆಗೆ ಸತ್ತುದು ಕೋಟಿ

ಆಮಿಷಕ್ಕೆ ಸತ್ತುದು ಕೋಟಿ

ಹೊನ್ನು ಹೊನ್ನು ಮನ್ನೆಂಗೆ ಸತ್ತುದು ಕೋಟಿ

ಗುಹೇಶ್ವರಾ ನಿಮಗಾಗಿ ಸತ್ತುವರನಾರನೂ ಕಾಣೆ.

'ಸಾಸುವೆಯಷ್ಟು ಸುಖಿಕ್ಕೆ ಸಾಗರದಷ್ಟು ದುಃಹಿ ನೋಡಾ' ಎಂದು ಲೋಕ ಸುಖಿದ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದವರನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ಹೊನ್ನು ಹೇಳ್ಣಿ ಮನ್ನು ಮಾಯೆಯಲ್ಲಿ ಮನದ ಮುಂದಣ ಆಶೇಯೇ ಮಾಯೆ ಕಾಣಾ' ಎಂದು ಮಾಯೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುವಿನ ಮಾತುಗಳ ಪ್ರಭೇ ಹೋಳೆಯುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಅನೇಕ ವಚನಗಳು ಆತನ ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ. ಹೀಗೆ ಆತನ ವಚನಗಳು ಅಂತರಾಳದ ಅನುಭವದಿಂದ ನೇರವಾದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿವೆ. ಅವನ ವಿಶಿಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತತ್ವನ್ನು ಅರಿಯಲು ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಅಮೂಲ್ಯ ಗಣಿಯಂತಿವೆ.

ಬೆಡಗಿನ ವಚನಗಳ ಸ್ವರೂಪವೇನು? ಬೆಡಗಿನ ವಚನಗಳ ಪ್ರಭುದೇವನ ಮತ್ತೊಂದು ಬಗೆಯ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಯಶಸ್ವಿಪ್ರಯೋಗ : ಹೇಳಬೇಕಾದುದನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ, ಒಂದು ಒಟ್ಟಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಧವಾ ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದು ಬೆಡಗು. ಇದು ಶೈಖರಿಯಂದ ಸಾಧಿಸುವ ಚರ್ಚಮತ್ತುರವಲ್ಲ. ಪದದ ತೋರಿಕೆಯ ಅರ್ಥ ಒಂದಾದರೆ ಅದು ವಚನದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಅರ್ಥವೇ ಇನ್ನೊಂದು : ಅದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಅನುಭವವೇ ಬೇರೊಂದು. ಯಾವುದನ್ನು ಹಲವಾರು ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಞಿ ಹೇಳಬಹುದಿತ್ತೋ ಅದನ್ನು ಕಡಮೆ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿ ಹೇಳುವುದು ಬೆಡಗಿನ ವಚನಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಹೀಗೆ ಮುಚ್ಚಿ ಹೇಳಬಲ್ಲಿ ಮೂಲತಃ ಯಾವ ಉದ್ದೇಶವಿತ್ತೋ ತಿಳಿಯದು. ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಯೋಗಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶ ಪದೆದ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅಧ್ಯಾತ್ಮವಿದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕಿಂದೂ, ಒಂದು ವೇಳೆ ಆ ವಿದ್ಯೆ ಅನಧಿಕಾರಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರ ಹೋದರೂ ಅದು ಅವನಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದೇ ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಅಪಾಯವಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಭಾವಿಸಿ ಇಂತಹ ಗೂಡಭಾಷೆಯನ್ನು ತಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಬಳಸಿರುತ್ತಾರು. ಅದರ ಪರಿಭಾಷೆಯನ್ನು ತಿಳಿದವರಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಏರಿತ್ಯವ ಅಂದೋಲನವು ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ನಡೆದದ್ದುದ್ದರಿಂದ ಹೀಗೆ ಅಧಿಕಾರಿ-ಅನಧಿಕಾರಿ ಎಂಬ ಭೇದವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದು ಸರಿಯೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಬಾಧಿಸಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿ ಮ ತಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ನೈಪುಣ್ಯ ಪದೆದಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೂ ತಂದರು. ಬೆಡಗಿನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧ ಸಂಕೇತಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಹಂಸ = ಅತ್ಯ, ಕಾಡು = ಸಂಸಾರ, ಅಗ್ನಿ = ಜ್ಞಾನ, ನೀರು = ಚಂಚಲ ಮನಸ್ಸು ಇತ್ಯಾದಿ. ಒಂದು ಸಂಕೇತ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಬಹುದು.

ಒದು ಸರ್ವಾಂಗಿಗೆ ತನು ಒಂದು ದಂತವೆರಡು

ಸರ್ವ ಕಡಿದು ಸತ್ತ ಹೇಳಿ ಸುಳಿದಾಡುವುದು ಕಂಡೆ

ಈ ನಿತ್ಯಾಂಶಿನಯಿದ ಲಾವಿನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯದೋ ಗುಹೇಶ್ವರ

ಇದು ಮೇಲೆಂಬುಟಕ್ಕೆ ಅಸಂಬದ್ಧಗಳ ಕಂತೆ. ಅದರೆ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಪದಗಳನ್ನು ಸಂಕೇತವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇದು ಸರ್ವ ಎಂದರೆ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳು. ತನು ಎಂದರೆ ಮನಸ್ಸು : ದಂತವೆಂದರೆ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪಗಳು. ಇವುಗಳಿಂದ ಕಡಿಸಿಕೊಂಡು, 'ಸತ್ತಪೇಣ' ಎಂದರೆ ಅಜ್ಞಾನಿ ಜೀವ ತೋಳಲಾಡುತ್ತದೆ. ಪರವಸ್ತವನ್ನಿರಿತಾಗ ವಿಷ ಮುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆಂದು ವಚನವನ್ನು ಮುಕ್ತಾಯಗೋಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಹುಲೀಯ ತಲೆಯ ಹುಲ್ಲೆ ಹುಲ್ಲೆಯ ತಲೆಯ ಹುಲಿ

ಈ ಎರಡಜ ನಡು ಒಂದಾಯಿತು

ಹುಲೀಯಲ್ಲ ಹುಲ್ಲೆಯಲ್ಲ ಕೆಲದಲೋಂದು ಒಂದು

ಮೆಲುಕಾಡಿತ್ತು ನೋಡಾ

ತಲೆಯಿಲ್ಲದ ಮುಂಡ ತಟಗೆಲೆಯ ಮೇದರ

ಎಲೆ ಮಚೆಯಾಯಿತ್ತು ಗುಹೇಶ್ವರ

ಇದು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದೆ. ಅದರೆ ಸುಂದರವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಹುಲಿಯ ತಲೆಯನ್ನು ಹುಲ್ಲೆ, ಮತ್ತು ಹುಲ್ಲೆಯ ತಲೆಯನ್ನು ಹುಲ್ಲೆ ಹುಲಿ -ಇವೆರಡರ ನಡುವೂ ಸೇರಿ ಬಂದಾಗಿ ಬಂದು ವಿಚಿತ್ರ, ಪ್ರಾಣಯಾಗಿದೆ. 'ಕಾಲ' ಮತ್ತು 'ಮಾಯೆ' ಗಳರಡೂ ಸೇರಿ ಆಗಿರುವ ಪ್ರಾಣಯಿಂದ ಇದು ಮುರಿದು ತಿನ್ನುವ ಹುಲಿಯೂ ಅಲ್ಲ, ಮೋಹಿಸಿ ನುಂಗುವ ಹುಲ್ಲೆಯೂ ಅಲ್ಲ. ಈ ಕರ್ಮವೆಂಬ ಪ್ರಾಣಯ ಪ್ರಭಾವ ಏರಡರ ನಡುವಿನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದು ತೀರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಆದರೂ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು, ಮೆಲುಕ ಹಾಕಿ ಜೀವಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಇದು ಚ್ಹಾನವೆಂಬ ತಲೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಹೊಂಡಿದೆ, ತಲೆಯಿಲ್ಲದ ಮುಂಡವಾಗಿದೆ. 'ಅಂತಃಖಾನಿ'ಯೆಂಬ ತರಗೆಲೆಯನ್ನು ಮೇಯುತ್ತದೆ. ವಿಷಯ ಸುಖಿದ ಬೆನ್ನು ಹಕ್ಕಿದ ಅಂತಃಖಾನಿ ಜೀವ ಸಂಕಟದಲ್ಲಿ ಬೆಂದು ತರಗೆಲೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಭಕ್ತಿರಸ ಸಾಗಿಸಲಾದ ಜೀವವು ತುಂಬಿ ನಿಂತಿರುವ ಹಸುರಲೆಯಂತೆ ಕಳಕಳಿಸಿ ನಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಕಲ್ಪನಾ ಪ್ರತಿಭೇಯಿಂದ ಅಪ್ರಾವ್ಯವಾದ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಪ್ರಭು ಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಭಾವನಾವಿಲಾಸ, ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ, ನಿಗೂಢ ತತ್ತ್ವ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ, ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಧ್ವನಿಶಕ್ತಿ ಇವು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುವು.

4.2.3 ಬಸವಣ್ಣ

ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕಾಲ ಶ್ರೀ.ಶ.ಸು. ೧೧೦ : ಅಂದರೆ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಥ. ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕಾಲ ಮತ್ತು ಜೀವನದ ವಿವರಗಳಲ್ಲಿ ಏಕಾಭಿಪ್ರಾಯವಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯಾಂಜರಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರಲವಾಗಿ ಚರ್ಚೆ ನಡೆದಿದೆ : ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಸಾರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಬಸವಣ್ಣ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇಗಳಿಷ್ಟ್ರೇರ ಬಗ್ಗೆಮಾಡಿ ಎಂಬ ಅಗ್ರಹಾರದಲ್ಲಿ. ಆ ಕಾಲದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅಗ್ರಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು : ಅದು ವಿದ್ಯಾಸರ ನೆಲೆವಿಳಿದಾಗಿದ್ದಿತು. ಆ ಅಗ್ರಹಾರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಾಗಿದ್ದ ಶೈವ ಬ್ರಹ್ಮಣ ಮಾದಿರಾಜ (ಮಾದರಸ) ಅವನ ತಂಡೆ. ಮಾದಲಾಂಬೆ (ಮಾದಾಂಬೆ) ಅವನ ತಾಯಿ. ಅಗ್ರಹಾರದ ವೈದಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಬಾಲಕ ಬಸವಣ್ಣ ಕರ್ಮನಿಷ್ಟ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕ್ಕಿಂತ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವು ಪ್ರಿಯವಾಯಿತು. ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವು ಜಾತಿ ಕುಲ ಭೇದಗಳನ್ನು ಮನ್ಯಸುಪುದಿಲ್ಲ. ತಂಡೆಯ ಬಲವಂತಕ್ಕೆ ಎಂಟನೆಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಸವಣ್ಣನಿಗೆ ಉಪನಯನವಾಯಿತು. ತಂಡೆ ತಾಯಿಗಳು ಮಡಿಯುತ್ತು ಲೇ ತನ್ನ ಹದಿನಾರನೆಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಜನಿವಾರವನ್ನು ಕಿತ್ತೆಸೆದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮಾಜದಿಂದ ಹೊರಬಂದ. ಅದೇ ಉರಿನ ಶೈವ ಸಮಾಜ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಅವನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡಿತು. ಆ ಉರಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕಾಲ ಇರಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ಮಲಪ್ರಭಾ ನದಿಗಳ ಸಂಗಮಸ್ಥಾನವಾದ ಈ ಸ್ಥಳ ಕೆಷ್ಟದಿ ಸಂಗಮವೆಂದು ಆಗ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಣಾಂಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ವಿದ್ಯಾಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಮಾನ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಬಸವಣ್ಣ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಕೊಡಲಸಂಗಮದ ಸ್ಥಾನಪತಿಗಳಾದ ಈಶಾನ್ಯ ಗುರುಗಳ ಹತ್ತಿರವಿದ್ದು, ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಪಡೆದು ತಿವಭಕ್ತನಾದ. ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ಅವರ ಅಕ್ಕ ನಾಗಮೃಂಗೋ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಬಂದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ವೇಳೆಗೆ ಅಕ್ಕನಾಗಮೃಂಗಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದೂ, ಆಕೆಯ ಪತಿ ತಿವಸ್ಯಾಮಿ ಸಂಗಮದವನೇ ಆಗಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಕೊಡಲಸಂಗಮ ಬಸವಣ್ಣನ ಭಕ್ತಿ ಸಾಧನೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಯಿತು. ಅವನು ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪರಷ್ಪವಿದ್ದು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪಡೆದ. ಸಮಾಜದ ಏರುಪೋರ್ಗಳನ್ನು ಧರ್ಮದ ದುರುಪಯೋಗವನ್ನು ಜನತೆಯ ಅಂತಃಖಾನವನ್ನೂ ಶೋಷಣೆಯನ್ನೂ ಕಂಡು ರೋಸಿದ ಬಸವಣ್ಣ ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಲು ಈ ವೇಳೆಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಣಿಸಿದ್ದ ತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಅವರು ಸಂಗಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಲ್ಪಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಕಾರಣವಾದ ಸ್ನಾವೇಶದ ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಮಂಗಳವಾದದಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಞಾನ ಬಳಿ ಭಂಡಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಬಲದೇವನು ಬಸವಣ್ಣನ ಸೋದರ ಮಾವ; ಮಾದಲಾಂಬೆಯ ಅಣ್ಣ. ಆತನಿಗೆ ಬಿಟ್ಟೆಲ್ಲೇ ಮಗಳು ಗಂಗಾಂಬಿಕೆ. ಆಕೆಯನ್ನು ಬಸವಣ್ಣನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಡಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ, ಗುರುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಒಬ್ಬಿಸಿ, ಆತನನ್ನು ಮಂಗಳವಾದಕ್ಕೆ ಬಿರುವಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಬಸವಣ್ಣ, ಶಿವಸ್ವಾಮಿ ಮತ್ತು ಅಕ್ಕ ನಾಗಮೃಂಗ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಂಗಳವಾದಕ್ಕೆ ಬಂದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ವೇಳೆಗೆ ಅಕ್ಕನಾಗಮೃಂ

ದಂಪತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ ಮಗನಿರುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದೆ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದೊಡನೆ ಇವರು ಒಂದಾಗಿ ಬೆರೆತುಹೋದುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮಂಗಳವಾದದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣ ಗಂಗಾಂಬಿಕೆಯನ್ನಲ್ಲದೆ, ಬಹುತೇ ಸಿದ್ಧರಸಮಂತ್ರಿಯ ಮಗಳಾದ ನೀಲಾಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದರು. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ ತಂದೆತಾಯಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬಿಜ್ಞಳನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲೇ ಬೆಳೆದು ಆತನ ಸಾಕು ತಂಗಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಈ ಇಬ್ಬರನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಬಿಂದಿಬಂದ ಕಾರ್ಣಾಗಳೇನೆಂಬುದು ತೀರುತ್ತದೆ. ಬಸವಣ್ಣ ಮಂಗಳವಾದದಲ್ಲಿ ಒಂದರು ವರ್ಷಗಳು ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತವೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬಿಲದೇವ ಕಾಲವಾದ ಮೇಲೆ ಬಿಜ್ಞಳ ಆತನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾದ. ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ಗಳಿಕವಾಗಿ ನೇಮಕ ಮಾಡಿದ. ಹೀಗೆ ಒಂದು ಕಡೆ ರಾಜ್ಯದ ಭಂಡಾರಿಯಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಭಕ್ತಿಭಂಡಾರಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಿದಂತೆಯೇ ಮತ್ತೊಂದು ಫುಟನೆ ಸಂಭವಿಸಿತು. ಕಲ್ಯಾಣದ ಚಾಲಕ್ಕುರಿಗೆ ಸಾಮಂತನಾಗಿದ್ದ ಬಿಜ್ಞಳ ತಾನೇ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವಂತಾಯಿತು. ಮೂರನೇ ಸೋಮೇಶ್ವರನಾದ ಮೇಲೆ ಚಾಲುಕ್ಯವಂತ ದುರ್ಬಲವಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿತು. ನೆಂತು ತ್ಯೇತ್ಯಲಪನನ್ನು ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿರಿಸಿ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ತಾನೇ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಮಂಗಳವಾದದಿಂದಲೇ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ.. ಅದೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದೇ ಹೋದಾಗಿ ತ್ಯೇತ್ಯಲಪನನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿ ತಾನೇ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೇರಿದ. ಆಗ ಮಂಗಳವಾದದಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಆತ ಬರಬೇಕಾಯಿತು. ಅವನೋಡನೆ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಅಸಕ್ತರಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕೇವಲ ಭಂಡಾರಿಯಾಗಿ ಮುಂದವರೆಯುವಂತೆ ಬಿಜ್ಞಳ ಬಿಂಬಿಸಿದ. ಮುಂದೆ ಬಿಜ್ಞಳನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗಿ ಕಲ್ಯಾಣದ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಏರಿದ ಮೇಲೆ ಬಸವನ ಸ್ಥಾನವೂ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ವರ್ಗವಾಯಿತು. ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಅವರ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ವಿಸ್ತಾರವಾಯಿತು. ಮಂಗಳವಾದಗಿಂತ ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿದ್ದ, ಕಣಾಂಟಿಕದ ಮಹಾರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿ ಇನೆಯ ವಿಕ್ರಮನ ಆಳ್ಳಿಕೆಯಿಂದ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದ್ದ ಕಲ್ಯಾಣ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಸಮಾಜಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ನಾಡಿನ ನಾನಾ ಭಾಗಗಳಿಂದ ಸಾಧಕರನ್ನು ಸೂಚಿಗೆಲ್ಲಿನಂತೆ ಆಕರ್ಷಿಸಿತು. ನೂರಾರು ಶಿವರಣಿರು ಸಮಾವೇಶಗೊಂಡರು.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಮತೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಗೆಗೊಳಿಸುವ ಕೃಂತಿಕಾರಕ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಚನ್ನಬಸವ, ಅಲ್ಲವು, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಮಡಿವಾಳ ಮಾಡಿಯ್ದರಿಂತಹ ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಶರಣರು ನೆರವಾಗಿ ನಿಂತರು, ಅನುಭವ ಮಂಟಪ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತು. ಕೆಲವು ಕಾಲ ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ಆಗ್ರಹಿತದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಲ್ಲಿನ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ. ಭಂಡಾರಿಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಬಸವಣ್ಣ ತನ್ನ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರಫಾವವನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಸುಲಭವಾಯಿತು. ಅವನ ಮಹಾಮನೆ ದೇಶದ ನಾನಾ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಸದ್ಭೂತ ತಂಗು ದಾಣವಾಯಿತು.

ಇದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾದಿಗಳಿಗೆ ನುಂಗಲಾರದ ತುತ್ತಾಯಿತು. ಬಸವಣ್ಣನವರು ಪ್ರಬಲವಾದ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಅವರ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ, ಬೆಳೆಯಿತು. ಅಸ್ವಾಶಾಗಿದ್ದ ಹರಳಯ್ಯನ ಮಗನಿಗೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿದ್ದ ಮಧುವರಸನ ಮಗಳಿಗೂ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವಾಯಿತು. ಅಂದಿನ ಸಮಾಜ ಅದನ್ನು ಅರಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಹೋಯಿತು ವರ್ಣಸಂಕರವಾಯಿತೆಂದು ಹುಯಿಲೆಬ್ಬಿಸಿ ಧರ್ಮದೋಷೀಕರಿಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಯಾಗಬೇಕಂದು ಬಿಜ್ಞಳನಲ್ಲಿದೂರಿತ್ತರು. ಇದರಿಂದ ಹರಳಯ್ಯ ಮಧುವರಸರಿಗೆ ಬಿಜ್ಞಳ ದೇಹಾಂತ ಶಿಕ್ಷಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿದುದಾಗಿ ತೀಳಿದುಬಿರುವುದು. ಇದು ಕಲ್ಯಾಣವೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಕ್ಷಬ್ಧಗೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಬಿಜ್ಞಳನ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿದ್ದ ರಾಜಕೀಯ ಗುಂಪೊಂದು ಬಿಜ್ಞಳನನ್ನು ಕೊಲೆ ಮಾಡಿ ಆ ಅಪವಾದವನ್ನು ಶರಣನ ತಲೆಗೆ ಕಟ್ಟಿದರು. ಅಂತು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಹೋಸ ಸಮಾಜದ ಕಾರ್ಯಸೌಧ ಕುಸಿದು ಬಿದ್ದಿತು. ಈ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಜೀವನ ಕಡಿಮೆ ನೆಂಬುದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬಿಜ್ಞಳ ಕೊಲೆಯಾದೊಡನೆ ಶರಣರೆಲ್ಲಾ ಬೆದುರಿದರು. ಶ್ರೀ. ಕೆ. ಗಂಡ್ರಾ-ಕಿ ರ ನಂತರ ಕಲ್ಯಾಣ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಬಂಕ್ರಾದರು.

ಶ್ರೀ ಬಸವನಾಳರ ಪರಿಷ್ಠರಣದಂತೆ ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 961, ಇವರ ವಚನಗಳ ಅಂಕಿತ 'ಕೂಡಲಸಂಗಮ ದೇವ' ವಚನಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಾಗಬೇಕೆಂದು ರಚಿತವಾದವುಗಳಲ್ಲ; ಜನರ್ಜಿವನವನ್ನು ಅಸಮಗೊಳಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯತ ಸಾಧನಗಳಾಗಿ ಹೋರಹೊಮ್ಮಿದವು. ಬಸವಣ್ಣನವರು ಪ್ರಥಾನವಾಗಿ ಕವಿಯ : ಹಲವು ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ವಸ್ತುವಾಗಬಿಲ್ಲ, ಮಹಾವೈಕ್ಯತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದ ಅನುಭಾವಿ. ಅವರು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಜೀವನವನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ ಮಹಾತ್ಮೀ ಬಸವಣ್ಣ ವಚನಗಳನ್ನು ಓದುವುದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಅನುಭವದೆ, ವಚನಗಳನ್ನು ಕಂಡರಿಸಲು ಅವರು ಬಳಸಿದ ಮಾಡ್ಯಾಮು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ. ತೀವ್ರವಾದ ಸಂಪೇದನೆಯಿಂದ ಹೋರಹೊಮ್ಮಿದ, ಸುತ್ತುಣ ಸಮಾಜವನ್ನು ಬಿಡಿದೆಬ್ಬಿಸಿದ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಭಾಷೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರು ಮಹಾತ್ಮಾಕಾಂತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿ; ಅರರಂಗದ ಸಾಧನೆ, ಸುತ್ತುಣ ಸಮಾಜ ಎರಡನ್ನೂ ನಡೆಸುವ ನಿಷ್ಠೆ ಇದ್ದವರು. ವೇದನೆ, ಕೋಪ, ತಾಪ, ಭೇಲ ಸಂತೋಷ, ಉದ್ದೇಷ ನಿರಾಸೆ, ಹತಾಹೆ, ವಿನಯ, ಪಿಳುಬೀಳು, ಪರಕೀಯತೆ ಈ ಎಲ್ಲ ರಾಗ ಭಾವಗಳನ್ನೂ ಅವರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅವರ ವಚನಗಳು ಮನುಷ್ಯನ ಚಿತ್ತಸ್ಥಿತಿಯ ವಿವಿಧ ಮುಖಿಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನ ಶಾಲೆ. ಶಿವಶರಣರಲ್ಲೇ ಇಷ್ಟ ಭಾವುಕನಾದ ಮುಕ್ತ ಮನಸ್ಸಿನ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಲ್ಲ, ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಅವರ ವಚನಗಳಿಗೆ ಕಾವ್ಯತ್ಪತ್ತಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿವುದು ಇದರಿಂದಲೇ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ, ಬಸವಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅವರ ವಚನಗಳೂ ನಮಗೆ ತೀರ ಹತ್ತಿರವಾಗಿವುದು ಈ ಗುಣಾದಿಂದಲೇ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಭಕ್ತ ಸ್ಥಲ, ಮಾಹೇಶ್ವರ ಸ್ಥಲ, ಪ್ರಸಾದಿ ಸ್ಥಲ, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗ ಸ್ಥಲ, ಶರಣ ಸ್ಥಲ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ಥಲಗಳಿಂಬ ಬಸವಣ್ಣನ ಷಟ್ಪುಲ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಕಲವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಶೀಲಿಸೋಣ. ಆತನ ಎಲ್ಲ ವಚನಗಳನ್ನೂ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾದುದು.

ಅವನ ಭಕ್ತಿಸ್ಥಲದ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ ಭಕ್ತಿಯ ಸಾಧನೆಯ ವಿವಿಧ ಮುಖಿಗಳೂ ಆತ್ಮ ವಿಮರ್ಶೆಯೂ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತನವನ್ನು ತಾನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ಹೋರಣವಿದೆ.

ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದನರ್ಯಾ;

ಎನ್ನುವನು ಕಾಯಯ್ಯ, ಕಾಯಯ್ಯ;

ಹುರುಳಿಲ್ಲ ! ಹುರುಳಿಲ್ಲ!

ಕೂಡಲಸಂಗಮ ದೇವಾ ಶಿವಧೋ ಶಿವಧೋ.

ಅವನು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಿದ ಜೀಗೆಯನ್ನು ಓದುಗರಿಗೆ ತೀವ್ರ, ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಅಲಂಕಾರವೂ ಇಲ್ಲದೆ 'ಬಲೆ' ಎನ್ನುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಬ್ದ ಚಿತ್ರಪ್ರಾಂದನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಿ ಸರಳವಾಗಿದೆ. ಅದರ ಸರಳತೆಯ ಅಭಿಪ್ರೇಕ್ತಿಯೇ ಅದರ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಂಶವಾಗಿದೆ.

ಎನ್ನ ಚಿತ್ರಪ್ರಾಂದ ಅತ್ಯಿಯ ಹಣ್ಣು ನೋಡಯ್ಯಾ,

ವಿಚಾರಿಸಿದೇನೂ ಹುರುಳಿಲ್ಲವರ್ಯಾ,

ಪ್ರಪಂಚಿನ ದಂಬಿನಲ್ಲಿ ಎನ್ನನೋಂದು ರೂಹ ಮಾಡಿ

ನೀವಿರಿಸಿದಿರಿ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವಾ

ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ ಲೋಕದ ಸಂಗತಿಯೊಂದರ ವೈಚಿತ್ರ್ಯವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅತ್ಯಿಯ ಹಣ್ಣು-ನೋಡಲು ಹೋರಗೆ ಚೆಂದ, ಒಳಗೆ ಬರಿಯ ಹುಳು. ಈ ಸಮಾಜವೆಂಬ ವೋಸದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನೂ ಒಂದು ವೋಸದ ಅಕಾರವೆಂದು ಕರೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಟೀಕಿಸಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅತ್ಯಿಹಣ್ಣೆನ ಪ್ರತಿಮೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಹಾವು ತಿಂದವರ ನುಡಿಸಬಹುದು,

ಗರ ಹೊಡೆದವರ ನುಡಿಸಬಹುದು,

ಸಿರಿಗರ ಹೊಡೆದವರ ನುಡಿಸಲು ಬಾರದು ನೋಡಯಾ

ಬಡತನವೆಂಬ ಮಂತ್ರವಾದಿ ಹೋಗಲು

ಒದನೆ ನುಡಿದರು ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ

ಶ್ರೀವಂತರ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಇದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದವರನ್ನು ದರ್ಶಾ ಮಾತನಾಡಿಸಬಹುದು. ಗರ (ಗ್ರಹ, ದೇವತ್ವ) ಹೊಡೆದವರನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಮಾತನಾಡಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ 'ಸಿರಿಗರ' ಅಥವಾ ಬಶ್ಯಯವೆಂಬ ಗ್ರಹ (ದೇವತ್ವ) ಹಿಡಿವರನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಲು ಯಾರಿಂದಲೂ ಆಗದು. ಅವರು ಸಹಜ ಸ್ಥಿರಭಾವ ಬಡತನವೆಂಬ ಮಂತ್ರವಾದಿಯೇ ಬರಬೇಕು. ಗರ ಹೊಡೆಯುವುದು ಮಂತ್ರವಾದಿ ಬಿಡಿಸುವುದು ಗ್ರಾಮೀಣರಲ್ಲಿ ಪರಿಚಿತ ಸಂಗತಿಯೇ ಆದರೆ ಶ್ರೀಮಂತಿಕಯ ವಿದಂಬಸೆಗೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವ ರೀತಿ ಮಾತ್ರ ಅಪೂರ್ವ.

ನುಡಿದರೆ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರದಂತಿರಬೇಕು

ನುಡಿದರೆ ಮಾನೀಕ್ಯದ ದೀಪ್ತಿಯಂತಿರಬೇಕು

ನುಡಿದರೆ ಸ್ವರ್ಪಿಕದ ಶಲಾಕೆಯಂತಿರಬೇಕು

ನುಡಿದರೆ ಲೀಂಗ ಮಚ್ಚಿ ಅಹುದಹುದೆನಬೇಕು.

ಅಡಿದ ಮಾತು ಹೇಗಿರಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಬಸವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಮೂಲಕ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಹಾರದಲ್ಲಿ ಮಣಿಗಳು ಜೋಡಣೆಗೊಂಡಿರುವಂತೆ ಪದಗಳು ಇರಬೇಕು. ರತ್ನವು ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನುಳ್ಳದ್ದು: ಹಾಗೆಯೇ ಮಾತುಗಳಿಗೂ ಅಥರ್ವ ಉಂಟು. ಆದರೆ ಆ ರತ್ನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಕುಶಲಿ ಕೆತ್ತುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆ ಅದರಿಂದ ದೀಪ್ತಿ ಹೊಮ್ಮೆತ್ತದೆ, ಮಾತುಗಳಿಂದ ಸರಿಯಾದ ಅಥರ್ವವನ್ನು ಹೊಮ್ಮೆಸಲು ಕೂಶಲಬೇಕು ಮತ್ತು ಇಚ್ಛಿರಬೇಕು. ಹಾರದ ಚಿತ್ರವು ಮಾತುಗಳ ಭಾಷ್ಯ ಜೋಡಣೆಯನ್ನು ಅಂದರೆ 'ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ'ವನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ 'ಮಾನೀಕ್ಯದ ದೀಪ್ತಿ'ಯ ಚಿತ್ರವು ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಅಥರ್ವ ಅಥವಾ ಅಥರ್ವಾಯಿಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. 'ಸ್ವರ್ಪಿಕದ ಶಲಾಕ'ಯ ಚಿತ್ರವು ಭಾಷ್ಯ ಇನ್ನೂ ಒಳಗಿನ ಸ್ತರಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದುತ್ತದೆ. ಪೂಣಿ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಕೆತ್ತಿದ ಶಿಲ್ಪಿಗಳು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಕಣ್ಣನ್ನು ಬಿಡಿಸಲು ಸ್ವರ್ಪಿಕದ ಶಲಾಕೆಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. 'ಸ್ವರ್ಪಿಕದ ಶಲಾಕ' ಇಡೀ ಮಾತಿಗೆ-ರಚನೆಗೆ-ಅಥರ್ವವಂತಿಕಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವ ಕೇಂದ್ರ ಭಾವದ ಸಂಕೇತವಾಗಬಹುದು. ಬಸವನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛಿಂದವನ್ನು ತಂದು ಕೊಡುವ ಕೇಂದ್ರ ಭಾವದ ಸಂಕೇತವಾಗಬಹುದು. ಬಸವನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛಿಂದವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸಿದವರಲ್ಲ. ಅವರು ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವನ್ನೂ, ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛಿಂದವನ್ನು ಬಯಸಿದರು - "ಪರಣಿಂತೆ ನಮಗೇಕರ್ಯ? ನಮ್ಮ ಚಿಂತೆ ನಮಗೆ ಸಾಲದೆ? ಕೂಡಲಸಂಗಯ್ಯ ಒಲಿದಾನೋ, ಒಲಿಯನೋ ಎಂಬ ಚಿಂತೆ ಹಾಸಲುಂಟ ಹೊದಿಯಲುಂಟು!" ಮತ್ತೆ "ಅತ್ಯಲಿತ್ತಲು ಹೋಗದಂತೆ ಹೇಳವನ ಮಾಡಯ್ಯ ತಂದೆ; ಮತ್ತೊಂದ ಕೇಳದಂತೆ ಕಿವುಡನ ಮಾಡಯ್ಯ ತಂದೆ; ನಿಮ್ಮ ಶರಣರ ಪಾದವಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯವಿಷಕ್ತಿಸದರಲ್ಲ. ಅವರು ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವನ್ನೂ, ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛಿಂದವನ್ನು ಬಯಸಿದರು - "ಪರಣಿಂತೆ ನಮಗೇಕರ್ಯ? ನಮ್ಮ ಚಿಂತೆ ನಮಗೆ ಸಾಲದೆ? ಸಾಧಕನೊಬ್ಬನ ಆರೋಹಣ ಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತನುವಿಕಾರ ಮನೋವಿಕಾರಗಳು ಅತ್ಯವನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಜಗ್ಗಾವವು, ದಿಗ್ಭಾಂಗಿಗೊಳಿಸಿ ದಾರಿ-ತಪ್ಪಿಸುವವು. ಆ ವಿಕಾರಗಳ ಉಪಟಳಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಆತ್ಮದ ಶೋಚನೀಯ ಸ್ಥಿರತ್ವನ್ನು ಎಂಟು ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ನಾಯಿಗಳು ಅಟ್ಟಿ ಬಂದಾಗ ನಡುವೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ವೋಲದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬಸವನ್ನು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮವು ವಿಕಾರ ಶ್ವಾಸಗಳಿಗೆ ಬಲಿ ಬೀಳುವುದಕ್ಕೆ ಮೋದಲೇ

ಶಿವನ ಹೋರೆಹೋಕ್ಕು ಪರಮ ಪದವಿಯಲ್ಲಿ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರಲೆಂಬುದೇ ಅವರ ಹಂಬಲ- " ಒಂದು ಮೊಲಕ್ಕು ನಾಯನೋಂಬತ್ತ ಬಿಟ್ಟುತ್ತೆ, ಎನ್ನ ಬಿಡು ತನ್ನ ಬಿಡೆಂಬುದು ಕಾಯವಿಕಾರ! ಎನ್ನ ಬಿಡು ತನ್ನ ಬಿಡೆಂಬುದು ಮನೋವಿಕಾರ ! ಕರಣೇಂದ್ರಿಯ ಗಳಿಂಬ ಸೋಣಗ ಮುಟ್ಟದ ಮುನ್ನ ನಿಮ್ಮನೆಯ್ಯಗೆ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವ!".

ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯತ್ತಮ ವಚನವಿಲ್ಲ; ಅತ್ಯತ್ತಮ ವಚನಗಳಿವೆ. ಪಶು-ಪಕ್ಷಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮಿಶ್ರಣ ರೂಪಕೆಗಳೂ ಅವರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಲವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅಧ್ಯಯನದ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕಾಗಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸ್ವತಃ ಅವರ ಎಲ್ಲ ವಚನಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸುವುದು.

4.2.4 ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ

ಕಾಲ ಯಾವುದು? ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಇದ್ದದ್ದು ಕ್ರ.ಶ. ಸು. 1160: ಹನ್ನೇರಡಿನೆಯ ಶತಮಾನ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಲಾಗಿರುವ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕು ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯಕಾಶದ ಉಜ್ಜಲ ನಕ್ಷತ್ರ. ಅಕ್ಕನನ್ನು ಕುರಿತ ಅಧಾರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಯಾವುದು? ಅಕ್ಕನನ್ನು ಕುರಿತ ಅಧಾರ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಾಲಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಹಿಗಿದೆ : ಹರಿಹರನ 'ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ರಗಳೆ', ಪಾಲ್ಯುರಿಕೆ ಸೋಮನಾಥನ 'ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ', ಚಾಮರಸನ 'ಪ್ರಭುಲಿಗೆ ಲೀಲೆ', ಯಳಂದಾರು ಹರೀಶ್ವರ 'ಪ್ರಭುದೇವರ ಪುರಾಣ' ಚನ್ನಬಸವಾಂಕನ 'ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಸಾಂಗತ್ಯ', ಇವುಗಳಲ್ಲಿನ ಹೇಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಂಶಗಳಿಂದರೂ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಏತಿಹಾಸಿಕ ದಾಖಿಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾದ್ವಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹ ಎನ್ನುವಂತಿಲ್ಲ. ಅದರೂ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಅಕ್ಕನ ಸಮಕಾಲೀನರ ವಚನಗಳು ಅವಳ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ತಿಳಿದಮಟ್ಟಿಗೆ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಅಕ್ಕ, ಬಸವಾದಿ ಶಿವರಣಾರ ಸಮಕಾಲೀನೆ : ಆಕೆ ಉಡುತ್ತದಿ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತರ ಮಗಳಾಗಿ ಜನಿಸಿದ್ದಾಗಿ : ಈ ಉಡುತ್ತದಿ ಯಾವುದು ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಕಲುಬುಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ 'ಮಹಾಗಳ್ರ' ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವೇ ಮೊದಲು ಉಡುತ್ತದಿಯಾಗಿತ್ತೇಂದೂ ಉಹೆ ಮಾಡಿದ್ದರೂ, ಈಗಿನ ಶಿವಮೋಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಳ್ಳಿಗಾರೆಗೆ ಸಮೀಪದ ಉಡುಗಳನ್ನು-ತಡಗೆಣೆ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮಗಳೇ ಅಕ್ಕನ ಉರಾದ ಉಡುತ್ತದಿ ಎಂದೂ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಂಗೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಕ್ಕನ ತಂಡೆತಾಯಿಗಳು ನಿಮ್ಮಲ ಸಮಿಯರೆಂದು ಚಾಸುಮರ. ಎಳಂದರೂ ಹರೀಶ್ವರ, ಚನ್ನಬಸವಾಂಕರ ಹೇಳಿಕೆ. ಆಕೆಯು ತನ್ನ ಬಾಲಲೀಲೆಯನ್ನು ಈ ಶಿವ ಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದಳೆಂದು ಹರಿಹರಾದಿ ಕವಿಗಳ ಹೇಳಿಕೆ. ಆಕೆಯು ತನ್ನ ಕೌಶಿಕನೋಂದಿಗೆ ಪುದುವೆಯಾಗಿದ್ದ ಲೆಂದು ಕೆಲವರು ಆಗಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಪುತ್ತೆ ಕೆಲವರು, ಮದುವೆಯಾಗದ್ದಿತಾದರ ಅವರಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಢೇಹಿಕ ಸಂಬಂಧವಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ರೂಪವತ್ತಿಯಾಗಿದ್ದ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಕೌಶಿಕನೆಂಬ ದೂರೆ ವೋಹಿಸಿದ್ದನೆಂಬುದು ನಿವಿಷಾದವಾದ ಸಂಗತಿ. ಅಕ್ಕನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (ಗಣಿಂ-ಈ) ಉಡುತ್ತದಿಯನ್ನು ಅಳುತ್ತಿದ್ದವನು ಕಸಪಯ್ಯನಾಯಕ. ಈತ ಬಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರತಿನಿಧಿ. ಈ ಕಸಪಯ್ಯ ನಾಯಕನೇ ಕೌಶಿಕ ನಿದ್ವಾರಿಬಹುದು ಎಂಬ ಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಕೌಶಿಕನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೋದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ಶಿವರಣಾರ ಬೆಂಬಲ ದೊರೆತು ಕೌಶಿಕ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಯಾದ ಬಿಜ್ಞಾನಿಗೆ ಈ ವಿಷಯ ತಿಳಿದು ಅವನನ್ನು ದೊರೆತನದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿಸಲು ಪ್ರಚೋದನೆ ಉಂಟಾಗಿರಬಹುದು. ಮಹಾದೇವಿ ಕೌಶಿಕನನ್ನು ತ್ರಾಗಿಗಿಂಬರೆಯಾಗಿ ಹೋರಿಸ್ತದ್ದರ ಬಗ್ಗೆ ಆಕೆಯು ಕೆಲವು ವಚನಗಳು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಾರ್ಹವಾಗಿವೆ :

ಕೈಸಿರಿಯ ದಂಡವ ಕೊಳಬಹುದಲ್ಲವೆ

ಮೈಸಿರಿಯ ದಂಡವ ಕೊಳಲುಂಟಿ?

ಉಟ್ಟಂತ ಉಡಿಗೆ ತೊಡಿಗೆಯನ್ನೇಲ್ಲ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಲ್ಲದೆ

ಮುಡ್ಡಿ ಮುಸುಕಿದ್ದ ನಿವಾರಣದ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದೇ?

ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿ ಕಾಜುಫನನ ದೇವರ ಬೆಳಗನುಟ್ಟಿ ಲಜ್ಜೆಗೆಟ್ಟಿವಳಿಗೆ

ಉಡುಗೆ ತೊಡಿಗೆಯ ಹಂಗೇಕೋ ಮರುಳೇ?

ಕಾಶಿಕನನ್ನು ತೊರೆದುಬಂದ ಮಹಾದೇವಿ ಧಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಾನಾ ರೀತಿಯ ಕಷ್ಟನಷ್ಟುಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಕೌಶಿಕ ಕಿನ್ನರಿಬೊವ್ವಾಯರು ಆಕೆಯನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯಾತ್ರಿಸಿ ವಿಫಲರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಭು ಒಡ್ಡಿದ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದ ಅಕ್ಕನನ್ನು ಕಾಮಸಂಹಾರಿ ಎಂದು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಸ್ವಷ್ಟಪಡಿಸಿ ಹೊಗಳುತ್ತಾನೆ. ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಶರಣ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಅಪಾರಗೊರಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಾಗಿದ್ದ ಳಂಡೂ, ತುಂಬ ತೃಪ್ತಿಯೂ ಇದ್ದಿ ತೆಂದೂ ಆಕೆಯ ವಚನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬಂತುದೆ. ಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನ ಕಾಲದ ಶರಣ ಸಮೂಹದ ಮೇಲೆ ಗಾಢವಾದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನೂ ಬೀರಿದವಳು. ಪ್ರಭು, ಬಸವಣ್ಣಾಧಿಗಳಿಗಿಂತ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕರಿಯಳಾದರೂ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯಾದ ಆಕೆಯನ್ನು 'ಅಕ್ಕ'ನೆಂದು ಒಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಗೊರವಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕಲ್ಯಾಣದಿಂದ ಶ್ರೀಶೈಲದ ಕದಳಿಯತ್ತ ಸಾಗಿದಳೆಂದೂ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಕ್ಕಳಾದಳೆಂದು ತಿಳಿದು ಬಂತುದೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಪ್ರಭಮ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಷ್ಟ ಕವಿಯತ್ತಿ: ಅವಳ ವಚನಗಳು ವಿಶ್ವ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. ಸುಮಾರು 350 ವಚನಗಳು ಅವಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಈ ವಚನಗಳಲ್ಲಿದೆ 'ಸೃಷ್ಟಿಯ ವಚನ', 'ಯೋಗಾಂಗ ಶ್ರಿವಧಿ' ಅನೇಕ ಪದಗಳು ಆಕೆಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿವೆ. ಶ್ರೀಷ್ಟ ವಚನಕಾರರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಹೆಸರು ಚಿರಸಾಧ್ಯಾಯಿಯಾದುದು. ಅಕ್ಕನ ತೀವ್ರ ವಿರಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಾರ್ಥನೆ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಪ್ರಾಯಿನಿಯ ವಿಕಳಾವಸ್ಥೆ, ಪ್ರೀತಿಯ ಪರಮಾವಧಿಯ ಉನ್ನಾದ, ವಿರಹವೇದನೆ, ಸಮೃದ್ಧಿ ಹಂತದ ಹಂತದ್ವೇಗ ಈ ಎಲ್ಲ ಭಾವಗಳೂ, ಅವಳ ಸಾಧನೆಯ ಎಲ್ಲ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ, ಅವಳ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಅಧ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ ಭಾವಗಳನ್ನು ವಾಸ್ತುವಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ವಸ್ತು ಪ್ರತಿರೂಪಗಳ ಮೂಲಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಸುವುದರಿಂದ ಆಕೆಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಂತಿಕೆ ಇದೆ. ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ತತ್ತ್ವದ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಅನುಭವಕ್ಕ ಒಂದ ಸತ್ಯದ ಹೇಳಿಕೆ ವಚನದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಉಪಮಾನ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಗಳಿಂದ ವಚನ ಪೂರಂಭವಾಗಿತ್ತದೆ. ಇವು ಸಮರ್ಥಿಸಲೇಕಾದ ಮಾತು ವಚನದ ಕೊನೆಗೆ ಬಂತುದೆ. ಇದು ಅಕ್ಕನ ವಚನಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ರೀತಿಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಲಕ್ಷಣ.

ಸಾವಿಲ್ಲದ ಕೇಡಿಲ್ಲದ ಚೆಲುವಂಗಾನೋಲಿದೆನವ್ವು!

ಎಡೆಯಿಲ್ಲದ ಕಡೆಯಿಲ್ಲದ ತರಹಿಲ್ಲದ ಕುರುಹಿಲ್ಲದ

ಚೆಲುವಂಗಾನೋಲಿದೆನವ್ವು!

ಭಯವಿಲ್ಲದ ಭವವಿಲ್ಲದ ನಿಸ್ಸೆಮ ಚೆಲುವಂಗಾನೋಲಿದೆ

ಇದು ಕಾರಣ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿ ಕಾಜುಫನ ಗಂಡನೆನಗೆ

ಈ ಸಾವ ಕೆಡುವ ಗಂಡರನೊಯ್ದು ಒಲೆಯೋಳಿಕ್ಕು ತಾಯೆ!

ತಾನು ಒಲಿದ ಆ ಸುಂದರ ಪುರುಷನಿಗೆ ಸಾಪ್ತಾಲ್ಲ, ಕೇಡೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಲ್ಲಿ ಇಹದ ಬಗ್ಗೆ ಅವಳಿಗಿರುವ ತಿರಸ್ಯಾರ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಲೋಕದ ಗಂಡಸರನ್ನೂ ತಿರಸ್ಯಾರಿಸಿರುವ ರೀತಿ ತಿಳಿಯತ್ತದೆ. ಬಹುಶಃ ಕಾಶಿಕನನ್ನು ಕೈಹಿಡಿಯಲು ಒತ್ತಾಯ ಬಂದಾಗ

ಅಡಿರಬಹುದಾದ ವಚನವಿದು. ಇನ್ನೊಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ ಅವಳು ಶಿವನಿಗೆ ಹೋಳೆಯುವ 'ಕೆಂಜಡೆಗಳಂಟು', 'ಮಣಿ ಮಹಿಷಾಸು' ಉಂಟು, ಕೆಂಜಡೆಯ ಮೇಲೆ 'ಎಳೆಬೆಳುದಿಂಗಳು' ಉಂಟು ನಾಗಾಘರೀ, ರುಂಡಮಾಲೆಗಳು ಸಮೇತವೂ ಕಾಣಿಸಿರುವುದುಂಟೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾಳೆ. ವೈಷ್ಣವ ಭಕ್ತರ ಕೃಷ್ಣನ ಕೊಂಡಾಟ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುವುದು.

ಇತರ ವಚನಕಾರರಂತೆ ಅಕ್ಕನೂ ಕೂಡ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ನಿಷ್ಟುರವಾಗಿ ಸ್ವಮಿಮಶೀಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿಕೊಂದು ತನ್ನಿಂಜಗಳೂ ಕೊಟಲೆಯನ್ನು ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚು ಮರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಅಭಿವೃತ್ತಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಅಕ್ಕನಾದು ಸಿದ್ಧ ವೈರಾಗ್ಯವಲ್ಲ; ಸಿದ್ಧಿ ಸಿಕೊಂಡ ವೈರಾಗ್ಯ. ಈ ಮಾನವಿಯ ದೇಹದ ಪುನಃಸ್ವಿನ ಮೂಲಕ ಅಕ್ಕ ಸಿದ್ಧಿಯ ಮೆಟ್ಟಲುಗಳನ್ನು ಏರುವಾಗ ಅಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾದ ಫುಫುಕಣೆಯಿತ್ತು. ಈ ಲೋಕದ ಸೇಳತದಿಂದ ಪಾರಾಗುವ ಆಕ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾಜುನನ್ನ ಕೃಪೆಗಾಗಿ ಬೇದುತ್ತಾಳೆ! 'ಎನ್ನಾಯ ಮನ್ನು ಜೀವ ಬಯಲು', 'ಅವಾಗಳೂ ಎನ್ನ ಮನ ಉದರಕ್ಕೆ ಹರಿವುದು...' 'ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಹಗೆಯಿಯ್ಯ ತಂದೆ' ಎಂಬ ವಚನಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ತೆರೆಯಿ ಹುಳು ತನ್ನ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಮನಯ ಮಾಡಿ
 ತನ್ನ ನೊಲು ತನ್ನನ್ನೇ ಸುತ್ತಿ ಸುತ್ತಿ ಸಾವ ತೆಜನಂತೆ
 ಮನ ಬಂದುದ ಬಯಸಿ ಬಯಸಿ ಬೇವೃತ್ತಿರುವೆನಯ್ಯ
 ಅಯ್ಯಾ ಎನ್ನ ಮನದ ದುರಾಶೆಯ ಮಾನಸಿ
 ನಿಮ್ಮತ್ತ ತೋರಾ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾಜುನ.

ಇಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನ ಮಾನಸಿಕ ತೊಳಿಲಾಟವನ್ನು ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ರೇಷ್ಮೆಯ ಹುಳು ತಾನೆಗೊಡುಕಟ್ಟಿ ಆ ಗೂಡಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಸಾವ ತಂದುಕೊಳ್ಳಲಂತೆ ಮನದ ಬಯಕೆಯ ಬೇಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಯುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಅಕ್ಕ ಸೋಗಸ್ವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿತಕ್ತಿ ಶಕ್ತಿಯುತವಾಗಿದೆ. ಮಾಯದ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದ ಅಕ್ಕ ತನ್ನನ್ನು ಕಾಯುವಂತೆ ಮಲ್ಲಿಕಾಜುನನಲ್ಲಿ ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ಬೇದಿದ್ದಾಳೆ. 'ಅವಾಗಳೂ ಎನ್ನ ಮಾನ ಉದರಕ್ಕೆ ಹರಿವುದು ಕಾಣಲಾರೆನಯ್ಯ ನಿಮ್ಮುವನು' ಎಂಬುದು ಆಕೆಯ ಹಿಂತೆ : "ಹಿಂದಣ ಹಳ್ಳ ಮುಂದಣ ತೋರೆ ಸಲ್ಲುವ ಪರಿಯೆಂತು.... ನೀನಿಕ್ಕೆದ ಮಾಯೆ ಕೊಲುತ್ತಪ್ಪುದು ಕಾಯಯ್ಯಾ ಕಾಯಯ್ಯಾ ಎಂಬುದು ಆಕೆಯ ಬೇದುವಿಕಯಾಗಿದೆ.

ತಳಮಳದ ಮನವು ತಲೆಕೆಳಗಾದುದವ್ಯ
 ಸುಳಿದ ಬೀಸುವ ಗಾಳಿ ಉರಿಯಾಯಿತವ್ಯ
 ಬೆಳುದಿಂಗಳು ಬಿಸಿಲಾಯಿತ್ತು ಕೆಳದಿ
 ಹೋಳಲ ಸುಂಕಿಗನಂತೆ ತೊಳಿಲುತ್ತಿದ್ದೆನವ್ಯ
 ತಿಳುಹೂ ಬುದ್ಧಿಯ ಹೇಳಿ ಕರೆತಾರೆಲೆಗವ್ಯ
 ಚನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾಜುನನಿಗೆ ಎರಡಣ ಮುನಿಸವ್ಯ.

ಅಕ್ಕನ ವಚನಗಳ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದು ಚೆನ್ನ ಮಲ್ಲಿಕಾಜುನನ್ನೆ. ಆಕೆಯ ಕಾವ್ಯಗಳ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಅತನಡೆ ನೆನಪು : ಬಗೆಬಗೆಯ ಚಿತ್ರ. ಆಕೆಯ ಬೇವಬಿಂದು : ಸಾಕಾರವಾಗಿಯೂ ನಿರಾಕರವಾಗಿಯೂ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅತ 'ವಾಜ್ಞಾನಕ್ತಿತೀತ', 'ನಾದತೀತ' ಮತಿಗತೀತ 'ನಾದ ಸರ್ವಾಂಪರಿಪೂರ್ಣ'ನಂದು ಆಕೆಗೆ ಅನ್ನಿಸುವುದುಂಟು. ಅತನನ್ನು 'ಒಡಲಿಲ್ಲದ ನುಡಿಯಿಲ್ಲದ ನಲ್ಲ 'ನಂದೂ 'ಹಿಡಿತಿನಂದೊಡೆ ಹಿಡಿಗೆ

ಬಾರನವ್ಯ, ತಡವೆನೆಂದೊಡೆ ಮೀರಿ ಹೋದನವ್ಯ' ಎಂದೂ ಹಿಡಿಯಲು ಹೋಗಿ ವಿಫಲಣಾಗಿರುವ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾಳೆ.

4.3 ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೊಡುಗೆ

ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ನಾಡಿಗೆ ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆ ಅತಿಶಯವಾದುದಾಗಿದೆ. ನೂತನ ಆಂದೋಲನದಿಂದ ರೂಪಗೊಂಡ ಹೋಸ ಸಮುದಾಯದ ಆಶೋತ್ತರಗಳಿಗೆ ಸ್ವಂದಿಸಿದ್ದು ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚೆಳವಳಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಂಗದ 'ಭಕ್ತಿಚೆಳವಳಿ' ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಶರಣರೂ ಅನುಭಾವಿಗಳೂ ಆದ ಸಂತರಿಂದ ನಡೆದುದು ಈ ಅಂದೋಲನ.

ಇಂತಹ ಅಂದೋಲನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹಿನ್ನಲೆಯಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಈಗಳೇ ಗಮನಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಉಬ್ಬಾಯಿಸ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಭೋಧ, ಜೈನ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮೂಲೋದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಮರೆತು ವ್ಯಧಾಚರಣೆಗಳಿಗೆ ಅಂತಹೆಂದಿದ್ದವು. ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದ್ದವು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರು ಅಧ್ಯಾತ್ಮ, ಅತ್ಯೋನ್ನಿತಿಗಳಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಜಾತಿ, ಕುಲ, ಅಧಿಕ ತಾರತಮ್ಯಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಉದ್ಧಾರ ಮಾರ್ಗ ಕಲ್ಪಿತಮಾನುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂತಹ ವಿಪರ್ಯಾಸದಿಂದ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರಾಗಿದ್ದ ಸಾಮಾನ್ಯಜನತೆ ಬೇಸಿಸಿತ್ತತ್ತು. ಅಂತಹ ದಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿಶ್ಯರ್ಥಕರ್ಮಗಳು, ಪಂಥಗಳು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹೊಕ್ಕುಮಾರ್ಗ ಎಲ್ಲಾರೂ ತರೆಯುವ ವಿಧಾನವೊಂದು ಹುಟ್ಟಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿತ್ತು. ಧಾರ್ಮಿಕ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡಿದ್ದ ತಾರತಮ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆಸಿಹಾಕಿ, ಕಲಿಂ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ, ಎಲ್ಲಾರೂ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ತರೆದ ಸರಳಮಾರ್ಗವೊಂದು ಉಗಮಿಸಿಬೇಕಾದ ಅನಿವಾಯ ಸ್ಥಿತಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿತ್ತು. ಇನ್ನಾಂ ಧರ್ಮದ ಆಕರ್ಮಣ ಶೀಲತೆಯೂ ಜನತೆಯ ಭೀತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದ್ದ ಭಕ್ತಿಯ ಅಂದೋಲನ ಕನ್ನಡದ ಶರಣರಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರದ್ವಾರೆ ಹರಡಿತು. ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೆಲ್ಲಾಗೂ ನಡೆಯದಷ್ಟು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ನಡೆದ ವೈಚಾರಿಕ ಕ್ರಾಂತಿ ಜಾಗೃತಿ ವಚನಕಾರರಿಂದ, ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ನಡೆದುವುದು ವಿಶೇಷ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಶಿಶ್ಯವರ್ಗದವರಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದ ಜೈನ ಹಾಗೂ ವೈಷ್ಣವದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತ, ತೀರ್ಥ ಕಳವರ್ಗದ ಜನರು ನಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಜನಪಡದ ದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ, ಏರತ್ಯೇವ ಧರ್ಮ ಶಿವಭಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಶಿವತತ್ವವೇ ಪರಮತತ್ವವಂದು ಸಾರಿತು. ಸಮಾಜವನ್ನು ಭಿದ್ರಗೋಳಿಸಿದ್ದ ವಿವಿಧ ಧರ್ಮಪಂಥಗಳ ಬದಲು, ಏಕದೇವತಾ ಆರಾಧನೆಯ ಮೂಲಕ ಸರ್ವರನ್ನೂ ಸಮಾನ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಒಗ್ಗುಡಿಸಿದ್ದ ಏರತ್ಯೇವ ಭಕ್ತಿ ಅಂದೋಲನದ ವಿಶೇಷತೆಯಾಗಿದೆ. ಏರತ್ಯೇವ ಧರ್ಮ ಭತ್ತರದಿಂದ ನಡೆದ ಈ ಅಂದೋಲನ ಧಾರ್ಮಿಕ ರಂಗಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿ ಉಳಿಯದೆ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಹಿತ್ಯಕರಂಗಕ್ಕೂ ದಾಗುಡಿಯಿಟ್ಟಿದೆ.

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶರ್ತಮಾನದ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹರಡಿದ್ದ ವಿವಿಧ ಶೈವ ಪ್ರಭೇದಗಳಲ್ಲಿನ ನೂನತೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವಶರಿಸಿದ ಏರತ್ಯೇವ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ನೇತಾರನಾಗಿ ನಿಂತು ಸಂಘಟನೆ ಮಾಡಿದವನು ಬಸವಣ್ಣ. ಬಿಜ್ಞಾಳನಲ್ಲಿ ಭಂಡಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಬಸವಣ್ಣನಿಂದ ಏರತ್ಯೇವ ಅಂದೋಲನ ಉಜ್ಜಲವಾಯಿತು. ಮಹಾಸಾಧಕನಾದ ಅಲ್ಲವು, ತಾರ್ಕಿಕ ಚನ್ನೆ ಬಸವಣ್ಣ, ಕರ್ಮಯೋಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಸಂಧಕ್ಕೆ ಮಹಾದೇವಿ ಇಂತಹವರು ಇದಕ್ಕೆ ಬೆನ್ನೆಲ್ಲಾರು ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ. ಅಷ್ಟೇ ಲ್ಲಿ ಮಡಿವಳ, ತುರುಗಾಹಿ, ಬೇಡ, ಬಹುರೂಪಿ, ಹಡಪದವ, ತಳವಾರ, ಉಳುವವ, ನೇಯ್ಯಾಯವ, ನೂಲುವವ, ಬದಗಿ ಹಿಗೆ ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ಸ್ವರಗಳ, ಎಲ್ಲ ಕಾಯಕದ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರು ಸಮಾನ ಸ್ವಂದರಾಗಿ ಒಂದುಗೂಡಿ ಶ್ರಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಶರಣರ ವೈಚಾರಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣವೇ ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಾನವಾಗಿತ್ತು.

ಹಳೆಯ ಶೈವ ಪಂಥಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯಕ ಪರಿಭಾಷೆಯನ್ನು ಅಚೆರಣೆಗಳನ್ನೂ, ಒಂದುಗೊಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪೂರಕವಾದ ಹೊಸ ವಿಷಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಜನ್ಮತಾಳಿದ್ದ ವೀರಶೈವಧರ್ಮ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರೇಲ್ತರನ್ನು ಒಂದು ಗೊಡಿಸಲು, ಅತ್ಯೋನ್ನತಿಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕೊಂಡೊಯ್ದಲು ಅದು ಇಷ್ಟಲೀಂಗ ಧಾರಣೆ, ಅಷ್ಟವರಣ, ಹಾಗೂ ಷಟ್ಪಾಲಗಳನ್ನು ಪ್ರಮುಖ ತತ್ವಗಳನ್ನಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಕರಿಸಿತು.

ಸಾಧಕನ ಮನೋವಿಕಾಸದ ವಿವಿಧ ನೆಲಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿರುವ ಷಟ್ಪಾಸ್ತಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಸ್ಥ ಲಭಕ್ತಿ ಲ. ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗ ಎಲ್ಲಾರಿಗೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ವೇದ್ಯವಾಗುವದು. ಅದುದರಿಂದ ಶರಣರು ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಮುಂದಾದರು. ಪಶು-ಪತಿ, ಶರಣಸತಿ-ಲಿಂಗಪತಿ, ಮೊದಲಾದ ಭಕ್ತಿಯ ವಿವಿಧ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಸಮಾಜಕೆ ಬೆಳೆಕು ಬೆಲ್ಲಿದರು. ಅವರ ಈ ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಂದೋಲನ ಭಕ್ತಿ ಚಳೆವಳಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಫಲ ಸಾಧಿಸಲು ಮೂಲ ಕಾರಣ ವಚನಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಸರಳ ಸುಲಭ ರಚನೆಗಳಾದ ವಚನಗಳು ವಚನಕಾರರ ವೈಚಾರಿಕ ಕೃಂತಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ತಳಹದಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ನೇರವಾದವು. 'ಅನುಭವ ಮಂಟಪ'ದಂತಹ ಅಧ್ಯಾತ್ಮೇಂದ್ರ, ಇದಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ವೇದಿಕೆಯಾಗಿ ನಿಂತಿತ್ತು. ಈ ಮೂಲಕ ಸರ್ವ ಸಮಾನತೆಯ ಆಶಯದ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಿದ, ನೂತನ ಸಮಾಜದ ನಿರ್ಮಾಣ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ವರ್ಗ-ಜಾತಿ-ಲಿಂಗ ಭೇದಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಾಗಳೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಹಿತ್ಯಕ ರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಈ ಅಂದೋಲನದ ಅಂಶವಾಗಿತ್ತೇ.

4.4 ವಚನ ಯುಗದ ವಿಶಿಷ್ಟತೆ

ವಚನಯುಗವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ 'ಕೃಂತಿ ಯುಗ' ಎಂದೂ ಗುರುತಿಸುವುದುಂಟು. ಒಂದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಹಿತ್ಯ, ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದೋಲನಗಳು ನಡೆದು ಈ ಯುಗದ ವಿಶೇಷಗುಣ.

ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ವೀರಶೈವ ಜಾತಿ-ಮತ-ಲಿಂಗ-ವರ್ಗಭೇದಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾರಿಗೂ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮಾರ್ಗ ಸಾಧು ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿತು. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿದ್ದೂ, ವಿವಿಧ ಕಾರ್ಯಕರ್ತೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದೂ ಮೊಕ್ಷಸಾಧಿಸಬಹುದೆಂಬ ನೂತನ ಕಲ್ಪನೆ ಸಹజವಾಗಿಯೇ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಗೆ ಸ್ತ್ರಿಯವಾಯಿತು.

ಸಾಮಾಜಿಕ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಮೇಲು-ಕೀಳು ಎಂಬುದನ್ನು, ಜಾತಿ, ಭೇದ, ಲಿಂಗ ಭೇದಗಳನ್ನು ಕಿರುಗೆಯುವಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವರ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿತು.

ರಾಜಕೀಯ ಅಸ್ತವ್ಯವಸ್ತುತೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಗಮಿಸಿದ ವೀರಶೈವದ ಅಷ್ಟಾವ ಸಂಘಟನೆಯಿಂದಾಗಿ ಬಿಜ್ಞಾನ ಕೊಲೆಯಾಗುವಂತಹ ವಿವರೀತಸ್ಥಿತಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತು. ಪ್ರಭುತ್ವ ಕಾರ್ಯವಲ್ಲಿ, ವಿಫಲವಾದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಪಾರಕಲಿಸಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಜನತೆಗೆ ಬರಹಮಾಡು ಎಂಬುದನ್ನು ಇದು ಸಾರುತ್ತದೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯಕವಾಗಿ ಪೌರ್ಣಿಮೆಯನ್ನು ತೋರಿದ ಸರಳಮಾರ್ಗ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಭಂದೋಬಂಧಗಳ ನಿರಾಕರಣೆ, ಜನಸಮೂಹಿತೆ, ದೇಸಿಮನ್ನಣೆ, ವೃತ್ತಿಗಳ ಅನುಭವಗಳ ದಾವಿಲೆ ಹೀಗೆ ವಸ್ತು, ಭಾಷೆ, ಭಂದಸ್ಸು, ನಿರೂಪಣೆಗಳಲ್ಲಿ ವಚನಗಳು ನೂತನ ಕೃಂತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ.

ಸಹಜವಾಗಿ ಇದರಿಂದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಅತಿಶಯ ಪರಿಣಾಮವುಂಟಾಯಿತು. ಹೊಸ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಮನ್ನಣೆ ಸ್ತ್ರೀಕಾರಗಳು ನಡೆಯ ಬೇಕಾಯಿತು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಜಾತಿ, ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಚಿಂತನೆ, ಸ್ತ್ರೀಯರ ನೆಲೆ, ಮೊಕ್ಷಕಲ್ಪನೆ, ಕಾರ್ಯಕ ಮಾನ್ಯತೆ, ಶೀಲದ ಸ್ವಷ್ಟನೆ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಶರಣರ ಅಲೋಚನೆಗಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾದವು.

ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಂದ 'ವಚನಯುಗ' ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶೇಷಸ್ಥಾನ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. 'ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ' ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಪರಂಪರೆಯ ಅತ್ಯಂತ ಸಂಪೋದನಾರ್ಥಿಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಫಲಗಳಾಗಿವೆ. ಸಮಾನತೆಗಾಗಿ ನಡೆದ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯುತ ಹೋರಾಟದ ತುರುಕುಗಳಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತವೆ.

ಇಂತಹ ಉದಾತ್ತ ಆರ್ಥಿಕಗಳಿಂದ ಸ್ವಜನಗೊಂಡಿದ್ದ ವಚನ ಚಳವಳಿ ಕೆಲವು ಆಂತರಿಕ ವೈಷಣಿಗಳಿಂದಾಗಿ ತನ್ನ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಒಡೆಯುತ್ತಾ ಬಂದು ಕೊನೆಕೊನೆಗೆ ತನ್ನ ಕಂಪನ್ಯ ಮಾತ್ರ ಉಳಿಸಿ ಮರೆಯಾಯಿತು. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡಿಗರ ಮನದಲ್ಲಿ ಚಿರಂತನವಾಗಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿತು.

ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನ ಕುರಿತು, ದಲಿತರನ್ನ ಕುರಿತು, ಕೆಳವರ್ಗದವರನ್ನ ಕುರಿತು, ಸರ್ವಸಮಾನತೆ ಹಾಗೂ ಉದ್ಧಾರವನ್ನ ಕುರಿತು ವಚನಗಳನ್ನ ಸಾರುವ ಸಂದೇಶಗಳನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಚಿಂತಿಸುವ, ಪರಿಭಾವಿಸುವ ಆಗತ್ಯವಿದ್ದೇ ಇದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯಗುಣಕ್ಕಿಂತ ಅತಿಶಯವಾಗಿ ಇಂತಹ ಗುಣಾತ್ಮಕ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಂದಾಗಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಾವಾದವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನ ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡಿದೆ ಎಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದು.

4.5 ಸ್ವಪರೀಕ್ಷೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

1. ಜೇಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಯಾರು? ಅವನ ಇಷ್ಟ ದೈವದ ಹೆಸರೇನು?

.....
.....
.....

2. ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುವಿನ ವಚನಗಳ ಅಂಕಿತವೇನು? ಅವನ ಕಾಲ ಮತ್ತು ಉರು ಯಾವುದು?

.....
.....
.....

3. ಬಿಜ್ಞಾನಿಯಾರು? ಇವನು ಯಾರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಿದ?

.....
.....
.....

4. ಬಸವರ್ಣನವರ ಸಮಾಜದ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನೇರವಾದವರು ಯಾರು? ಅದು ಎಲ್ಲಿ?

.....
.....
.....

5. ಅಕ್ಷನ ವಚನಗಳ ಅಂಕಿತ ಯಾವುದು?

.....

4.6 ಸಾರಾಂಶ

ಈವರೆಗೆ ಇನೇ ಸಂಚಿಕೆ ಇನೇ ಘಟಕದ ಎಂ.ಪಿ.ಪಿ. ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಮನಗಂಡಿರಿ. ಇದು ವಚನಸಾಹಿತ್ಯದ ಮುಂದುವರೆದ ಭಾಗವೇ ತಿಳಿದ್ದರೂ, ಇಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರುಜನ ವಚನಕಾರರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಬೆಯಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಮುಖರಾದ ಕೆಲವು ಶಿವಶರಣರ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮನಗಾರೇಸಿದೆ. ಇದು ಸ್ಥಾಲವಾಗಿ ಆ ಕಾಲದ ಒಟ್ಟು ವಚನಕಾರರ ಧೇಯಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಅರಿಯಲು ಮಾಡಿರುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಅಷ್ಟು. ಇದರಿಂದ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ವಿಖಾರಗಳನ್ನು ಪರಿಭಾವಿಸಲು ಅನುಕೂಲ. ಅಪ್ರಯತ್ನ ನಿಮ್ಮದಾಗಿರಲಿ.

4.7 ಸ್ವಪರೀಕ್ಷೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಗಳು

1. ಜೀಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಒಬ್ಬ ಆದ್ಯವಚನಕಾರ. ಬಸವಣ್ಣ, ಅಲ್ಲಮ್ಮೆರಿಗಿಂತ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದವನು. ಆರಂಭದ ವಚನಕಾರ. ಬಹುದೊಡ್ಡ ಶಿವಶರಣ. ಇವನ ಇಷ್ಟದ್ವೇದದ ಹೆಸರು 'ರಾಮನಾಥ'.
2. 'ಗುಹೇಶ್ವರ' ಎಂಬುದು ಅವನ ವಚನಗಳ ಅಂಕಿತ. ಅವನ ಕಾಲ ಇಂ. ಅವನ ಉರು ಬಳಿಗಾವೆ.
3. ಬಿಜ್ಞಳ ಕಲ್ಯಾಣದ ಭಾಲುಕ್ಕರ ಸಾಮಂತ ದೋರೆ. ಅಸ್ತ್ರಿಶ್ವ ಹರಳಯ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಣಾದ ಮಧುವರಸರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿದನು.
4. ಬಸವಣ್ಣನವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕೃಂತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರೆ ನೆರವು ನೀಡಿದವರು ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ, ಅಲ್ಲಮ್ಮಾ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಮದಿವಾಳಮಾಡೇವ, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮುಂತಾದ ಶಿವಶರಣರು. ಭಾಲುಕ್ಕರ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದ ಕಲ್ಯಾಣವೇ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಾನವಾಗಿತ್ತು.
5. 'ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾಜುನ'.

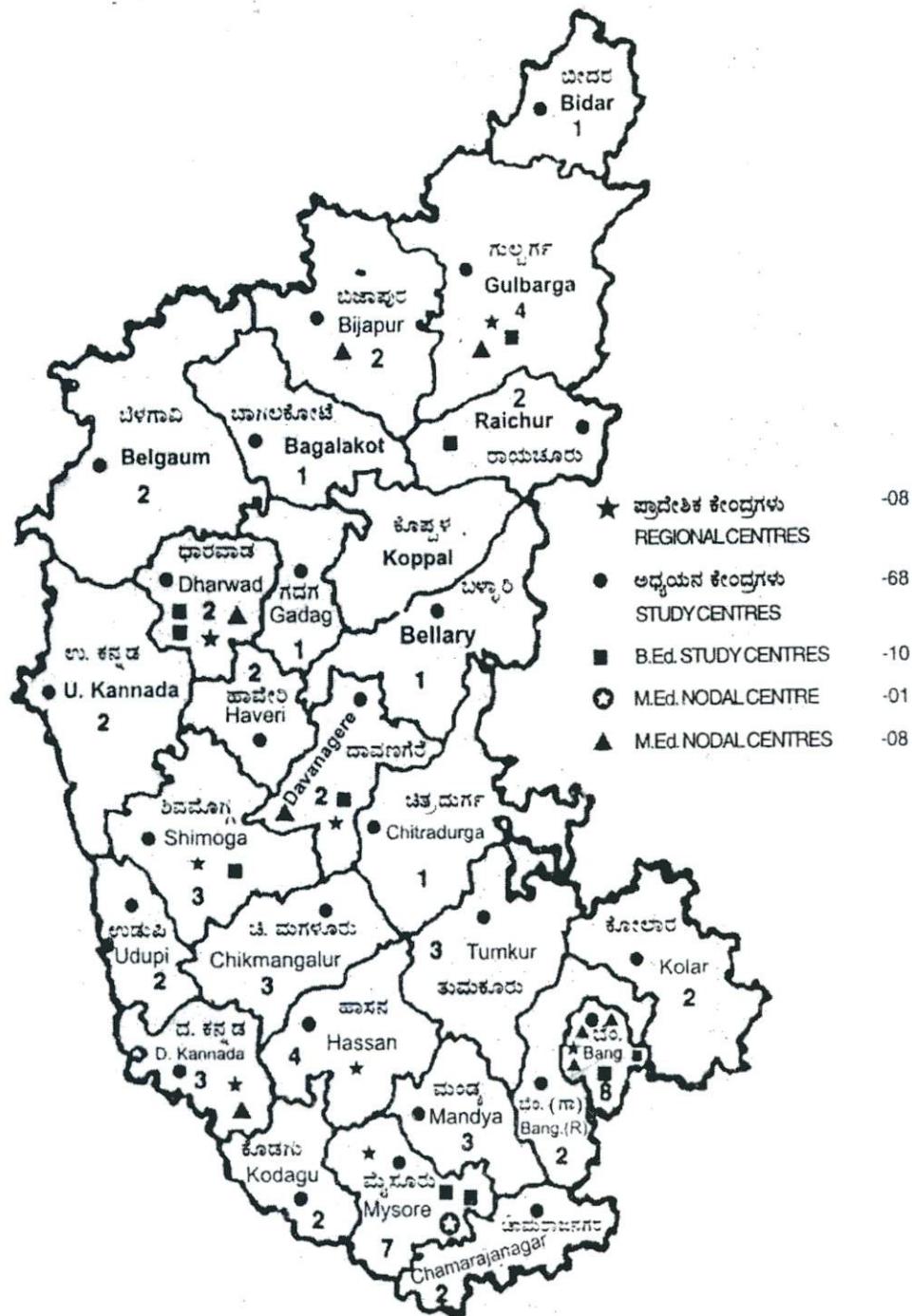

ಅದೇತ ಸಂಖ್ಯೆ : ಕರಾಮುವಿ/ಅಸಾವಿ/2-1438/2011-12 ದಿನಾಂಕ : 15/9/2011

ಒಳಷಟ : 60 GSM ಮಾಲ್ಟಿತೂ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆ ಷಟ : 170 GSM ‘ಅಟ್ಟ್ ಕಾಡ್’

ಮುದ್ರಕರು : ಶ್ರೀ ಪುಬ್ರಮಣ್ಣೇಶ್ವರ ಬುಕ್ ಡಿಪೋ, ಬೆಂಗಳೂರು - 560 002, ಪ್ರತಿಗಳು - 1000

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕಾರ್ಗಡ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರಗಳು
Regional and Study Centers of Karnataka State Open University

(ನಮೂದಿಸಿರುವ ಅಂತಃ - ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಒಟ್ಟು ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತದೆ.)

The Number Indicate the Total Number of Study Centres Existing in that Districts.

